

I
00113

CAYETANUS
IN PROPHETIAS
ET
ARISTOTELE

BIBLIOTECA
DE LA
UNIVERSIDAD DE SALAMANCA.

Sala Est. Tab. Núm.

**Questiones methaphisicales Cla-
rissimi Doctoris Egidij or-
dinis. S. Augustini.**

COptimo sacrarum literarum maximoque Theologo magistro Gratiano fulginati: necnon Totius alme religionis Augustiniane: vicario generali apostolico frater Joannes baptista Tholentinas Bachalarius heremita bachalarius indignus salutem plurimam.

Cum dedita opera in agrum picenium: ad lares visendos (Reuerendissime domine vicarie) pedes afferrem: mihi quondam bibliothecarum intranti: mox fundatissimi Egiptij romani bituricensis archiepiscopi opus e celo lapsum: quod prima philosophia longe lateque nuncupatur: obuium extitit. Qua de re mira et incredibili allectus Iucunditate: Tum ipsius dicendi lepore: cum etiam ipsorum aberrantium Iuuenium profectu: ac nostre alme Heremite religionis decore: quod diu rubigine tectum iacuit: in lucem redegit ac impressione dignum duxi: Et maxime omnium utilitati accedit: corexi et nulla vix pretermissa particula emendavi: Et enim ut verum fatear: omisso omnium hereticorum malleo et vasro Augustino: peritiorum parcat scotus: parcat denique totius mundi sapientes: profundior: ene inuenio neminem. Sed dic quod pater optimus: Quis in metaphisicis perspicacior: Quis in dyalecticorum planior: Quis in physico auditu profundior: Quis in methaphisicis perspicacior: Quis in diuina sapientia intymior: Certe sic audeo fari nullus Ab isto denique omnium humanarum diuinarumque scientiarum fonte tanquam riuulo e celo missus: Paulo uento in 2° posteriorum libro attestate: serem omnia peripatetici aristotelis usquequaque dicta intellecta et illustrata sunt. Nam cum reuerendissime pater in mente reuoluerem Qui hoc diuinum methaphisicis opus dedicaret: Maxime visum est vestre Reuerendissime paternitati: omnium bonarum artium: ac religionum: presertim heremite cultori: cuius causa hoc onus tanquam enceladus sub ethna pressus libens suscepi tradere. Aurum et argentum non est mihi: munusculum quod habeo hoc vestre dominationi do. Valeat Reuerendissima paternitas vestra cui me plurimum comendo. etc.

Cfrater Joannes baptista Tholentinas bachalarius heremita versus ad lectorem.

Ecce tibi egiptius: claro delapsus olympo:

Ecce heremite: religionis honos.

Solus aristotelis ioluat: qui enigmata textus:

Solus in offenso: qui pede carpat iter.

Hunc eme nam tanto: potes esse interprete tutus

Auctor: ab inuicta nam egipte nomen habet.

Questiones methaphysicales Auree fundatissimi
Egidij romani bituricensis archiepiscopi ordinis divi
Augustini super libros methaphysice Aristot.

Questio Prima.

**Omnes homines natura scire desiderant
et cetera. Tex. i.**

Circa istam scientiam primo queritur utrum methaphysica sit finis vel beatitudo ipsius hominis: et videtur quod non: quoniam si finis est melior his que sunt ad finem: sed methaphysica non est melior ipso homine: probatur. Ad idem:

quod methaphysica est accidens ab extrinseco: nullam accedens est melius substantia ergo. **C** Preterea arguitur si non est beatitudo hominis quod non confert ad virtutem: sed methaphysica non confert ad virtutem ergo. Ad idem: patet per philosophum secundo moralium ubi dicit quod scientia aut parum aut nihil confert ad virtutem. **C** Preterea non est beatitudo seu finis ipsius hominis: quod potest auferri ab homine: sed methaphysica potest auferri ab homine ergo. Ad idem videtur esse vera. minor: per dicitur philosophi tertio de anima ubi dicit quod intellectus non reminiscitur post mortem ergo.

In oppositum Est philosophus in quarto methaphysice. **Q**uid sit dicendum ad hoc: breuiter dico quod duplex est felicitas seu beatitudo. Est. n. quedam felicitas que summe et simpliciter est felicitas sicut illa quam expectamus in futuro post presentem vitam: et de ista non intendimus ad presens: nec de ista loquitur philosophus: Alia est felicitas que summe et simpliciter non est felicitas: et est illa que ex puris naturalibus acquiri potest: et ista est possibilis in presenti vita et de hac loquitur philosophus et nos loqui intendimus. **E**t tunc dico quod ista felicitas seu beatitudo hominis non consistit nisi in ultimo ipsius hominis: et cum homo habeat in se duo. scilicet corpus et animam et in habentibus naturam rectam: anima dominatur corpori sicut dicit philosophus in primo politicorum: inhabitibus natura pertinet: corpus dominatur anime: sicut dicit ibi dem. **D**ico ergo quod felicitas hominis non consistit in bonis corporis: sed in bonis anime sicut dicit primo moralium et cum ipsi anime insint virtutes et potentie: et et ipsi habitus. Dico sicut philosophus ait quod beatitudo hominis non consistit in potentibus anime: quoniam sicut unus homo habet intellectum et potentias anime: ita et alius homo: ideo beatitudo non consistit in potentibus anime: nec in habitibus anime: quoniam homo iustus et homo iniustus non differunt penes habitus: sicut dicitur in primo moralium in fine: quod homo felix non differt ab homine misero per dimidium vite: ut per in dormientibus. ut dicitur ibidem: nisi pertransierit quidam motus sicut dicit philosophus. **U**nde fantasmata hominis felicitas meliora sunt quam fantasmata miseri. **E**t idem dico quod consistit in operatione anime et hoc dicit philosophus quod felicitas est operatio anime et cum felicitas consistit in ultimo ipsius hominis quod est finis et optimum eius: et virtus est ultimum potentie. Dico ergo quod felicitas est operatio anime secundum virtutem: et cum virtus anime secundum quam consistit felicitas debeat esse regularis in quantum huiusmodi. **O**mne autem regulans secundum huiusmodi est perfectum: et omne regulatum est imperfectum. Dico ergo quod felicitas non consistit secundum unam quamvis virtutem anime: sed secundum virtutem perfectam: Est igitur felicitas operatio anime secundum virtutem perfectam: ut dicitur primo ethicorum et quarto: et cum sint in nobis duo generata. scilicet agibilia et speculabilia: et secundum hoc habeamus duplicem intellectum: primum et speculativum. **S**pecu-

latus: cuius est considerare de speciebus tantum: et practicum cuius est considerare de agibilibus tantum. et propter hoc duplex est virtus intellectualis perfecta et regularis: alia scilicet prudentia que regulat et perficit intellectum practicum. et alia scilicet sapientia que regulat et perficit intellectum speculativum: et propter hoc philosophus distinguit duplicem felicitatem scilicet politicam et speculativam. et felicitas politica sine civilis est operatio anime secundum virtutem perfectam. que est prudentia. felicitas autem speculativa est operatio anime secundum virtutem perfectam que est sapientia. et ad istam felicitatem speculativam ordinatur alia felicitas scilicet civilis. et ideo methaphysica est finis sine beatitudo ipsius hominis. loquendo de felicitate quam potest homo sibi acquirere in hac presenti vita. ex puris naturalibus.

Tunc ad rationes Ad primam videtur mihi quod ad solutionem prime rationis distinctio duplex habeat locum. **D**icendo quod duplex est finis qui datur finis qui est per se existens. et talis finis dicitur perfectus: non quia sit solum ratio perfectionis aliorum. sed dicitur perfectus quia habet in seipso perfectionem summam et perfectam. et talis finis per se existens non est communi agenti. id est non inherens ei cuius est finis. quod est de ipse qui est finis aliorum. **E**st autem alius finis qui non est per se existens. sed est coniunctus agenti et talis finis dicitur perfectus non quia habeat in se perfectionem sed quia est ratio perfectionis aliorum. et perfectio in isto fine et in altero invenitur quasi equivoce. et est simile de forma. sicut forma dicitur esse ens. non quia habeat esse per se. quia tunc generaretur quod est falsum. nam compositus generatur: sed dicitur esse ens. quia est ratio essendi eius cuius est forma. **E**st autem alia distinctio: quia licet bonum dicatur multipliciter: sicut et ens: tamen bonum dicitur secundum rationem contrariam ipsi enti aliquo modo. nam illud quod dat entitatem simpliciter. dat bonitatem secundum quid. et illud quod dat bonitatem simpliciter. dat entitatem secundum quid. sicut patet de anima. nam anima dat entitatem simpliciter. dat tamen bonitatem secundum quid. nam ex hoc quod homo est homo non habet quod sit bonus simpliciter. sed secundum quid. unde de non dicitur de homine virtuoso quod sit bonus sine additione. sed quod est bonus eo quod est homo. sed ipse virtutes sicut prudentia et sapientia dant bonitatem simpliciter et entitatem secundum quid. **N**am ex hoc quod homo est iustus vel prudens non habet homo entitatem simpliciter sed secundum quid. **T**unc ad propositum quando tu dices finis est melior his que sunt ad finem. Dico quod si tu comparas finem qui est per se existens vel habens perfectionem in seipso ad ipsum hominem: bene concludit ratio: quoniam talis finis melior est ipso homine: et omnibus aliis que ordinantur ad ipsum: si autem velis comparare finem ipsius hominis qui est perfectus: non quia habeat perfectionem in seipso: sed quia est ratio perfectionis ipsius hominis. **T**unc cum homo habeat perfectionem in se ipso: finis habeat perfectionem quasi equivoce. Dico quod male comparas: quia non debet fieri comparatio nisi inter ynuoca. **S**i autem non comparas ipsum hominem ad suum finem: sed comparas ipsam animam non ut est subiecta in se perfectionem hominis: sed ut est ratio perfectionis solius ad ipsum finem. **T**unc ad hoc valet secunda distinctio: nam ipsa anima habet entitatem simpliciter et bonitatem secundum quid: ipsa methaphysica sine beatitudo habet bonitatem simpliciter et entitatem secundum quid: et hoc modo est inconueniens. **C**ad secundum per solutionem cum tu dices illud non est beatitudo hominis sine felicitate quod pariter refert ad virtutem. Dico quod non quecumque scientia refert ad virtutes: sicut scire quod sit iustitia quid castitas: unde multi sunt qui volunt scire quid est castitas: quod iustitia: nolunt tamen comparare simul: sed sunt similes infirmis volentibus audire consilia medicorum: nolentibus tamen facere secundum consilia eorum: et de istis dicit philosophus: quod sicut isti non habent corpus bene dispositum ad audiendum consilia medicorum: sic nec alij habent bonam dispositionem: quod volunt scire quid sit vir-

ms. f. Iustitia quid castitas: et tamen nolunt comparare finem. Sed ipsa felicitas sine meth. est ipsa virtus: ideo non concludit ratio: nisi de virtutibus moralibus et non intellectualibus cuiusmodi est meth. Ad aliud cum tu arguis potest auferri ab homine ergo et c. Tu bene arguis quod non sit summa et perfecta felicitas: sed quod non sit felicitas quam homo acquirere posset ex puris naturalibus: tu non arguis: et ista sufficiant de questione.

Questio Secunda.

Veritur Utrum unumquodque naturaliter feratur in suum finem: et videtur quod non: dicit enim Aristoteles in 3. moralium ponens differentiam inter voluntatem et electionem quod voluntas est finis: electio est eorum que sunt ad finem. Est enim electio quasi conclusio et finis consilij: postquam homo consiliatus est quid sit eligendum de aliquo. Tunc eligit alteram partem et eam prosequitur ex hoc arguitur sic. Si ergo voluntas differt a natura: tunc agere voluntatis differt ab agere nature: et ulterius desiderare ipsius voluntatis: differt a desiderare ipsius nature. Cum ergo natura naturaliter suum finem desideret: voluntas igitur non naturaliter desiderat suum finem: sed voluntarie: ergo. **Ph.** phis. 9. metha. distinguit potentias naturales a potentijs rationalibus et dicit ibidem quod potentie naturales determinate se habent ad unum: potentie vero rationales se habent ad opposita. Si ergo potentie naturales differunt a potentijs rationalibus: ergo et agere potentiarum naturalium differt ab agere potentiarum rationalium: quia potentie naturales agunt naturaliter: potentie vero rationales agunt rationaliter: cum ergo voluntas sit potentia rationalis voluntas desiderabit rationaliter.

In oppositum est Aristoteles in 3. moralium ubi dicit quod unumquodque naturaliter vult finem suum. Ad intelligentiam huius questionis est primo intelligendum quod duplex est finis nam omnis finis movet per cognitionem: aut per cognitionem que est in ipso fine: aut per cognitionem que est in eo quod movetur verbi gratia primum principium. Sive prima causa: que indidit tales naturas ipsis rebus: ut tendat directe in suum finem: est finis omnium movens alias res per cognitionem que est in ipso: Unde sicut contingit arguere quod est aliquis sagittator: cognoscens ipsum signum: et dirigens ipsam sagittam in ipsum signum: cum sagitta signum non cognoscat ex hoc quod vadit directe in signum: sic in rebus nature contingit quod cum nature particulares non cognoscat ipsum finem ut directe tendant in ipsum. Contingit arguere quod demonstrare quod est aliquod universale dirigens naturas particulares in suos fines: et ipsos cognoscens: sicut architectus signum cognoscit: et talis finis est prima causa et est finis omnium et istum finem omnia appetunt: et desiderant et de isto fine non est presens intentio: sed de alio fine qui movet per cognitionem que est in mobili est presens intentio. Sicut patet in his que rationalia sunt: pomum movet hominem non per cognitionem que est in ipso. Sed per cognitionem que in homine. **Utr.** f. unumquodque rationale ferat in suum finem. Ad intelligentiam huius est intelligendum quod tres propositiones solent dici de natura. Prima est quod illud quod est naturale non admittit suum contrarium: sicut aut philosophus in predicamentis quod cui unum contrarium inest naturaliter sibi oppositum contingere non potest. **C** Altera propositio est quod illud quod est a natura est uno modo et non pluribus modis. **T**ertia propositio est quod per illud quod est naturale sive a natura non acquirimus illud quod non inest nobis a natura: sicut ea que facimus per artem sicut per manum que est organum organorum ut patet tertio de anima: nos acquirimus nobis illa que in sunt per artem. **C** Alterius est intelligendum quod differentia est inter finem et ea que sunt ad finem: sicut vidit philosophus in primo politico: et est valde notabile: dicit ibi quod finis appetibilis est in infinitum non enim introducit medicus aliquam sanitatem in infirmo: quin ad hunc meliorem vellet introducere: sed ea que sunt ad finem non sunt appetibilia in infinitum. Sed appetuntur 2^m pro

portione et ordine que habent ad finem: ut patet de medico: nam medicus non dat infirmo quamcumque portionem: sine febotomia quam posset sibi dare: sed 2^m quod est necessarium ad finem prosequendum. s. ad sanitatem: ideo finis est appetibilis in infinitum. ea que sunt ad finem: non. **C** Ex ista differentia potest patere triplex differentia inter finem et ea que sunt ad finem: quoniam ex hoc quod finis est appetibilis in infinitum. ea que sunt ad finem non sequitur quod finis non admittit contrarium: ea que sunt ad finem cum non sint appetibilia in infinitum per omnem modum appetibilitatis bene admittunt contrarium. **C** Alterius sequitur quod si finis non admittit contrarium semper unum modo se habeat. **C** Alterius est intelligendum quod finis habet rationem principij: ea que sunt ad finem: rationem habent conclusionum et sicut conclusiones non habent omnem modum veritatis: sed contingit dubitare in ipsis: principia autem habent omnem modum veritatis: sic finis ex eo quod habet rationem principij: habet per omnem modum quod sit appetibilis in infinitum: ea que sunt ad finem cum habeant rationem conclusionum non sunt appetibilia in infinitum. **C** Ex hoc sequitur quod per finem acquirimus ea que sunt ad finem: sicut per aliquod naturale acquirimus illud quod inest nobis per artem. **C** Tunc ergo finis pervenit in illis tribus propositionibus cum natura. **C** Dicendum est quod unumquodque naturaliter feratur in suum finem: licet non sit ita per omnem modum naturalitatis: sicut in rebus naturalibus propter hoc adducta fuit prima distinctio de fine.

Tunc ad argumentum dicendum est: quod voluntas potest dupliciter considerari: vel 2^m quod natura: vel secundum quod ratio: si consideretur secundum quod ratio cum non contingat arguere nec ratiocinari: nec sillogizare de ipso finem: sed de his que sunt ad finem. **C** Dicendum quod voluntas sic considerata non tendit in ipsum finem. Voluntas tamen considerata secundum quod natura tendit in finem. **C** Ad aliam rationem patet solutio per ea que dicta sunt.

Questio Tertia.

Veritur Utrum omnes homines naturali appetitu scientiam appetant: et videtur quod non: quod illud quod movetur ad aliquid naturaliter: habet aliquid de ipso ad quod movetur: sed homo non habet aliquid de scientia: ergo maior est evidens minor patet: quoniam intellectus est sicut tabula rasa in qua nihil est de pictura sicut ait philosophus 3. de anima. **Ph.** Videmus quod multi boves retrahuntur a scientia ergo. et c.

Ad intelligentiam huius questionis est intelligendum quod duplex potest esse causa quare aliquis non prosequitur suum finem: vel quod ignorat ipsum et ipsius non consequitur. Alia causa est quod licet non ignoret: propterea que sunt ad finem non consequitur: quia ea que sunt ad finem graviora sunt: et licet duplex possit esse causa quare aliquis non consequatur suum finem. Tamen una potest esse causa quare aliquis non desiderat suum finem. s. quia ignorat: sed cum statim cognoscit statim ipsum desiderat: Ratio autem quare ea que sunt ad finem sunt causa quare aliquis non desiderat et consequitur suum finem: est quod finis est ultimum in opere et primum in intentione: et desiderio: et quia ea que sunt ad finem procedunt in opere et prosequuntur ipsius finis: propter hoc ea que sunt ad finem possunt esse causa quare aliquis non prosequatur suum finem: sed quia ea que sunt ad finem non procedunt in desiderio ipsius finis propter hoc ea que sunt ad finem non possunt esse causa quare aliquis non desiderat suum finem: sed ipsa ignorantia finis est causa huius. **T**unc autem nullus homo est ita ignarus: quoniam habeat in universali cognitione primorum principiorum saltem aliquantulum. Unde commentator dicit 2. metha. quod homo se habet ad ista principia: sicut locus sanie in domo: ita quod sicut locus sanie neminem laret: sic et principia communia neminem latent. Si ergo omnes boves habent aliquam cognitionem de scientia: quia habent in universali aliquam cognitionem ipsorum principiorum: quantumvis nesciant educere conclusiones de principijs et cum ipsa scientia sit finis ipsius hominis. Tunc apparet

manifeste qd oēs appetunt naturaliter ipsuz scire: licet ta-
men hoc scire in particulari & illud non appetant: tamen
omnes appetunt scire in vniuersali.

Tunc ad rationes dicendū est cum
enim dicitur: Om-
ne illud qd mouetur ad aliquid. naturaliter hēt aliquid
de ipso ad qd mouetur. Dico qd homo habet aliqd de
scientia: quoniam aliquā cognitionem habet de principijs:
quod autē principia hant cognita: & per quā viam: istud po-
tēta apparebit: nūc ista sufficiant. &c.

Questio Quarta.

Veritur consequēter. Utrū omnes
hoies appetant metha. &
videt qd sic qm vniūq; fertur in suū finem
nāliter. Sed methaphysica est finis sine brūtu
do ipsius hois ergo. **¶** oēs homines appetunt esse sa-
pientes. s; metha. est maxime sapiētia sicut pbat phis in
littera ergo oēs hoies metha. appetunt. **¶** si oēs ho-
mines appetunt scire ergo oēs hoies appetunt maximas
sciētias. Cum ergo metha. Sit maxima scia ergo &c.

Ad oppositū arguitur sic id qd nescitur eē
non desiderat cum ergo sint
multi hoies qui ignozent metha. imo ignozant ipsaz esse
ergo. Ad intelligentiā huius qōnis est intelligendū: qd si
cui est in canis agentib; ita est in virtutibus: nā cāe agen-
tes inferiores siue medie agūt in virtute priue cāe: sicut
dicit phis in libro de generatione. Ignis enim cū sit ma-
xime actiuus: inter oīa corporalia elemēta: nō agit nisi in
virtute corporis celestis: & sicut est in istis efficiētib; sic
est in finalibus causis. s; qd sicut fines inferiores nō mouēt
nisi in virtute vltimi finis: sic & scie alie ab ista methaph.
non mouēt nisi in virtute istius sapiētie. cum sit vltimus
finis sine beatitudo ipsius hois: quam hō ex puris natu-
ralibus acquirere pōt: & iō si tu queris. Utrū oēs hoies
appetunt metha. in ppria forma. Dico qd nō: qz non oēs
hoies sciūt metha. esse: sed sitn queris. Utrū oēs hoies
appetunt meth. nō in ppria forma: s; in alijs sciētijs que
nō mouent appetitū hois: nisi in virtute illius summe sa-
pientie dicendū est qd sic & sic patet quomodo oēs homi-
nes appetunt methaphysicam.

Tunc ad rationes dicendū est & Ad primā cuz
dicitur. Unūq; fertur nāliter &c.
Dico qd vey est: Sed ad minozē cuz tu dicitur: metha. est
finis: dico qd vey est. tamen non oēs hoies: ponant sapiē-
tiaz esse in metha. imo sunt quidā hoies: qui dicunt illos
esse sapiētes qui sunt astuti in istis sagacitatibus seculari-
bus: & errāt in apprehensione finis. Unde cōtingit errare
in apprehensione finis: sicut in psequutione finis: nā diuer-
si in diuersis ponūt suū finē. **¶** Ad aliud qm tu dicitur: oēs
hoies appetunt esse sapiētes: dico qd vey est. Tamē nō
omnes hoies appetunt sapientiā in metha. & iō non oēs
homines in propria forma appetunt metha. **¶** Ad aliud
patet solutio per iam dicta.

Questio Quinta.

Veritur sequēter de subo istius
scie & pmo: Utrū deus sit
subiectum metha. & videt qd nō: qm sicut di-
cit phis in littera: ista scia est diuina: qz est de
deo cū ergo illud sit subiectū in scia: de quo determinat
in scia. Si ergo de deo determinat in ista scientia ergo.
¶ Dicit phis qd metha. determinat de substantijs se-
paratis a materia. Cū igitur deus sit maxime separatus a
materia ergo &c. Est. n. act^o purus cui nihil admisceat de
potentia. Videtur qd deus sit maxime sūm istius sciētie.

Ad oppositū arguit sic. Illud est subiectū
in scientia. In cuius virtute:
determinant oīa illa que determinant in illa sciētia: cum
ergo oīa illa que determinantur in metha. determinantur
sub ratione entis: ergo ens est sūm in metha. & nō deus.
Ad dissoluendū hanc qōnem pcedere
possum^o duplici via:
vno modo vt auicēna pcedit. Auicēna sic pcedit: ad de-

terminandū qd deus nō sit subiectus. istius scie: dicit Ari-
stotiles. in libro posteriorū qd scia supponit de sbo suo (qz
est) Cuius ratio est qm si sciētia nō supponeret de subie-
cto (qz est) sed pbarer suū subiectum esse. Tūc ipsa scia
iret vltra suū subiectū & tunc se ipsam trāscenderet qd est
falsum: Cuius ratio est: qm subiectū scie est obiectū scie
nūc aut ita est: qd ipsa scia cum sit habitus sortitur spēs ex
suo subiecto siue obiecto qd idem est. Cū ergo nihil agat
vltra suam speciē scientia nō pōt trāscēdere suum subie-
ctum: iō scientia supponit de subiecto (qz est). Tūc vltē-
rius auicēna pcedit & querit. Utrū deum esse pbeur
in ista scia aut nō. Si dicatur qd sic. Tunc cuz nulla pbet
suū subiectū esse: sequit qd deus nō sit sūm istius scie: si di-
cat qd in ista scia nō probatur deū esse. Tūc adhuc auicē-
na pcedit sic: distinguit. n. quinq; genera sciāz. s. politicā
que itēdit de ciuitate & de his que ad ciuitatē pntēt. Alie
aut sunt morales & iste tractāt de virtutibus. Alie sermo-
cinales sicut logicā: grāmaticā: & sub sciētijs sermoci-
nalibus cōprehendit rectoricā: s; qd docet ornatū ser-
monis. **¶** Alie aut sunt scie doctrinales sicut sunt scie ma-
thematice. Alie aut sunt nāles. Tunc cū quinq; scie gnā
sciāz querit auicēna. Utrū pbet deū esse in ista scia aut
nō: si in ista scia pbat deū esse: tunc hētur ppositū: qd non
est sūm in ista scia: si nō in ista. tunc in aliqua aliaz sciāz
probat deū esse: s; hoc est falsū qz nō pbat in scia politi-
ca: qz ipsa nō exēdit se ad entia sepata: imo finis eius est
pax ciuitatis vel aliqd aliud hūmōi. nec pbat in moralib;
qm ille tractāt de virtutib; nec pbat in sciētijs sermoci-
nalib; nec in sciētijs doctrinalib; qm mathematica. aut sunt
de q̄titate p̄tinua: aut discreta: cū ergo deus nō sit aliqua
itaz quātitatū qz est sup oēm q̄titatez sequit qd in talib;
nō pbat. Nec in sciētijs nālibus qz ille tractant de his
que subijciunt motui & trāsmutationi. Utrū dicit auicēna
qd si nālīs pbat deus esse: hoc nō est per ea que sunt sua.
Utrū dicit auicēna qd si ipse pbat deū eē in suo libro phy^o.
hoc nō fecit nisi ad alliciendū aīum auditoris: si ergo nō
probat in ista nec in alijs igit^o despātinū est deū esse. Nā
illud est despātinū qd nō pōt pbari nec probat in aliqua
scia. Cum tñ possit pbari deū esse saltim per viā mot^o &
multos effectus. Si ergo incōueniēs est dicere deū esse
despātinū: dicendū est qd in ista dz pbari deū esse. Cū in
nulla alia scia pbeur esse & per istā rōnē pcludit auicēna
deū non eē sūm in ista scia: & sine dubio. Aliter & sine du-
bio & magis pprie: possumus oīdere qd de^o nō sit sūm:
& hoc tā ex pte sbi: qz ex his que pban^o de sbo. **¶** Partes
aut subiecti istius scie sunt decē p̄dicamenta. s. sba q̄titas:
& sic de alijs. Cū ista nō sint ptes dei: deus non erit sūm
istius. **¶** illa que demonstrant de sbo istius scie: sunt
actus: & po^o: idē & diuersum: cā & causatū & sic de alijs &
iō cū ista non pueniāt ipsi deo: s; enti sūm qd ens.

Dicendum qd deus nō est sūm s; ens sūm qd
ens: quō aut hoc sit & per quam
viā postea appebit: s; cū phs aliqui videat dicere qd de^o
est sūm. Dicendū est sicut aliqui antiq; dicūt: distinguēdo
de sbo: vno^o accipit sūm pro eo de quo pncipalr intēdit
in ista scia & sic accipiēdo sūm de^o est sūm istius qm in ista
pncipalr intēdit de deo: sicut dnt. Alio^o accipit pro eo
qd sub se p̄inet oīa que determinant in scia & sic accipit
sūm pprie & isto^o deus nō est sūm istius: si sic dicat sicut
dicūt semp incidet in errozē. Ad alē dicūt ēt in hoc qd di-
cūt qd illud nō est sūm pprie de quo pncipalr intēdit in
scia. Dico sine dubio illud eē sūm pprie: qm ex ipso sor-
tit^o scia spēm: & tale dz esse ppriū sūm illius & iō si nos vo-
lumus aliquo^o pcedere deū eē sūm istius: debem^o aliter
distinguere de sbo: dicēdo qd duplex est sūm pncipale in
scia. Est. n. quoddā sūm pncipale de quo p^o & per se iten-
ditur in illa scia: & tale est sūm pncipale in illa scia. Aliud
est sūm pncipale: qd nō est pncipale per se & pmo s; ex
sequēti. Verbi gfa: si eēt aliqua scia que dterminaret de
aīali sūm qd aīal. Tunc in illa scia: aīal esset sūm pncipale
& p^o illius scie: & cuz nā aīalis magis & verius saluet in
hoie: qz in aliquo p̄teto sub aīali si q̄ras a me qd est sūm

illius scie: diceres qd hō est principale s̄m illius scie: non tñ principale per se & pmo s̄ ipm at: s̄ hō est subiectū p̄i cipale ex psequēti qz in ipso saluat verius nā subiecti p̄i cipaliter p̄o & per se: s̄lt̄ dico qd in metha. ens inq̄tū ens est s̄m principaliter per se & pmo: & qz rō entis melius & verius saluat in deo quē in aliquo alio ente: pp hoc dī co qd deus est s̄m principale illius scie: nō per se & pmo s̄ ex p̄nti vt dictuz est. Et per hoc p̄ solutio ad rōes.

Questio Sexta.

Veritur esse de p̄sideratōe alicui⁹ scie & esse s̄m illius: & hoc ad eidentia eorū que querunt p̄ius & v̄i qd sic: quoniā illd nō dī s̄m scie in quo est scia s̄ illud dī s̄m scie de quo est scia: sed scia est de his que p̄siderātur in illa scia ergo vt v̄i idē est esse de p̄sideratione alicuius scie & esse s̄m illi us. C̄p. s̄m autē est de p̄sideratione illius scie aut non: nō est dicere qd nō. Si tu dicis qd sit de p̄sideratione scie tunc cuz s̄m scie sit illud de quo est scia ipsa: v̄i qd sit idē esse s̄m illius scie & de consideratione eiusdem.

Ad oppositū arguit sic si idē esset subiectū in scia & de p̄sideratione scie tolleretur vnitas scie & esset p̄fusio in scia: quō autē hoc fit postea apparebit.

Ad istam qōnez dicere possumus qd est aliud esse de cōsideratione scie & esse s̄m scie eiusdem & hoc appet ex tribus. p̄o ex cōparatione sciaz ad inuicem. 2o ex cōparatione subiectoz ad sciaz & ad ea que cōsiderant in scia. 3o ex cōparatione subiectoz ad ea que determinant in scia. Et ad hoc videndum. p̄mo est intelligēdum: qd sicut libri particulares h̄ntes ordinez ad aliquā vnam sciam: h̄nt diuersitatē inter se: ita scie habentes ordinē ad aliquā vnam sciaz ad methaphy. s̄. que est finis & beatitudo ipsius hoīs: h̄nt diuersitates inter se & sicut libri particulares h̄nt istā diuersitatē sicut lib: i particularēs p̄bie nālis: ita similiter & subiecta illoz lib: oruz h̄nt istam diuersitatē. Nunc at intelligēdū est qd scie dupliciter differunt: vno quātum ad maiorē & minorē abstractionē: nā s̄m vnus scie est magis abstractus q̄ s̄m alterius: sicut videmus qd subiectum libri p̄hysicoz est corpus mobile: subiectū autē alteri⁹ libri est corpus mobile ad formā. Differunt. n. aliter scie ad inuicem penes disperatū & nō disperatū: subiectuz. n. vnus scie dicit disperatū respectu subiecti alterius scie: qm̄ non continet sub subiecto illius scie: nec reducitur ad ipm̄ verbi gr̄a subiectuz libri de generatione est corpus mobile ad formā dī disperatū libri de celo & mūdo qd ē corpus mobile ad sitū tñ quoniā subiectū libri de generatione nō p̄tinet sub subiecto libri de celo & mūdo: & sicut s̄ba dupliciter differunt: sic & scie. Vna. n. scia ē magis abstracta q̄ alia: sicut metha. est magis abstracta q̄ mathematica quoniā metha. est de rebus abstractis tam a mā sensibili q̄ itelligibili mathema. abstrahit a mā sensibili: nō at intelligibili: nālis est min⁹ abstracta: quoniā abstrahit a mā hac sensibili & ab illa: nō tñ a materia sensibili simplr. Similiter scie differunt q̄tum ad esse disperatuz & nō disperatū: quoniā. Vna scia non cōtinetur ab alia: & hoc est v̄i in multis sciētis sicut p̄3. Nā p̄bia moralis nō p̄tinet sub naturali appet ergo qd scie h̄nt diuersitatē a subiectis: Cū ergo per illud idē per qd aliqd est diuersuz ab aliis: per illud idē sit ens & vnū. Si ergo sicut declaratū est scia h̄z diuersitatē a subiecto: & tñ ab oibus illis que determinātur in scia: nō sortitur scia spēm: apparet manifeste qd nō est idē esse de cōsideratione vnus scie & esse subiectū illi us. Vñ enim dicitū est sicut dicit p̄būs in libro posteriorz capitulo de subalternatione sciaz qd vnum & idē h̄n pōt esse de cōsideratione diuersaz sciaz: s̄ hoc est diuersimo de: quoniā subdunt diuersis rōnibus & hoc idē dicit cōmentator in. ii. metha. qd vna & eadē res pōt considerari a diuersis sciētis: sed scia qz sortitur spēm ex s̄bo pp hoc nō est possibile: qd vna res consideret a diuersis: sub vna rōne: & ex hoc apparet qd nō est idē cōsideratū & subie

ctum: cum idē possit esse de cōsideratione diuersaz sciaz non tñ s̄m. Hoc etiā apparet ex cōparatione scie ad s̄m & ad ea que determinant in scia. quoniā demōstrans nō est vltierus demōstratū. scia. n. sortitur speciē in subiecto & iō cum nihil agat vltra suā speciē. scia non pōt demōstrare suū subiectum. Si ergo scia non demōstrat suū subiectū & cum multa considerent in scia que tñ scia demōstrat igit nō est idē esse de cōsideratione & esse s̄m. Hoc etiā apparet ex cōparatione subiecti ad ea que determinant in illa scia. scia enim nō tantum cōsiderat s̄m sed partes subiecti & passiones: vñ dicit p̄būs qd scientia est vna que est vni⁹ generis subiecti p̄tes & passiones considerans. Vnde subiectum scie & ea que cōsiderantur in scia differunt sicut magis cōmune & minus cōmune. qz omne s̄m in sciētia est de cōsideratione sciētie. non tamē omne cōsideratū in sciētia est subiectum sciētie. Et si tu queras que est ista cōmunitas. dico qd est cōmunitas analogie. quoniā illa oīa que determinātur in sciētia. non de terminantur in sciētia nisi per attributionē quā habet ad ipm̄ subiectum. ex his tribus que dicta sunt p̄3 qd nō est idem esse subiectum scie & de consideratione illius.

Tūc ad rōnes Ad primā dicēdum est. cum tu dicis s̄m sciētie nō est illud in quo est scia sed de quo est sciētia. v̄i est: & cū tu dicis illud ergo est subiectum sciētie de quo cōsiderat in scia verum est hoc totum. Tamē tu nō probas qd omne illud de quo cōsideratur in scia sit subiectū. Si tñ hoc posses probare: ali quid esset: tu tamē non probas hoc per istam rationem. C̄ad aliud patet solutio per ea que dicta sunt. & c.

Questio Septima.

Veritur cum visum sit prius qd de us non est subiectū inius sciētie. Vtruz deus sit subiectuz alicuius sciētie specialis: & videt qd sic quoniā sicut scia cōmunis est de aliquo cōi: sic scientia specialis est de aliquo speciali: s̄ deus est aliqd speciale inter oīa ergo: p̄o batio assumpti: ratio enim cōmunitatis sumit ex hoc qd est aliquid cōe huic & illi cum autē ipsi deo nō sit aliquid cōe vniuocū & istis que sunt citra p̄mū: ergo. C̄p. hoc idem arguit sic qm̄ enim scia recipit aliquid ab aliqua sciētia illa aqua alia recipit: cōsiderat cum ergo p̄ncipaliter: sicut p̄3 de metha. & p̄bia naturali: sicut ergo methaphy. recipiat multa a p̄bo naturali de deo. s̄. qd sit infinite virtutis & multa alia: ergo vt videt p̄hysicophilus p̄ncipaliter considerat ipsum deum: ergo.

Ad hec breuiter intelligēdū est: qd scia & habet fit scientia: & ab alio h̄z qd sit vna & ab alio h̄t qd verum est qd aliqd per vnum & idē habet qd sit ens & qd sit vnum: loquēdo dico realiter. Tamē illud per qd ali quid est ens & vnū differt s̄m rōnem: s̄m qd per ipsum aliquid est ens & vnū. Similiter dico licet scia per vnū & idem h̄at qd sit sciētia & qd sit vna loquēdo realiter: illud tñ differt s̄m rōnem. C̄ Alterius est intelligēdum: qd illud per qd sciētia habet qd sit scia & qd sit vna est ipm̄ subiectū: ipsum tñ s̄m differt s̄m rōnem: s̄m qd per ipsum h̄t scia qd sit scientia: qm̄ per subiectum cōsideratuz sub abstractione h̄t scia qd sit scientia vñ nulla sciētia est quin abstrahat. Nam ipsoz singularium nō est sciētia sed bene v̄i est: qd sciētie abstrahūt s̄z magis & minus: per subiectū autē p̄sideratū sub aliqua vna rōe speciali habet qd sit vna. Cū sicut visum est: per vnū & idem sub alia rōne cōsideratū h̄z sciētia qd sit scientia & qd sit vna. Vnde intelligēdū est qd talis est modus cōsiderationis in scia: qualis est modus p̄siderationis in numeris & for mis & iste modus cōsiderationis optimus est. Cū sicut in numeris causat noua species numeri ex additione vni tatis: nā quecumqz vnitas semp addatur: semp causatur noua species numeri & nō remanet illa species prior sic est in formis sicut ait p̄būs. 8o. methaphysice: sic etiā cōsiderandum est in sciētis: qd sciētie differunt s̄m diuersos gradus abstractionis: nā quicūqz gradus abstractio

ergo ens predicat de deo puerbiliter aut no si puerbiliter: tuc de ens eet ds: qd tri est falsuz ergo ac. Si at non pdicet puerbiliter: s; pdicat sicut aliqd p tuc ens eet sicut pri? ds sicut posterio? spale: s; cu oe posterius r ipale se bz p additione ad pri? si ds se heret p additione ad ens tuc ds eet copositus r no simplicissim? s; hoc est falsuz g? ds effugit rone enus g? ac. **C. P.** q ds no sit de p dicatione meth. pbo: si de? eet de p dicatione meth. tuc cuz quicqd p diceret meth. p diceret sub roe etis. tuc nihil pl? occurreret vt eet cure ipi meth. de deo q; de lapide q; e incoueniens: sicut si eet aliq scia que p diceret boiez s; q; al tuc artifice illi? scie no plus eet cure de boie q; de asino ex quo p diceret boiez fm q; al. **C. P.** si meth. confideraret de deo hoc eet per accns q; p effectus s; hoc non pt facere artifice spalis. Mas nalis p dicerat de deo ratione mot? ergo no est de? plus de p dicatione meth. q; nalis.

Ad ista qone possum? die q; ad meth. ptinet p dicatione de deo r hoc possum? p? decla rare p tres rones: q; pbus ponit 6. meth. p? r est i?. cuz n. ista scia sit de abstractis a ma r ista scia sit maxie abstracta cu ergo ds sit marie abstractus: q; e act? purus cui nihil est amertu de po? ds dz ee de p dicatione scie marie abstracte r hec e meth. ac. **C.** Alia rone ponit pbs ibide alie. n. scie speculative nobiles sunt: s; ista nobilior oibus alijs sic dicit pbs r aliq bn sunt notiores ista: dignior: vo nulla: cu ergo ad nobilissimam sciaz ptinet deteriari de nobilissimo ente ds est ens nobilissimu oium entiu ergo ad meth. cu sit nobilissima oiaz sciaz q; directia e oiaz sciaz sicut dicit pbs ptinebit p dicatione de deo. **C. P.** alia ro e qua ponit pbus ibi. si meth. est p? scia r ds ipse e p? ens qm est ca oium entiu cu ad primam sciaz ptineat de p? ete p dicatione. ergo ipi? meth. erit cōsiderare de deo. **C. P.** illd idē possum? declarare p ditiones dbitas ipi sapient Sapiens. n. dz oia cognoscere s; q; opz ergo cu meth. sit marie sapiēs ad meth. ptinebit p dicatione de illo p qd marie sciet oia r hoc est p? prim. Secda p ditione sapiētis est difficillima cognoscē. ds at cu sit maxime abstract? a sensibilib? difficillime cognitionis est ergo ac. Et hoc appet ex tertia cōditōe q; est: q; certissime cognoscat. cu ergo cognitio certior e ex h? q; est de pauciorib?. ds at est maxie simplex q; e act? purus ergo ac. **C. P.** hoc pz ex alia p ditione. alia. n. cōditio sapiētis est q; cognoscat cas. ds est maxie ca oium ergo ac. **C. P.** hoc et appet ex alia cōditio ne: meth. n. siue sapiēs dz ee sui ipsius gra r querere sciaz pp se. cu igit ds sit pp sui ipsius gra: q; oia sunt pp ipm r ad ipm ordinant sequit qd pus dictu. s. q; de p dicatione meth. sit ds. **C. P.** hoc et appet. p. 6. cōditioe siue pro prietate: ds. n. maxie ordinat aliq; r regulat cu ergo ipi us sapiētis sit ordinare r no ordinari ab alijs sequit ides qd pri? pz ergo q; ds sit de cōsideratōe ipi? meth. tā ex pre abstractionis ei? tā ex pre nobilitatis ei?. tā ex pre et primitatis ei? r pz et hoc ex pre cōditionu q; debent sapi entu. **C. S.** pp dissolutione rationu est itelligendū q; ali qd cōsiderari in scia p se r non p accns: ant per se r et per accns r accipimus per accns large ad oē q; est p aliud r pp aliud r istud p accns pt ee vel rone scie vel rone rei scite vel ex pre nra. ex? de p?. s. q; aliqd possit cōsiderari in scia p se r non p accns: ita q; ipm per accns sit ipius rei scite. ponamus q; ego velle dare vna sciaz de accnte cu accns no possit itelligi sine sba dz sit certificare de sba: tuc qro q; eet p se cōsideratū in sciētia illa pla? est q; accns r et accns ipm p accns eet cōsideratuz in illa scia: s; rone rei scite tū q; cognitio r scia de accnte p supponit cognitione r sciam de sba r ideo rōe rei scite eet ibi accns cōsideratū per accns: Aliqu at illud p accns pot ee ex pre scie vt qn scia no cōsiderat de aliq nisi per aliud ita q; si plene sine illo qd inducit pp aliū poss; hēre cognitione eius cui? per se cognitione intēdu. de illo alio no cōsideraret sicut appet de p dicatione p? cae in scia nā li q; cōsiderat pp motū ita q; si de motu posset hēre plenā cognitione absq; eo q; reducēt ad motore imobile non fa ceret mētionē de motore imobili r iō moto: imobilis i

3. pby? dz no pbyce p dicationis 2? mō pt esse p accns ex pre nra vt si nos no possem? cognoscere sba; absq; co gnitione accntiu si eet aliq scia q; itenderet cōsideratione de sba p se oporteret ipsaz p accns deteriari de accnte s; illud p accns eet ex pre nra q; non possem? cognoscē sba; sine accnte. igit in meth. cōsiderat de deo q; cōsiderat de effectib? r non alr r ita cōsiderat de deo aliquo? per accns: s; illd p accns non ex pre scie est: q; si in meth. posset hēre cognitione oiaz entiu alioz a p? abiq; p? nihilomin? adhuc pcedēt ad cognitione pmi tāq; ad cognitione illi? in quo potissimē resnat rō entis nec est istud p accns rōe rei: ds. n. no depēdet ab alijs imo alia ab eo. S; tertio cōsiderat ibi p accns r istud p accns puenit ex pre nra qm cu ois nra cognitio scipit a sensu: pp hoc hūanus In tellectus se bz ad manifestissimā n? pp eoz remotione a sensu sicut oca noctue ad lucē diei vt dz in 2?. b? r iō non possum? deuenire in cognitione dei nisi p alias creaturas que nobis notiores sunt r iō p effect? r alias sba; r per multa alia accntia deuenimus in cognitione eius.

Tunc ad rones r p? ad p mā. cu tu dicis deus verissime ens est: r dico q; tu bñ dicis q; non ē ens per accns r tu pbas q; non ē ens p se: q; ens p se dimidit in 10. p dicatione. dico q; ad h? q; ens qn dimidit in 10. p dicatione non dz ens vlt s; ibi dz ens cui admixtu ē aliqd de po? r aliqd de actu q; est mediū iter potentia r actū sicut dicit cōmētator. q; bz aliqd de po? r actu. **C.** el alr pt dici ad ratione q; ad hoc q; aliqd sit in gnē pot esse duplr vel directe vel indirecte r adhuc indirecte duplr. p n. n. que sunt p n? alicui? ita q; non sunt p n? alteri? talia sunt in gnē r hoc idirecte q; per reductione. Alio? d? aliqd esse in genere idirecte q; non tū est p n? alicui? qd est in aliquo genere s; est p n? alioz r sic accipiēdo ee aliqd in gnē indire cte dictū possum? die q; de? est aliquo? in gnē. s. in gnē sbe. **C.** Ad aliud d d? q; duplr pt fieri descensus vel sub vniuoco vel sub analogo: tū dico q; illd qd descendit sub vniuoco r est posterio? sicut al respectu sbe tale se bz p ad ditione sicut se bz al per additione ad sba; s; non opz q; illud q; descendit sub multiplici r analogo q; illud addat aliqd s; tantū arguit aliū modū essendi r bn verū est q; de? aliter est r a? entia. **C.** Ad 3? dico q; ratio in scia pt sūmi duplr vno? formaliter sicut ratio aq; bz scia vnitatē sicut appet in pprijs. Nā lz visus sub vna rone formali comprehendit albū r nigrū q; sub rone coloris nihilomin? tū cognoscit albū esse distinctū a nigro: ita lz meth. cōsiderat deū r a? sub ratione etis cognoscit tū ea distincta r ita vna ratio formalis in scia? facit in distinctione iter cōsiderata in scia inquātū oia illa cōsiderata in scia no pūnt ee scias distinctas s; ad eandē sicut ratio formalis ex pre visus faciebat q; albū r nigrū ptinent ad vna eandē potē tia: s; ista vna ratio non facit q; oba non distincte cognos cunt. Nā visus distictē cognoscit albū a nigro r meth. deuz a lapide aliq; ratio est materialis ex pre scie: est tū formalis ex pre obiecti sicut albū r nigrū iter se differit formaliter cōparata tū ad visum differūt māliter solum r ita distinctio mālis ex parte scie: formalis tū ex pre ob iecti facit q; illa obiecta distincte cognoscūt ab illa scia sicut visus distincte cognoscit albū a nigro. igit meth. po terit distincte cognoscere oba sua pp formalē distinctione obiectoz in se mālem: tum ex parte scie vel po?. **C.** Ad 4? pz solutio q; ds cōsiderat a meth. per accns ratiōe nostri: vel ex parte nra non. n. illud per accns est ex pre illius scie. Nā ipsa methaphysica per se manifestat cōsideratione ipius pmi entis s; nalis cōsiderat de p? ente ratione effect? et ita per accns vt dictuz est ita tū q; illud per accns non est ex pre illi? scie: et ita non est simile. ac.

Questio Decima.

Veritur vtrum h scia sit nobilior: ex pncipali sbo s; cōsiderat deū in eo q; est ens vel vtrū eet nobilior si cōsideraret deū pro subiecto pncipali r v? qd sit nobilior: ex hoc q; non cōnt

derat deum pro subiecto principali. Sapiens est ille qui oia cognoscit ergo illa sapia est maxime sapia que maxie oia cognoscit. cu ergo sciet oia alia etia et deū ipz sit magis scire qz scire deū tātu igit illa sapia est maxime sapia que cognoscit deū et alia etia ergo erit nobilior qm sapia que maxime sapia est: est nobilior. cu ergo meth. cognoscat oia alia entia et ipm deū videt qd sit nobilior: ex hoc qd no pnsiderat deū pro sbo pncipali: sed deuz et alia etia. ¶ Illa scia est nobilior que magis accedit ad rationez scie: scia aut magis ad cedit ad rationez ex hoc qd cognoscat per cas cu ergo de? non heat cam quonia totaliter es/ fugit rone cae v: q scia alioz entiu magis accedat ad rationez scie qz scia dei: ergo v: ista scia est nobilior ex h qd deū non considerat pro sbo pncipali. ¶ Creature ipse sit aliqd bonuz. de? et est bonū q ita q v: q creature sup ipm deū addat aliqd bonū ex quo creature ipse sunt aliqd bonū et ideo v: q ds et alia entia sunt maius bonū qz ipse de? solus. cu ergo scia sit nobilior que de maiori bono considerat et meth. considerat de deo et alijs entib? v: q meth. sit nobilior ex hoc qd no pnsiderat deuz p sbo pncipali s; deuz et alia entia. et hoc est ens fm q ens.

Ad oppositū se cognoscit in. n. hui? et ipse dicit qd deus se tātu cognoscit et si tu dicas opz ergo v: v: q scia dei sit nobilior. ex hoc qd ds tantū se cognoscit et non alia entia et ipse dicit q ex nobilitate est q seipz tātu cognoscit et non alia. qm si cognosceret alia et se: et ad h fm q ipse dicit non est magis nobilis ex eo q cognoscit se et alia entia qz q cognoscit se tātum dicit enim ipse q melius est non videre quedam qz videre ergo v: q scia que considerat deū pro subiecto principali sit nobilior.

Ad istam qstione possunt? dfe q ista scia non est nobilior: ex hoc qd non considerat deū pro sbo pncipali imo si consideraret deū pro sbo pncipali nobilior eēt scia. n. ex duob? est nobilior sicut dicit pns in p? de aia. bonoz honorabiliū. et. et ex hoc qd de nobiliori sbo et ex hoc qd est certior: tunc dico q illa scia q considerat deū eēt nobilior qz eēt de nobiliori sbo et eēt nobilior qz certior eēt: sicut iam patebit qz aut v: pbabile q ds et alia entia sint mai? bonū qz ipse ds solus pp hoc volo deteriare q ds et alia entia non sint maius bonuz qz ipse ds solus et hoc pz ex trib? p. n. est. q ds est ipm suū eē puz quomā si de? non esset suū eē puz qz hēo tā eēt compositus sicut ego non sum meū eē puz qz hēo naturā in me in qua est meū eē s; de? non est aliud qz ipz suū eē purū. quonia si eēt aliud qz suū esse purū iam esset compositus et cū componētia sunt pns qz ipz compositū et tūc sequeret q de? non eēt p. n. hēmus ergo q de? est ipm suū esse puz. cu ergo ois ratio pfectionis sumat ex puro eē de? est ipm eē purū et de? est ois ratio pfectionis et h dicit pns. in. s. meth. q est vni pfectuz simplr qd hēt in se oēs rationē pfectionis et cōmētator addit et hoc est dispō primi pncipij. Si ergo de? hz in se oēm rationē pfectionis tūc pz manifeste q deus et alia entia non sint maius bonū qz ipse deus solus. ergo scia que considerat alia entia et deū ipm non est nobilior qz scia que considerat deū tātu pncipalr lo. ¶ Hoc eēt apparet ex alio qm sicut est inefficientib? ita est et infimib? et eodē debemus itelligere in simib?. Itūc at inefficientib? ita est q agēs pncipale et instrumētale multa pnt que tū non pnt principale agens solū: quonia multa pōt facere fab. et martellus que que non pōt facere faber solus: et hoc e qz martellus nō accipit a fabro qz qd pōt et hēt martellus. vñ si martellus accipet a fabro quicqd hz nihil posset martellus et faber qd non possz facere solus faber. cu ergo oēs creature qz quid hnt bōitatis accipiat ab ipso deo quonia illd q ma xime est tale est cā omniū posteriorz et alioruz. cu ergo deus maxie et summe sit bonus de? erit cā maxime bonitatis oium creaturarū: ergo oēs creature quicqd hnt bonitatis accipiūt a pma bonitate. s. adeo. ergo de? hēt in se oēs rationē bonitatis et i ipso congregant oēs pfectiones sicut faber dicit nō posse facere oē illd qd potest faber et

martellus qm martellus nō hēt aliquā potētiā quā nō accipiat a fabro et dicit posse oia que pōt cum martello qm martellus quicqd hēt accipit a fabro et sic dicit deus habere oēm perfectionē in se cū alie creature accipiāt a deo ipso quicqd hnt bonitatis et pfectionis ppter hoc de? et alia entia nō sunt maius bonum. qz ipse de? solus. ¶ Alie creature habēt bonitates finitā et ds excedit oēs alias creaturas in bonitate in infinitū q: sicut dictū est deus est causa efficiēs omniū et ideo nō est maior virtus in deo et creatura qz in ipso solo deo et ita nō plus hz deus et creatura qz de? solū et hoc est ex pte finis. ¶ Preterea alie creature hnt bonitatē finitā de? excedit creaturas bonitate infinita: et id non est cōpatio bonitatis creaturaz ad bonitatē pmi pncipij: et ex h appet manifeste q bonitas creaturaz non cōparat ad bonitatē dei sicut linea ad lineā. quonia linea aliquoties supra reddit plusqz alia linea s; sic cōparatur bonitas creaturarū ad bonitatē dei sicut punctus ad lineam et sicut pñctus et linea non sunt maius qz linea solum sic et bonitas aliarū creaturarum et bonitas dei non sunt maior bonitas qz dei solū: qz autz punctus et linea non sunt maius qz linea tantū. appet ex hoc q si linea et punctus eēt maius qz linea tūc sequeret qd omnes partes totius alicuius eēt aliqd maius qz suū totū licet punctus nō sit pars linee s; pro tāto posset dici pars linee qz pñctus necessario inest et linee et suis partib? et hoc patet considerati. patet ergo qd de? et alia entia nō sunt maius bonum qz ipse de? tantū. igitur pz q scia que considerat alia entia et ipsuz deuz nō est maior: nec de maiori bono nec nobilior vel de nobiliori bono qz scia que considerat deum tantuz et nō alia entia. ¶ Quod aut alia entia et de? sint minus bonum qz ipse deus tm pbatur saltez in pposito per cōperationē ad scientiā et hoc apparet primo ex hoc: quonia creature alie accipiūt bonitatē ab ipso deo et non habēt bonitatē nisi inquantū bonitas dei refulget in eis. si ergo sit aliqua scientiā que cōsideret alias creaturas et ipsum deū tūc oportet q scientiā illa sit vna et cū per idē realiter sit vna per qd est scientiā ergo si illa scientiā que cōsiderat alias creaturas et ipsuz deū sit vna oportet q consideret ea sub ratione aliqua cōi. cu ergo alie creature non hēant rationē bonitatis nisi fm qd bonitas primi refulget in eis et bonitas pmi. s. dei non refulget, me is nisi fm modū finitū. scientiā que considerabit alias creaturas et ipsuz deuz non considerabit bonitatē dei nisi fm modum finitū. scientiā autē que considerabit deum tantum et non alia. considerabit bonitatē dei completā fm moduz infinitū ergo deus et alia entia saltē in pposito per comparationē. scilicet ad ipsam scientiā que considerat de vtriqz sunt min? bonū qz de? solus et si est aliqua scientiā que habeat deū pro obiecto pncipali et tamē cognoscat deuz finite. tūc oportet q illa scientiā de deo plus cognoscat qz aliqua alia scientiā inuenta fm modū humanum sine per rationes humanas: cū deū in se consideret et illud plus est maius bonū qz sit cognitio omniū creaturarū que ab homine nāliter haberi possit. cū ergo scire deum sit maius bonuz qz sit cognitio eius scilicet dei vt potest haberi per scientiā que consideret ens in eo q ens super addita cognitione alteri? totius entis. patet ergo q scientiā que cōsiderat deum pro obiecto pncipali, est nobilior et melior cū sit de meliori et nobiliori obiecto: pz etiā ex hoc q scientiā que deū cōsiderat et alia entia simi liter sit minus bonū qz scia que considerat deū soluz cu deus et alia entia sint minus bonū respectu scientie qz sit ipse deus solus. patet etiā ex hijs que dicta sunt q ista scientiā non est dignior ex h q nō pnsideret deū pro pncipali obo imo eēt dignior si pnsideret deum tm pncipalr et non alia entia. ¶ Qd aut illa scia que pnsiderat deū tm sit certior et nobilior hoc appet. Scia. n. sortitur spēm ex obo pncipali. vñ si obiectū fuerit simplr in actu tūc scia simplr est in actu vel i mediate bētur aliquid ad scias in actu et si obz fuerit tale q ipz nō sit simplr in actu. tūc scia simplr nō est i actu. Itūc at ita est q ens s; q ens nō est simplr in actu qm aliqd hz de potētiā. Itaz dicit cu

his fin ens sunt act^o et pot^o: et ideo ens s^z ens non est fin^{is} /
 pliciter in actu. ds at simplr est in actu et noⁿ h^z aliqd de
 pot^oentialitate. Nunc at ita est fin q^o dicit ph^os. in 9. meth.
 q^o mal^o et error p^otingit in scia pp pot^oentialitate admixta.
 cu^m ergo scia dicat est certio: et certio: ex hoc q^o non p^otin
 git ei mal^o et error vel ex hoc q^o p^otingit ei mal^o et error
 tunc scia que p^osiderat ens s^z q^o ens cui admixtu^m est ali
 quid de pot^oentialitate est min^o certa q^o illa que p^osiderat de
 um t^om cui nihil est admixtu^m de pot^oentialitate. p^o ergo cla
 re q^o scia q^o p^osiderat de^um t^om cui nihil est admixtu^m de pot^o
 tialitate est nobilio: et dignio: et certio: q^o illa q^o p^osiderat
 de^um et alia etia^m ta^m ex pte rei q^o ex pte modi sic d^oclaratu^m est.
Et tunc ad ro^oes dico q^o primu^m arg^o magis ar
 guit op^o q^o p^omo dicit Aristo. q^o p^osi
 deratio viliu^m arguit vilitate scie. p^osideratio nobiliu^m arguit
 nobilitate scie et t^om p^o hoc q^o ista scia p^osiderat ens s^z q^o es
 et sub ente p^ontet vilia magis o^z arguere q^o non sit nobil^{is}
 q^o q^o sit nobilis ex hoc q^o p^osiderat es s^z q^o ens. S^z adhuc
 possumus soluere ratione. ad mino: est cu^m in d^ocas ille est
 magis scie^s q^o scit alia entia et de^um ip^os q^o ille q^o scit de^um t^om
 dico q^o falluz est sicut patuit supra. Et t^om ad alia rone cu^m z
 tu d^ocas illa magis accedit ad ratione scie que est p^o cas q^o
 illa scia q^o non est p^o cas. dico q^o vey est in illis q^o nata sunt
 sciri p^o cam. In illis q^o non sunt nata sciri p^o cas noⁿ est vey
 q^o non h^znt cam et ioⁿ noⁿ o^z. et dico q^o et q^o meth. aliq^o scit
 p^o cam sicut illa q^o cas h^znt et aliq^o non p^o cas sicut p^o p^om
 q^o p^o cam sciri non p^ont cu^m cas non h^znt s^z p^ont^o effugit ro^oes
 cati et sicut scia noⁿ est nobilio: itellectu imo e^o ita cogni
 tio q^o h^z per cas non est nobilio: q^o cognitio p^oncipio: et c.

Questio Undecima.

Qu

querit v^oru^m ca^m sit s^z b^om huius scie et
 ista questione monet aut^o. et v^o p^o
 q^o ca^m possit ee s^z b^om huius scie et hoc sic. sapia est
 per cas. v^o ca^m est de rone sapie. Nunc at ita est
 q^o illd q^o est de roe sapie facit ad ee sapie. s^z illud q^o facit
 ad ee sapie illud v^o ee s^z b^om sapie. cu^m ergo ca^m faciat ad esse
 sapie cu^m de^o sit de rone eius v^o q^o ca^m sit s^z b^om ei^o. ergo et c.
 Et illud p^o q^o vna scia distinguit ab alijs illd v^o ee s^z b^om
 ei^o cu^m q^o ista scia distinguit ab alijs p^o b^om q^o i^o spectat cas sim
 p^olr et e^o casu^m simplr v^o q^o ca^m sit s^z b^om scie salt^o ca^m simplr
 Et hoc idem p^o b^om q^o p^o p^oncipit d^oteriare de casu^m g^o et c.

Ad istam

q^one p^ocedit antiena d^odo q^o ca^m non est
 s^z b^om h^o scie et ad hoc ostenduz p^oce
 dit sic. q^o si ca^m ee s^z b^om huius scie hoc ee vel fin q^o ca^m vel
 s^z q^o talis ca^m vel fin q^o cadit sub rone entis. q^o at ca^m fin
 q^o ca^m non sit p^o s^z ee s^z b^om h^o scie hoc appet ex hoc q^o si ca^m
 esset s^z b^om h^o scie fin q^o ca^m tunc oporteret q^o d^ote ille que
 p^osiderant in ista scia ee^{nt} d^ote cae fin q^o ca^m. hoc at fallum
 est q^o q^o d^ote d^oteriant in ista scia sunt vnu^m et multa ide^o et
 diversum act^o et po^o et multe alie q^o noⁿ sunt d^ote cae s^z q^o
 ca^m s^z entis s^z q^o ens igit^o ca^m fin q^o ca^m non est s^z b^om h^o scie s^z
 ens s^z q^o ens. Et non p^ont esse q^o ps et totu^m sunt s^z b^om eunt
 de scie: ca^m aut^o est ps s^z b^om h^o scie: q^o ca^m et catum sunt ptes
 entis s^z q^o ens ergo et c. Et alia rone ponit Auicena et est
 talis cognitio cae s^z q^o ca^m non p^ont h^znt nisi p^o cognitione rez
 h^zntu^m cas et b^o declaro sic. ca^m. s^z q^o ca^m non p^ont cognosci ni
 si p^o depend^ontia q^o ca^m est illud ad e^o esse seq^o aliud siue
 ad q^o dep^odet aliud catu^m at est illd q^o scie ad ee alteri^o et
 dep^odet ad ipm ergo p^o q^o noⁿ cognoscit ca^m fin q^o ca^m nisi
 per dep^odentia cu^m ergo cognoscit res h^znt dep^odentia et
 cognoscit res talis q^o h^znt tal^o dep^odentia ad tal^o re q^o t^om
 cognoscit ca^m fin q^o ca^m q^o tunc cognoscit ca^m p^o dep^odentia
 qua^m h^znt ip^os catu^m ad cam cu^m ergo cognoscit cae fin q^o ca^m
 non h^znt nisi p^o cognitione rez h^zntu^m cas et cognitio s^z b^om h^o
 scie p^o ip^orimunt in aia q^o sicut ipse dicit et est valde nobile
 verbu^m res et ens p^o ip^orimunt in aia et ip^oressione eoz noⁿ
 p^ocedit ip^oressio alicuius. p^o igit^o manifeste. q^o ca^m fin q^o ca^m
 noⁿ est s^z b^om h^o scie he s^z rones p^o q^o ip^o dicit q^o ca^m s^z q^o ca^m
 noⁿ p^ont ee s^z b^om h^o scie. Et q^o ca^m s^z q^o talis ca^m noⁿ possit esse
 s^z b^om h^o scie h^o p^o. q^o si sic iaz ca^m p^osideraret sub roe spali.
 si ta^m p^osideraret: et fin q^o talis ca^m. Nunc at istud repugn^o
 scie co^o. i. q^o p^osideret aliquid sub rone spali ergo non pot

ee s^z b^om scie h^o ca^m fin q^o ca^m. Et dicit aut^o. si ca^m s^z p^oside
 ratione absolutu^m noⁿ p^ont ee s^z b^om huius scie nec ca^m fin q^o talis
 ca^m. t^om. n. si ca^m ee s^z b^om h^o scie hoc ee sub rone entis et t^om
 ca^m non ee s^z b^om h^o scie s^z ens q^o illud est s^z b^om in scia sub cu
 ius rone p^osiderant oia illa que p^osiderat in scia et ioⁿ p^ont
 dit q^o ca^m noⁿ est s^z b^om h^o scie. Et possumus t^om nos duab^o
 ronibus b^ore: eub^o declarare q^o ca^m fin q^o ca^m noⁿ p^ont ee s^z b^om in
 aliqua scia spali et ad hoc acci^o duas roes vel duas p^opo
 nes quaz p^o est q^o illud est s^z b^om in scia q^o p^oncipali p^oside
 rat in scia et i^o p^opo vera est q^o scia sicut sp^os ex obo p^on
 cipali et ioⁿ est scia accipiat sp^os et forma ex eo q^o p^oncipali
 p^osiderat aliud erit s^z b^om illi scie q^o p^oncipali p^osiderat. Et alia
 p^opo est q^o ca^m et catu^m correlativa sunt et sunt s^z na sicut est
 na correlatio: est q^o vnu^m noⁿ p^ont itelligi sine altero et ioⁿ si
 sit aliqua scia que p^osiderat cas s^z q^o ca^m etia^m illa scia eque
 p^oncipali p^osiderabit catu^m et hoc est ipossibile. i. q^o aliqua
 scia que p^oncipaliter consideret aliqua duo quonia^m t^om fe
 queret q^o aliqua scia sicut sibi spem et forma a duob^o
 eq^o p^oncipali q^o est ipossibile ergo et c. Et s^z b^om in scia
 est illd de quo p^obat aliqd in scia ca^m at fin q^o ca^m est illud
 per q^o p^obat aliqd in scia de s^z b^om. cu^m ergo ee illud de quo
 aliqd p^obat in scia et ee illud v^o ee s^z b^om p^obat in scia sicut
 rones penitus diverse p^o q^o h^znt illud q^o ee ca^m possit esse
 s^z b^om alicui^o scie t^om ca^m s^z q^o ca^m noⁿ est subiectu^m alicui^o scie.

Et tunc

ad rones. Ad p^ouna^m cu^m tu d^ocas ca^m facit
 ad ee sapie ergo est s^z b^om. dico q^o sapia
 noⁿ p^osiderat cas p^o et p^oncipaliter. s^z ens s^z q^o ens p^oncipali
 p^osiderat s^z ca^m et catu^m vnu^m et multa et talia sunt q^oda que co
 sequit^o ens s^z q^o es. et ioⁿ de talib^o p^ont ee q^oda estimatio es
 sapie. Et aliter possum^o d^ote q^o noⁿ o^z q^o illud sit s^z b^om
 sapie q^o facit ad ee sapie quocunq^o mo^o s^z q^o facit ad ee p^on
 cipaliter cuiusmodi noⁿ est p^osideratio cae fin q^o ca^m. Et ad
 alia rone cu^m tu d^ocas illd v^o ee s^z b^om scie p^o q^o scia distinguit
 ab alijs scietijs dico q^o vey est si p^o et p^oncipaliter distinguit
 p^o illd si at non p^o et p^oncipaliter p^o illd distinguit noⁿ o^z q^o
 sit s^z b^om ei^o sicut p^o de boie et risibil^o h^o. n. distinguit ab ali
 nis p^o risibile nec t^om o^z q^o risibile sit forma bois. et c.

Signu^m aut^o est sensu^m dilectio: p^oter. n. v^oti
 litate pp seipso diligunt: et maxie alio: qui est
 per oculos. Noⁿ enim solu^m vt agamus: s^z et ni
 hil agere debentes: ipsum videre p^o omnib^o
 vt dicam alijs eligimus. Tex. i.

Questio Duodecima.

Veritur

de scda p^opo q^o ponit p^obs
 in p^on^o libri et circa. illa p^opo
 ne q^orit p^o v^oru^m sensus p^oter vilitate vite d^oeat
 diligi et v^o q^o noⁿ. q^o sensus diligit sicut d^oic
 p^obs q^o p^o illos devenim^o i felicitate n^ofaz. cu^m g^o duplex sit
 b^ontudo loquedo n^olr vna q^o est fin p^oductia alia q^o est fin fa
 pientia si possumus p^obare q^o sensus ipediant v^oru^m q^oz felici
 citate p^obatu^m erit q^o sensus non sunt diligedi q^o aut^o sensus
 impedi^ont felicitate q^o est fin p^oductia p^o hoc quoniam
 passiones que sunt fin sensus ipediunt ne homo possit re
 gulari fin p^oductia ergo et c. Et q^o ipediant alia felici
 tate p^o ex hoc q^o felicitas que est sapia p^osistit in cognitio
 ne abstracto: p^o sensus at cognoscim^o sensibilia p^o q^o retra
 bimur a cognitione abstracto: ergo et c. Et ad videndu^m ve
 ritate h^o q^onis p^o nos vid^o quio copar^ont sensus ad aiaz
 et ad nos. Invenim^o at duos simones de aia p^om^o est q^o aia
 comparatur ad corpus et ad virtutes aliter organa sentie
 di. organicas sicut ars ad instrumeta cui^o p^obatio est dat. n.
 comenta. in. 3. de anima ista q^o quicunq^o aliqua duo age
 tia cocurrunt ad aliq^o effectum. vnu^m illo: est sicut p^on
 cipale agens et alte: sicut instrumentu^m. Nunc aut^o ita est
 q^o ad actione istam que est sentire cocurrunt aia et virtu
 tes sentine et ideo cu^m aia sicut dicit ph^os in. 2. de anima
 sit illd quo p^omo vivimus sentim^o et itelligim^o. aia est
 principale agens virtutes aut^o sine p^oerunt sicut instrum^o
 ta. comparatur etia^m aia ad ipas virtutes sentinitas. sicut
 totum ad partes suas. q^o ois iste virtutes comprehend^o

duntur in aña in quadã veritate ⁊ oēs actiones istarũm virtutum agit aña in vniuersali ita q̄ per istã virtutem tale operatione puta per visum actũ viuendi. ⁊ ideo aña cõparatur ad istas virtutes sensitivas sicut totũ ad partes suas potẽtiales: ⁊ cũ partes potẽtiales quodãmodo sint perfectio totius iste virtutes sensitivẽ erũt pfectiones aie ⁊ cum vnumq̄q̄ diligat suam perfectionem. ⁊ sensus sint pfectiones aie. sequitur q̄ aña diligat ipsos sensus. sicut pfectibile suam pfectionem. Cum ergo sensus sint instrumenta aie sicut declaratum est ⁊ vnumq̄q̄ agens diligit illud per qd̄ iuuatur in actione sua ⁊ aña iuuatur in actionibus suis per ipsos sensus sicut per sua instrumenta patet manifeste q̄ aña diligit ipsos sensus. Sed q̄ nõ vñ p̄bũs loqui de ista dilectione qua ipsi sensus diligunt q̄ sunt pfectiones s̄ videt loqui de illa qua diligunt q̄ iuuant añam in sua operatione ⁊ due sunt opationes quib̄ anima cõparatur ad sensus. s. opera vite ⁊ alie operationes. q̄ aña devenit in cognitione: ⁊ de illa dilectione qua diligunt sensus ppter opera vite nõ loquitur p̄bũs sed de illa dilectione qua diligunt ppter cognitione: ⁊ ideo declaradũ est qualiter pter vilitatẽ vite nos diligamus ipsos sensus ppter cognitione. Anima. n. creatur sicut tabula nuda in qua nihil depictũ est. vñ sicut materia p̄ma est potẽtia tñ in ordine respectu naturalũ sic intellectus est potẽtia tñ in ordine intelligibilũ ⁊ ideo si aña debeat cognoscere aliquid oportet q̄ aliquid ip̄mãt sibi. Illud at̄ qd̄ ip̄mãtur sibi nõ est abstractũ ⁊ oppositũ abstracto quã ab eo q̄ est penitus abstractũ non fit abstractio. Similiter qd̄ imp̄mãt sibi nõ debet eẽ penitus corporale quonã corporalia ⁊ intrinsece inter se maximaz diuersitatem habet ⁊ ideo illud a quo fit talis abstractio est medium inter penitus abstracta ⁊ penitus mãlia ⁊ illud medium est fantã qd̄ nec penitus est corporale nec penitus abstractũ ⁊ cũ fantasmata q̄ fantasmata aña devenit in cognitionem accipiãtur ppter sensus patet q̄ aña diligit sensus per ipsam cognitione.

Et tunc ad rones. C Ad primam cum tu dicis passioes sensus ipediũt hoies dico q̄ vix est homines nõ habentes naturã bene ordinatã s̄ peruersam. C Ad aliã ratione cum tu dicis cognitio sensibilũ hẽtur p̄ sensus ⁊ ipsa retrahit nos a cognitione abstractoꝝ ⁊ dico q̄ nõ debemus sistere in cognitione sensibilium sed per cognitione sensibilium debem̄ ire in cognitionem abstractoꝝ. ⁊ c.

Questio Tertiadecima.

Veritur vtrum pbare dilectiones scientie per dilectione sensus sit pbare dilectiones scie per sigm sicut dicitur p̄bũs in littera ⁊ arguitur q̄ nõ. sicut enim se h̄z sensus ad sciam ita se habet dilectio sensus ad dilectionem scie. s̄ sensus est cã scientie. ergo dilectio sensus est causa dilectionis scie. vt videt. erit igit̄ pbatio per causam ⁊ nõ per signum. C P̄ signum p̄supponit signatũ sed signatũ nõ p̄supponit: ergo per signatũ magis vñ probari signũ quẽ signũ per signatũ. ergo p̄ dilectione scie magis vñ probari dilectio sensus q̄ econuerso ergo ⁊ c. C P̄ fillogismi destruant̄ per signum ergo ad p̄m nõ pertinet pbare per signum cum ergo metha. sit p̄bũs ad methaphysicũ nõ pertinebit pbare per signum.

Ad videndum veritatez hui⁹ questionis primo opz videre qd̄ est signum. dico ergo signũ est id q̄ dat rem ip̄az intelligere ⁊ effugit rõnem cause illius rei cuius est signum tunc vltimus in scia est tria cõsiderare. s. habitum scientie s̄m quem dicimur esse sapiẽtes sine sciẽtes in actu primo: ⁊ alia est cõsideratio scie s̄m quam dicimur esse sciẽtes in actu puro sine. ⁊ alind est cõsiderare in scia. s. ipsum scibile a quo sortit̄ scia speciem ⁊ formã: nõ dico q̄ vñ via possumus deuenire in cognitione huius. s. q̄ pbare dilectione scie per sensum est pbare dilectiones scie per signum ⁊ hoc possumus videre tã ex pte habitus scie tã ex pte p̄sideratois scie q̄ ex parte scibilis. p̄ ex pte habit⁹

scie sensus. n. ordinat̄ ad intellectũ ⁊ cognitio sensus ad cognitione intellectus ordinat̄ ⁊ cognitio intellecta est finis cognitiois sensitivẽ ita q̄ sensus est sicut illud qd̄ est ad finem. Nunc at̄ ita est q̄ inter ea que sunt ad finẽ ⁊ ipsum finẽ est talis dĩa: quonã ea que sunt ad finem sunt causa essendi effectivẽ ip̄m finem: ea aut̄ que sunt ad finẽ non sunt cã diligendi ip̄m finem. s̄ ex hoc: quonã finis h̄z eẽ per actione sine opatione: ⁊ iõ illa que sunt priora in operatione illa sunt prim⁹ causandi ip̄m finẽ. ea at̄ q̄ sunt p̄a in operatione sunt ea que sunt ad finẽ. ⁊ iõ ea que sunt ad finẽ sunt cã essendi ip̄m finẽ s̄ ea que sunt ad finẽ non sunt cã q̄ finis diligatur. cuius rõ est q̄ sicut p̄bũs ⁊ comẽ. in 2. hui⁹ dicit̄ finis ⁊ bonũ idẽz. vnde finis est bonũ p̄ se. ea aut̄ que sunt ad finẽ non h̄nt rõnem boni nisi inq̄tũ vñ quodq̄ ordinat̄ ad finẽ ⁊ q̄tũ vñ quodq̄ eoz attingit ad finẽ tantũ bonũ est. Nunc at̄ ita est q̄ illud qd̄ h̄z rõne diligibilis h̄z rone boni: nã ex eo ex quo h̄z aliqd̄ ad rõnem boni ex hoc h̄z q̄ diligatur. cũ ergo sicut iam declaratũ est finis h̄z per se rone boni. ea at̄ que sunt ad finem nõ h̄nt rõnem boni nisi ex eo q̄ ordinant̄ ad finẽ p̄z q̄ ea que sunt ad finẽ non diligunt nisi ppter ip̄z finẽ ⁊ iõ cũ finis sit p̄or in iũctione manifeste appet q̄ ea que sunt ad finẽ nõ sunt cã q̄ finis diligatur. imo ex ea que sunt ad finẽ diligunt pp̄ ip̄m finem. C Ex hys ergo arguitur sic sensus sicut dictum est comparant̄ ad intelm̄ humanum sicut ea que sunt ad finẽ ip̄m finẽ ⁊ ideo ex dilectione scie hẽtur dilectio ipsi⁹ sensus sicut ex dilectioe finis hẽtur dilectio eoz que sunt ad finẽ: cum ergo sicut dictum est p̄bũs sigm est illud qd̄ dat intelligere rẽ ⁊ nõ est cã illius rei e⁹ est sigm ⁊ dilectio sensus dat intelligere dilectione scie. sicut dilectio eoz que sunt ad finẽ dat intelligere dilectione ipsius finis ⁊ dilectio sensus nõ est cã dilectionis scie s̄ potius ex⁹ sicut iam declaratum est. appet manifeste q̄ pbare dilectione scie per sensus est pbare dilectione scie per signum sicut pbaret dilectio pueri a matre p̄ dilectione nutricis. Et videt sine dubio ista probatio per sensum maxime cõpetit iũctioni p̄bi. q̄ p̄bi iũctio est pbare q̄ scia sit maxie diligẽda ⁊ hoc fecit multũ cõpetenter p̄ sensus: q̄ n. ex dilectione vñ arguit dilectio alterius illud pp̄ eius dilectione arguit dilectio alterius maxime diligit quonã pp̄ vñq̄q̄ tale ⁊ illud magis: quonã si pp̄ dilectione pueri dilectio e nutricis fit potes cõpetent̄ arguere q̄ puer maxime diligit: ⁊ iõ cuz ex dilectione scie fit dilectio sensus potes arguere q̄ scia maxime diligit ⁊ h̄z ita sit q̄ dilectio scie cãet dilectione sensus ⁊ nõ ex⁹ in Inferẽdo in debemus ⁊ possum⁹ sp̄ inferre ex dilectioe eius q̄ est ad finẽ dilectiones finis nõ tñ ex⁹. cãm aut̄ q̄ hoc est quĩz inspicere p̄t cõsiderando naturã finis ⁊ eius qd̄ est ad finẽ ⁊ q̄ p̄misse debet esse tales q̄ sp̄ inferat cõclonẽ ⁊ iõ p̄obando per dilectionem sensus dilectione scie optime fecit p̄bũs. p̄z autem q̄ pbare dilectionem scie per sensum est pbare per sigm et hoc p̄z ex cõsideratione scie. sensus. n. inuauit vñ inducit ip̄m intellectũ ⁊ cõsideratio sensus iuuat cõsiderationes intellectus. si nõ nimis in morez cõsideratio sensus. si nimis in morez cõsideratio sensus: impedit cõsideratio intellectus ⁊ etiã econuerso. cõsideratio intellectus ipedit cõsideratione sensus alteri⁹ sicut videmus q̄ qñ vn⁹ hõ cogitat ⁊ intelligit vnus alius hõ bñ transibit iuxta ip̄z in ip̄m nõ videbit. Si ergo cõsideratio scie ⁊ intellect⁹ inuatur per sensum ⁊ aliqñ ipeditur per sensus ⁊ signus sicut dictus est p̄bũs: est illud qd̄ dat rẽ intelligere. ⁊ nõ est cã rei appet q̄ dilectio sensus est sigm dilectiois scie ⁊ iõ pbare ip̄az p̄ dilectione sensus e pbare ip̄az p̄ signus tñ inq̄tũ ipedit deficit a rõe scie vel a pbatoe dilectiois scie. C Illud etiã patet per ip̄m scibile. quoniam meth. inuestigat naturas rerum: sicut naturaz sbe ⁊ alioꝝ: nunc at̄ ita est q̄ accñtia illa que per sensum cognoscunt̄ sunt sigm nãz ip̄az rez sicut multus ponderare ⁊ non diminui in igne ⁊ esse bñ sonoz illa accñtia auri nãz declarat̄ cuz ergo iã accñtia q̄ cognoscunt̄ p̄ sensus sunt significatiua nãz ip̄az

rerum cognitio illoz accidentiu per sensus est cognitio naturaz ipsaz per signu & illa pbatio est multu boa que accipit ex pte scibilis. p3 ergo q pbatio pbi per signu fuit & hoc p3 ta ex parte hitus scie. ta ex pte p siderandis scie q3 etiam ex parte scibilis.

Tunc ad rones rñdedu est. Et pº ad primã dico q argº primu peccat p flaz accitit aut peccat in materia: pº possumus dñe q peccat in mã cū tu dicis sicut se h3 sensus ad sciaz sic se h3 dilectio sensus ad dilectionē scie ergo sicut sensus ē cā: ita dilectio sensus est causa dilectionis scie dico q falsuz est qm̄ nō sicut se h3 sensus ad sciam ita se h3 dilectio sensus ad dilectionē scie sicut itaz declaratu est: p3 ē esse fallaciã accitit cū tu dicis sicut se hab3 sensus ad sciaz. ita rē. dico: vey est q sicut se h3 sensus ad sciaz in rōne efficiētis ita se h3 dilectio sensus ad dilectionē scie in cā finali qm̄ dilectio scie est finis dilectionis sensus sicut sensus est cā essendi sciam: s3 cū dicitur in minori s3 sensus est cā scie ergo dilectio sensus ē cā dilectionis scie. non valet imo est ibi fallacia accitit qm̄ extraneu est ipsi sensui & accidit sibi q diligit inquantuz est cā essendi sciaz qz nō diligit dilectōe que sit cā s3 que sit cāta. **Ad** aliã rōnē cū tu dicis signum p̄supponit si gnatus dico q falsuz est vel possumº dñe q sicut est signu ita p̄supponit & qz sensus est signuz in diligēdo nō in efficiēdo & iō non op3 q prius sit scia q3 sensus: s3 q pº diligit vey est. **Ad** scdam rōnē cuz tu arguis. syllogismu destruunt per signa dico ad hoc q duplex est signuz. est quoddã necessariuz & infallibile & est aliud signu q nō est necessariu nec infallibile s3 pbabile signuz tunc dico q filli destruunt per signa qm̄ nō sunt necessaria & infallibilia s3 pbabilia & per talia signa nō d3 arguere anctor: s3 filli nō destruunt per signa necessaria imo per talia bñ arguit auctor. **Nunc** at ita est q dilectio sensus est signuz nēcuz & infallibile ipsi dilectionis scie & iō per tale signuz. bñ p̄ arguere p̄būs. **Uel** pōt dici aliter q p̄būs non tantuz intēdit facere istã sciam s3 ē intēdit vt legētes & etiaz audientes intelligāt istam sciam & hoc facit multotiens per signa & per signa acquiescunt ipsi scie & iō bñ potest p̄būs per signa declarare ipsam scientiam. rē.

Questio Quartadecima.

Veritur

vrū visus sit magis diligēdus iter oēs sensus & vº q nō qm̄ inter oēs sensus ille ē magis diligēdus qui facit ad esse q3 ille qui nō facit ad eē cū aut tactus faciat solus ad esse vº q tactus inter oēs sensus sit magis diligēdus. **Cp.** b vº sic ille sensus est magis diligēdus in cui sensibilibº magis delectatur: nūc at magis delectatur in sensibilibº tactº q3 in sensibilibº aliorū sensu ergo rē. **Cp.** probat q visus nō sit magis diligēdus. qm̄ tū ē ad cognitionē. sed tactº: dictu. n. est q cognitio sit per punctionē cognoscētis ad cognoscibile: s3 cum tactº maxime iungat maxime suo cognoscibili q: fit per mediū irrefectu sicut dicit p̄būs in. 2º. de aia caº de tactu vº igit q qm̄ ad cognitionē: tactus sit magis diligēdus.

Ad oppositū

est p̄būs & hoc sufficiat ad istã partē. **Ad** istã qōnez aliqui volūt rñdere per duplicē distinctionē. dñt. n. sic si tu queris qs sensus sit magis diligēdus simplr dico q tactus simplr & maxime est diligēdus inter oēs sensus & per p̄s gustus cū gustus sit quidã tactus sicut d3 in 2º de aia & rō huiº est sicut dñt ipsi qm̄ tactus est fundamentum oīuz sensu & iō simplr est magis diligēdus. Si autēz tu qras qs sensus s̄m qd sit magis diligēdus & qm̄ ad cognitionē. tūc vlteriº distingūt: dñt. n. ipsi q qm̄ ad cognitionē hoc p̄t ēē duplr cuz duplex sit cognitio qdã. n. est cognitio que accipit per inuentionē qdã at que acquirit per disciplinã. si tu qras qs sensus sit magis diligēdus qm̄ ad cognitionē que sit p inuentionē tunc visus est magis diligēdus. Si at tu qras qm̄ ad cognitionē que acquirit per disciplinã tunc auditº est maxime diligēdus cū auditº sit maxime disciplinabilis. sic rñdent ipsi. vº at q p̄ma distinctio nō est vera & 2º nō ē penitus ad pposituz. **Ad** at

pº distinctio sit falsa b p3 ex deo pbi in fi. 3. de ania dicit enim ibi q tactº facit ad eē animalis qm̄ at est pp tactu alij at sensus faciūt ad bñ esse. Ex hoc arguit sic bñ eē est magis bonu q3 esse qm̄ eē icludit in b q dico bñ eē ergo bñ eē est magis bonuz q3 eē cum at rō dilectionis sumat ex bonitate iō magis diligēdus qd est magis bonu. cū ergo sicut dictum est bñ esse sit magis bonum q3 esse. bñ esse erit magis diligēdus: ergo & sensus alij a tactu cū faciūt ad bñ eē erūt magis diligēdi q3 tactus qui facit ad eē. **Cp.** rō eoz per quã ipsi p̄bat q tactº est maxime diligēdus. ē magis ad oppositū eoz q3 ad ppositum qm̄ ex hoc q tactus est fundamentu. seqt q ex hoc h3 rōnē mālitas qm̄ fundamentu hēt rōnem materie illud at q supaddit h3 rōnē forme & iō alij sensus habēt magis rōnē formalem q3 tactus quoniã tactº est fundamentu oīum aliorū sensu: cū ergo ratio pfectionis & dilectōis sumat ex forma magis q3 ex mã vº q ista rō per quã ipsi arguebāt tactum esse magis diligēdu arguat magis oppositū q3 ppositū. **Cp.** hoc idē appet ex hīs que dicta sunt prius. quoniã dictu est prius q quedã res sunt que dñr pfecte qz sunt rō pfectionis sicut forma d3 eē non qz h3 esse per se. s3 qz est rō essendi. **Nūc** at dicebat ibi q h3 ens & bonu puertant. dñr tñ s̄m rōnem huiº quoniã illud q dat entitatē simplr dat bonitatē s3 qd & eº cū ergo tactº det entitatē simpliciter respectu alioz sensu quoniã qm̄ al est al: tactus dabit bonitatē s̄m qd alij at sensus cū non dēt entitatē simplr dabunt bonitatē simplr cuz ergo rō dilectionis sumat ex bonitate: magis erūt diligēdi alij sensus q3 tactus. **Secda** aut distinctio non est ad ppositū quoniã p̄būs intēdit q simpliciter visus est maxie diligēdus. **Et** pp hoc d3 est q iter oēs sensus visus est maxime diligēdus & hoc p3 ex tribº. si eniz nos vellemus arguere maiorē bonitatē vel dilectionē alicuius instri q3 alterius hoc faceremus ex tribº: tū qz illud instri magis facit ad actionē illius agētis tū qz minus impedit: tū qz illud qd agit instri ipm̄ illud est nobiliº. s̄m ex tribus possumus arguere q visus est maxie diligēdus: tū qz facit nos magis cognoscere. tū qz minº impedit: tū qz illud qd cognoscimus per istū sensuz est nobiliº: q at visus sit maxime diligēdus qz nos facit maxie cognoscere. hoc appet quoniã visus inter oēs est spūalior ēt in mālior & quia qd magis imateriale est magis cognoscit nã dicit cōmē. m. 2º. huiº q mã est ipeditiva cognitōis & pp hoc visus magis cognoscitur est cuz sit imālis & spūalior q3 alij. **Cp.** hoc idē possumus sic declarare. qz visus iter oēs sensus minº impedit & hoc p3 in gustu. videmus. n. q lingua ipedit pp amaritudinē ita q nō p̄t bñ sentire ipsam dulcedinē s3 visus cū statim viderit ipam albedinē si remoueat palpebra hēt p̄cipere nigredinē & sic est in oibus aliis p3 ergo q cū visus minº ipeditat q3 alij sensus pp ea q ē magis diligēdus. **Cp.** visus est magis diligen. qz etiã illud qd cognoscimus per visuz est nobiliº: qz illud qd cognoscimus per visum est lucidū corpus. corpus at lucidum iter oia corpora tenet primatu cū cognoscimus etiã per visuz corpora celestia que sunt sempiterna & immortalia iter omnia corpora: patet igit q visus est magis diligēdus. n. ex hoc q per ipm̄ maxime cognoscimus. tum ex hoc q minus impeditur tuz ex hoc q illud qd cognoscitur per visum est nobilius.

Et tūc ad rationes rñdedu. **Ad** primã cum tu dico q rō magis fuit ad opposituz: q3 ad p̄m vel arguit opposituz q3 p̄m. quoniã p hoc q visus facit ad bñ eē tactus at ad esse magis debēt arguere q visus est magis diligēdus cuz bñ esse sit magis bonuz q3 esse. **Et** tunc ad aliã rōnē qm̄ tu dicis magis delectatur s3 sensum tactus q3 s3 alij sensuz dico q h3 magis delectatur s3 tactus non pp hoc at q pp hoc magis diligēdus sit simplr s3 magis diligēdus sit pp necessitate quoniã rō dilectionis simplr nō sumit ex ipsa delectatiōe necessarioz inia. **Ad** 2ºm: tuz tu dicis ille sensus ē magis diligēdus q magis cognoscit. vey ē & tu dicis tactº ē magis cognoscit.

est qd aliquis alius sensus: dico qd falsus est immo est mi-
nor cognoscitivus cuz inter omnes sensus sit malior & tu
probas inter omnes sensus magis vni⁹ suo sensibili qm
per modu⁹ intrinsecu⁹. ddo qd circa oes sensus males vni⁹
malior suo sensibili & imutatio eius a sensibili est im-
mutatio malior imutationibus oimz aliorum sensuum &
propter istam maiorem imutationez malez no arguitur
mator cognitio imo minore arguit: cuz materia sit ipedi-
tina cognitionis sicut cometator in. 2°. hui⁹ ait. 7c.

Causa autem est: quia hic maxime sensu
um nos cognoscere facit: & multas reru⁹ diffe-
rentias demonstrat. **Tex. i.**

Questio Decimaquinta

Veritur vtrum

visus pluri-
um rex dif-
ferentias nobis ostendat sicut vult pb⁹ in p^o
huius libri & videtur qd no: qm ille sensus dif-
ferentias nobis ostedit vt videtur cuius sunt plures. sed
ipius tactus sunt plures differētie ergo 7c. **¶** Dicit
phylosophus in scdo de anima qd nos habemus meliore
tactus ergo vt videt: tactus plures differentias ostendit
qd visus cum habeamus ipsuz meliore. **¶** Per aliū
sensum qd per visum possumus cognoscere aliqd de sub-
stantijs separatis sicut per auditum ergo 7c.

Ad istam questionem

possimus
sic dicere

qd differentia siue diuersitas quatum ad p^ons: ex tribus
attendit. primo ex parte materie. 2°. ex parte forme &
3°. ex parte circumstantiaz. primo enim ex parte materie
attenditur differentia quado illud inuenitur in pluribus
maibus sicut sensibile tactus in plurib⁹ maibus inuenit⁹
qd ipz sensibile gustus: sensibile. n. tact⁹ sunt quattuor qua-
litates. s. calidu⁹ humidu⁹. frigidu⁹. & siccu⁹: sensibile aut
gustus est sapor. Nunc aut ita est qd calidum & alie quali-
tates inueniuntur ta⁹ in mixtis qd in simplicibus corporibus
saporez aut inueniuntur in mixtis corporibus & odores fil-
C attendit⁹ et differentia ex parte forme & hoc iam pate-
bit. attenditur etia⁹ differentia qm ad circumstantiaz que
sunt prope. lōge ante & retro. sursum & deorsuz. dextrū
sinistrū: sicut in 1° non reducuntur ad naturā materie nec
ad naturam forme s; sunt circumstantie quedā tunc dico qd
visus pluriū rex differentias nobis ostendit & qm est ex
parte materie & qm est ex parte forme & qm est ex
parte circumstantiarū qd tam visus ex pte materie plures
differentias nobis ostendit p3 qm. p^ouū siue sensibile siue
obiectū ipsius visus est lucidū primo & per se: lucidū at
inuenitur in pluribus maibus numero qd aliqd sensibi-
le alioz sensuū qm lucidū inuenitur ta⁹ in simplicibus qd
in mixtis saltem aliquibus & inuenitur lucidū in corporib⁹
sp celestibus & ppter h visus plurimū rex differentias
nobis ostendit qm ex parte materie: qd ante plurimū
rerū differentias nobis ostedit ex parte forme h apparet
qm inter ceteros sensus visus plures formas eiusdem
generis cognoscit: qd ego sic intelligo: pisces eniz ppter
malaz dispositionē: orades visus qz habet duos oculos
no possunt cognoscere nisi albu⁹ aut nigrum. medios aut
colores no cognoscunt sicut pallidū aut fuscū. sed si vi-
deant pallidū indicat ipsam nigrū esse. Similiter est de
visu respectu alioz sensuū visus eni inter omnes sensus
hēt organū melioris dispositionis qm visus est spūalior
omnibus sensibus & ideo hēt organū melioris dispositio-
is qd alij sensus & magis demdatū a sensibilib⁹ qd organuz
alicuius alterius sensus. Organū enim tactus compositū
est ex sensibilib⁹ sensus tactus: & iō qz non est penitus de-
nudatus a qualitativibus tangibilib⁹ ideo tactus no potest
cognoscere oes differentias tāgibiliū sed excellentes tan-
gibiliū cognoscit: hoc etiā p3 in organo gustus s; ei or-
ganum gustus no sit comixtum ex aliquo sapore qz tamē
lingua recipit infectionē ppter h gustus male cognoscit
oes differentias gustabiliū. Sicut patet in organis oimū
aliorum sensuū: & ideo cum visus hēt organum melius

disposituz & magis spūale qd aliqz alius sensus & minus
recipiat impedimētū patet qd inter omnes alios: sensus
visus plures formas in eodē genere cognoscit & ideo ex
parte forme plures differentias cognoscit. Et ecce do vo-
bis optimū exemplum. canis enim plures differentias
odorū cognoscit qd homo sed h non ex parte materie est
qm no cognoscit canis plures differētiās odorū: qd odo-
rabilia canis sunt in pluribus maibus qd odorabilia ho-
minis: sed quia canis habet organū odoratus melius dif-
positum qd homo: similiter est in visu hominis respectu
aliorum sensuū. **¶** Visus etiā plures differentias nobis
ostendit ex parte circumstantiarū qm visus cognoscit pro-
pe longe & sursum & deorsum & destrorsum & sinistror-
sum. & per hoc qd visus cognoscit a longe differt a tactu
& gustu: visus etiā illud qd cognoscit cognoscit dyame-
traliter licet eniz species coloris sicut albedinis per quā
libet partē medij multiplicetur & s; etiā per totum oculo
lum recipiatur: visus tamē non cognoscit ipsum visibile
nisi dyametraliter & propter hoc visus bene iudicat de
sensibili: qd ipsuz est destrū: & sinistrum sursum & deorsuz
ante & no ante: & in hoc differt visus ab auditu & odoratu
auditus enim & si audit ipsam campanam nescit tamē in-
dicare vtrum illa campana sit ad destrū vel ad sinistrum
& hoc est ppter illas resecationes aeris & similiter est de
odoratu canis: patet ergo qd visus magis ostedit plures
differentias rerū qd aliqz alius sensus. tū ex parte ma-
terie tum ex parte forme tum etiā ex pte circumstantiaz.

Et tunc ad rationes

qd dicitur qd tu
dicis: ille sen-
sus plures differētiās nobis ostendit. 7c. Dico qd ipius
tactus no sunt plures differentie qd ipius visus & si non
sunt tot cōtrarietates. **¶** Possimus etiā aliter soluere.
dicēdo qd licet ipius tactus sint plures differentie qd ipi-
us visus cum no omnes differētiās tangibiliū cognoscit
ipse tactus sicut visus cognoscit omnes differētiās visibi-
lium. **¶** Et tertio modo possumus soluere aliter dicēdo
qd sensus tactus no est sensus vni⁹. **¶** Ad argumentum
aliud dicendū est qd pb⁹ no comparat tactum hominis
ad alios sensus hominis sed cōparat tactum hominis ad
tactum alioz animalū & ideo no sequitur qd si homo ha-
bet meliorem tactū aliorum animalū qd tactus pluriū
rerum differētiās ostendat. **¶** Ad aliud cuz tu dicis: per
auditū potest homo cognoscere substantias separatas: di-
co qd nec per visum: nec per auditū potest homo cogno-
scere substantias separatas: si tū per aliquā vocez ponatur
ad cōsignificandū deū vel aliquā substantiam separatam
similiter pot fieri per aliquā scripturā qd representabit ipz
dñi: vel per aliqd aliud signū visibile deū intelligimus.

Animalia quidez igitur natura sensum ha-
bentia sunt. Ex sensibus autem quibusdam
quidem ipsorum memoria no fit: quibusdam
vero fit. Et propter hoc alia quidē prudentia
sunt: alia vero disciplinabiliora non potenti-
bus memorari. **Tex. i.**

Questio Decimasexta.

Veritur

vtrum bruta habeant pru-
dentiam & videtur qd no
qm prudentia sicut dicit pb⁹ est recta rō agi-
bilium: cū ergo bruta no habeant rationez vi-
detur qd bruta no habeant prudentiaz. **¶** Preterea pru-
dentia est melior arte: sed bruta no participant experinē-
to: vel arte: & si participant pticipāt paruz sicut dicit in lra:
ergo non hnt prudentiā: **¶** Preterea qd bruta non habeāt
prudentiam propter memoriam hoc apparet. Ad emoria
enim est ipsorum preteritorum. prudentia autem est ipso-
rum agibiliū cū enim preterita no possunt no pterisse
& facta non possunt no fieri immo deus no posset facere
de preterito no preteritū: sicut dicit phylosophus in. 6.
etby. cōmendās ipsum agatō dñe qd hoc solo pinatur
deus. scilicet qd non potest facere qd genita sint igenita p^o

ergo ppter memoriā non debemus ponere q̄ bruta ha-
beant prudentiā: q̄ memoria respicit necessaria & imuta-
bilia s̄ prudentia respicit contingenta & variabilia.

Ad istam questionem respondent breuiter ali-
qui & dicunt q̄ prudentia inuenta
in brutis nō est prudentia pprie dicta: sed prudentia que
inuenit in brutis nihil aliud est q̄ q̄dā sagacitas naturalis
sive quidā instinctus naturalis per quē agunt bruta ea que
agunt: & h̄ declarat per exemplum sicut formica exis in
estate h̄is memoriā famis p̄terite in hyeme p̄gregat fru-
etum & ea ex quibus possit viuere in hyeme: & sicut yru-
do facit nidū suū quādā sagacitate naturali. **C** Sine du-
bio istud q̄ istū dicit nō h̄z veritatē qm̄ si prudentia in bru-
tis esset sagacitas nature euz sagacitas & instinctus nāe in
sint oibus animalibus brutis quecūq̄ sint illa: tūc oīa bru-
ta animalia essent prudentia & h̄ non est verū q̄ n. oibus bru-
tis in sit sagacitas nāe patet: qm̄ non est aliqd̄ brutum al-
imūdo qd̄ si pungat q̄ nō retrahat se: & q̄ ipsi dicit q̄ for-
mica memor famis in hyeme p̄gregat in estate p̄terita est
Nam si mō nasceret formica & esset estas: mō congrega-
ret nō pp̄ famem p̄teritā s̄ pp̄ naturalem instinctum.
Et pp̄ hoc est aliter breuiter dō. dō enī est q̄ pruden-
tia pprie inuenitur in hoibus & per aliquā similitudinē
inuenit in brutis & si nos volumus videre qualiter pru-
dentia similitudinarie inuenit in brutis opz nos videre
qualiter prudentia inueniat in hoibus. **D**icit. n. ph̄s. 6.
etibi. q̄ prudentia est habitus cōsiliatū. Ille enī hō pru-
dens est qui scit cōsiliare hoies de agendis. vñ prudentia
nō est ipsius finis. qm̄ nullus p̄siliaret de fine. quis. n. est
ille medicus qui cōsiliat vñ dbeat introducere infirmo
sanitatē: s̄ cōsiliū est de hijs que sunt ad finē. cōsiliū
etiā nō est de impossibilibus sicut d̄. 3. etibi. s̄ de hijs que
contingunt aliter se h̄ere: cōsiliū enī est de hijs que spe-
ctāt ad nos: de hijs at̄ que nō subiacēt humane p̄tati nul-
lus cōsiliari d̄. sicut dicit ph̄s: & pp̄ hoc prudentia in hoie
est h̄bitus p̄siliatū sine aliqd̄ regulans hoiez nō de fine s̄
de hijs que sunt ad finē nō impossibilibus: s̄ de hijs que
sunt & p̄t aliter se h̄ere: & i hijs que spectant ad nos que
subiacent p̄tati humane. Nūc at̄ ita est q̄ in hoie quedā
sunt in quibus ferē hō naturaliter & vniformiter sp̄ & in
talibus nō est error: quedā at̄ sunt in hoie in que nō ferē
hō naturaliter nec sp̄ & vniformiter & in hijs cōuenit er-
ror & sic diffōmitas & in talibus idiget hō regula quādā
qua dirigat ipse in talibus & hec regula est prudentia pro-
prie dicta. Sicut est in brutis q̄dā. n. sunt in eis in que bru-
ta feruntur nāliter & sp̄ vniformiter sicut dicit ph̄s in 2.
phy. q̄ aranea facit telā nāliter & sp̄ vniformiter & yru-
do nidum: & in talibus nō bruta indigent regula aliqua
que dirigat ea in tales opationes qm̄ in talibus bruta er-
rare non p̄nt sed agunt ea quodam instinctu nālī: aliqua
vero sunt in brutis in que bruta nō ferunt naturaliter nec
sp̄ vniformiter s̄ in talibus cōuenit error & diffōmitas
sicut p̄z q̄ vna formica p̄gregat i illo loco & alia formica
in alio loco. nō enī oēs formice congregant in eodē loco:
& in talibus in quibus bruta nō agunt vniformiter egēt ali-
qua regula que dirigat ipsa bruta in tales opationes & i
regula est memoria: videmus. n. q̄ vna formica congre-
gat vñ granū frumenti in vno loco & alia granū frumē-
ti in eodē loco & nō in alio & hoc ē q̄ illa formica h̄z me-
moriā de loco in quo posuit primū granū. videmus enī
q̄ formica vadit itex ad aceruū a quo accepit primū gra-
nū: & h̄ est q̄ h̄z memoriā q̄ inde accepit primū gra-
nū. vñ ipsa memoria est prudentia in brutis.

Et tunc ad rōnes primo respondendū est
ad illud q̄ tu dicis prudentia est
recta ratio agibilū v̄z est accipiendo prudentiā pprie
Cad aliud. cū tu dicis prudentia est melior arte v̄z ē pru-
dentia pprie dicta. **C**ad aliud euz tu dicis memoria est
ipsoz p̄teritoz dico q̄ v̄z est & cū dicis q̄ prudentia est
ipsoz agendorū dico pp̄ memoriā nō ponit prudentia in
brutis pp̄ h̄ q̄ bruta faciant p̄terita non esse p̄terita s̄ po-
nunt prudentia in brutis pp̄ memoriā q̄ ipsa memoria

est ipsa prudentia in brutis cum regulet ea in agibilibus.
Prudentia quidē sunt sine addiscere: q̄cūq̄
sonos audire nō potētia sunt: vt apes. **E**t vi-
q̄ si aliqd̄ aliud h̄mōi est animalū genus. **A**ddis-
cūt aut̄ cū memoria: & h̄c h̄nt sensuz. **T**er. i.

Questio. 17.

Veritur

Utrum solus auditus sit
sensus disciplinabilis ita q̄
habētia auditū sunt solū disciplinabilia: & v̄z q̄
non qm̄ agens agit illud qd̄ est in potētia fin-
illd̄ qd̄ est in actu cū ergo doctor sit scies in actu p̄v̄sus
doctor: agit indisciplinabilem scientē in potētia per v̄sum in
potētia. Ille ergo sensus maxime disciplinabilis est per
quē homo magis cognoscit. cū ergo hō magis cognoscat
per v̄sum q̄ per aliquē alium sensum v̄z q̄ v̄sus sit ma-
gis disciplinabilis q̄ auditus. **C** S. videmus. n. q̄ q̄dā
sunt animalia sicut apes: que sonos audire non p̄nt q̄ nō h̄c
audiriū & tñ disciplinabilia sunt: qm̄ per sonū h̄cami q̄
percutit ad ipm̄ cōgregantur h̄mōi animalia ad locū vnū
ergo &c. **C** S. Dicit ph̄s in. 7. phy. q̄ sedēdo & que-
scendo sit aīa prudēs. Ille ergo sensus vt v̄z nō maxime
disciplinabilis est in quo cōsistit maxime motus iter oēs
sensus. cū ergo inauditu sit maxie motus. qm̄ sonus con-
sistit in motu aeris. ergo vt v̄z auditus est minus discipli-
nabilis q̄ aliquis alius sensus.

Ad oppositū v̄z esse p̄s in l̄ra. **C**ad istā
qōnez r̄idetur sic. dnt enim
aliqui q̄ al̄ est h̄n disciplinabile per alium sensum q̄ per
auditū & h̄ manifestāt in multis: muti nō h̄ntes audiriū
h̄n disciplinabiles sunt p̄v̄sum sicut apparet ad sensuz: &
tunc dnt q̄ auditus d̄ esse solus disciplinabilis p̄pter h̄
q̄ magis disciplinabilis ē inter oēs alios sensus. pp̄ hoc d̄
solus auditus disciplinabilis q̄ per quādā excellentiā:
Sine dubio illud q̄ dnt nō est verum: eadem. n. rōne se-
queretur q̄ euz per v̄sum finis maxime cognoscentes
& v̄sus sicut prius dictū est primus sit maxie cognosces-
ias sequeretur q̄ solus v̄sus ēēt cognoscentius & hoc est
falsū. **E**t ideo per aliā viā possumus deuenire ad dis-
solutionē huius qōis & hoc p̄o vidēdo duplicē p̄ationē ip-
sius sensus. sensus enim cōparat ad aīam sicut instrūm ad
agens principale sicut prius declaratū fuit. Nunc aut̄ ita
est q̄ instrūm principale est mediū inter agens principale
& ipm̄ opus & ideo instrūm h̄z duplicem opationē. cū sit
mediū iter agens & opus. h̄z enim ipm̄ instrūm vñ op̄a-
tionē ad ipm̄ agens & aliā ad ipsam opus & ideo cū sen-
sus cōparetur ad aīam sicut instrūm ad artem sensus habe-
bit duplicem cōpationem vñ ad aīam & aīam ad ipsas
operationē. vñ sicut instrūm cōparantur ad artem sic sensus
comparat ad aīam & sicut cum quelibet ars h̄at sua pro-
pria instrūta sic aīa h̄z suos proprios sensus & sicut instrūta ar-
tis virtualiter referunt in arte ita sensus oēs virtualiter
referunt in aīa. Tunc vltorius cum sit natura quedam
particularis & quedā v̄lis: natura particularis saluatur in
vno: nā v̄lis saluatur in pluribus. Nunc at̄ ita est q̄ h̄z nā
particularis deficiat in aliquo & in paucioribz pp̄ aliquas
monstruositates: nā nihilominus v̄lis: vt in pluribus de-
ficere non pōt: & p̄pter hoc licet sit aliqd̄ aīal quod deficiat
in aliquo sensu: natura tñ illi? speciei in oibus illo sen-
su deficere nō pōt. Est vltorius intelligendū: q̄ actio in-
strumēti est duplex: quedā est actio instrū per se & quedā
per accidens. Actio instrumēti per se est q̄ quis v̄tutur il-
lo instrumēto in opas deputatum illi instrumēto in ope-
rationē sibi debitam. Actio vero per accidēs est q̄ quis
v̄tutur instrumēto in opus nō sibi debitum & propriū: si-
cut cū quis v̄tutur scutulari ad hauriendū aquā. **C** Tunc
dico q̄ quoddā est disciplinabile per se & pprie: quod-
dam nec per se nec pprie: s̄ per accidens: & quoddā nul-
lo modo. **C** Tunc dico q̄ auditus est pprie disciplina-
bilis: Unde illud animal qd̄ h̄z auditum est pprie & per se
disciplinabile: illud tñ al̄ quod nō h̄z auditum: nātūz est
tñ habere auditū est disciplinabile per accidēs: q̄ h̄z aīa

non habeat auditu: q: tñ oēs sensus virtualiter referuntur in anima: sicut infra artis virtualiter referuntur in arte: propter hoc aia non hñs auditum: nata tñ habere auditu potest vti aliquo instro ad disciplinā: sicut homo pot vti futulari ad auriendū aquaz: quamquā enim aliqs sensus nō sit pp disciplinam: aia tñ potest vti illo sensu quasi per accūs ad disciplinam: et pp hoc muti sunt disciplinabiles nō per se: s; per accūs: quonā ipsi vtunt aliquo sensu ad disciplinā sicut ipso visu qui tñ non est ppter disciplinā: Et est aliud aial qd non est disciplinabile: nec per se nec per accūs: sicut illud al cuius aia non hz audituz nec nata est hñe auditu: et ppter hoc p; q; auditus est sensus pro prie disciplinabilis: et si quid sit disciplinabile nō habens auditum hoc visum est quomodo sit.

Tunc ad rōnes dicendum est cum tu dicis q; agens rē. Dico q; facis fallaciā cōse quētis: quonā tu arguis sic. Usus est maxime cognoscitūns ergo maxime cognoscitūns: ista cognitioe que est per disciplinā et hic est maxime pcessus fallacie pntis nō enim sequit. q; si visus est maxime cognoscitūns simplr q; sit cognoscitūns? maxima cognitione que est per disciplinā. Ad aliud qd arguis de apibus. i. q; apes nō habēt rē. Dico q; si apes congregent in vno loco qñ percutit bacillum hoc nō est q; audiāt sonos: q; sicut dicit pbūs apes sonos audire nō pnt: quonā auditum nō hñt. Sed congregant in aliquo loco pp motum aeris qui forte ali quā passionem infert apibus: sicut tonitrua scindūt ligna propter motū aeris: et ex hoc nō sequit q; apes sint disci plinabiles: sed solū q; cōtineant et congregent in vno lo: cum ppter amorē. Ad aliud dicendū est cum tu dicis sedendo et quiescēdo aia sit prudēs: Dico q; auditus nō dicitur disciplinabilis: q; si aia semp audiret: semp fieret prudens: et nonq; cogitaret et cōsideraret de auditus: vñ auditus dicitur disciplinabilis: q; est via in disciplinā: et hic hz locū distinctio quā assignat cōmentator in libro de sen su et sensato dicit: q; disciplinabile pot dici duplr vel q; est sibi discipline: vel q; est via in disciplinā. Primo dicitur intellectus disciplinabilis: q; est sibi discipline: Scdō nō d; auditus disciplinabilis q; est via in disciplinā rē.

Alia quidē igitur ymaginationibus et me moriis viuunt: experimētū autem parū partici pant hominū autē genus arte et rationibus fit autē ex memoria hominibus experimētū: eius dem nāq; rei multe memorie vnus experien tie potentiā faciunt: et fere videtur scientie simi le experimētum esse: et arti. **Tex. i.**

Questio Decima octava.

Veritur de generatione experimēti et primo querit. Curū ex perimētū fiat ex pluribus memoriis et vñ q; non: quonā sicut se hz sensus ad memoriā: ita experimētū ad memoriā: cum ergo ex vno sensu possit fieri memoria vna: videt sibi ex vna memoria posse fieri experimētum vnu. Cō. experimētū est particulariuz particulare vero est respectu: Cuius ergo vt videt expe rimētū est ex vna memoria. Cō. experimētū ex rel pectā actionis cū ergo actio sit in vno: videt q; experimē tum ex vna memoria fieri possit.

Ad oppositum est dictuz pbi in littera. Ad istam qōnem rñ dent aliqui dicētes sic q; ex vna memoria nō pot fieri ex perimētū et hoc declarat sic: quonā si aliquis dederit ali quā herbā alicui infirmo: et hoc solū vt sanetur infirmus nescit hō vtrū natura sanauerit vel herba: et forte ita bene sanasset natura infirmū si non dedisset sibi illā herbam et nō si ex illa vice vellet hō cōiecturare q; talis herba sana uit talem egritudine: possit hō decipi et ideo cum ex vna memoria nō possit hō discernere vtrū talis herba sana uerit vel nō pp hoc dicunt ipsi: q; ipossibile est q; ex vna

memoria fiat experimētū. Sine dubio s; isti denentiant in cognitionē veritatis: non tñ hñt bonum modū deueni endi in cognitionē veritatis: quonā ipsi deueniūt in veri tatem per accūs: nam rō causalitatis per accūs respicit experimētū et per se arte. Itūc aut q; semp obmitten dum est illud qd est per accūs in aliqua re: et accipiendū est illud qd est per se: et pp hoc si nos volumus bñ vide re vtrū ex vna memoria possit fieri vnu experimētum opz nos scire qd est experimētū. Est intelligendū q; ex perimētū est collatio particulariū. Cñ ipsi milites: qui sunt multuz expi: et fuerunt in multis bellis quādo sunt in aliquo bello cōferunt inter se et iudicat vtrū sit fugien dum an nō. Cñ cum impossibile sit vnu factuz esse simi le alteri totaliter: opz esse multa in memoria: cū experi mētū sit collatio particulariū. Unde cū vnus nō sit col latio sed multoz: et experimētū sit collatio particulariū opz multa esse in memoria: ex qbus fiat vnuin experimen tum: dato etiā q; esset aliqd factum simile: adhuc cū in il lo facto sint multa opz experimētum fieri ex multis me moriis: et ne oporteat facere qōnez de hoc dicto. i. q; ex perimētū sit ex multis memoriis: possit esse qd: ad quā virtutem pertinet conferre particularia.

Ad hoc sunt duo modi dicēdi: dicit enī cōmē tator. 3. de aia q; illa virtus cuius est pferre ista particularia est ipse intellectus. Alij sunt qui dicunt: q; non solū intellectus est ille qui cōfert: ista parti cularia s; virtus cogitativa. Cñ dicunt ipsi q; cogitativa confert ipsa particularia et q; ipsius rōnis est cōferre: et pp hoc dicunt q; cogitativa est quedā ratio pticularis et hec est rō medicoz qui dicūt: q; imaginativa est in anteriori parte capitis: cogitativa est in medio: memoria est in po steriori pte capitis. Isti sunt duo modi dicēdi: q; istoz bene dixerit declaro. Credo. n. q; si cogitativa pferat par ticularia hoc nō est s; m q; cogitativa: qm si cogitativa hz q; hñōi cōferret ista particularia euz cogitativa inueniat in brutis: bruta tunc hñent experimētum q; est falsuz di cit pbs in littera q; paz artis et experimētū participāt ip sa bruta et iō si hoc faciat ipsa cogitativa: hoc nō est scdm q; hñōi: s; hoc est respectu intellectus et pp hoc cū actio magis debeat attribui pncipali agenti: meli? dicendū est q; ad intellectū pntet collatio particulariū: quā ad vir utem cogitativā: cum hoc nō faciat nisi in virtute intellectus.

Tunc ad rōnes dicēdum est et p^o ad primam. S; vt videamus qd est ibi per se: di cēdū est: q; qñ in memoria sit intētio plena et hoc ex vno sensu. Tūc ex vno sensu: bñ fit vna memoria et hoc est qñ sensibile bñ est nouū ita q; bene figurat ibi sensus: et fiat fortis ipressio in sensu: tunc ex tali sensu bñ fit vna memo ria: et pp hoc pueri bñ rememorant sicut nos de his que videmus in iuuetute qñ que vidēt pueri sunt eis nouas sed aliqñ cōtingit q; ex vno sensu nō fit vna memoria: et hoc est qñ ex illo sensu sit intētio semiplena et nō pfecta: s; cum de rōne experimēti sit collatio particulariū: et vni us nō possit esse collatio: pp hoc licet memoria aliquādo possit fieri ex vno sensu: experimētuz tñ ex vna memoria fieri non potest. Ad aliā patet solutio rē.

Homini bus autē scia et ars: per experien tiam euenit. experientia quidē enim artem fecit sicut ait recte dicens: s; in experientia casuz: fit autē ars cum ex multis experimētibus cōcep tionibus vna fit vniuersalis: velut de similib? acceptio. Acceptionē quidē. n. habere q; cal lie et socrati hac egritudine laborātibz contu lit: et ita multis singulariū experimēti est. Qd autē omnibus hñōi scdm vnam speciez deter minatis hac egritudine laborātibz contulit: vt flegmatices: aut colericis: aut estu febricitā tibz artis est. **Tex. i.**

Questio Decimanona.

Veritur

virtum ars generet ex experimento: et videtur quod sic: quoniam triplex causa inuenitur: quedam est causa proprie et per se: et quedam est causa non proprie et quedam est causa per accidens: modo est talis differentia inter istas causas: quoniam causa proprie est cuius propositum infert propositum et oppositum infert oppositum: causa autem non proprie: est que non infert oppositum: ut si dicatur album colorat ergo nigrum non colorat: non sequitur quod album non colorat in eo quod album: sed in eo quod coloratum: causa autem per accidens est: que si propositum aliquod inferat: non tamen infert oppositum: ut si ambulatio sit causa corrusionis per accidens: ita quod nullo ambulante corruscavit: non oportet quod si non ambulauerit quod non fiat corrusio: modo probo quod experimentum sit causa per se et propria artis: experimentum enim infert artem: et oppositum infert oppositum sicut dicit philosophus in littera: experientia facit artem in experientia calum: vel non artem. **¶** magis se videtur habere ars ad experimentum: quam memoria ad sensum: sed impossibile est quod memoria fiat sine sensu ergo impossibile est quod ars fiat sine experimento. **¶** Philosophus pro admirari inceptum habet philosophari unde habet admirari quando ignorat causam cum ergo expertus ignoret causam videtur quod admiratio proprie conueniat tantum experimento: cum ergo admiratio precedat scientiam: videtur quod experimentum precedat artem.

Ad istam

questionem dicendum est breuiter: quod experimentum est respectu cognitionis: quod ars est respectu cognitionis: propter quod tunc dico quod si nos accipiamus cognitionem (quod) et cognitionem (propter quod) quid dicitur et largo modo: tunc dico quod quedam est ars que supponit cognitionem (quod) et quedam sunt artes que non supponunt: (quod) sicut dicit philosophus in libro posteriorum quod artes principales bene sciunt propter quod et ignorant causam (quod) si autem nos accipiamus experimentum proprie: cum experimentum proprie sit cognitio (quod) ordinata ad opus. **¶** Dico quod possumus accipere cognitionem (propter quod) dupliciter vel cognitionem (propter quod) per doctrinam vel per inuentionem: si autem queratur utrum experimentum precedat cognitionem propter quod quidam per doctrinam: dico quod non: imo aliqui sunt homines qui bene habent artem medicine: et male experientiam sunt. Si autem queratur utrum experimentum precedat cognitionem (propter quod) per inuentionem dico quod sic: cum enim quis viderit quod talis herba curauerit infirmum tale: quod est calida: et infirmitas frigida: sicut cum aliquis viderit experimento: quod renbarbarum quod est forte humidum et frigidum sanat tale coleram: cum sit calida et sicca et sic experimentum fuerit de multis herbis acquirat tunc artem medicine et format principia artis: sicut quod tria dicitur curatur: et sic de alijs rationes dicendum est. **¶** Ad primam cum tu dicis: experimentum infert artem et oppositum infert oppositum. **¶** Dico quod experimentum infert artem non accipit per doctrinam sed bene per inuentionem et oppositum experimentum non infert oppositum artis accipit per doctrinam sed per inuentionem. **¶** Ad aliud cum tu dicis magis se videtur habere ars ad experimentum: quam memoria ad sensum. **¶** Dico quod verum est de arte accipit per inuentionem non per doctrinam. **¶** Ad aliud dicendum est quod admiratio precedit artem accipit per inuentionem et non per doctrinam. **¶**

Ad agere quidem igitur experientia quidem nihil ab arte differre videtur: sed expertos magis proficere videmus sine experientia rationem habentibus. Causa autem est: quod experientia quidem singularium est cognitio: ars vero vniuersalium. Accipit autem et generationes omnes circa singularia sunt: non enim medicus sanat hominem nisi secundum accidentes: sed Callia: aut Socrates. aut alique sic dixerunt: cui esse hominem accidit. Si igitur sine exper-

imento quis rationem habeat: et vniuersale quidem cognoscat in hoc autem singulare. Ignoret: multoties quidem peccabit: singulare namque magis curabile est.

Lex. i.

Questio Trigesima.

Veritur

utrum artifex sit melior experto et arguitur quod non quoniam illud est melius quod magis appropinquat ad finem quam finis: quod artifex expertus ad operari. **¶** Arguitur sic dicit philosophus primo politico quod quoniam aliqua duo ordinantur ad aliquid vniuersale: illud quod est propinquius illi ad quod ordinatur illud est principalius in illa re: cum ergo ars et experimentum ordinentur ad aliquid vniuersale. scilicet ad actionem ergo experimentum est propinquius actioni quam ars: ut quod expertus sit melior artifice: sicut anima est melior corpore cum sit principalior et magis appropinquat fini hominis breuiter dicendum est: quod aliquid sit melius alio potest esse dupliciter vel in se vel respectu alterius: et illud quod est bonum respectu alterius: est bonum quod est vtile: tunc dico quod si tu quis de bonitate maiori vel minori respectu alterius? et hoc est quod magis vtile tunc dico quod expertus est melior quam artifex quod est magis vtile ad opus quam artifex et homini rationem bonam assignat philosophus in littera: dicit enim quod experimentum est circa particularia et actiones sunt circa particularia: ars autem est circa vniuersalia vnde experimentum per se respicit ea que sunt circa actiones: ars autem quodam modo respicit ea que sunt circa operationes: et propter hoc cum experimentum sit pars eius circa ea que sunt circa actiones: ideo magis vtile est in opere expertus quam artifex. **¶** Alia ratio possumus assignare et videtur mihi quod sit bona: sic est in regulis artis: sicut in regulis legum et principijs: quoniam sicut regula legis habet veritatem in vniuersali et falsitatem in particulari et per accidens: sic regula artis habet veritatem in vniuersali et falsitatem in particulari et per accidens verbi gratia.

¶ Regula legis est: quod reddat vniuersaliter quod iustum est: tamen idem potest habere falsitatem per accidens: sicut si ab aliquo homine auferat cultellus ex quo velit se occidere: non debet reddi si bi cultellus. **¶** Tamen licet illa regula habeat veritatem in vniuersali tamen per accidens potest habere falsitatem: ut in proposito exemplo. **¶** Sic est in regula artis scilicet in ars medicine precipiat quod tali infirmitate laboranti danda est flebotomia: tamen ista regula per accidens potest habere falsitatem: ut si infirmus nimis debilitatus est: et si daret flebotomia moreret et sic in multis alijs cum expertus cognoscat illa per que impediunt illa per que habet regulam falsitatem respectu artis per accidens: et talia accipit cognoscat melius quam artifex: apparet manifeste quod respectu operis melior est expertus quam artifex: tamen quod per se est circa ea que sunt actiones: tunc quod expertus cognoscit omnia illa accipit: que per accidens impediunt regulam artis si autem nos accipiamus aliquid esse melius in se et non respectu alterius. **¶** Tunc dicendum est quod artifex est melior experto: ratio huius est: quoniam id est melius in se quod ad meliorem finem ordinatur: et est propinquius fini principali cum ergo artifex sit propinquior fini principali hominis qui ex puris naturalibus accipit potest: qui quidem finis est scire sine sapientia propter quod artifex in se est melior experto: quod autem artifex magis accedat ad finem principale hominis quam expertus propter quod dicitur philosophus: quoniam sunt sapientes qui cognoscunt causas experti autem non: quod ignorant: artifices possunt etiam docere: experti vero non: signum autem scientie est posse docere: patet ergo quomodo est artifex melior experto in se non respectu operis. **¶** Ad rationes patet solutio per iam dicta. **¶**

Cuius autem gratia: nunc sermonem facimus hoc est: quod denominataz sapientiam circa primas causas et principia existimant omnes: quare sicut dictum est prius: expertis quidem quoniam quod sensum habentibus: sapientior videtur Artifex autem expertis: architecto autem manu artifice: speculati-

Questio. xxi.

ui autem magis actiuus: Quod quidem igitur sapientia et circa quasdam causas et principia sit scientia manifestum est.

Tex. i.

Questio Vigesima prima.

Veritur utrum artes mechanice sint meliores speculatiue: et videtur quod sic quia illud est melius quod magis facit ad viuere: artes mechanice sunt huiusmodi. et c.

¶ Illud quod includit opus et considerationem: illud est magis bonum: cum ergo artes speculatiue tantum includant considerationem: mechanice autem includunt opus et considerationem ergo ut videtur mechanice est melior: quod speculatiua.

Ad oppositum est philosophus. Ad istam questionem respondet aliqui duplici via: ostendendo quod sapientis sit omnia cognoscere: secundo ostendendo qualiter ista cognitio sapientis non dicitur in potentia. Ad primum procedunt sic dicunt enim: quod metaphysicus omnia cognoscit quia metaphysicus considerat prima principia et vltima entis cum ergo omnia virtutaliter in illis principijs vltis nature entis: et illa principia vniuersalis nature entis cognoscatur: et consideret per hoc dicunt metaphysicam siue sapientem omnia cognoscere. Ad secundum procedunt sic dicunt enim ipsi quod cognitio sapientis respectu vltis nature entis: est cognitio in actu et non in potentia: quoniam vltimam naturam considerat sapiens per propria principia vltis nature entis: et ideo cognitio est respectu vltis nature entis: que cognitio est in actu. Cognitio tamen que est respectu eorum que subdant vlti nature entis est cognitio in potentia: ecce ad hoc optimus exemplum si esset aliqua scientia que consideraret aliquid quod aial: cognitio aialis scilicet quod aial esset cognitio in actu. vnde et illa scientia cognoscit aial finem quod aial in actu: ea tamen que subdant nature aialis illa scientia cognoscit in potentia. et quia vnum quod dicitur ab eo quod est per se. et non ab extraneo. et metaphysicus considerat vltimam naturam entis per se ea autem que subdant vniuersali nature entis considerat per accidens: et ipse metaphysicus cognoscit in actu ea que per se considerat: sicut vniuersalem naturam entis per hoc dicitur cognitio sapientis in actu simpliciter et non in potentia. Cuius sine dubio nulla istarum viarum bona est. quoniam si prima via bona esset: sequeretur quod quilibet homo esset metaphysicus. quoniam quilibet homo cognoscit vniuersalia principia entis. Cuius dicitur commentator: prima principia sunt sicut locus ianne in domo ita quod sicut in loco ianne in domo nullus errare potest quia nemi nem latet: sic in istis principijs nemo errare potest scilicet quilibet nota sunt. scilicet sicut potest errare homo et decipi in his que sunt in domo. sicut in angulis. sic potest homo errare in his que sunt intra prima principia sicut in conclusionibus. Si ergo sapienter diceret omnia cognoscere quia cognoscit omnia vniuersalia principia entis cum quilibet homo vniuersalia principia entis cognoscatur tunc quilibet homo esset metaphysicus? Secunda via non est bona. quoniam secundum illam positionem sequeretur quod metaphysico non plus occurreret considerare de deo quam de lapide. Secundum istam positionem etiam sequeretur quod metaphysicus non distingueret inter species entis: cuius declaratio est evidens: quia si metaphysicus cognosceret in actu vltimam naturam entis. et ea que subdant enti cognosceret tantum in potentia: cum cognitio entis in actu et cognitio entis in potentia non sit distincta sequeretur de necessitate quod metaphysicus non distingueret inter materiam primam et formam primam inter substantiam materialem et imaterialem. inter substantiam breuius inter multas species entis: distingueret metaphysicus scilicet hoc est falsum: distinguit enim metaphysicus inter substantiam et accidens inter primam materiam et primam formam. inter substantiam materiale et in materiale et inter multa talia sicut patet et propter hoc sicut mihi vix possumus aliter dicere et melius procedere ad solutionem questionis et hoc sic per comparationem que est potentiarum ad actus et ad obiecta sua et est comparatio habituum ad actus et ad obiecta: quoniam potentie distinguntur per actus et obiecta: et ideo par est comparatio potentiarum ad actus et obiecta et habituum ad actus: et ideo eundem ordinem quem inuenimus in potentijs debemus querere in habitibus: in potentijs inuenimus tale ordinem: quod quanto aliqua potentia superior est: tanto plura considerat: exemplum: nam quicquid cognoscit virtus particularis inferior cognoscit virtus superior: sicut pars de sensu communi: qui est altior: virtus inter virtutes sensitivas. Cuius quicquid cognoscit virtutes sensitivae particulares sub rationibus particularibus sicut visus

Questio. xxii.

philosophus sicut de deo ergo nec vix consideratio huius scientie ad omnia poterit se extendere quod sapientis siue metaphysici non erit omnia scire. ¶ Si sapiens omnia cognoscit aut cognoscit omnia in vniuersali: aut in particulari: in particulari non: quoniam tunc sapienterent alie scientie particulares: nec in vlti quonia cognoscit aliquorum in vlti est cognitio imperfecta si metaphysicus cognoscit omnia in vlti tunc eius cognitio erit in potentia et imperfecta.

In oppositum est philosophus in ista dicit quod sapientis est cognoscere omnia. Ad istam questionem respondet aliqui duplici via: ostendendo quod sapientis sit omnia cognoscere: secundo ostendendo qualiter ista cognitio sapientis non dicitur in potentia. Ad primum procedunt sic dicunt enim: quod metaphysicus omnia cognoscit quia metaphysicus considerat prima principia et vltima entis cum ergo omnia virtutaliter in illis principijs vltis nature entis: et illa principia vniuersalis nature entis cognoscatur: et consideret per hoc dicunt metaphysicam siue sapientem omnia cognoscere. Ad secundum procedunt sic dicunt enim ipsi quod cognitio sapientis respectu vltis nature entis: est cognitio in actu et non in potentia: quoniam vltimam naturam considerat sapiens per propria principia vltis nature entis: et ideo cognitio est respectu vltis nature entis: que cognitio est in actu. Cognitio tamen que est respectu eorum que subdant vlti nature entis est cognitio in potentia: ecce ad hoc optimus exemplum si esset aliqua scientia que consideraret aliquid quod aial: cognitio aialis scilicet quod aial esset cognitio in actu. vnde et illa scientia cognoscit aial finem quod aial in actu: ea tamen que subdant nature aialis illa scientia cognoscit in potentia. et quia vnum quod dicitur ab eo quod est per se. et non ab extraneo. et metaphysicus considerat vltimam naturam entis per se ea autem que subdant vniuersali nature entis considerat per accidens: et ipse metaphysicus cognoscit in actu ea que per se considerat: sicut vniuersalem naturam entis per hoc dicitur cognitio sapientis in actu simpliciter et non in potentia. Cuius sine dubio nulla istarum viarum bona est. quoniam si prima via bona esset: sequeretur quod quilibet homo esset metaphysicus. quoniam quilibet homo cognoscit vniuersalia principia entis. Cuius dicitur commentator: prima principia sunt sicut locus ianne in domo ita quod sicut in loco ianne in domo nullus errare potest quia nemi nem latet: sic in istis principijs nemo errare potest scilicet quilibet nota sunt. scilicet sicut potest errare homo et decipi in his que sunt in domo. sicut in angulis. sic potest homo errare in his que sunt intra prima principia sicut in conclusionibus. Si ergo sapienter diceret omnia cognoscere quia cognoscit omnia vniuersalia principia entis cum quilibet homo vniuersalia principia entis cognoscatur tunc quilibet homo esset metaphysicus? Secunda via non est bona. quoniam secundum illam positionem sequeretur quod metaphysico non plus occurreret considerare de deo quam de lapide.

¶ Secundum istam positionem etiam sequeretur quod metaphysicus non distingueret inter species entis: cuius declaratio est evidens: quia si metaphysicus cognosceret in actu vltimam naturam entis. et ea que subdant enti cognosceret tantum in potentia: cum cognitio entis in actu et cognitio entis in potentia non sit distincta sequeretur de necessitate quod metaphysicus non distingueret inter materiam primam et formam primam inter substantiam materialem et imaterialem. inter substantiam breuius inter multas species entis: distingueret metaphysicus scilicet hoc est falsum: distinguit enim metaphysicus inter substantiam et accidens inter primam materiam et primam formam. inter substantiam materiale et in materiale et inter multa talia sicut patet et propter hoc sicut mihi vix possumus aliter dicere et melius procedere ad solutionem questionis et hoc sic per comparationem que est potentiarum ad actus et ad obiecta sua et est comparatio habituum ad actus et ad obiecta: quoniam potentie distinguntur per actus et obiecta: et ideo par est comparatio potentiarum ad actus et obiecta et habituum ad actus: et ideo eundem ordinem quem inuenimus in potentijs debemus querere in habitibus: in potentijs inuenimus tale ordinem: quod quanto aliqua potentia superior est: tanto plura considerat: exemplum: nam quicquid cognoscit virtus particularis inferior cognoscit virtus superior: sicut pars de sensu communi: qui est altior: virtus inter virtutes sensitivas. Cuius quicquid cognoscit virtutes sensitivae particulares sub rationibus particularibus sicut visus

Quoniam autem scientiam hanc querimus: circa quales causas: et circa qualia principia sapientia et scientia sit: hoc vtrique considerandum erit. Si itaque accipiat aliquis existimantes: quas de sapiente habemus fortassis ex his manifestum erit: primum itaque sapientem scire omnia maxime sicut decet accipimus non singularem scientiam eorum habentem.

Tex. ii.

Questio Vigesima secunda.

Veritur utrum sapiens sit omnia scire et arguitur quod non: quoniam si sapiens vel metaphysicus omnia sciret tunc alie scientie superfluerent: ut videtur: quod est inconueniens.

¶ partes omnes adequantur suo toti: cum ergo scientie particulares omnes sint quasi partes metaphysice omnes scientie particulares adequabuntur isti scientie sicut partes suo toti: ergo consideratio scientiarum particularium: ad equat considerationi scientiarum metaphysicarum cum ergo consideratio scientiarum particularium non se extendat ad omnia: quoniam multa sunt sicut patet. Autem cetera in parte metaphysice de quibus scientie particulares scire non

sub ratione coloris & gustus sub rōne gustabilis & sic de alijs cognoscit sensus cōis sub rōne vniuersaliori: qm̄ sub rōne sensibilis & plura adhuc cognoscit sensus cōis q̄s cognoscāt sensus particularis: quoniam sensus cōis actiones sensuum particularium cognoscit: qd̄ facere non p̄nt sensus particularis: nisi scdm̄ q̄ inuenitur sensui cōi. **C** Si autem talis est ordo in habitibus q̄ quāto habitus supior: est: tāto plura p̄siderat: & habitus supior: cōsiderat & cognoscit quicqd̄ p̄siderat & cognoscit habitus inferior: & adhuc plura sicut est de virtute supior: & iō cū methaphisica sit habitus superior oibus alijs habitibus: methaphisica cognoscit & p̄siderat oīa illa: que cognoscit vel p̄siderat quecūq; alia scia particularis & adhuc plura: qm̄ deus ip̄m & substantias abstractas: cognoscit & p̄siderat: methaphisica ip̄a ad quā tñ scie particularis attingere nō p̄nt & oīa illa que cognoscūt alie scie particularis cognoscit certissime ipsa methaphisica. istd̄ tñ magis patebit post sicut sensus cōis aliquid cognoscit: ad qd̄ cognoscendū alij sensus particularis attingere nō p̄nt: sicut dictus est & sic p̄z quomodo methaphisicus omnia cognoscit.

Ad rōnes dicendū est. **C** Ad primā cum tu dicis cur oīa cognosceret sapiens tunc alie scie sup̄suerent istud ad p̄ns pōt solui solutione cōi: qd̄ magis patebit post. **C** Soluit autē cōiter dicendo q̄ si scie particularis p̄sideraret sub eisdem rōnibus sub quibus methaphisica cōsiderat: ea que cognoscit & p̄siderat: tunc alie scie particularis sup̄suerent. s; sic non est imo sub alijs p̄siderationibus cōsiderat scie particularis & methaphisica & p̄ hoc nō sup̄sunt. **C** Ad aliud argumentū cū tu dicis partes adequatur toti ergo sciencie particularis adequant & adequari debet methaphisice. Si tu intelligis q̄ p̄sideratio sciaz particularium adequat considerationi sapie: sic intelligēdo istaz adequationē q̄ quicquid p̄siderat scie particularis illud p̄siderat methaphisica sub rōne tñ vniuersaliori sic cōcedendū est argumētū & hñ p̄cedit. Si autē intelligatur ista adequatio sciaz particularium. ita q̄ nihil possit p̄siderari in methaphisica: qm̄ p̄sideretur in sciētijs particularibus. **C** Tunc dicendū est q̄ falsum est: nō. n. debet adequari scie particularis scie vniuersali sicut sapiētie sic q̄ sapiētia nō p̄sideret aliquid quin consideret in particularibus sciētijs. imo sicut visum est aliqd̄ p̄siderat sapientia qd̄ nō p̄siderat aliqua scia particularis. **U**n non dicitur alie scie particularis ex eo q̄ sicut oēs partes adequant toti: ita alie scie adequantur sapientie. Sed dicitur particularis q̄ p̄siderat sub particulari rōne ea que p̄siderat methaphisica sub vniuersali. **C** Ad aliud cū tu dicis cognitio ei est cognitio in potētia intelligendū q̄ leo & hō sunt idē corpus s; non sunt idē animal & ratio huius est q̄ oīs dīa est per formā & q̄: qm̄ diuidit corpus per aīatū & in aīatum leo & hō cadunt ex vna parte p̄ hoc leo & hō dicunt vnum corpus: nec faciunt dīam in corpore s; cū diuiditur aīal per rōnale & in rōale leo & hō non cadunt sub vna parte. & p̄ hoc leo & hō non sunt vñ aīal. **U**n si esset aliqua scia que p̄sideraret aīal sensibile: cū in aīali sensibili non faceret diuersitatem & dīam leo & hō illa scia consideraret leonē & hoīez. Sic est directe de methaphisica: qm̄ non tñ methaphisica p̄siderat ens s; q̄ ens. sed ēt considerat illa que faciūt diuersitatē & dīam in ente sicut decē predicamēta que diuersificant s̄m diuersos modos essendi. **U**n illa que sunt prime species entis cōsiderat methaphisicus sicut substantiam materialē & in materialē que faciunt differentiam in ente & multa talia sicut patebit &c.

Sed scire autem & difficillima sunt ea hōibus ad cognoscendū que maxime sunt vniuersalia: nā a sensibus sunt remotissima. Tex. ii.

Questio Vigesima tertia.

Veritur vtrū methaphisica sit difficilis & vī q̄ non qm̄ dicit p̄s p̄. physicoz q̄ confusa sunt nobis magis nota: cū ergo methaphisica sit de maxime p̄su

sis & de maxime cōibus: vī q̄ ista scia non sit de difficillimis. **C** **P**. dicit p̄būs q̄ s̄m numerz orbium sunt numerus intelligētiaz qm̄ quilibet o:bi corrdet suis proprius motor. qui est itelligētia & ideo s̄m numerz orbium ponit p̄s numerz itelligētiaz. cū ergo sensibilia sint multa plura q̄ orbis. erūt ēt multo plura intelligentis ergo maior pars huius scie erit de sensibilibus. cū ergo sensibilia sint facilia ad cognoscendū videt q̄ ista scia non sit difficilis. **C** **P**. ista scia est de deo & de substantiis separatis que sunt p̄ncipia. cū ergo sicut dicit p̄būs nō credamus quōnibus nisi p̄ p̄ncipia ergo p̄ncipia sunt facilia ad cognoscendū. cur ergo ista scia sit de p̄ncipijs vī q̄ ista sciētia nō sit difficilis. **C** Ad oppositum est philosophus in littera dicit enim q̄ cum ista sciētia sit de remotissimis a sensu & remotissima a sensu sint difficillime cognitionis p̄ hoc ista scia est difficillima.

Ad istam q̄nē. **C** Aliqui sic rōdūt dicunt. n. ipsi q̄ aliqd̄ ē difficile dupliciter vel in se vel in cōparatione ad nos. difficillima in se sunt sicut p̄ia mā de qua p̄siderat methaphisicus. difficillima quo ad nos sunt substantie separate. **C** Tūc dicit ipsi q̄ ista sciētia est difficillima. tum q̄ est de difficillimis in se tum q̄ est de difficillimis in cōparatione quo ad nos. est enim methaphisica de difficillimis in se rōne p̄me materie de qua p̄siderat methaphisice. est ēt de difficillimis quo ad nos rōne dei & substantiaz separataz de quibus cōsiderat & sic dicunt q̄ ista scia est difficilis. **C** Sine dubio sicut isti arguūt q̄ sit difficilis. ita p̄tingit arguere q̄ sit facilis. q̄ est de facillimis in se & in cōparatiōe quo ad nos q̄ ista scia est de deo & de substantiis separatis. que sunt intelligibiles in actu & iō quantū in se est tales s̄e sunt faciles ad agnoscendū. **E**t etiā ista scia de sensibilibus que sunt nobis nota. & iō sicut p̄tingit arguere q̄ sit de difficillimis quo ad illa duo. sic cōuerso p̄tingit arguere q̄ sit de facillimis in se q̄ ē de deo & separatis substantiis & quo ad nos q̄ sunt de sensibilibus que sunt nobis nota: iō talis via non valet. **C** **J**ō est aliter dicendū q̄ si nos volumus inuestigare difficultatē huius scie debemus inuestigare in cōparatione quo ad nos. **U**n dicit p̄būs q̄ ista scia est difficilis per comparationē ad cognitionē hōium: q̄ ea que p̄siderat non sunt facilia hōibus: q̄ p̄siderat ea que sunt difficillime cognitionis per comparationē ad homines: & p̄ hoc dicendū est q̄ duplex est cognitio in hōie. s. sensitua & intellectua. **C** **C**ognitio sensitua ordinat ad intellectum. **H**unc autē ita est: q̄ ista scia est difficilis in cōparatione ad nos q̄ est de his que cognitionē sensitua & intellectua excellunt. **L**inus declaratio est: oīs sensus non cognoscit nisi accēs & h; q̄ ille sensus est magis vel minus ordinatus scdm̄ hoc cognoscit magis vel minus accēs exempli ḡa. **C** **S**ensus exterior: nō cognoscit nisi qualitatem sicut p̄z de oibus. **U**n quale est quasi obiectū sensus exterioris: **C** **S**ensus interior: cognoscit quātū: bene enim hō potest imaginari aliqd̄ quantū sicut circūlū: non imaginādo ip̄m coloratū. **U**n quantū est quasi obiectus sensus interioris: ita q̄ cognitio sensitua nō se extēdit vltra quale & quantū & si est aliqs sensus qui cognoscat oīa indiuidua p̄dicamētōz hoc est quasi quodāmodo per accidēs: vel q̄ cognoscit ea in cōparatione ad opus. vt extimatua brutoz vel inquantū roboant per intellectus: vt extimatua hōiuz. **L**ū ergo ista scia sit de naturis & quidditatibus ipsaz rerū que quidē trāscendūt cognitionē sensitua: ista scia erit difficilis quo ad nos q̄ est de his que excellunt cognitionē sensitua in nobis: aqua cognitionē sensitua sortit originem & p̄ncipiū oīs nostra cognitio **E**t ēt ista scia difficilis in cōparatione quo ad nos q̄ est de his que excellunt cognitionē nostrā intellectua nā sicut dicit p̄s in 2. meth. sic se hēt intellectus noster ad deū & substantias separatas: que sunt manifestissima in nā sicut oculus nocte ad lucē solis. **E**t ēt de his que excellunt cognitionē nostrā intellectua qm̄ cognitio nostra intellectua non habet sine fantasmate: nec p̄t intellectus noster aliqd̄ intelligere positine sine fantasmate: & iō cur

deus & sbe separate non habeat fantasmata. & id non potest intelligi positive qd sint sed tantum privative & pp cu ista excellant per se cogitationes nras intellectua. l. & sententiam sicut visum est: patet manifeste qd ista sciencia erit difficilis in comparatione quo ad nos.

Tunc ad rōnem primā intelligendū est qd duplex est vlt: quoddā per influentiaz sicut de? & substantie separate: qddā vō per predicationē vnde vlt per influentiam est notū qd vniuersale per pdicationē. Unde cum ista sciencia sit de vlt per influentiam & per predicationē: dicit qd ista sciencia est difficilis quātū ad vlt per influentiam & facilis quātū ad vniuersale per predicationē cum tale vlt sit magis notum. ¶ Sine duobus istud nō est bene dictum: imo vtrūq; est nobis ignotum: nōne est illud contra philoſophū? Dico qd non: qm cognitio in vniuersali pcedit cognitionem in particulari: sicut cognitio in potentia cognitionē in actu: & cognitio in perfecta cognitionē perfectā. ¶ Tunc dico qd cognitio vniuersalis vno mō est ipotētia & imperfecta: cognitio particularis vno mō est pfecta & in actu & alij cōuenit e contrario qd cognitio particularis est imperfecta & ipotētia cognitio aut vltis est perfecta & in actu sicut p de cognitione hoīs & aialis al emz duplr pōt pſiderari vno mō potest al considerari s̄m qd pſule continet hoīs & aſinū & sic de alijs & sic cognitio aialis est ipotētia & imperfecta & sic accipiēdo al. al est notius qd hō. ¶ Pōt etiā aliter pſiderari ipm al s̄m qd al est declaratiū nature & qdditatis ipſius hoīs & h̄m qd est pars difinitionis ipſius hoīs & sic al est notius qd hō. vñ dicit p̄būs. in pō pbi? qd difinituz est nobis not? qd pars difinitionis & sic accipiēdo al s̄m qd est declaratiū nature & qdditatis hoīs cognitio eius est cognitio in actu: & qz meth. pſiderat vltia per pdicationē s̄m qd sunt declaratiua nāe & quidditatis ipſaz reruz & sunt difficilia s̄m qd sic pſiderant ppter h̄ p3 qz meth. non ſol difficilis est rōne qua pſiderat nē per influentiaz sed & difficilis est rōe qua pſiderat vltia per predicationē & ita dicit qd p̄būs dicit qd pſula sunt nobis magis nota vtrum est pſiderata primo mō & sic ea nō pſiderat meth. sicut dicit e. s3 h̄z qd sunt declaratiua nē & qdditatis ipſarū rerum & sub illa rōne difficilia sunt. ¶ Ad a^o duo patet solutio per ea que dicta sunt. &c.

Scientiarum vero certissime sunt his que ex auditione dicuntur. vtrarithmetica: & geometria. &c. **Tex. i.**

Questio Vigesimaquarta

Veritur

Utrū ista sciā sit certissima sicut dicit p̄būs. & vñ qd nō.

dic. n. cōmenta. in 2° huius qd sciē mathe. sunt in p^o gradu certitudinis vel demonstrationis ergo &c. ¶ C^o maior certitudo est per cām p̄pinquā qz per remotā s3 ista pſiderat cās primas maxime remotas & maxime vniuersales. ergo &c.

Ad oppositū est p̄būs in littera. ¶ Ad hō dō qd certitudinē sciē possūmus accipe duplr & in se & in cōpositione ad nos. ¶ Nunc dico qd tria o3 nos videre si volumus inuestigare certitudinem sciē in se. ¶ Primo vidēdū est quot sunt que requirunt in sciā. ¶ 2° quō ex illis sortit certitudines illa sciā & sic applicādo ad propositū. In sciā enim quatuor inueniuntur. s. passio que pbatur de sbo & s̄m de quo pbatur passio. & cā per quā pbatur passio de sbo & partes sibi de quibus & passiones pbant. Nunc aut ita est qd sciā nō h3 certitudinem ex passione. que in se nō vñ certa. imo passio h3 certitudinē ex sbo & causa. Ex h̄ eni dī passio certa qz nō est per cām certam & qz est in sbo certo & ideo sciā sortitur certitudinē nō ex passione nec per p̄ns ex omnibus illis quatuor. s3 ex trib? illoz quatuor. que sunt necessaria in sciā. s. ex sbo & causa & partibus sibi. S3 quō ex illis tribus sortitur sciā certitudinē est intelligēdū. qd certitudo sciē non puenit ex aliquo nisi ex hoc qd nō puenit aliter se hēre qd aut non pueniat aliter se hēre h̄ possūmus inuesti-

gare tripliciter tum ex inspectioe cāe tū ex in materialitate sibi tū et ex h̄ qd sciā illa min' accedit ad particulares que certitudo ex partibus vñ p̄surgere. sciā. n. sortitur certitudinem ex in materialitate sibi qm materia sicut dicit p̄būs. in 2° de generatione & in fine & in 7°. meth. est illud per qd res pōt esse & non eē & ideo q̄to aliqd recedit a s̄a t̄to minus pōt aliter se hēre qz cum in materialitas sit cā qz non puenit aliter se hēre & ex hoc qd non cōuenit aliter se hēre sciā sortitur certitudinē. p3 qd ex imaterialitate sibi sciēntia sortit certitudinē. Scientia ē sortitur certitudinem ex inspectioe cāe ex hoc. n. qd talis sciā inspicit tales causas quas non puenit aliter: aliter se hēre ex sciā certa dī esse. Scientia ē est certa magis ex hoc qd min' accedit ad particulares. p̄icularia enī multa sunt & ideo incerta sunt & iō sciā dī minus certa ex hoc qd ex plurib? est & ex hoc qd ex pluribus est. dī illa sciā magis accedere ad p̄icularia & ex hoc magis incerta dī. Nā in paucioribus apparebit qd oīum i^o est causa imaterialitas. Nā ipsa imaterialitas est cā qz non puenit aliter se hēre ipm s̄m sicut dicitū est. Immaterialitas aut est cā qz sub aliquo pauciora p̄uenit. Nā materia est cā plurificationis alicuius. Immaterialitas ē est cā qz non puenit aliter se hēre & iō oīum istoz triū causa est imaterialitas. ¶ Tūc applicemus ad propo^m meth. dī certa ex inspectione cāe & ex imaterialitate sibi & ex hoc p3 qd ex pauciorib? pcedit sine ex hoc qd s3 ipſius pauciores h3 p̄tes ex inspectione cāe dī ista sciā certa qm ista sciā speculatur cās imateriales quas nō puenit aliter se hēre. S3 imateriale dī duplr. Est. n. quoddā imateriale qz magis accedit ad actū purz sic sbe separe. Et est aliud imateriale qz magis recedit a sensib? sicut p̄n^o p^a & cōia. mō dico qd ista sciā dī eē certa ex inspectione cāe. tum qz deū ipm & s̄bas separtas speculat que imaterialia sunt & puenit mīme aliter se hēre tū et qz p^a p̄n^a & cōia q̄ sunt imaterialia sicut dicituz est ista sciā speculat dī et sciā ista certa ex imaterialitate sibi qm ens s̄m qd ens est s̄m huius sciē & sub ipso p̄inēt & dī & sbe separate & dī et i^o sciā certa ex hoc qd s̄m ipſius. s. ens. s3 qd ens pauciores h3 p̄artes & ex hoc p3 qd ista sciā certitudinē h3 in se tū ex inspectione cāe tū ex imaterialitate sibi. tū ex hoc qd pauciora speculat. ¶ Ista ē sciā dī eē certa in cōpositione ad nos qm ista sciā est de qdditatibus & veris ipaz rez que qdē quidditates cōparant ad n̄m intellectū sicut pp̄ illū obm eius vñ sicut visus nō decipit per se circa p̄p̄iū obm ei? s3 sp̄ verus est per se: sicut intellectus verus est sp̄ per se circa p̄p̄iū obm eius. s. circa quidditatē: & iō cū ista sciā sit de his circa q̄ intellect? nūq; decipit p se nec errat. Debe mus dīe qd ista sciā est certa per cōparationē ad nos p se s3 p accēs nō est certa in cōpatione ad nos: qm o3 sil' illi gere & fantasmata speculari sicut dī i 3°. de aia & pp h̄ qd o3 ita speculari. sine sil' cum speculatione fantasmatis speculatione qdditatis vti & in isto vltū fantasmatis puenit error & deceptio & pp h̄ in speculatione p̄t per accēs p̄in' gere error & deceptio. vñ sicut visus p accēs decipit circa p̄p̄iū obm sic intellectus decipit circa app̄hensionē qd dicitatis pp vltū fantasmatis & iō ista sciā non dī certa in cōpatione ad n̄m intellectū nisi p accēs sic declaratiū est.

Tunc ad rōnes p3 solo quoniā cōmēta. dicit qd math. sunt in p^o gradu certitudinis p3 quid sit dō. ¶ Ad aliō tu dicit ista sciā demonstrat p cām remotā dico qd cāe quas pſiderat ista sciā sunt cōēs etib? sp̄alib? cum sint pprie & p̄pinque enti s̄m qd ens iō &c.

Maxime vero principalis scientiaz: & magis principalis sub seruiēte que cognoscit cuius causa sunt agenda singula. &c. **Tex. i.**

Questio Vigesimaquinta.

Veritur

Utrū ista sciā sit libera aut sua & vñ qd nō sit libera: se licitas sicut dicit p̄būs est opatio aīe s̄m virtutem: s3 ista sciā ordinat ad opationē aīe s3 quā p̄sistit felicitas. Et ex hoc arguit sic. Illud ē suuz qd ordi-

q b 2

natur ad aliud vel ad alterz sz ista scia ordinatur ad aliud ergo etc. C. P. sicut dicit phis p^o politicoz talis est d^{ia} inter seruū & libez. quoniā seru^o est res possessa tunc q^o virū sit possibile acquirere veritatē aut non: si nō est possibile tūc currere ad veritatē est currere post voluntatē cū ergo possibile sit acq^uerere veritatē ergo illā sciam que maxime p^o siderat veritatē. cū ergo ista scia maxime p^o sideret veritatē possibile est istā sciam aliq^uliter acquirere. Et ex istis arguit. Si ergo talis est d^{ia} inter seruū & liberum q^o seruū est res possessa & ista scia sit a nobis possessa v^o q^o ista scientia non est libera sed serua. Ad op^m dicit phis.

Ad istā questionem breuiter est intelligendum q^o triplex est d^{ia} inter seruū & liberū. est enī vna d^{ia} q^o sū ad actiones sui & liberi quoniā in actionib^o sui sunt multa per acc^us. multa enī aq^u sū que sunt extranea que qdē non sunt ad vtilitatē dⁿⁱ sui sicut ponit phis in. xi. huius. Ex^m de boie & de domo. dicit enī phis q^o totū vniuersum est sicut dom^o vna ita q^o sicut dom^o vni tantū vnus est p^o familias ita in toto vniuerso vnus d^o p^oncps: & do. vñ dicit cōmentator q^o cor. cele^o sunt sicut liber quoniā in actionib^o eoz non inueniunt multa per acc^us. C. Scda cōditio sui est q^o actio sui nō est q^o redūdet in ip^o p^o bonū sz p^o bonū alterius. vñ actio sui nō est bonum ipsius sui per se sz est bonū dⁿⁱ sui. C. Tertia p^oditio ipsius sui est q^o ordinat ad aliū. vñ sicut dicit phis in ista q^o seruū non est erga sui ipsius sz gratia alterius. q^o ordinat seruū ad bonum domini sui.

Ex his dico ad p^oposituz q^o oēs meth. sunt. q. p. oēm modū sūe quoniā ille tres p^oditio nes sūitūtis inueniunt in eis & hoc p^o sic quoniā in actionibus istarū artūz inueniunt multa per acc^us & hoc p^o diuersitatē mē cui annexe sunt actiones istarū artū. vnde cum actionib^o istarū multoties accidit error & deceptio & hoc p^o diuersitatē materie. Iste ēt artes p^oicipant. scda p^oditio sūitūtis. quoniā actiones istarū artū non sunt in ipsis artib^o sz sunt extra ipas artes. vñ actioes istarū artū non sunt bonū in ipsis artib^o sz sunt bo^m aliarū. vñ dicit phis p^o et^o. q^o in artib^o in qb^o fines sunt opata alia extra illas artes opata sunt meliora ipsis artibus. Artes ēt mechanicē p^oueniūt in t^o p^oditione sūitūtis quoniā artes mechanicē ordinant ad vtilitatē vite vel sunt p^o necessitatez vite & sic p^o q^o artes mechanicē sunt q^o p^o oēs modū. q. sūe. tū q^o in actionib^o earū sunt multa per acc^us: tū quia actio earū cōia non est aliqd bonū in eis sz extra eas: tū etiā q^o iste artes mechanicē ordinant ad aliud & hñ dico q^o sunt. q. per oēm modū sūe. quoniā hñ possibile est in eis inuenire aliq^u p^oditionē libertatis. Artes ēt speculative que ab istis mechanicis quodā mō sunt libere & quodā modo sūe. artes ei speculative alie ab ista mechanica nō participāt primā p^oditione sūitūtis. quoniā in actionib^o earū non sunt multa per acc^us: nec in actionib^o earū p^ouenit error & deceptio per se & rō hui^o est. quoniā ipse artes speculative sunt de vlib^o. Intellect^o ēt per se nō decipit in apprehensione vlium. vñ dicit cōmentator in 2° de ania q^o sensus non decipit circa p^oriū sensibile. hñ tñ decipit circa sensibile p^o. Intellect^o ēt totaliter est ep^o. quoniā intellect^o non decipit circa p^o. sz circa p^oriū & iō iste speculative hñ oppo^m sūe p^oditionis sūitūtis artes ēt speculative alie ab ista mechanica p^oicipāt oppo^m scde p^oditionis sūitūtis quoniā actio istarū artū que quidē actio est p^o sideratio non est in alio q^o ipse artes: imo in eadē potentia & in eadē virtute est ipa p^o sideratio & ipa scia speculative. cōsideratio. n. est in ipso cōsideratē & nō in ipso cōsiderato & iō p^o q^o ipse artes speculative deficiāt a p^omis conditionib^o duabus sūitūtis tū q^o in actionib^o earū non contingūt multa per acc^us tū q^o actio & bonū ear^o non est bonū extra eas imo actiones earū sunt in ipsis. sūz in eis in qb^o ipse sunt sz conueniūt in t^o cōditione sūitūtis. qm̄ iste artes speculative alie a meth. ordinant ad istā meth. & ideo quodā mō libere sunt quodā mō sūitūtis rōnem participāt. C. Ista autē meth. per oēm modū participant

conditiones appositae istis q^o in actionib^o meth. non p^oueniunt multa per acc^us & actio meth. non est extra eā sicut cōsideratio imo actio meth. est in eadem virtute in qua est ipsa meth. Ista cōsideratio est in cōsideratione. Ista etiā meth. deficit a t^o cōsideratione sūitūtis qm̄ non ordinantur ad aliquid aliud imo est sui ipsius gratia. sicut philofophus in littera dicit.

Et tunc ad rationes p^o solo. cū in dicit metha. ordinat ad operationē. dico q^o metha. ordinat ad actionē. sz non ad actionē que sit extra eā sz ad actionē que est in ipa meth. & p^o hoc non o^o q^o si ordinat ad operationē q^o p^o hoc sit sūa. Ad aliud tu dicit q^o si ordinat ad operationē ergo non est libera. dico q^o in reb^o per se existēb^o sumitur ratio sūitūtis & libertatis non ex hoc q^o est possessa vel non possessa. sz ex hoc q^o ordinat ad aliud vel non ordinat ad aliud & q^o metha. non est res. per se existens propter hec ratio sūitūtis vel libertatis in metha. non sumitur ex hoc q^o possessa est vel non possessa sz ex hoc sumitur ratio libertatis vel sūitūtis in metha. q^o non ordiatur ad aliud. etc.

Nec tali aliā honozabiliozem oportet exi stimare: nam maxime diuina & maxime bono randa. etc. **Tex. xliiij.**

Questio Vigesima sexta

Veritur vtrū scia. Ista hēat regulare alias et ordinare et v^o q^o nō quoniā ex hoc d^o aliqd regulari q^o p^o erro re & ex hoc d^o aliqd errare q^o est in po^o. ergo ex hoc d^o aliqd regulari q^o est in po^o. Iam autē ita est q^o posterius se hēt per additionē ad p^os. oēs at scie particulares posteriores sunt respectu ist^o scie. ergo v^o se hēt per additionē ad istā. cū ergo illud qd se h^o per additionē hēat rationē formale & per scis entis in actu v^o q^o ista scia sit in po^o respectu aliaz sciarum particularium & sic regulabit ab illis ista & non ep^o vt videtur. C. P. q^o aliqua scia accipit aliqd ab alia scia v^o q^o illa scia sit q^o r^o illius scie que accipit. Nūc at ita est q^o ista scia accipit aliqd a p^obyca. s. q^o sint q^otuor cōe & q^o dēt magnitudinē non h^o ergo etc.

Ad istam q^o nem possumus d^o sic q^o ista scia est regulans alias & hoc o^o ex trib^o p^orimo rōne p^oncipioz. Scdo rōne eius ad qd ordina re. Tertio rōe obiecti qd p^o siderat ista scia ista. n. scia est regulans alias quoniā p^o siderat prim^o v^o scie ēt particulares p^o siderant particularia prim^o que quidē virtualiter inducunt in v^osz. vñ p^o particularia fundant in v^osz & reducunt ad ipa. vñ & oia prim^o tam v^osz q^o particularia reducunt ad ipm prim^o de quoz affirm^o. aut neg^o etc. sicut dicit Auicē. & Aris. in 4° meth. vñ particularia p^o non includunt nisi in virtute p^oncipioz cōiuz & ideo cū ista scia p^o siderent p^o cōia scie autē particulares p^o siderēt prim^o particularia que v^o includunt in cōiuz. p^o q^o scia d^o recte regulare alias q^o ēt rōne eius ad qd ordiatur ista scia debeat regulare alias p^o. quoniā inter ceteras scias magis p^opinqua est felicitati humane que in ista vita possit acq^uri ex puris naturalib^o & iō cum sit p^opinquior felicitati. aliqua alia scia & magis ordinatur ad ipas felicitatē p^opter hoc d^o regulare omnes al^o scias. patet etiā q^o ista scia debet regulare alias rōne boni q^o cōsiderat qm̄ enim aliqua scia p^o siderat sup^o inum bonū in aliquo genere rōne cuius sunt oia alia in omni genere illa scia debet regulare oēs alias scias siue artes que cōsiderat ea que sunt rōne illius sup^o ris sicut p^o de visuali. visualis enim regulat manifestatū & dolatim & sic de alijs cū ergo ista scia cōsideret bonū sup^oremuz & optimū ratione cuius sunt oia alia entia p^o q^o ista scia debet regulare q^o alias.

Ad rationes rōndendum est & p^o. ad p^o mā cum tu dicit ista scia est in potētia dico q^o ista scia rōne eozum que d^o scire est magis in actu q^o aliqua particularis. Nam tota ratio

pararia est in potentijs & in habitibus & ipsis rebus. Ita
in rebus q̄to aliqd est magis regula v̄tē tāto magis est
sicut potēiale & māle sicut p̄z de aliter al̄ enim est magis
potēiale & māle q̄s sit ip̄e hō sed in virtutibus & in habi-
tibus est totū ecōtrario. s. quoniā sicut dictū est p̄z. q̄to
aliqua virtus vel habitus est altior & sine tāto magis pla-
cognitio. & magis p̄fecte & ratio hac postea apparebit &
p̄pter hoc cu3 inter oēs habitus iste habit⁹ sapientibilis
sit altior: magis erit in actu respectu eorū que cognoscere
tenet & magis cōplete ea sciet q̄s aliqua alta scia particu-
laris. Ad aliud tu dicit accipit aliquid abilia scia vt a
p̄bica ergo erit r̄. dico q̄ accipe aliqd ab aliquo hoc p̄t
esse dupl̄ vel in regulā vel in obsequiūz & dico q̄ si ista
scientia accipiat aliqd a p̄bica hoc non est in regula sed in
obsequiūm propter hoc &c.

Amplius autem substantiā subiectaz & ma-
teriam magis mathematicā aliquis magis sus-
cipiet & magis predicari: &c. **Tex. i.**

Questio Vigesima septima.

Veritur

virtū substantijs competat
aliquō suscipere magis &
minus & v̄ q̄ non quoniā forme suscipientes
magis & minus intendunt & remittunt sed in
tensione & remissione forme cōsiderātur vt quidā motus
ex hoc enī forma intendit & remittitur inq̄tam successi-
ue tendit ad esse completū & incōpletūz & q̄ successio nō
est sine motu. vbiq̄q̄ ergo talia inveniūtur & reperiunt
ibi est inuenire nām rōnē motus s̄ cum in s̄ba non sit mo-
tus vt p̄batur 5° p̄b^o intensio & remissio in formis s̄bali-
bus repiri non poterūt ergo &c. p̄. s̄m p̄b̄m. in predica-
mentis substantijs non cōp̄t suscipere magis & min⁹ er-
go &c. **¶** Notandū igit̄ q̄ magis & minus cōparationes
ip̄tant. quoniam scūq̄ aut̄ aliqua comparant ad inuicem
respectu alicuius vnus cōparant: sicut ergo in formis in-
uenit veritas sic meis comparatio esse p̄t & q̄ nā vnitas nō
reperit nisi in sp̄e specialissima quecūq̄ sunt pp̄ie com-
parabilia sūt talia s̄m vnā formā specificam. iō probatur
7° p̄b^o. nō esse cōparabilia nisi que sunt eiusdē sp̄e. sed
h̄ pp̄ie vnitas sit in sp̄e sp̄alissima. aliqua tñ vnitas est in
forma generis & in his que per analogiā dñr & sicut ē in
eis aliqualis vnitas ita & in eis est aliquis comparatio: est
ergo pp̄ie comparatio s̄m formam specificā large tñ & s̄z
genus & s̄m analogūz cōparatio sum p̄t hoc v̄so querē
virtū in substantijs reperiat magis & minus pp̄ie & vt rel-
p̄it eandē formā specificam aut large s̄m q̄ hēt esse in
genere & in analogo: sic duo sunt declarāda igit̄ p̄mo q̄
in substantijs non reperitur magis & minus pp̄ie. sc̄do q̄
reperit hoc in eis large. p̄mūz sic ostēditur. Nam si s̄m
formā specificam reperiret in substantijs magis & minus
vel h̄ esset s̄m gradū essentie vel s̄m gradum ipsius esse
s̄m gradum essentie nō. Nam cū essentia p̄tneat ad diffi-
nitionē q̄ diffinitio est s̄mo exp̄sionis q̄ dditatis & essen-
tie per variationē cuiuslibz talis gradus variaret diffinitio
rei & per p̄ns variaretur nā & species eius. isti at̄ sunt illi
gradus de quibus loquit̄ p̄b̄s 8°. meth. ait sic q̄ forme
& diffinitiones sunt sicut n̄seri. Nam sicut qualibz verita-
te addita vel re mota a nūero. variatur species numeri.
ita quol3 tali gradu addito v̄t re mota a te variat species
rei. ergo s̄m gradū essentie nō poterit esse cōparatio s̄m
magis & minus in eadem specie cum variatio talium
gradūz semp̄ inducat variationē specificam. Si vero di-
cantur tales comparationē attendi s̄m gradū ipsius esse &
s̄m gradum essentie. hoc etiā stare non p̄t. Nam cū nos
loquamur de formis substantialibus s̄m quas dat̄ esse spe-
cificā nō poterit esse variatio in tali esse nisi tollat̄ esse spe-
cificam & species s̄z variata sp̄e non v̄lterius est cōparatio
pp̄ie loquēdo vt respicit eandē formam & specificāz.
¶ Q̄d aut̄ s̄m formam generis & s̄m analogiam quan-
dam reperiat magis & minus in substantijs hoc non solū
est incōueniens imo necessāriū. Nam cū oīa sint essentia
luer a p̄^a ente quecūq̄ essentialiter differūt s̄m quandaz

essentialē analogiam h̄nt ordinē ad p̄mūm ens sicut
enim vniri qui ab vnitate p̄cedunt ordinate ab vnitate di-
stant ita q̄ nō sūt numeri diuinaz speciēz equaliter ab
vnitate distantes & in q̄bus equales vnitates reperiantur
ita q̄ oīa entia sunt a p̄mo ente p̄ducta & sunt. q. quidam
numeri & quedā compositiones respectu p̄mū imo re-
peritur oīs simplicitas opz h̄^o p̄ducta s̄m quandā ano-
logiam distare a p̄mo ente: & q̄ vt ab eo distant & vt ad
ip̄m ordinantur sic reperit̄ in eis ratio bonitatis & entita-
tis: entitas in rebus vninoce repiri non p̄t s̄z analogice
immo non erūt due species essentialiter differētes in qui-
bus equaliter repiatur entitas cum vt dicit p̄b̄s 8°. in e-
thaphisice. species sunt sicut numeri in q̄bus s̄z diuersas
species que magis distabit a p̄mo ente erit magis iper-
fectior & minus hēbit de entitate. Est igit̄ substantia ma-
gis s̄ba vna q̄s altera s̄m q̄ est perfectior & plus partici-
pat de entitate p̄mū p̄ncipijs & si in eodē genere reperit̄
hic ordo & h̄ comparatio s̄m magis & minus non est dubi-
um q̄ in analogo reperitur. cum vnitas analogie sit ampli-
or veritate generis & aliqua vniant̄ in analogo que in ge-
nere vniri non p̄t. hoc autē in speciali sic declaratur. s̄ba
enī est analogum & est genus ut aut̄ est analogum predi-
catur de p̄ncipijs substantie vt de materia & forma. vt aut̄
est genus p̄ter de ipsis compositis. Cū enim dicit̄ ma-
teriam esse s̄bam & formam esse s̄bam. s̄ba que dicitur de
v̄troq̄z non p̄t esse s̄ba que est genus quia ea de quibus
p̄ter gen^o essentialiter sunt in genere directe. Ad materia
autē & forma non sunt in genere directe & per se & s̄m re-
ctam lineaz p̄dicamentale sed per reductionē & sicut p̄in-
cipia v̄trum aut̄ sint p̄ncipia in toto genere s̄be vel nō ad
propositum nō spectat: sufficit autem q̄ sint p̄ncipia s̄be
sensibilis de qua intēdimus perscrutari & propter q̄ q̄d
est introducta: forma autē est magis s̄ba q̄s materia cum
materia maxime distet a p̄mo ente & sic omnino. q. pro-
p̄ie nihil videt̄ enim esse me^m iter nihil & aliquid vt in-
nuit cōmentator p^o p̄b̄is igitur in s̄ba vt est analogum
reperitur magis & minus ex quo forme plus habet nel
participat de entitate q̄s materia & sicut in s̄ba reperitur
magis & minus sic mea reperunt̄ talia vt est genus q̄
triplici via venari possumus. p̄mo ex intētionē nāe sc̄do
ex victoria forme & tūc ex perfectione sp̄e. Ex intētiōe
nature accipit̄ magis & minus in substantijs s̄z esse com-
pletum & incompletū in via generationis & sic al̄ est ma-
gis ens q̄s embrio q̄z intētio nature nō finitur in embrio-
ne sed in ali nec est perfecta generatio cum peruenit̄ ad
embriōnē sed cum peruenitur ad al̄. 2° magis & minus
reperitur ex victoria forme in eis. Nam tūc forma hēt
victoriam super materiā cum eam extēdit & in re facit.
Si ergo forma est magis ens q̄s materia formalia & mā
sunt: magis enīa q̄s materialia & magis s̄ba & ista ita nō
ignis est magis s̄ba q̄s terra: magis autē ex p̄fecte sp̄e
reperitur in rebus mixtis in quibus vltimo & nature ter-
minaret generationis actus. Nam & cū peruenit̄ est ad
asino cessat generatio & etiā cum peruenitur ad leonem
cessat: tū q̄z in leone perfectus reseruat̄ ratio aialis & di-
gnitas specificā q̄z in asino & in ali perfectos̄ ip̄fecto &
aialia perfecta sunt magis enīa q̄s aialia im̄perfecta & ē
magis substantia & q̄z omnis s̄ba generalis & corruptibili-
lis q̄z propter talia introducta est quo sit elemētum vel
elementatū & si est elementatū: vel ad ipsam terminetur
v̄ltimo itētio nature & generatio vt ad al̄ vel ei vt ad em-
brionem et q̄z in omnibus istis ostēsum est quomō acci-
pitur magis et magis et minus vt spectat ad propositūz
de q̄one est sufficienter dicit̄. Aduertendum tñ q̄ sicut in
substantijs generabilibus et corruptibilibus reperit̄ ma-
gis et minus sic in incorruptibilibus repiri hēt cum in
corruptibiles substantie nō equaliter distent a p̄mo ente.
sed qualiter hoc sit alibi hēbit locum apposita autēz non
sunt difficilia. cu3 circa dicit̄ q̄ si in substantia esset magis
et minus esset in ea motus. d̄z q̄ accipitur magis et mi-
nus proprie prout dicit̄ intensionē et remissionē in esse
manente eadē forma specificā in quibus ostendimus nō

conuenire. **¶** Quid autem scilicet addebatur primo die non conuenire subiectis suscipere magis et minus intelligendum est propter respectum formarum specificarum: sed si accipiatur large et minus large ut respiciunt genus et analogum competere eis potest: ut ostensum est. **¶** Alterius ordinem est aliquid unum ex parte agentium per uarietatem parari possit eadem etiam unum esse. **¶** Uides autem sic commutatio: aut adducit 8. rationes ostendentes quod auctoritate diuina eterna et antiqua non potest procedere immediate effectus nouus. **¶** Prima talis est: omne agens siue propter uoluntatem siue aliter si nunc et prius non agebat aliqua proportio facta est inter ipsum et effectum. Sed huius proportio non potest fieri nisi per motum precedentem ergo. **¶** Secunda talis agens si sit per uoluntatem si non agit aliquid et prius non agebat. oportet ipsi apprehendere diuersa tempora unum in quo agit et aliud in quo non agit: sed diuersitas temporum non est siue motu quare omnis talis actio fit immediate transmutatione et motu: nihil ergo nouum potest procedere a uoluntate eterna nisi mediante motu ergo. **¶** Tertia talis. sicut se habet uoluntas noua ad actionem antiquam. sic se habet uoluntas antiqua ad actionem nouam. Sed uoluntas noua non est propria causa actionis antiquae. ergo uoluntas antiqua non est immediata causa actionis nouae. nihil ergo nouum habet immediate procedere a uoluntate eterna ergo. **¶** Quarta talis. n. auctoritate antiqua non procedit nouum nisi mediante actione noua. Nam si uoluntas antiqua nihil aliud requireret ad hoc quod esset suum uoluntatum: statim suum esse sequeretur suum uoluntatum. ergo uoluntati antiquae respondet uoluntatum antiquum. Si ergo ei debeat respondere effectus nouus et uoluntatum nouum. oportet quod ibi aliquid aliud superueniat ut transimus noua mediante qua producat effectus nouus a uoluntate. ergo eterna non nisi mediante motu aliquid nouum procedere potest. **¶** Quinta talis dicit se habere duo fundamenta quibus ut ait nullus potest contradicere per rationem intrinsecam: sed si contradicit hoc est per rationem extrinsecam ut in rationabilem primum fundamentum tale. quod si uoluntas antiqua aliquid non producit prius quod producit postea aliquid deficiebat ei prius propter quod non producebat quia saltem deficiebat tempus id quo uolebat producere. scilicet fundamentum est quia huius uoluntas antiqua si produceret effectum nouum vel simul cum eo producit tempus vel non quod si sic cum tempus non sit sine motu. ergo tale nouum fit mediante motu. Si uero non producit simul cum eo tempus tunc reuertitur questio super nos loquentes quia nihil producit de nouo nisi approbaretur ei aliquid tempus in quo producat. Si igitur tempus est nouum tunc illud tempus indigebit aliquo tempore: et quia tempus non est sine motu quicquid dicatur auctoritate antiqua non potest procedere aliquid nouum nisi mediante motu. **¶** Sexta talis est in habentibus ordinem per accidens non est inconueniens infinita esse pertransita: ut hunc hominem processerunt infiniti patres sed hoc est per accidens: quia accidit isti quod sit ex infinitis patribus. In habentibus uero ordinem per se inconueniens est infinita esse pertransita antequam aliquid nouum producat quia inter eternum et temporale est infinita distantia. Rursus oportet talia infinita esse transita per se quia effectus immediatus per se habet ordinem ad suam causam. Si ergo a uoluntate antiqua immediate producat aliquid nouum. oportet infinita esse pertransita quod est inconueniens. **¶** Septima talis uoluntas eterna semper se habet eodem modo: vel ergo semper producit: vel nunquam producit nihil si aliquid producit vel non producit aliquid: sed hoc est mediante transmutatione et motu. **¶** Octaua talis: si ab aliquid uoluntate plus non producat aliquid et postea producat aliquid. ergo aliquid deficiebat in uolito quare tunc non producat indiget. ergo huius uoluntate antiqua uoluntate diuina non processissent entia eternaliter indiget uoluntate antiqua quod est inconueniens. **¶** Dicendum quod tota difficultas quomodo primum est quod a uoluntate eterna non mutata potest progredi temporalis effectus. **¶** Sciendum igitur quod uoluntas est quedam inclinatio sequens formam apprehensam sicut grauitas vel pondus quedam

est inclinatio consequens formam naturalem sic ergo de inclinatione ad locum legendum est secundum formam naturalem. ut aliqua habent plus vel minus de forma grauis uel de forma naturalis habeat plus vel minus de huius inclinatione sic quia inclinatio per appetitum sequitur formam appetibilem siue intellectu sic loquendum est de uoluntate sicut loquitur de intellectu. dubitare ergo utrum uoluntas antiqua possit aliquis uelle rem temporalem. est dubitare utrum intellectu antiquo possit quis intelligere aliquid temporale. Uidemus enim quod artifex per suum intellectum cognoscit rem quam facit? est ita quod intellectus artificis precedit huius artificiale. sic etiam uoluntas artificis potest uelle rem quam faciturus est loquendo ergo de scientia ut est causa rerum non est inconueniens huiusmodi scientia precedere et sua causata: immo quia nullus negaret quin deus intellectu eterno possit intelligere huiusmodi temporalia. Nullus negare dicitur quin deus uoluntate eterna ut conuenienter ponitur uelle possit huiusmodi temporalia et quia ut aliquid est a deo uoluntate sic inesse producat huiusmodi uoluntate eterna est a deo uoluntate aliquid temporale uoluntate eterna a deo causatur et producat aliquid temporale. Si enim nos ipsi hodie uellemus facere aliquid etas si semper persistemus in tali uoluntate actus faceremus illud uoluntas hodierna non mutata sicut causa effectus crastini. sic quia deus ab eterno uoluntate et disposuit facere res in tempore cum uoluntas sua non fuerit mutata. oportet quod per uoluntatem illam eternam non mutatam fiant res temporales. **¶** Quid uero obijciat quod si non fuerit effectus et prius non fiebat est aliquid proportio inter effectum et causam que prius non erat. **¶** Dicendum quod inter deum et creaturam non potest esse proportio commensurationis: sed proportio ordinis quando ergo fuit instans illud in quo ordinem deus se facit res tunc habuit esse illa proportio et tunc res fecit cum illa proportio noua et ordo ille nouus non habuit esse per motum precedentem. quia sicut naturas nouas deus potest facere absque motu precedente sic nouus ordo et noua relatio rerum ad deum conseruare potest absque motu alio precedente. **¶** Quid uero addebat hoc quod si aliquid fecit aliquid in hoc tempore et non in priori oportuit ipsum apprehendere tempus in quo fecit et in quo non fecit: et quia tempus non est sine motu. oportet quod factionem rerum nouam precedat aliquid motus. **¶** Dicendum quod cetera talia argumenta sunt sophisticata. Nam tempore quod precedit factionem rerum non fuit tempus uerum. sed imaginatum. Si ergo uoluntatem ex hoc arguere quod factionem mundi processit motus non plus arguimus nisi quod processit motus uaginat et quod processit uaginat immobile et quod fuit mundus imaginatus: nihil enim reale processit factionem mundi nisi deus. imo omnes huiusmodi rationes esse sophisticas deueniunt. Nam sic deus fecit mundum in hoc tempore et non in alio: ita fecit ipse in hoc loco et non in alio: sicut ergo alius locus ab hoc loco in quo est mundus non est nisi imaginatus: sic aliud tempus ab hoc tempore in quo factus est mundus non fuit nisi imaginatur. **¶** Quid uero addebat quod a uoluntate non potest procedere effectus antiquus. ergo a uoluntate antiqua non potest procedere effectus nouus. **¶** Dicendum quod non est simile. quia causa debet precedere suum effectum cum uoluntas noua non precedat effectum antiquum sed sit posterior: eo. Uoluntas antiqua autem precedat effectum nouum non ualet quod si uoluntas noua non potest esse causa effectus antiqui quod uoluntas antiqua non possit esse causa effectus noui et si dicatur quod cum causa posita uoluntate eterna non ponitur effectus nisi eternus dicitur dicitur quod posita causa non ponitur effectus nisi ut effectus res autem sunt effectus primi ut sunt ab eo uoluntate et quoniam sunt ab eo uoluntate. tunc factus est mundus. et sic factus est mundus quando deus uoluit et ut uoluit. **¶** Quid uero addebat quod a uoluntate antiqua non precedit effectus nouus nisi transmutatione transmutatione noua. solutum est per iam dicta. Nam ut patet deus non agit mediante transmutatione et motu nec oportet quod posita uoluntate eterna sit effectus eternus quia ut dicebat effectus non procedit a sua causa nisi ut est effectus et a uoluntate causa quod a sua causa propria

pondemē. talia dñr magis esse non entia q̄ entia veritas autē non est de numero talium entium sed h̄z esse reale apud animam quia est habitus ipsius anime sicut visum est per hoc. etcetera.

Questio Secunda.

Veritur dato q̄ sit veritas sicut visum est. virū veritas in ipso intellectu h̄at esse & videt q̄ non quoniam propter vnumq̄d̄z tale & illud magis. s̄z res sunt cā veritatis ipsius intellectus ergo res sunt magis nē q̄ intellectus ergo &c. **C. P.** sicut dicit philosophus in littera res sunt eiusdē dispositionis in sua veritate et in sua entitate s̄z res extra animā sunt magis entes q̄ apud animam ergo. et̄. **C. Ad op^m.** est p̄b̄s 6°. huius.

Ad istam questionē dico q̄ veritas sicut accipimus hic veritatē p̄o adequatio/ ne est in ipso intellectu et ratio huius est quoniam sicut dicit in sc̄do huius p̄b̄s finis scientiarum speculatiuarum est veritas finis autem praticarū est opus si ergo veritas est finis scientiarū speculatiuarum et scientie speculatiue nō habent suum finem extra eas. sed finis scientiarū speculatiuarum est in eodem in quo sunt ipse scientie speculatiue. cum scientie speculatiue sint in ipso intellectu veritas ente in ipso intellectu. cum sit finis scientiarū speculatiuarum. Sed qualiter veritas sit in ipso intellectu hoc est satis difficile. Sine dubio quidam dixerūt q̄ veritas est in ipso intellectu et hoc propter istam viam. dicit enim p̄b̄s in primo de anima q̄ duo sunt motus. Quidā enī est motus rei ad animam et iste motus sit in cognoscendo et intelligendo quādo enim anima cognoscit et intelligit tunc res mouet sensus et sensus mouent imaginationē et imaginatio mouet intellectū. Est autem alius motus qui est anime ad res ipsas et iste motus sit in appetendo et afficiendo tunc dñt ipsi q̄ veritas erit magis in ipso intellectu q̄ vnumquodq̄ magis sit in terio ad q̄ in terio a quo et veritas c̄et̄ ex motu nō ad animam in cognoscendo et intelligendo. et hoc voluit philosophus in 6°. meth. cum dicit q̄ bonū et malum sunt in rebus. verum et falsū sunt in anima. **C. Sine dubio** isti vero bene dñt quoniam cum vnumquodq̄ sit incomplete in suo terio a quo sim p̄oem earum sequeretur q̄ veritas esset incomplete in ipsa re q̄ et in cōpletius haberet esse apud ipsum intellectū et hoc non est verū. Simile enim est de veritate et sanitate sicut enim nō diceremus et bene esse sanū quia incomplete esset subiectū sanitatis et al̄ esset completius s̄m sanitatis sed dñs et bene esse sanū q̄ cibus efficit sanitatem. Sic non dñs res esse nās quia incomplete sint s̄m veritatis s̄z q̄ efficiunt veritates. **C. Et propter hoc** aliter est dōz q̄ cum veritas sit adeq̄tio sicut dicit Anicē. duplex est autē ista adequatio. vna est adequatio rei ad sua principia et talis adequatio ad sua principia est in rebus ipsi et res ipse s̄m talis adequatōis ideo quāto aliqua res magis adequatur suis principiis tanto magis est illud sicut illa caro v̄ que magis ad hoc qua circa principijs carnis. magis est caro et que magis participat rationem carnis. **C. Est autē** alia adequatio que est intellectus ad res ipsas et ista adequatio est r̄o quedā. **Mañc** autem ua est sicut dicit philosophus in 5°. huius q̄ r̄o quedam est que ponit aliquid reale in vtroq̄ extremo sicut dupl̄z q̄ ponit aliquid reale in vtroq̄ extremo. Est autem a^a relatio que ponit aliquid reale in uno extremo tñ et non ponit aliquid reale in altero nisi s̄m rationem sicut scientia dicitur correlatiua ad scibile s̄z hoc non est q̄ ponat relatio aliquid reale in ipso scibili sed ex hoc dicit scibile relatiue ad scientiā q̄ non potest intellectus intelligere scientiā nisi intelligat illud ad q̄ dependet scientia et hoc est scibile ipsū. Nam scientia p̄supponit scibile et dependet ad ipsum. scibile autē nō p̄supponit scientiā nec dependet ad ipsam scientiā nisi s̄z modū intelligendū & sicut est de ista sic ex ista p̄z qm̄ adequatio ista r̄o q̄d̄z ē & non adequatio est sicut ē relatio q̄ ponat aliqd̄ reale in vtroq̄ extremo sicut in ipso intellectu cū ipis reb̄: sed

ipsa adequatio ē relatio que ponit aliqd̄ reale in vno extremo sicut in ipso intellectu cū rebus ipis nō ponit aliqd̄ nisi s̄m rōnem. vnde sicut scibile nō dicit relatiue ad scientiam: q̄ ipsa relatio ponat aliquid reale in ipso scibili. sed p̄p̄ h̄ dicitur scibile relatiue ad scientiam: q̄ non pōt̄ intellectus intelligere scientiam nisi intelligat scibile ad qd̄ dependet. & q̄ scientia s̄m rem dependet a scibili: scibile vero dependet a scientia s̄m modū intelligendū: & ideo scibile referē ad scientiam q̄ scientia referitur ad ipm̄ scibile. Sic ista adequatio nō ponit aliquid reale nisi in ipso intellectu: vnde ista adequatio s̄m rem est in ipso intellectu & non est in ipis reb̄: nisi se cūdū rōnem. s. p̄p̄ h̄ qd̄ ipsa adequatio dependet ex ipis reb̄: nec dicunt res adequari intellectui quia adeq̄tio sit aliquid in rebus ipis sicut scibile non dicitur relatiue ad scientiam: q̄ r̄o sit aliquid realis in scibili. sed q̄ scientia d̄p̄det a scibili de adequatiōe est filr: res dicit̄ adequari: q̄ adequatio que est realis in intellectu dependet ex reb̄: & p̄pter h̄ cum veritas sit adequatio vt dicit Anicē. & i^a adequatio est in ipso intellectu realis sicut declaratum ē et nō ē in rebus ipis nisi s̄m rōnem: dōm est q̄ veritas est tñ in intellectu s̄m rem & non ē in rebus nisi s̄m rōnem & ita p̄z q̄ sicut scibile d̄z relatiue nō per relationēz que sit in ipso sed per relationem que ē in scientia & cibus d̄z sanus non per sanitatem que sit in ipso sed per sanitatem que ē in aiali. Sic res non dicit̄ adequata adequatione que sit in ipsa sed adequatiōe que est in ipso intellectu: dicit̄ etiā res vera nō p̄pter veritatem que sit in ipsa: sed p̄p̄ veritatē que ē in ipso intellectu sine in aia. **C. Ad rōnes p̄z** solui per ea que dicta sunt &c.

Questio Tertia.

Veritur virū aliquav veritas sit incōplexa & videt q̄ non: dicit enim p̄b̄s in 3° de aia vbi distinguit oppōnes intells q̄ intells in prima oppōne ver^o neq̄z falsus sed respectus componēs est sp̄ verus vel falsus ergo. v̄ velle p̄b̄s q̄ ois veritas sit complexa. **C. P.** dicit p̄b̄s in p^o per yamenias. qui dicit per se h̄o vel p̄ se currit neq̄z v̄z neq̄z falsus dicit ergo &c. **C. P.** pōnes nō se parant a s̄bis s̄z enūciatio est que p^o est vera vel falsa vt dicit p̄b̄s in primo per yamenias q̄ enūciatio vera non omnis s̄z in qua est v̄z vel falsum ergo cum verus sit circa ipsas enūciationē & vbi est enūciatio ibi est cōpositio & quedā cōplexio videt̄ ergo q̄ omnis veritas sit complexa. **C. Ad oppositūz** est p̄b̄s in 3°. de anima vbi cōparat intellectū ad sensum dicit enim ibi p̄b̄s q̄ sensus nūq̄z decipitur circa propriū obm̄ sed est semper verus circa propriū scibile. sit intellectus circa quidditatem rei que est p̄p̄rium obm̄ eius nūq̄z decipit s̄z verus & sic p̄z manifeste q̄ est quedā veritas incōplexa que p̄sistit circa simplicem opationem intellectus.

Ad istam veritatē in se & ab̄ite non per cōparationē ad ea circa que h̄z esse ois veritas est incōplexa Nam & h̄z veritas canet̄ in intellectu ex cōpositione vel diuisione veritatis tñ non est cōpositio neq̄z diuisio sed est qualitas quedā simpliciter generata in aia ex cōpositione vel diuisione ipsius intellectus & est habitus quidā ex̄is realiter apud intellectū s̄z si sic dñs q̄ credo ēē bñ dicit̄ tunc insurgit dñbio quoniam reale bene arguit intentio a sicut species coloris ex̄is realiter in ipso pariete bñ arguit in me^o suam sp̄m intentionaliter. S̄z vt v̄ intentionaliter non pōt̄ agere reale tunc enī ageret vltra suam speciem & hoc p̄tingeret si veritas credētur ex cōpōne intentionū apud aiam & h̄et esse realiter apud aias sicut dicit̄ est & p̄p̄ hoc dō est q̄ veritas non tñ cāt̄ in a^o ex cōpositione & diuisione intentionū vel similitudinū apud aias s̄z ad hoc p̄currit actio intellect̄ agētis & intellect̄ p̄p̄bilis qui sunt virtutes reali ex̄ites in aia & p̄p̄ hoc est ad causandū veritatem apud animā ex cōpositione vel diuisione intentionū cōcurrant actiones realium sicut intellectus agentis & possibilis non est incōueniēs veritatē sic cāri sicut dicit̄ est. Si autē nos accipiamus veritatem

Questio. iiii.

comparando eam ad ea circa que h3 esse tunc omnis veritas est coplexa quonia veritas est circa copositionem vel divisionem et ppter hoc coparando veritate ad ea circa que h3 esse. s. circa copositionem vel divisionem tunc ois veritas est coplexa loquedo de veritate sicut loquimur nec s3 non d3 veritas coplexa q3 qdditas veritatis exis realiter apud aiam sit coposita imo sicut dicitur est prius ipsa qdditas veritatis est simplex qualitas et simplex habitus s3 dicitur complexa pro tanto q3 ex copositione vel divisione facta ab aia catur talis habitus qui d3 veritas in ipsa aia. ¶ Si autem nos accipiamus veritate fm pro/ prium modu suum ad h3 ois veritas est coplexa quoniam veritas est adequatio. ¶ Nunc at ita est q3 adequatio et in adequatio puenit proprie q3tati et q3tu aliquid appropinquat q3tati tantu appropinquat adequationi et in adequationi et io cum veritas non sit q3ta nec recipiat exisse quonia intellectus est imaterialis et no q3t3 p3 q3 si veritas dicat adequatio hoc non est ad similitudinem q3tatis ptine. s3 hoc est ad similitudinem q3tatis discrete quonia veritas catur ex copositione vel divisione intentionu apud aiam et sic accipiedo veritatem circa ea circa que h3 esse et accipiedo veritate fm moduz ppiuz p3 q3 ois veritas est complexa. ¶ Si vero nos accipiam3 coiter ppositioni adequatione tuc euz sit quedā adequatio rei ad sua pna cum et quedā adequatio pformet nos rebns ipsis sicut spēs intelligibiliter tunc non oēs veritas est coplexa nec ois etiā veritas est incomplexa imo que dam erit coplexa et quedā incoplexa et quedā erit in ipo intellectu et quedā non veritas que pssit in adequatioe rei ad sua pncipia nihil aliud est q3 entitas ipsius rei et talis veritatis res ipsa s3m est cu vnumq3q3 sit subiectuz sue proprie entitatis.

Ad rōnes rōndendum est rōnes eniz pcedunt suis vijs nā ille rationes arguunt de veritate que pssit circa copositionez vel divisionem intentionum apud animam. r3.

Questio Quarta.

Veritur ad huc de veritate vtruz. s. veritas et scia differat et v3

q non. quonia dicit pb3s in 10. meth. q non sumus per sciam mēsurā oium scibilium sicut per sensum mēsurā oium sensibilia. s3 si per veritatem quā hēmus de scibilib3 sumus mēsurā scibilium v3 ergo veritas q3 sit idē scia. ¶ Dicit pb3s in 3o de aia q3 scia in actu et scitu in actu sunt idē s3 ipsa veritas est scituz in actu quonia vnuq3q3 pōt scire suam veritate ergo veritas et scia videtur esse idem.

Ad oppositū arguit dicit enim pb3s 2o. meth. q3 sciarum speculati

uoz finis est veritas sed nihil est idē suo fini quonia finis non est de natura ei3 cuius est finis q3 veritas et scia dnt. ad aliam qōnem rōndent aliqui. dō q3 veritas et scia sunt idem fm s3m dnt tñ fm rationē quoniam scia dicit fm q3 per eam indicamus veritas autē fm q3 per ipsam veritate apprehēdimus. ¶ Ista ratio nō valet quonia vtruzq3 puenit vtruzq3. quonia et per veritate indicamus et apprehēdimus cuius dclaratio est. De rōne. n. veritatis est q3 sit manifestā. vñ v3 est manifestatiū sui ipsius sicut dicit pb3s. cum ergo h3 indicamus de his q3 cognoscimus et per veritate cognoscimus quonia veruz est manifestatiūz ipsius p3 q3 per veritate indicamus et apprehēdimus et per sciaz indicamus et apprehēdimus et ideo nō valet talis distinctio. ¶ Et ideo aliter est dōz. s. q3 scia differt a dispositione et opione et intellectu et sapientia quonia scia est habitus de difficili mobilis dispō autē de facili mobilis et ppter hoc differt sciētia a dispositione differt et scia ab opinione quonia opinio est habitus aliqui verus aliqui finis sicut dicit in 2o de aia et in fine primi pter. scia autē est habitus semp verus. differt etiā scia ab intellectu quonia intellectus est habitus principioz scia vero pclusionum. differt etiā a sapia quonia sapientia est per altas cās sciētia per infimas causas. nunc at ita est

Questio. v.

q si nos accipiamus sciam pprie fm q3 est habitus conclusionu semp est verus et fm q3 est etiā eoz que sunt sp generata in aia per pncipia tunc dico q3 veritas et scia nō sunt idē quonia veritas competit opinioni et intellectui et sapientie et cū scia non est pprie intellectus nec sapientia nec opinio. et io veritas et scia sic accepta pprie non sunt idē. ¶ Si autem nos accipiamus sciam p oī cognitione et que ratur vtruz veritas et sciētia sunt idem aut differat tunc distingo autē enim scia et veritas dnt ita q3 sciētia sit aliqd aliud q3 non est veritas aut sciētia et veritas differt ita q3 scia sit ad aliqd aliud qd non est ipsa veritas. Si autē qrat vtruz scia accepta pro oī cognitione differat a veritate ita q3 scia est aliqd aliud q3 ipsa est veritas dico q3 non dnt imo illud aliqd qd est et apud intellectuz illd aliqd ē veritas apd intellectuz. ¶ Si at querat vtruz scia et veritas dnt ita qd scia sit ad aliqd qd ē ad aliquid non cōpetat ipsi veritati. tunc adhuc distingo aut q3 ipsa scia sit ad aliqd ad qd non est ipsa veritas et sic scia et veritas nō dnt quonia sicut scia d3 relative ad scibile sic p veritate ipaz adequat ipis reb3 et ipis scibilib3 et io scia non d3 ad aliqd ad qd non dicat ipsa veritas. ¶ Aut si tu qras vtrum scia et veritas dnt ita q3 scia sit ad aliqd ad q3 non ē ipsa veritas eodem quo ē ista scia tunc dico q3 scia et veritas dnt sic. qm et h3 scia dicat ad aliqd ad q3 est ipsa veritas tñ alio ad illud d3 scia et veritas. quonia scia dicit s3 q3 informat aiaz. veritas at fm q3 per ipaz adequat scibili vñ non est eadē ratio formalis veritatis et sciētie et sic apparet quomodo sciētia et veritas sunt idem et quo non.

Et tuc ad rationes patet solutio. etcetera.

Questio Quinta.

Veritur utru veritas incomplexa sit

q difficult ad cognitionē et v3 q nō. qm illud sine quo nō possum3 aliqd cognoscere illd v3 esse facilis ad cognitiones. s3 fine vō incoplexo non possum3 aliqd cognoscere. s3 pbatio q3 sine vō incoplexo non possum3 aliqd cognoscere. Si tu cognoscis v3 aut illud v3 est complexuz aut incomplexuz si sit incomplexuz hō ppositū. si complexuz tunc cū veritas complexa non cognoscatur nisi p veritates incoplexas. appet q3 veritas incoplexa est facilis ad cognoscēdū. ¶ D3. ois virt3 p se et directe fert in ppiuz obm q3 intellectus per se et directe fert in ppiuz obm q3 est qdditas sine entitas rei et non decipit circa ea p se. vñ si aliq3 virtus decipiat circa ppiuz obz. hoc est p accūs inq3tū s. organū est male dispositū sic p3 de vira. aliq3 ei indicat visus albi eē nigrū et tunc organū infirmat et non est h3 dispositū tuc ergo intellectus sit in malis et non hēat organū cōtale sicut probat 3o de aia appet q3 intellectus nec per se nec p accūs p̄t errare circa ppiā quidditate rei sine circa ppiā veritate. ¶ Nā veritas incoplexa nihil aliud est q3 entitas rei. Si ergo aliqd est difficilis q3 in ipso p̄t eē error et deceptio et intellectus non p̄t nec per se nec p accūs decipi circa virtute incomplexā sine quidditate v3 q3 veritas incomplexa non difficilis ad cognoscēdū. ¶ D3. illd non est difficilis q3 facimus qm volum3 s3 nos intelligim3 qm volumus cui3 pbō est. dicit ei pbs in 2o de aia q3 nos imaginamur non tñ opinamur qm volumus q3 si imaginamur qm volumus p3 q3 intelligim3 qm volum3. ¶ Ad opm est Arist. in p° de aia q3 intellectus aut est fantasinata aut nō est sine fantasinate. ita q3 intelligere v3 est sine fantasinata non h3t p3 q3 veritas incomplexa est difficilis.

ad istam quonem possum3 die q3 veritas pssit i quadam adeq̄tione ita q3 veritas icoplexa ē in qdā adeq̄tione rei. ad sua pna. Nūc at duplex est adeq̄tio rei ad sua pna et in tali adeq̄tione pssit veritas incoplexa que nihil aliud est q3 entitas rei et ex tali entitate siue qdditate resultat in intellectu spēs siue quedā similitudo ipsius rei que qdē spēs vno d3 veritas fm q3 p ipsam spēm pformamur ipsis reb3 tuc dico q3 i cognitōe vtriusq3 veritatis incoplexe pssit difficultas. dō antez veritas que est entitas rei sit difficilis ad cognoscēdū hoc

possumus perpendere ex tribus primo ex parte ipsius adaequationis 2º ex pte poº cognoscetis ipsam veritatē et tertio ex pte cāz quibus devenimus in cognitionē veritatis. pº fit ex parte adaequationis. veritas. n. pñst in quadam adaequatione rei ad sua pñª s; non pót res cognosci seu adaeqri suis pñcipijs nisi cognoscatur sua pñª. Sicut n. non pót aliquis cognoscere diversitatē seu dñam inter aliqua duo nisi illa duo cognoscat sic nō pñt aliqs. cognoscere adaequationē inter rē et sua pñª nisi pñª cognoscat. Nunc autē ita est qd difficile est cognoscere pñª rei qñtū pñª que sunt diffinitiva ipsius rei et posteriª nota sunt. vñ dicit pñs in pñª libri phisicoy qd nō h substituit pº ad rōnem; diffinitivom sui id qd significat illo nomine notius est pñª etiā difficilia sunt ad cognoscendū. Ois eniz nra cognitio incipit a sensu s; sensus nō cognoscit nisi accñia. vñ pñª auri nō cognoscimus per sensum; sed tñ aliqua accñia sicut qz multū ponderat et q est rubesū. cuz ergo pñª rei trāscendant cognitionē sensitivaz et a sensu incipit nra cognitio pº qd pñª rei sunt difficilis cognitio; nis tñ qz posterius nota sunt tñ qz trāscēdunt cognitionē sensus a quo incipit nra cognitio. C Scdo ē pº illud idē ex parte poº cognoscetis veritatē. Intellectus enim sbaz separatay per se et directe ferunt in quidditates ipsas et nullo mō decipiunt. Intellectus autē humanus per se et directe nō fertur in suū propriū obm sed depēdet ex fantasmata ex qua amiscet intellectui aliqua finitas et ppter h cognitio veritatis difficilis est nobis. C Qd at veritas sit difficilis ex causis qbus devenimus in cognitionē veritatis h pº. In re ei sunt multe cāe et multa sunt in re de quibus ignoram; que illarū sit causa illius rei et et qz illi rei sunt multe cause. sicut ds et sbe separe que totaliter ex cellunt sensum nrm et nrm intellectū. et ex hijs tribus pº q veritas in cōplexa sit difficilis.

Ad rōnes ad primā cuz tu dicis illud et. di co q veritas in cōplete cognoscit facilliter; s; tñ difficile est eam cognoscere cōplete et h bñ pcludunt rōnes que dicte sunt. s. q veritas difficilis est vt cognoscat cōplete et id cum tu dicis illud sine quo nō possumus aliqd cognoscere facilis cognitiois est. vey est si debeat cognosci in cōplete. Si autē debeat cognosci cōplete. nō est vey. vñ per hoc qd aliqd cognoscatur in cōplete bñ pót per ipm alia cognoscere. C Et tñc ad aliud tu dicis intellectus nec per se nec per accñs pót errare dº qd per se nō pót. per accñs tñ bene pñt lz non hēat organuz qz ei ex veritate māli. s. ex fantasmata depēdeat itellectº ex pº parte pót ptingere error intellectui pp h et. C Ad aliud tu dicis itelligimus qñ volumus vey est qd postq nos hēm spēs in memoria itelligimº qñ volumus s; h in cōplete est et si sit cōplete hoc est per multū tempus et multā exercitationē. et.

Questio Sexta.

Veritur vñ veritas cōplexa sit difficilis et vñ qd nō qñ illud est magis facilis qd inest alicui per se qz qd inest alicui per accñs s; cogitare falsum inest itelle etui per accñs et cogitare verū inest per se s; intellectus itelligit facilliter falsum ergo faciliº itelligit verū ergo et. C P. dicit pñs qd intellectus sp verus est ergo et.

Ad istam qñem dico qd veritas cōplexa difficilis est et hoc possumus cōprehēdere ex tribº. C P. primo ex ptes tps in quo acquirit cognitio veritatis. C Scdo ex pte eorū qui se dederunt cognitioni veritatis. C Tertio ex pte generatiōis veritatis in nobis. C P. n. appet sic qñ illud est facilis qd pato tpe acqritur illud autē est difficilis qd multo tpe acquiritur sine qd multo tpe sit et id cū cognitio veritatis et scie multo tpe acquiri pº qd difficilis est ipsa veritas. vñ dicit pñs in 2º de aia q illos qui dicebāt terrā terra cognosci qd aia plus i moratur ignorātie qz veritati. vñ per longū tpus morat ignorātia atqz pueniatur ad cognitionē veritatis. C Scdo appet istud ex parte eorū qui se dederūt pñsiderationi veritatis. quoniā non sufficit vnus hō ad in

ueniendū sciencias speculativas s; multi fuerunt. vñ sicut dicit pñs quilz parū inuenit et illud modicū qd vnus inuenit inueni cū alio qd alius inuenit facit aliqz qñtitatē. vñ licz illud qd hō p seipm pót inuenire sit pñe qñtittatis tñ si iungat cuz alijs que alij inenerunt erit alicuius qñtittatis et id sicut nos diceremº aliquā rē esse difficile ad quā plures hoies requirunt sicut ad pñsiderationē et cognitionem veritatis requirunt plures hoies et sic videmus qd ipsa veritas est valde difficilis. C Et ē h pº ex pte generatiōis et h causa ex ordine poº qz ex cōparatione pñª ad conclusiones ex ordine potentiarū hoc appet quoniā ex pluribus sensibus sit vna memoria ex pluribº memorijs sit vnū experimentū et ex pluribus experimentis sit vnū vey qd est pñª artis et scie sicut qd oē reubarbarū tollit colerā vel hñia hñis curant et id cuz multa requirant pº qd difficilis est. C Qd et si sit difficilis pº ex editione pñs de pñcipijs bene verū est qd pñª sunt facilis cognitionis nā sunt sicut ianue in domo et sicut locus ianue faciliº cognoscit sic pñª sunt facilis cognitiois et sicut ea que sunt in domo sicut difficilis cognitiois sic et cognitio pñs. vñ et cognoscere cōclusionis in pñcipijs est cognoscere in quadam vniuersalitate.

Et tunc ad rōnes ad primā cū dicis qd illud est magis facilis qd inest alicui per se qz qd inest alicui per accñs verū est si illud directe ferat in eo qd est per se et id cum intellectº non directe ferat in verū qz depēdet ex fantasmata ex qua pñt amisceri facilitas intellectui. vñ sicut faciliº est deuiare a centro qz centrū inire. sic et difficiliº est cognoscere et itelligere veritatē qz deuiare a veritate et itelligē facilitatē. C Ad aliud pº solo nā pñs itelligit ibidē habitū qui est habitº pñª. et.

Questio Septima.

Veritur cū visum sit qd veritas nō sit facilis vñ sic veritas sit nō difficilis et hoc est qñere vñ veritas sit im possibilis ad cognoscendū. Nā difficilis ē meº inter facilis et impossibilis. C Et arguit qd veritas sit iposibilis ad cognoscendū et hoc sic. sbe enī separate sunt im possibilis ad cognoscendū et rō hñª est quoniā sbe separe fantasmata non hñt et cuz forme sbales non hēant fantasmata et et cū sensus a quibº incipit nā cognitio non pñt nec cognoscat sbam rei s; tantū accñia sbe rei vñ qd cognitio veritatis sit iposibilis. C P. dº pº postq qd nō credimº pñsionibº nisi per pñcipia que sunt magis manifesta s; manifesta i natura sunt nobis ignota ergo minº nota erūt nobis magis ignota hoc pº ex decº pñi in 2º hº dicit enī ipe qd sic se hº intellectº aie nostre ad ea que sunt manifesta in nā sic oculus noctue ad lucem sol. Si ergo manifestissima in nā sunt nobis ignota et et minº nota et si im possibile sit cognoscere māifestissima nature. pº qd im possibile est cognoscere minº manifesta. ergo cognitio veritatis est iposibilis. C P. sensibilia sunt in primo motu et pñma trāsmutatione si ergo sunt in pñma trāsmutatione vñ qd de sensibilibº nō possumº cognoscē veritatē. Ad oppositum est commētoroz et pñs.

Ad istā qñē possumº dñe sicut dicit cōmē. qñ est sic cōmē. si im possibile ēē cognoscere aliquā veritatē tñc desiderū naturale ēē frustra et ociosuz. cū gº incōueniēs sit dñe. s. q sit aliqd ociosum in natura et hoc seqret si ēē iposibile cognoscere veritatē aliqz pº qd nō est iposibile aliquā veritatē cognoscē et sine dubio ista rō cōmētoroz bona est et id ad hº qd bñ videamº rōnē cōmēti declarādū est istā pñōnē. s. qd si iposibile ēē cognoscere aliqz veritatē q. s. desiderū naturale ēē ociosuz et hoc possumº pñdere ex tribº. C P. primū ex hoc illud est ociosuz sic dicit pñs et vanū qd non psequit finē. nā sic ipse dicit finis est cuiº gñā oia alia sūt et id si aliqd non psequit finē illud dñe esse ociosum. C Scdm. n. est qd requirit ad hoc qd aliqd sit ociosum. s. qd nō psequatur finē debitū. vñ nō psecutio cuiuscūqz finis est causa ociositatis s; non cōsecutio finis debiti est causa ociositatis. vnde dicitur in secūdo phis.

q̄ si alio balneauerit se vt sol euclissaretur si sol nō enclis-
 saretur nō pōt h̄ dī se frustra balneasse. Nā euclissatio sol
 non fuit nata puenire ex tali balneatione. vnde ⁊ dicit ibi
 dem q̄ si dicat se frustra balneatū derisionez dicit ⁊ ideo
 q̄ aliqd sit ociosum duo requirunt. s. priuatio cōsecutio
 nis finis ⁊ nō cuiuscūq; finis s; finis debiti. C Tertium
 q̄ requirit ad h̄ q̄ aliqd sit ociosum est q̄ priuatio finis
 debiti nō sit respectu alicuius nature particularis s; oportet
 q̄ sit respectu nē vniuersalis totius speciei. vnde licet hō
 natus sit hēre. s. digitos. si tñ ille homo hēat. 6. digitos
 nō ppter h̄ dicitur ociosum in nā s; si tota spēs humana
 deficeret a. s. digitis tūc dīe ē species humana siue natu-
 ra ociosa. C Tūc ad ppositū scia est finis hoīs q̄ ex pu-
 ris nālibus acquirere pōt hō ⁊ ideo sicut prius visus est
 omnis hō naturaliter desiderat sciam nō. n. desideratur
 naturaliter nisi finis debitus ⁊ ideo cū hō naturaliter de-
 siderat sciam tanq; suū debitū finē si ipōssibile esset hoīez
 cognoscere veritatē. tūc nullus hō cognosceret veritates
 ⁊ tūc cū vniūquodq; dicit ociosum esse q̄ non sequitur
 finem debitū. s; priuat sūo sine debito ⁊ h̄ in tota natura
 aliq; desideratū naturale esset ociosus ⁊ ideo h̄n arguit cō-
 mentator: sicut visus est. C Sine dubio rō cōmentatoris
 bona est tñ possimus dare aliam rōnem que vī bona ⁊
 est talis possibile enī dicit aliqd ex hoc q̄ aliqd habet po-
 tentiā passiua; ad hoc q̄ fiat aliqd sicut lignū dicitur esse
 impotētia ad lectulum qz hēt potentiā passiua; ad reci-
 piendam formā lectuli ergo multo magis dī aliqd esse
 possibile ⁊ participare rōnē possibilitatis q̄ nō tñ habet
 potentiā passiua; sed ēt potentiā actiua; ad h̄ q̄ fiat sicut
 si lignū haberet in se potētiā feminā lectuli magis dīetur
 omne ipotētia ad formā lectuli q̄ si tñ haberet potētiā
 passiua; ⁊ ideo cū in aīa mā nō tñ sit potētia passiua;
 sed etiā actiua; sicut dicit phīs in 3°. de aīa in aīa est
 intellectus possibilis cuius est oīa fieri ⁊ intellectus agēs
 cuius est oīa facere ⁊ intellectus agēs cuius oīa facere er-
 go si aīa nō tñ h̄z potētiā passiua; ad sciam sed ēt acti-
 ua; vt intellectū agētē apparet q̄ magis dī aīa esse in
 potētia ad sciam ergo scia nō est non possibilis.

Ad rōnes rōndendū est. Ad primā dico q̄ rō
 in tribus deficit. deficit in h̄. s. qm̄
 dato q̄ nō possimus cognoscere sciam ad h̄ non sequitur
 quin possimus cognoscere aliquā veritatē. Nā h̄n posse-
 mus cognoscere actiua; s. dato. s. q̄ nō cognoscerem; sbaz
 bene. n. vēr est q̄ si nō possimus cognoscere sbaz aliquo
 modo nec cōplete nec incōplete non possem; cognoscere
 actiua; sed in cognoscendo actiua; aliquo mō cognoscimus
 ipsam sbam in vniuersali qz non pōt intelligere actiua; ip-
 se intellectus nisi intelligat sbam. C Deficit ē ratio in alio
 s. in hoc q̄ dicit q̄ per vlem sensus possimus cognoscere
 sbam rei istud. n. est sbm sensus enī cōis vel cogitatiua;
 pōt sbaz rei cognoscere vñ indiuidua iploz p̄dicamētoz
 dupliciter p̄nt p̄siderari aut in se ⁊ absente ⁊ sic ipa indi-
 uida sic p̄siderata cōprehendere per se non p̄t alias sen-
 sus nec cōis. nec cogitatiua nisi iunet ipso intellectu. Sed
 si p̄sideremus ipa non in se s; fm̄ q̄ prin^o vel ei aliquaz
 actionum tūc sensus ēt h̄ntozū p̄nt hui^o cognoscere sicut
 omis cognoscit agnū sub ista intētiōe qua est filius ei^o ⁊
 lupuz cognoscit incōtū inimicabilē ⁊ iō sensus qui ituat
 per intellectuz siue sit sensus cōis siue cogitatiua p̄nt hoc
 indiuidua per se cōprehendere p; q̄ sbā nō h̄n cognoscit
 per sensum deficit ēt rō in hoc q̄ dicit q̄ sbe separate nō
 p̄nt intelligi qz non h̄nt fantasmatā dico q̄ hoc non valet
 qz ad hoc vt aliqd dicat non posse itelligi non sufficit q̄
 non hēat fantasmatā. Sed ad hoc o; q̄ non hēat aliqd
 proportionale alicui habēti fantasmatā siue fantasma per
 q̄ possit itelligi sicut sbe separate dīr nō posse itelligi qz
 non h̄nt fantasmatā ⁊ ēt q; non h̄nt aliqd proportionale
 eis per q̄ possit itelligi. Iste enī sbe materiales que h̄nt
 fantasmatā non h̄nt p̄portionem cū substantijs sepatis. ⁊
 ideo per fantasma sbaz materializ non p̄nt sbe separate
 itelligi. Cū si aliqd non hēat fantasma non potes arguere

ergo non pōt itelligere illud itellectus qz ēt dato q̄ non
 hēat fantasma si tñ h̄z aliquid p̄portionale ei q̄ hēt fantas-
 ma h̄n poterit per ipm̄ itelligi sicut p; de actu itelligē
 dī. Nā ⁊ licet actus itelligendi non hēat fantasma qz tñ
 obm̄ ipsius itellect^o qz h̄z fantasma p̄portionale est ei p; p;
 h̄ intellectus per obm̄ eius p̄t itelligere actū itelligendi
 s; fantasma non hēat ⁊ ideo si pcederet q̄ sbe materiales
 non hērent fantasmatā qz tñ p̄prietates ⁊ acciā ipsaruz
 substantiarū mālium h̄nt fantasmatā p̄portionatiua sunt
 iphis substantijs mālib^o ⁊ p; hoc sbe materiales poterūt
 itelligi per ipa acciā ⁊ per ipsas p̄prietates. nā non tñ
 excellent sbe māles suas p̄prietates ⁊ acciā sua q̄tūm
 excellent sbe separate sbas materiales ⁊ ideo p; quomō
 peccat rō tribus modis. C Ad aliud dō; qz si nos p̄ce-
 deremus a prior; vērū est q̄ non possem; cognoscere po-
 steriora cum posteriora sint nobis in manifesta s; qz nos
 incipimus a posteriori ⁊ posteriora h̄n cognoscimus sal-
 tim incōplete absq; h̄ q̄ cognoscamus manifestissima in
 nā ppter h̄ rē. Cū si cognoscēdo posteriora non possem;
 aliquo mō cognoscere priorē nullo modo possemus co-
 gnoscere posteriora. C Ad aliud tu arguis sensibilia sunt
 trāsmutabilia dico q̄ istorū sensibiliū non est scia; fm̄ q̄
 particularia sunt. nec fm̄ q̄ sunt in p̄t^o motu. sed ipsozū
 vlium est scientia. rē.

**Forfan autem ⁊ difficultate duobus mo-
 dis existente non in rebus sed in nobis est
 eius causa. rē. Tex. i.**

Veritur vtrū difficultas in cognitio-
 ne veritatis sit ex parte nā
 vel ex parte rerū ⁊ vī q̄ non sit ex parte nā s;
 ex parte rerū qm̄ si ex pte nā esset difficultas
 tunc illa que magis esset sepata a mā esset magis cognos-
 cibilis. sed h̄ est falsuz qm̄ deus maxime sepatus est ⁊ tñ
 in nullo p̄t itelligi quoniā deus est infinitus infinitū āe
 est q̄ per se est ignotū sicut dicit primo p̄bī^o. ergo rē.
 C Ad idēz arguit sic illud q̄ in ē alicui per se in est ei vīr
 ⁊ ideo cū materia de se sit ipeditiua cognitionis sicut dīc
 cōmentator: 2°. huius apparet q̄ res māles non erūt fa-
 ciles ad cognoscēdū ⁊ sic cū res māles hēant in se p̄m̄
 impeditiū cognitionis vī q̄ res materiales q̄tuz de se
 est erunt difficiles ⁊ sic difficultas sumit ex parte rerū ⁊
 non ex pte nā tñ. C P. si difficultas sumit ex parte nā
 tunc trāsmutabilia ēt nobis magis nota ⁊ h̄ falsum quia
 methaphisica sunt nobis magis nota q̄ naturalia cuz sunt
 abstracta a motu ⁊ a meth. ergo rē.

In oppositum est phīs qui dicit q̄ dif-
 ficultas non est in rebus
 sed in nobis vnde sicut se h̄z itellect^o nī ad ea que sunt
 māifestissima i nā. sicut oculus noctue ad lucē solis g^o rē.

Ad istam questionē est itelligēdū q̄ obmittē
 dū est illud q̄ est per se. Nūc autem ita est q̄ si nos
 videmus quomō sumitur facilitas ⁊ difficultas ex parte
 rerum ⁊ ex parte itellectus satis patebit vtrum difficul-
 tas sumatur ex parte nostra. difficultas enim sumitur ex
 parte materie que est in rebus quoniā materia est impe-
 ditiva cognitiois ⁊ qz materia est impeditiua cognitiois
 p̄pate in rebus habētibz materiā difficultas sumitur
 ex parte materialitatis. Ex alio etiā sumit difficultas ex
 h̄. s. q̄ res ipse habentes materiā non itelligūt sicut
 sunt res enī materiales sunt itelligibiles in potētiāz in
 actu s; sunt itelligibiles in actu per actionem intellectus
 agentis. vnde nō itelligunt res materiales fm̄ esse actu-
 ale q̄ habent sed sūt itelligibiles in actu per actionem
 intellectus agentis. vnde dicit cōmentator: in secūdo bu-
 im; q̄ quedam sunt forme que sunt itelligibiles in actu
 sicut forme separate ⁊ nō sunt itelligibiles in actu per
 actiones itellect^o agentis patet ergo q̄ difficultas sumi-
 tur ex parte rerum tū ex ratione materialitatis tū ex hoc
 q̄ non itelligūt sicut sunt ⁊ q̄ ex parte materie p; q̄

sumitur difficultas quoniam materia est illud per quod res potest esse et non esse et ideo per naturam res minus sunt et per rationes res per naturam minus vere sunt et si minus vere sunt per materiam sunt minus cognoscibiles ergo. **C** Nunc videndum est quod se habeat intellectus noster. Intellectus noster videtur et est intellectus et est virtus. Unde intellectus in quantum intellectus habet proportionem cum substantiis separatis quia in malis est sicut ipse se habeat separate. Intellectus autem in quantum virtus proportionem habet cum substantiis materialibus quia intellectus videtur in virtute dependet ex fantasmata que est virtus malis et dependet etiam ex fantasmate. Unde dicit philosophus in 3° de anima quod simul oportet fantasmata speculari et sic patet quod intellectus habet proportionem cum substantiis separatis et cum substantiis materialibus. Nunc autem ita est quod si nos volumus arguere magnitudinem operis et difficultatem non debemus arguere difficultatem operis ex magnitudine operis sed ex proportionem virtutis ad opus quoniam bene posset esse virtus ita fortis quod non esset tale opus difficile et tamen illud opus esset valde magnum. Sicut licet opus esset valde parvum posset esse virtus ita parva quod illud opus esset difficile valde et ideo debemus arguere difficultatem rei sumopis ex proportionem virtutis ad opus et non ex magnitudine operis et ideo cum intellectus videtur magis proportionem rebus materialibus quam in malis magis cognoscet intellectus virtus et facilius res materiales quam immateriales et sic res materiales sunt minus cognoscibiles quam res immateriales sequitur quod intellectus virtus magis cognoscet minus intelligibilia quam magis intelligibilia et ideo patet quod difficultas non est in rebus sicut bene dicit philosophus sed in nobis quoniam si difficultas sumatur ex parte rei tunc magis intelligibilia essent a nobis facilius cognitionis quam alia minus intelligibilia et hoc non est verum sicut dictum est.

Ad rationes ad primam dicitur est tu enim dicis infinitum secundum magnitudinem sed illud quod est infinitum secundum virtutem et potentiam tale infinitum non est ignotum secundum se imo manifestum. **C** Ad aliud tu dicis si difficultas sumeret ex parte operis sequeretur quod transmutata essent nobis magis manifesta sive nota dicitur quod verum est si transmutata esset per se causa quod aliquid sit nobis magis notum nunc autem non est ita imo transmutata ipsa est causa per accidens quod sit nobis aliquid notum sed habere fantasma est causa per se quod aliquid sit nobis notum ergo. **C** Ad aliud tu dicis magis est impeditiva cognitionis sine dubio non debemus intelligere quod magis quod sit causa sive impeditiva cognitionis imo est aliqua magis que est prima cognitio sicut appetit nam indiffinitione rei habentis materiam ponit ipsa magis cum tamen ipsa diffinitio rei habentis materiam detur ut causa cognitionis sed pro tanto dicitur magis impeditiva cognitionis quia res habentes materiam sunt de se minus intelligibiles ratione materie etc.

Sicut enim noctivagorum oculi ad lucem diei se se habent sic et anime nostre intellectus ad ea que sunt omnium nature manifestissima. Tex. i.

Questio nona.

Am visum sit de veritate nunc videtur quod est de alio quod dicitur philosophus in littera quod ita se habet intellectus anime nostre ad deum et ad substantias separatas sicut se habet oculus noctivagorum ad lucem solis et ideo queritur si virtus intellectus humanus coniunctus corpori possit deum et substantias separatas intelligere et quod fuerunt diversi modi dicendi de hoc. n. fuit unus modus dicitur alexander et sequentium est. Alius autem fuit alipharabij et alius fuit philosophus per hoc querendum est primo de modo per quem unusquisque istarum devenit in dissolutionem habentis quoniam primo querendum est de modo alexandri. dicit enim alexander quod intellectus videtur est generalis et corruptibilis et quod est virtus malis et tamen potest intelligere substantias separatas nec est mirabile sicut dicit alexander quod sic malis et quod possit intelligere substantias separatas quoniam forme eorum sunt materiales et tamen ex complexione eorum mutabiles forme preter resultare et educi. Sicut non est inconueniens quod ex complexione eorum resultat talis forma sicut intellectus qui possit substantias separatas intelligere et quod alexander vidit quod non poterat bene sustinere

positionem suam pro hoc ad inuenit alium modum quod posuit in tractatu suo de intellectu quod ipse fecit et est sua potest talis. quod intellectus nec est virtus nec est corpus sed est preparatio que datur in homine que inest homini ex necessitate et tunc dicit alexander quod illa preparatio nascitur imperfecta et perficitur magis et magis et corroboratur in tamen et est perficitur illa preparatio potest intelligere substantias separatas et ponit exemplum alexander in tractatu suo. Sicut homo nascitur bene imperfecta potentia gradienti tamen illa potentia magis et magis perficitur in homine et tantum perficitur illa potentia gradienti in homine quod homo potest perficere gradi. Sic dicebat dicit alexander de intellectu. **Et ideo** querendum est de intellectu. s. dato quod intellectus esset malis virtus posset substantias separatas intelligere et virtus sic quoniam dicit philosophus in 2° de anima quod sensus est susceptivus specierum sine materia si ergo sensus qui est potentia malis potest apprehendere species in materiali. tunc videtur quod dato quod intellectus esset malis adhuc bene posset intelligere substantias immateriales. **C** S. magis videtur male pati ab in materiali. quod materiale agere in male. videtur maius est agere in male in materiale quam materiale pati ab in materiali cum ergo male possit agere in materiale ut patet bene videtur quod materiale potest pati ab immateriali. **C** Probatur quod male possit agere in immateriale. quod fantasia est male et tamen fantasia bene agere in intellectu qui est immaterialis. sed aliam naturam positionem igitur videtur magis poterit male pati ab in materiali. ergo cum intelligere sit quoddam pati videtur quod intellectus possit pati a substantiis separatis et sic per rationes poterit eas intelligere. **C** S. metaphisica abstrahit a materia sensibili non a materia intelligibili et tamen imaginatio potest mathematica comprehendere. cum ergo sicut videtur dicit commentator in oibus alijs a potest sit aliquid loco materia et hoc dicitur in commento de causis quod omnes substantie in se separatae sunt in materia. ubi ergo videtur quod dato quod intellectus sit materialis videtur quod possit substantias separatas intelligere. **C** Sine dicitur verum est quod alexander posuit quod intellectus malis posset substantias separatas intelligere et pro hoc arguit commentator duabus rationibus et si declaremus eas satis erit. **C** Prima ratio Averrois quod fundamenta omnium sapientium sunt quod intelligibile in actu et intellectus in actu sunt idem. sive unum. Si ergo intellectus materialis intelligit substantias separatas sicut tu potes tunc se separatas essent unum et in intellectu et esset eadem ei et tunc sequeretur quod male esset in malis et cum materiale sit corruptibile et immateriale sit incorruptibile sequeretur quod corruptibile fieret incorruptibile et hoc est falsum ergo etc. nec potes dicitur commentator dicit quod intellectus malis intelligat substantias separatas sine inonatione virtutis quoniam autem fiet inonatio in recipiente aut in recepto aut in utroque bene in recipiente et in recepto: aut in neutro illoque fiet inonatio. Si tu dicas quod in neutro illoque fiat inonatio nec in recipiente nec in recepto tunc non plus intelliget intellectus nunc quam prius nec potest fieri inonatio in recepto sicut in substantia separata quoniam substantia separata intransmutabilis est et non potest in ea fieri inonatio nec potest fieri inonatio in utroque quoniam iam fieret inonatio in substantia separata et ideo oportet quod in intellectu fiat inonatio non potest autem fieri in ipso intellectu alia inonatio quam quod intellectus malis fiat in malis et corporale fiat in corporale non. n. ista inonatio est aliquid aliud. nisi quod de nono virtus malis sit unum actu cum substantia intellectuali. **C** Sine dubio in ratione commentatoris est unum dubium. s. quod intellectuale in actu et intellectus in actu sunt unum. quoniam si una substantia separata intelligat alias substantiam separata non oportet quod una sit alia et pro hoc videtur esse dubium de verbo philosophus. et sine dubio cum dicitur quod intellectuale in actu et intellectus sunt unum intelligitur ita quod ipse intellectus et intelligibile in actu sunt unum sicut materia et forma et hoc sufficit ad intentionem Averrois. **C** Et adhuc declaratum est capiendum dictum commentatoris dicit enim commentator quod quoniam aliquid duo sunt in aliquo 3°. illud quod est formale est forma alterius sicut si lux et color sicut in dyafano sicut in 3° cum lux sit formalior quam color tunc lux erit quod forma coloris nunc autem ita est quod si intellectus intelligeret substantias separatas tunc intellectus esset in anima et in ipsa substantia separata et ideo cum ipsa substantia separata sit formalior quam ipse intellectus ipsa substantia separata esset idem quod

superfluenus probabilitatem continere quod sumeretur per sua substantia illa substantia separata illi virtuti mali non est coniuncta. et tunc si illa virtus mali est cognoscere et est supra se per se. nam tunc si in ista modum dicendi in substantia virtutis mali esset substantia intelligibile et hoc est quod proponebat declarandus.

Ad rationes dicitur enim est ad primam de anima intellectiva dico quod non est sicut quod inducitur per se. non enim est contra rationem rei mali quod perficitur batur per substantiam separata quod ad esse ita quod in eundo tenet inclinationem rei mali ad substantiam spirituales sed est contra rationem rei mali quod incognoscendo tenet inclinationem ei ad substantiam spirituales et tunc est quod substantia spiritualis in eundo habet esse distinctum ab aliis et ita magis limitata sed in cognoscendo habet esse quodammodo indistinctum quia ex hoc quod cognoscit a similia se aliis. et ideo si in ista via incognoscendo in materialia videtur esse minus limitata quam quod ad esse. et tunc cum res corporales maxime habeant esse limitatum est contra rationem ei. scilicet rei corporalis et per se quens cuiusque virtutis organice quod aliquid uniat ad cognitionem spiritualium ut cognoscat ea. non est tamen contra rationem ei ut uniat ad esse spiritualium ut fiat unum. scilicet unum si in substantia ex re spirituali et corporali que sic idem esse unus que. **Ad 2am** dicitur quod illud contingere non est si in cognitionem sed est si in maiorem appropinquationem in ordine universi: et ita erat ibi fallacia eguocatiois etc.

Questio Undecima.

Veritur veritatem: posuit enim empiricus.

quod intelligit nisi per intellectum istam additamentum potest intelligere substantias separatas: et videtur quod sic: quoniam magis contingit substantia corporalis cum substantia separata quam accipit substantia sed per ipsum accipit possumus intelligere et cognoscere substantias et quod quid est sicut dicit philosophus in problemio libro de anima quod accidentia magna parte conferunt ad cognoscendum quiddam est. ergo ut videtur magis possumus cognoscere et intelligere substantias separatas per ipsas substantias materiales cum magis conveniant in se quam accipit cum substantia. **Ad 3am** dicitur quod celum se habet in virtutibus materialibus et materia non cognoscit nisi per analogiam ad formam generalem etc.

Ad istam dicitur quod tunc est intelligendum quod empiricus accipit tres propositiones et ex istis tribus propositionibus concludit tres conclusiones: et ex illis tribus conclusionibus concludit intentionem suam: accipiebat enim empiricus unam propositionem que talis est. scilicet quod omne factum habet additamentum intellectus habet propositionem nisi est: quoniam omnes res materiales habent additamentum. Nam factum appellat empiricus rem materiale. res. n. materialia per sua propria non est sua additamentum sed habet additamentum: et per hoc dicit empiricus quod omne factum habet additamentum. **Ad 2am** dicitur quod accipiebat est ista quod intelligit speculativum habet additamentum: et intellectus habet propositionem nisi est. scilicet quod ea que intellectu speculativo intelliguntur habent additamentum. **Ad 3am** dicitur quod accipiebat est ista quod intelligit potest ab omni habere additamentum abstrahere additamentum: ut si hoc diffinitur per aliquid et aliquid habet additamentum adhuc potest intellectus abstrahere additamentum aliis. et per quousque deveniat ad additamentum non habere additamentum. **Ad 4am** dicitur quod arguebat sic aut intellectus deveniet ad quidditatem non habere additamentum aut non abstrahit ab omni habere additamentum ipsam quidditatem quod est contra suppositionem. scilicet quod ab omni habere additamentum intellectus potest abstrahere additamentum. aut erit procedere in infinitum. In infinitum autem procedere non est possibile cum enim intellectus natus sit abstrahere additamentum ab omni additamentum si est procedere in infinitum non est terminare appetit naturalis: nec est dicitur quod resolutio intellectus stet ad nihil vel ad aliquid quod non sit quidditas nec habeat additamentum. et sic concludit intentionem suam: dicebat enim quod intelligit est intelligendo deveniret ad aliquid quidditatem non habere additamentum et tunc cum quidditas sub se separate non sit habens quidditatem tunc intellectus non poterit intelligere substantias separatas. **Ad contra istud** arguit commentator dicitur empiricus potuit intelligere. dicitur autem enim intelligebat quod per hoc non nisi intellectus intelligebat quidditatem non habentem quidditatem quod possit per hoc intelligere quidditates sub se separate non habentem quidditatem et tunc sine dubio dicitur commentator quod si quidditas non habeat quidditatem dicitur vinnocentius de hac quidditate non habere quidditatem et de quidditate sub se separate non habere quidditates et tunc dicitur commentator quod bene procederet ro

empiricus sed quod non est ita ideo etc. **Ad Si autem intelligat empiricus** quod sicut intellectus nisi natus est intelligere quidditatem non habentem quod ita natus esset intelligere quidditatem sub se separate non habentem quidditates: dicitur commentator quod si ita intelligeret tunc non posset reddere causam que quidditates intelligit: et quidditates non.

Et tunc ad rationes dicitur enim est: quod talis modus arguendi non valet quoniam enim dicitur habet magis advenit cum isto quod illud cum illo. ergo magis intelligit per illud non valet: non enim valet quod sit reale magis convenit cum reali quam intentionale cum reali quod per hoc intelligat quod dicitur reale per quidditates reale sicut homo per lapidem nisi illud reale natum sit intelligi per illud reale et similiter est ex parte ista directe. **Ad aliud** per se solo etc. **Ad 2am** dicitur dicitur.

Veritur adhuc de pone alfarabius.

quod intellectus noster per hoc quod per seipsum intelligit potest intelligere substantias separatas: et videtur quod sic. tunc enim non potes dicere quod intellectus noster non possit intelligere substantias separatas intelligendo seipsum nisi quod differat in specie a substantiis separatis: sed per hoc non potes sic dicere quia si sic diceret tunc cum una substantia separata differat in specie ab alia sequitur quod una substantia separata non possit aliam substantiam separatam intelligere. ergo per hoc quod intellectus noster differat in specie a substantiis separatis non potes dicere quod intelligendo seipsum non possit ipsas substantias separatas intelligere nec potes hoc dicere per hoc quod differat in genere ab illis quoniam omnes substantie intellectuales sunt eiusdem generis. ergo ut videtur intellectus noster intelligendo seipsum poterit substantias separatas intelligere. **Ad 3am** dicitur quod intellectus nisi non possit intelligere substantias separatas nisi quia fantasmas non habet sic intellectus nisi fantasmas non habet et non potest seipsum intelligere. ergo videtur quod intelligendo seipsum possit dicere substantias separatas intelligere. **Ad oppositum** dicitur sic. **Ad 2am** dicitur quod non cognoscit per potentiam sed converso. unde materia cognoscit per analogiam ad formam: forma autem non cognoscit per materiam: cum ergo intellectus non in genere intellectuum sic: quasi materia sub se separate quod forme: videtur quod intellectus nisi intelligendo seipsum non possit intelligere substantias separatas: sed potest econverso. scilicet intelligendo eas possit intelligere seipsum.

Ad istam dicitur quod non est intelligendum quod alfarabius posuit quod intelligendo seipsum intellectus nisi poterit substantias separatas intelligere et hoc posuit sic distinguit enim sex modos intellectus. Uno enim modo intellectus accipit per quadam discretionem sine prudentia sicut dicitur in ista hoc est intelligens quoniam est discretus et prudens. Alio modo accipitur intellectus per quadam probabilitate sicut quoniam dicitur quod hic accipitur intellectus et hoc refutat intellectus quod est probabilis vel improbabile: et sic istis duobus modis accipit intellectus vulgariter reliquis. quatuor modis accipit intellectus a philosopho sicut accipit in libro posteriorum. alio modo in libro de anima. alio modo in libro de anima. alio modo in libro de anima. **Ad 1um** dicitur quod accipit in libro posteriorum per quem intellectus contingit ea que sequuntur per rei intelligibilis: et de tali intellectu qui est habitus principiorum speculativorum loquitur philosophus in libro posteriorum. **Ad 2um** dicitur quod accipit intellectus in moralibus ut ipse alfarabius dicit nihil aliud est quam habitus principiorum moralium. unde sicut omnes habitus principiorum speculativorum ad hoc ut speculetur ea que sunt per se per se speculativa sic omnes habitus principiorum agibilibus ad hoc ut bene agant. **Ad 3um** dicitur quod accipit in meo et dicitur substantia separata. **Ad 4um** dicitur quod accipit intellectus a philosopho in libro de anima et intellectus accipit in libro de anima accipit quatuor modis. uno modo dicitur intellectus: intellectus in potentia sine possibilis. alio modo intellectus in actu. alio modo intellectus agens. alio modo adeptus. **Ad 1um** dicitur quod enim possibilis sine in potentia est ille per quem anima habet species intelligibiles recipit. unde dicit philosophus quod intellectus possibilis est in oia fieri et iste species entes in ipso intellectu informat ipsi intellectum per hoc foritur nomine intellectus et dicitur illa species intellectus in actu cuius ratio est: quoniam ipsa species compat ad intellectum sicut forma: et quia forma et actus idem per hoc dicitur illa species intellectus in actu. **Ad 2um** dicitur quod accipit intellectus autem agens dicitur ille intellectus qui abstrahit quidditates intellectus: et se habet

ad fanta^a sicut lux ad colores. C4^o mo^o accipit intellect^o pro intellectu adept^o. materia enim non pot^{est} esse adept^a qu^{ia} q^{uonia}m materia accipit aliquam formam: statim spoliatur aliq^{uonia}m forma q^{uonia}m due forme subales noⁿ p^{ossu}nt simul esse in eadez materia: et id materia noⁿ pot^{est} esse adept^a intellect^o tamē h^{ab}et sit adept^a: q^{uonia}m cū intellect^o accipit aliq^{uonia}m spēm non pp hoc op^{er}z spoliari alia spē: s^{ed} p^{ri}mo recipiat vnā deinde aliam et postea aliā et sic q^{uonia}m intells oēs spēs et similitudines oīum rez accipit: tunc d^{icitur} intellectus n^{on} adept^{us} vnde eodez modo quo cōparat^{ur} corpa celestia ad istas res materiales: illo modo comparant^{ur} sube sepate ad intellect^o nostruz: corpora enī celestia noⁿ p^{ossu}nt recipe ulteriozē formā sic ē d^{icitur} substantijs sepatis q^{uonia}m sube sepate noⁿ recipiunt aliquā similitudinē q^{uonia}m noⁿ h^{ab}ent imo sube sepate h^{ab}ent in se oēs species sine similitudines oīum rez cognoscibiliū ab ipsis. vnde d^{icitur} in libro de cāis in ii^a ppōne q^{uonia}d intelligibilia est plena formis: et sic intellectuz subaz sepataz et adeptus et h^{ab}et in se oēs spēs: sine similitudines oīum rez. Intellect^o aut n^{on} h^{ab}et in se spēs oīum rerū: sed eas acq^{uirit} v^{er}ū intells n^{on} p^{ri}o recipit vnā et postea aliā: nec pp h^{ab}et spoliatur illa spē et sic quonq^{ue}z recepit spēs oīum rez: et tūc d^{icitur} intellect^o n^{on} ē adeptus q^{uonia}m plen^{us} ē formis: sicut intellect^o subaz sepataz: et tunc n^{on} intellectus q^{uonia}m ē sic adept^{us} intelligendo seipsum pot^{est} intelligē sbas separatas et rō est q^{uonia}z tunc simpliciter assimilatur cū sit plenus sic ille sunt et in intelligendo se plenū et adeptū pot^{est} intelligere sbas separatas et hec fuit opinio Alfarabij. s. q^{uonia}d intellect^o intelligendo seipm pot^{est} intelligere sbas separatas. C^{on}sine dubio iste satis subtilit^{er} p^{ro}cessu tū iste modus non ē possibilis et possem^{us} per hoc istū modū improbare. s. q^{uonia} intells nanq^{ue}z deueniet ad h^{ab}et q^{uonia} fiat adept^{us}. S^{ed} dato q^{uonia} intells posset fieri adeptus ad h^{ab}et nō poterim^{us} sbas separatas intelligē cui^{us} declaratio ē: q^{uonia}m sic arguebat omē. p^{ri}ma emp^{er}. q^{uonia}m et dato q^{uonia} intells n^{on} intelligeret q^{uonia}dditate nō habētes q^{uonia}dditatē. q^{uonia}z itamen q^{uonia}dditas nō h^{ab}et q^{uonia}dditatē d^{icitur} nō vniocē de q^{uonia}dditate non habēte q^{uonia}dditatē. puta de quidditate nō habēte q^{uonia}dditates sbaz māliū et sbaz sepataz pp h^{ab}et nō seq^{ue} q^{uonia} intell^{ect} n^{on} intelligit q^{uonia}dditatē nō habēte q^{uonia}dditatē sbaz māliūz q^{uonia} pp h^{ab}et intelligat q^{uonia}dditatē nō h^{ab}ētē q^{uonia}dditates sube in mālis. Sicut s^{ed} intells n^{on} posset fieri adept^{us} et plen^{us} formis quia tū ista plenitudo n^{on} intells deficient^{er} est a plenitudine in tel^{ect} sbaz sepataz pp h^{ab}et nō op^{er}z q^{uonia} dato q^{uonia} intells posset fieri adept^{us} sicut intells sbaz sepataz q^{uonia} intelligendo se ipm possit intelligere sbas separatas. v^{er}ū argueret ille si illa plenitudo nō h^{ab}eret difformitatē et plenitudine sbaz separataz et illa difformitas in trib^{us} attendit^{ur} q^{uonia}m plenitudo i sbijs sepatis innata ē nāliter. plenitudo at^{er} in n^{ost}ro intellectu est acq^{uirit}a difformitas ē et in h^{ab}et q^{uonia}m ille spēs que sunt in sbijs sepatis sūt alteri^{us} rōnis a p^{ri}o. g^o sunt in intellectu n^{ost}ro et difformitas ē q^{uonia}stū ad actum: debem^{us} enī imagiari sbas separatas intelligere sicut oculus directe fert^{ur} in colorem s^{ed} intells n^{on} nō directe fert^{ur} in q^{uonia}dditatē: sed dependet ex v^{er}ūtib^{us} mālib^{us} pp h^{ab}et et sic p^{er} q^{uonia} et si intellectus n^{on} posset fieri adept^{us} et plen^{us} formis nō tū sequer^{etur} q^{uonia} intelligēdo seipm et sbas separatas possit intelligere sicut de claratum est.

Ad rōnem cū tu dicis et. possum ridere q^{uonia} intells n^{on} intelligit se vniformiter cū sbijs sepatis: imo intells n^{on} directe non intelligit seipm sube aut sepate directe se intelligunt. vnde intellect^o noster p^{ri}o intelligit quidditatem rei et postea intelligit se intelligere et in hoc q^{uonia} intelligit se intelligere intelligit seipm sicut non est de illis et.

Questio Decimatertia

Veritur

it enim the^o. q^{uonia} si intells n^{on} intelligit res māles q^{uonia} dignus est ipm intelligere res in māles. et id q^{uonia}re v^{er}ūtib^{us} h^{ab}et veritatem. s. q^{uonia} dignus sit ipm intellectu intelligere res in māles q^{uonia} si intelligat res māles. et v^{er}ū sic: q^{uonia} intell^{ect} n^{on} assimilatur sbijs sepatis. ergo magis q^{uonia} reb^{us} mālib^{us}. g^o si res in māles intelligat dignus erit q^{uonia} si res māles n^{on} ligat.

ligat. C^{on} intellectus n^{on} est v^{er}ū supra se conuersua. s^{ed} v^{er}ū supra se p^{ro}uerua q^{uonia}to aliquid ē vnū ei tāto magis illud contingit. cū ergo s^{ub}stantia sepata cognoscit^{ur} ab intellectu ē vnū cū ipso. cū ergo sunt s^{ub}stantie sepate digniores reb^{us} mālib^{us} v^{er}ū q^{uonia} digni^{us} sit ipm intelligere sbas separatas q^{uonia} alias māles sicut intelligendo n^{on} intellectus p^{ro}cedat sbas vniatur ipsis. C^{on} Ad oppo^{si} arguit^{ur} sic. dic^{itur} enīz p^{ro} in 2° h^{ab}et q^{uonia} sicut se h^{ab}et oculus noctue ad lucē solis: sic se h^{ab}et intellect^o n^{on} ad ea que sūt māifestissima in nā v^{er}ūpote ad d^{icitur} et ad sbas separatas. sed nō valet oculus noctue pot^{est} cognoscere p^{ro}uocationē lumis solis. ergo pot^{est} cogno cere lumē sol sic nō seq^{ue} intellectus noster pot^{est} cognoscere sbas materiales. ergo potest cognoscere sbas imāles.

Ad istas q^{uonia}onem intelligendū ē q^{uonia} the^o ponit q^{uonia} si intells n^{on} intelligeret res māles q^{uonia} dignus eēt vt res in māles intelligeret. Sine dubio sic dicit omē. si intells n^{on} eēt pos^{it} in mālis ita q^{uonia} nullo mō in mālis nec depēderet ex v^{er}ūte māli. v^{er}ū argueret the^o s. q^{uonia} si intells n^{on} intelligat res māles q^{uonia} digni^{us} eēt vt ipse intelligeret res in māles sed q^{uonia} n^{on} intellect^o non est penitus in mālis. sed ē aliquo mō mālis. q^{uonia}z dependet ex v^{er}ūtib^{us} mālib^{us} sicut ex fantasia et ex alijs v^{er}ūtib^{us} pp h^{ab}et non valet q^{uonia} si intelligat res māles q^{uonia} sit digni^{us} intelligere res in māles et sicut nō valet si oculus noster pot^{est} v^{er}ūdere et cognoscere colorē. ergo digni^{us} ē vt lumē solis videat cū lumen solis sit magis visibile de se. Sic nō valet si intells n^{on} pot^{est} cognoscere res māles q^{uonia} digni^{us} sit ipsam intelligere res in māles q^{uonia} intells noster ē quedā mālis.

Et tunc ad rōnem tu dicis intells n^{on} assimilatur sbijs sepatis. dico q^{uonia} v^{er}ū est q^{uonia} intellect^o n^{on} intells: sed intells n^{on} non assimilatur sbijs separatis sed pot^{est} sbijs mālib^{us} quia inq^{uirit}ū nihil itelligit semp cū fantasimate. C^{on} Ad aliud p^{er} solutio: supponebat enī falsuz q^{uonia} si intelligeremus sbas separatas q^{uonia} ipse sube essent in intellectu nostro per suā substantiam sed si veritatem h^{ab}et habet veritatem de solo p^{ri}mo et.

Questio Decimaquarta

Veritur

beat veritatē. sed vt possumus arguere ad posuionē eius ē intelligendū q^{uonia} Auer. posuit q^{uonia} intellect^o noster poterat intelligere sbas separatas p^{er} h^{ab}et vniabat intellectui agētī Jō querit^{ur} v^{er}ū ex tali v^{er}ūione ad intellectum agētē intellect^o n^{on} possit intelligere sbas separatas. et v^{er}ū q^{uonia} sic: dicit enī p^{ro} in 3° de aīa q^{uonia} intells possibilis ē cui^{us} ē oīa si eri. intellect^o agens cui^{us} ē oīa facere. cum ergo sic se h^{ab}et intellect^o n^{on} possibilis ad intellectū agētē sicut mā p^{ri}o ad motorem p^{ri}o et sicut mā p^{ri}o non diceret recipere oēs formas nisi haberet in se oēs formas q^{uonia} sunt in p^{ri}o motore: sic intellectus noster possibilis non diceret oīa recipere nisi oēs sbas intelligeret. C^{on} si deficeret ab aliquibus formis nō diceret oīa fieri. ergo cū dicat oīa fieri intells possibilis v^{er}ū q^{uonia} per hoc q^{uonia} vnatur intellectui agētī cui^{us} ē oīa facere. v^{er}ū intells possit sbas separatas intelligere sicut posuit omē. C^{on} tu nō dicis q^{uonia} intells n^{on} possit sbas separatas intelligere nisi q^{uonia} non vnit perfecte lumen. s^{ed} intells n^{on} possibilis per hoc q^{uonia} vnit perfecte intellectui agētī vnatur perfecte lumen. ergo v^{er}ū q^{uonia} intellect^o n^{on} p^{ro} v^{er}ūionē q^{uonia} h^{ab}et ad intellectū agētē possit sbas separatas intelligere. C^{on} dicit Auer. in 3° de anima q^{uonia} intellect^o n^{on} possibilis aliq^{uonia} ē in actu aliq^{uonia} non intelligit autez agens semp ē in actu cū ergo sube sepate semp sūt i actu sicut intells agens v^{er}ū q^{uonia} per v^{er}ūionem ad ipsam v^{er}ū intellect^o possit sbas separatas intelligere q^{uonia} ipse intellect^o agens maxime v^{er}ū assimilari sbas separatis. C^{on} Ad oppo^{si} arguit^{ur} sic intellect^o n^{on} possibilis non vnit intellectui agētī al^{iter} sbaz nisi per cognitionē rez materialium. ergo per talem v^{er}ūionem non poterit intellect^o noster intelligere sbas separatas.

Ad istam q^{uonia}onem est intelligendū Auer. posuit q^{uonia} v^{er}ū intellect^o per hoc q^{uonia} vnatur intellectui agētī poterat intelligere sbas separatas.

varas & ut melius videamus uentionem Auerrois: est sciendū qd ipse distinguebat. 6. modos de intellectu. dicebat enim qd quidā ē intellectus qui dicitur passiuus. quidam ē intellectus qui dicitur malis siue possibilis. 3. modus dicitur intellectus in actu. 4. modus dicitur intellectus speculatiuus. & alioquin adeptus & alioquin intelligens. dicitur enim intellectus passiuus ipsa imaginatio. unde dicitur in 3. de anima qd intellectus passiuus ē corpus & zomen. dicitur qd phis intelligit de imaginatioe que dicitur intellectus passiuus. Intellectus autem possibilis dicitur ille intellectus qui oēs formas recipit vtrius. Intellectus vero in actu dicitur illa species que ē apud intellectum. Illa illa species intelligibilis exis apud intellectum non sicut ē qd hinc extra est intelligibilis in actu. sed sicut ē qd hinc apud intellectum: & quia illa species intelligibilis est in actu pp h dicitur illa species intellectus. Illa ē species intelligibilis exis apud intellectum informat ipsius intellectum & ppter h dicitur illa species intellectus in actu tum quia est illa species intelligibilis in actu tum quia informat ipsius intellectum. Intellectus autem speculatus dicitur ille qui est compositus ex intellectu mali & intellectu in actu. sed diuersitas est dicitur intellectu adeptu infarababili & ipm commentatorē qm sicut visum fuit alfarabi posuit intellectum ē adeptu qm recipit oēs species & oēs similitudines oim rex. Sed commentator alia via posuit intellectum esse adeptu & id vtrius videam qm ipi ponit intellectum ē adeptum. Intelligendū est autem qd intellectus agēs se hinc sicut lumen. vñ & in 1. de anima dicitur phis intellectus agēs ē lumen quoddam intellectus vero possibilis est sicut dyafanū species autem intelligibilis siue intellectus iter in actu se hinc sicut color vel species coloris. unde sicut aer sine dyafanū non recipit species coloris nisi illuminet a lumine. Illa lumen est actus luminādi sicut qd luminandū sic & intellectus possibilis non recipit species intelligibilem nisi illuminet lumine intellectus agētis. vñ sicut recipit dyafanū simul spem coloris & lumen & qsto magis species coloris recipit tāto magis lumen participat & magis illuminat sic vñ intellectus simul recipit spem intelligibilem & lumen intellectus agētis & qsto magis recipit intellectus possibilis species intelligibiles tāto magis lumen intellectus agētis participat. vñ sicut alfarabius ponebat intellectum fieri adeptu ex plenitudine formaz oimz sic posuit commentator intellectum fieri adeptu ex hoc qd totū lumen intellectus agētis recipit in recipiēdo oēs formas & similitudines oimz rex & sic posuit auer. intellectum fieri adeptu. Intellectus autem agēs dicitur ille intellectus qui facit intellectum possibilem esse in actu oia ad que est in potestate. vñ sicut ars dicitur esse qd potest facere lignū ē in actu sub oibus illis formis ad quas erat in potestate. sic intellectus agēs est ille qui facit intellectum possibilem esse in actu oia illa ad qz erat est in potestate vñ dicitur in 3. de anima qd intellectus agēs est cuius est oia facere. Et debemus itelligere qd ordo est in ipsis intellectibus quoniam intellectus passiuus dicitur materialior oibus alijs intellectibus & postea intellectus possibilis & postea intellectus speculatiuus & postea intellectus in actu & postea intellectus adeptus & postea intellectus agēs qui est formalior oibz alijs. Declaratio huius est. Intellectus ei passiuus dicitur oibus alijs materialior: quoniam intellectus passiuus ad litterā dicitur materialior & materialis quia hinc organū corporale & est in parte corporis determinata vt est deteriorata ipsa imaginatio hinc forte vt ostensa non hēret deterioratam partem & talis intellectus dicitur imaginatio. Intellectus autem possibilis dicitur materialior post ipsū sicut quia intellectus possibilis dicitur organū corporale hēre sicut dicitur materialis in etha. quoniam talis intellectus materialis recipit oēs formas abstractas sicut materia recipit oēs formas particulares & quia recipit redncit ad naturaz mē pp hoc intellectus possibilis cuius est & id fieri siue recipere dicitur materialis. Intellectus autem speculatus post istos dicitur materialis magis quia intellectus in actu & minus quia intellectus possibilis cuius rō est quoniam intellectus speculatus est compositus ex intellectu in actu & intellectu possibili & quia compositus est: est minus materialis quia sua pars materialis quia hinc in se compositus suam formā & in intellectu speculatus intellectus possibilis est sicut materia id intellectus speculatus est minus materialis quia intellectus possibilis est & magis materialis quia intellectus

in actu quoniam intellectus in actu est sicut forma in intellectu speculatus & quia compositus est magis materiale quia sua pars formalis id intellectus speculatus est magis materialis quia intellectus in actu. Post istū materialis est magis intellectus in actu quia intellectus adeptus quoniam intellectus in actu est ipsa species intelligibilis. Intellectus adeptus qui totū lumen intellectus agētis recipit cū ergo lumen sit formalis ipsa species intelligibilis que dicitur intellectus in actu appetit intellectus in actu est magis materialis quia intellectus adeptus. post istū autem intellectus adeptus minus materialis quia alijs alijs intellectus in actu est intellectus adeptus sit minus materialis quia intellectus in actu hinc potuit & etiā apparet ex hoc. dicit enim commentator qd quoniam alia qua duo sunt in aliquo rō illud quod est formalis est forma alterius sicut si color & lux sunt in dyafano cū lumen sit formalis colore sequit quod lumen sit forma coloris. Illa autem ita est quod intellectus agēs sicut lumen in actu siue species intelligibilis est sicut color & id duo p̄inet in se intellectus adeptus s. lumen in actu & intellectus in actu & id cum id species intelligibilis siue intellectus in actu sit sicut materia respectu lūis in actu & intellectus agēs in actu & intellectus adeptus p̄inet in se intellectus in actu & lumen in actu & intellectus adeptus est minus materialis quia intellectus in actu. hinc appetit ex alio quoniam oē completius formalis est & quod est formalis est minus materialis quod autem intellectus adeptus sit completius hoc appetit quoniam intellectus adeptus est qui totū lumen intellectus agētis recipit in recipiēdo formas rex oimz. Intellectus autem in actu dicitur vna species intelligibilis in actu. vñ si intellectus non habeat oēs species & similitudines oimz rex non pp hoc sequit quod non sit intellectus in actu imo potest esse intellectus in actu si sit vna species intelligibilis in actu. Intellectus vero adeptus nō potest esse nisi totum lumen intellectus agētis recipit & id completius est quia intellectus in actu & ideo formalis est. Et sic p̄ qd intellectus adeptus est minus materialis quia intellectus in actu. tū quia completius tum quia p̄inet in se lumen intellectus agētis quod est formalis ipso intellectu in actu. Intellectus autem agēs inter oēs istos intellectus est formalior & minus malis quoniam intellectus agēs est ipse in actu sicut se separat. Illa autem ita est quod si nos volumus itelligere sbas separatas debemus itelligere formas quādam per se existēs id hic intellectus potest melius itelligere quia alijs alijs. vñ inter oia entia se separat sunt magis formales. Et tū dicebat commentator qd quoniam intellectus adeptus est totū lumen intellectus agētis tūc vnitas est intellectus agēs & tūc potest sbas separatas itelligere. Quis istoz melius dixerit. an alpha. an commentator. Sine dubio nullus istoz bndixit tūc potest Auer. probabilior est quia potest aliterius cuius rō est quoniam alpha posuit quod intellectus noster potest itelligere sbas separatas per receptiones oimz species quia tūc fiebat adeptus Auer. aut posuit quod intellectus noster per hoc quod vnicebat intellectui agenti poterat sbas separatas itelligere & qsto magis alijs ponit nrm intellectus itelligere sbas separatas per vnionē ad magis formale tāto magis subtilius ponit & pbabilis & quia Auerrois posuit nrm intellectus itelligere sbas separatas per vnionē ad magis formale quoniam per vnionē ad intellectus agēs qui est formalior sicut sunt se separe pp hoc posuit melius & pbabili quā alijs alijs & dicebat Auer. quod si intellectus noster per hoc quod recipit totū lumen intellectus agētis potest itelligere sbas separatas hinc non est in potestate sui creatione sicut post diuinitatē tūc quoniam in potestate sui creatione parum habet de lumine intellectus agētis.

Sine dubio autem ponit moneri tribus rationibus. Dicit phis in 2. b. sicut se hinc oculus noctue ad lumen solis sic se hinc intellectus agēs ad ea que sunt manifestissima in nā. Sicut tūc quod oculus noctue nō potest videre lumen solis est quia par hinc de luce interius & hinc humores nō lucidos sicut debiles & fetidos. si tūc magis haberet de luce interius posset magis percipere lumen solis. similiter de est noster intellectu sicut in potestate sui creatione non potest itelligere sbas separatas quia nō hinc satis de luce sicut par post quod autem lumen acquirit per sbas separatas itelligere sicut est de oculo noctue ad lucē solis qui simul tūc hinc de lumine posset lumen solis videre ergo &c. Alia ratio quod posuit

inuenire commentatorem etiam illa q̄ faciebat alpha? in suo tractatu dicebat: enī alpha? q̄ cā q̄ non videmus lumen est q̄: sum? in tenebris. vñ q̄ diu sumus in tenebris nō possumus videre lumē s; si nos volumus videre lumen o; q̄ nos eamus ad lumē. Nunc autē dicebat ille q̄ diu n̄ intell̄s intelligit res corporales tādiu int? n̄ est positus in tenebris. postq̄ at̄ in res corporales in luce et cuz intell̄s n̄ fit in luce postq̄ recepit spēs oīum rez tunc poterit int? n̄ lumen sbaz separatay intelligere. ¶ Alia rō est qm̄ int? agēs est sp̄ in actu sicut d̄ in 3° de aīa sicut sūt sbe separate ergo v̄ q̄ per vnionē intell̄s possibilis ad intellectū agentē intellectu sine possibilis sbas sepatas intelligere possit cū sint sp̄ in actu sicut intellectus agens.

Sine dubio ite rōnes nō valent et est intelligendū q̄ qm̄ aliqua duo luminaria in p̄portionata sunt adinueniē illa que sunt sic in p̄portionata nūq̄ p̄nt t̄m multiplicari q̄ possint p̄portionari adinueniē sicut q̄ t̄m q̄ acciderent in ista cā mara luminaria sine mille sine duo milia sine quocūq; nūq̄ p̄portionari possent lumen diei qn̄ aliq̄s bō videret aliquid de die q̄ nō posset videre per lumen illo; cōp̄ qz lumen solis est altius rōnis a luce candele sine alicui? aliterius luminaris. et iō cū lumen int? agentis pot recipit in intellectu possibili qz recipit solū per receptionē sp̄m̄ materialū sic in p̄portionale lumē sbaz separatay est alterius rōnis a luce int? agentis nūq̄ p̄portionari intellectui sbe sepate poterit et iō per hoc q̄ int? n̄ adept? est totum lumē int? agentis cū lumen int? agentis nō sit p̄portionale intellectu sbaz separatay nō poterit n̄ int? intelligere sbas sepatas s; res māles t̄m et sic p; solo ad illam rōnem. ¶ Ad aliā cum tu dicis nō possumus videre lumen q̄ diu sum? in tenebris sine dubio v̄ est tū ille eēt bñ fatuus qui vellet videre lumē solis per hoc q̄ iret ad lumē candele: qz lumē candele nō p̄portionat luminari solis si aliq; vellet videre lumē solis oporteret q̄ ipse iret in luce solis. sic est directe in p̄posito cū lumen int? agentis sit in p̄portionale lumē int? sbe separate saltim s; modū quo ipm̄ lumē int? agentis cōicat̄ intellectu possibili. Si ergo nos volumus videre vel p̄cipere lumē sbe separate nō debemus ire in luce intell̄s agentis cū sit ei in p̄portionale s; debemus ire in lumē sbaz separatay s; illud lumen volumus p̄cipere sic ēt ire debemus in luce solis. si lumen solis volumus videre et nō in luce candele. ¶ Ad aliud tu dicis int? agens sp̄ est in actu d̄ est q̄ actualitas int? agentis nō est vniformis cū actualitate sbaz separatay et iō qz nō est eiusdē rōnis: s; et ibi p; hoc per talem vnionē ad intellectū agentē intellectus noster nō poterit intelligere substantias sepatas.

Ad rationes in op^m r̄ndendū est tu dicis int? possibilis est cui? est oīa heri et oīa recipere dico q̄ v̄ est intelligēdo sic cui? est oīa recipere. s. ea que sunt intelligibilia in actu per actionē int? agentis et qz sbe sepate nō sunt intelligibiles in actu p̄ intellectu agentē s; sunt de se intelligibiles in actu. S; t̄m res māles que sunt intelligibiles in po^o sunt intelligibiles in actu per actionē int? agentis et oīa talia recipit ite? possibilis et oīa talia facit int? agēs. ¶ Ad aliud tu dicis int? noster nō d̄ non posse intelligere sbas sepatas nisi qz p̄ naturā lucē ego dico q̄ v̄ est s; non quocūq; luce s; luce sbe separate et non luce int? agentis et per lumē int? agentis non possumus acq̄rere lumē sbe sepate cum non sit ei p̄portionale sicut dicitur est. ¶ Ad aliud p; solutio per ea que dicta sunt r̄.

Questio Decimaquinta.

Heritur v̄rus hō in hac vita possit sbas separatas intelligere et v̄ q̄ sic dicit ei p̄b̄s 9°. met̄b. q̄ int? noster non se h; sicut cecitas ad int^m sbas separatas et in littera cōmentatoris h; q̄ se h; sicut cecitas et hoc est v̄ in suo initio et alia littera que h; q̄ nō se habet sicut cecitas est vera cū int? est in sua roboratione. Si ergo int? noster nō se h; sicut cecitas ad intelligēdū sbas separatas

videt q̄ eas possit intelligere in vita p̄nti. ¶ Ex ammirari ceperūt hoīes p̄b̄ari. sicut dicitur in p^o p̄b̄. sed ammiratio nō puenit nisi ex ignorantia cāe vnde visu effectū statim appetimus scire cām quoniā vnusquisq; naturalr appetit fugere ignorantia s; ignorantia fugit per cognitionem cās ergo vnusq; naturalr inclinatur ad cognitionē cāe cum ergo sbe sepate que se cāe istarum rez materialium et int? cognoscat istas res māles videt q̄ naturalr appetat cognitionē substantiay separatay. si ergo appetitus naturalis non pōt esse frustra et incōueniens est dicere naturale desiderū esse inanū et vanū incōueniens est dicere q̄ int? in hac vita nō possit sbas separatas intelligere. ¶ S. eas in met̄b. docet p̄b̄is ergo r̄c. ¶ Ad op^m arguitur sic quicquid int? noster intelligit: intelligit cū fantasmate. vñ dicitur in 3° de aīa q̄ simul itelligēdo o; et fantasmata speculari. si ergo sbe separate nō h̄nt fantasmata videt q̄ int? noster nō possit in hac vita eas intelligere.

Ad istam qōnem aliqui d̄nt q̄ quicquid int? noster cognoscat fantasmate aliquo luce et est distingūt de luce solis d̄nt enim q̄ lumen solis pōt triplr̄ considerare. vno modo pōt p̄siderari in p̄pria spa sine in p̄prio fonte alio mō pōt cōsiderari s̄m q̄ est in aere sereno et claro et 1° mō pōt p̄siderari s̄m q̄ est in aere obscuro sicut in diluculo tūc d̄nt ipsi q̄ lumē diuinū potest triplr̄ cōsiderari. vno mō s̄m q̄ est in p̄prio fonte sicut in iplo dō alio modo s̄m q̄ refulget in substantijs separatis et 1° mō s̄m q̄ refulget in substantijs mālibus et tunc d̄nt q̄ lumē diuinū in proprio fonte assitatur lumen solis in p̄pria spa 2° modo put est in substantijs separatis assitatur lumen solis in aere claro et 3° mō put est in sbijs materialibus assitatur lumē solis in diluculo et sic d̄nt q̄ hōmus triplex lumen diuinū: lumē diuinū per essentiā lumen diuinū per participationē: et lumē diuinū per obscuritatem tunc d̄nt ipsi q̄ int? intelligēdo res māles lumen diuinū intelligit per obscuritatem s̄m q̄ refulget in sbijs materialibus s; postq̄ itelligit res materiales esse et est in suo esse cōpleto et tūc pōt intelligere lumen diuinū sed q̄ refulget in substantijs separatis. ¶ Sine dubio ego credo q̄ int? humanus in hac vita non p̄t intelligere sbas separatas vel quidditates sbazū imaterialiū qm̄ quedam sunt res que habēt fantasmata et tales res p̄prie et sine i possibilitate intelligit v̄ cognoscat int? sicut sunt res materiales. Sūt autē alie res que non h̄nt fantasmata p̄pria cognoscuntur t̄m per als res habentes fantasmata. et tunc distinguo. si ille res h̄nt fantasmata p̄pria sunt p̄portionales rebus illis que per ipsa cognoscunt tūc de illis rebus per h; i res habētes fantasmata possumus cognoscere quid est sicut p; de actu intelligendi actu enī itelligēdi nō h; fantasmata int? enim ipse nō habet fantasmata s; qz obm̄ ipsius int? h̄nt fantasmata p̄portionale est actu intelligēdi propter hoc q̄ obm̄ possumus intelligere de actu intelligēdi quid est et qz actus intelligēdi p̄portionale est ipsi intellectui p̄pter hoc q̄ per ipm̄ actum intelligendi possumus cognoscē qui est ipse int? q̄ nec actus intelligendi nec ipse int? h̄ant fantasmata. Si autē res ille que non habēt fantasmata que cognosci per res habētes fantasmata nō sint p̄portionales reb? habentib? fantasmata per quos deberent cognosci tūc per hui? res habentes fantasmata cognoscere nō possumus de illis reb? qd sunt sed t̄m qz sunt et quid non sunt.

Et tunc ad rōnes d̄m tu dicis q̄ int? noster nō se h; sicut cecitas. dico q̄ v̄ est in itel ligendo de ipsis q; sint. ¶ Ad aliud tu dicis si nō possumus in vita ista cognoscere substantias separatas nostrum desiderium nāle erit frustra et inanū. dico q̄ cognoscere cām sub rōne cause et s̄m q̄ cā est non est cognoscere substantiā cause. vñ dicit p̄b̄is in 1° p̄b̄. q̄ que nō am̄p mota mouent nō sunt am̄p phice p̄siderationis cū p̄b̄is consideret de primo motore et de motorib? talium. sed non p̄siderat de primo motore s̄m sbam suam sed considerat de iplo s̄m q̄ est mouēs et efficiens motū et ideo cognoscere cām s̄m q̄ cā non est cognoscere sbam cāe. et iō cuz

desiderium naturale non in fit nobis q̄ in vita ista cogno-
scimus sbas separatas fm q̄ sunt. sed fm q̄ cause sunt &
hoc possumus cognoscere in hac vita. s. sbas separatas s̄
q̄ cause sunt & ppter hoc nō opz desiderij naturale fru-
strari. si nō possumus sbas separatas cognoscere s̄ id q̄
sunt. Ad aliud tu dicis si ipossibile esset cognoscere sub-
stantias separatas tūc meth. doceret aliqd q̄ impossibile
esset adiscere vel itelligere. dico q̄ meth. nō docet de sub-
stantijs sepatis nisi illud q̄ possumus scire de eis. nō enī
docet de eis q̄ sunt s̄ docet de eis q̄ sunt. & multa alia
que possum scire de eis & sic illa scia nō est inutilis. & c.

Questio Decimasexta.

Veritur vtrū sit aliqua veritas sim-
plex cū hoc videat suppo-
nere pbūs & videt q̄ non sit vna veritas sim-
plex qm̄ qm̄ aliquid inuenit in pluribus gene-
ribus. vñ possibile est eē plura talia simpliciter apparet
de causa cū enī inueniatur in plurib⁹ generibus cāz & iō
pnt esse plures cāe simplr sicut vñ efficiens simpliciter
& vnus finis simplr & vna forma simplr & vna causa ma-
terialis simplr. cū ergo vey & ens cōuertantur & ens in-
ueniatur in plurib⁹ generibus p̄ q̄ verum simplr pote-
rit esse multiplex. Ad idem arguit sic. vey simpliciter
est illud quo nihil est verius. cū ergo sicut dicit Boet⁹
nihil sit verius q̄ id in quo idē p̄ter de se ipso & multa
sunt talia apparet q̄ non tñ est vnum vey simplr. & iste
due rōnes cōcludunt q̄ non sit vnum vey simpliciter s̄
plura. Ad arguit sic q̄ non sit vey simplr. verus & fal-
sum sunt in aīa bonum & malū sunt in rebus. ergo s̄ bo-
nitas & malitia sint in rebus verum tñ non erit in reb⁹ s̄
in aīa ergo s̄ vey est in anima & ea que sunt in aīa sint en-
tia fm̄ quid videt q̄ non sit dare verum simplr. Ad
oppositū videt esse pbūs. dicit enim ipse q̄ primum ve-
rum verissimum est causa oīam veroy sicut primum cal-
lidum est causa omnium calidorum.

Ad istam q̄nē est intelligēdū q̄ ista questio
videt duo querere. primum enim q̄
vñ querere est vtrū aliquid sit simpliciter vey. fm̄ dato
q̄ sit aliqd vey simpliciter. vtrū illud vey sit simpliciter
vnum. Et ego dico q̄ vtrūq̄ bz veritates & q̄ est ali-
qd vey simpliciter & q̄ illud verū simpliciter est vnum
primum enim p̄ sic. s. q̄ sit aliqd verū simpliciter dicit ei
pbūs in 4. hui⁹ q̄ in q̄bus est maius & minus ibi est ali-
quid simpliciter. sicut si est aliqd bonū minus & aliquod
bonū maius tunc ōz q̄ sit aliqd bonum simpliciter ergo
& c. sit aliqd verū minus & aliquod vey maius sicut ipse
pbūs dicit. q̄ non oīa vera sunt vera fm̄ eundē gradum
veritatis ergo de necessitate erit ponere aliqd verū sim-
pliciter. Ad hoc possum⁹ declarare alia via. q̄ sit ali-
quod vey quero de illo vero vtrū sit creatū an nō: si nō
sit creatum ita q̄ ad sui esse aliqd non requirit tūc homo
propositū q̄ vey non creatum est vey simpliciter. Si tu
dicas q̄ illud vey est creatū tunc aut erit p̄cedere in infi-
nitum aut erit stat⁹ aut erit p̄cedere fm̄ circulum. ita q̄
si a. sit vey & sit creatum a. b. & b. sit creatū ab. a. duo i⁹
modoz sunt ipossibiles. & ideo opz ponere 3. s. q̄ sit sta-
tus in aliquo u⁹ nō creato. In infinitū u⁹ non est possibile
vñ processus in infinitū negand⁹ est sed q̄ dem̄at pbūs
Non etiā p̄cedere fm̄ circulum qm̄ si ita dicatur vel pro-
cedat. s. q̄ a esset vey creatum a. b. & b esset vey creatū
ab a. nihil aliud esset diē q̄ a. esset verū creatum ab a.
& talis p̄cessus nō est possibilis & ideo p̄ q̄ necm̄ est po-
nere aliqd verū simpliciter. Et de alio est ne illud ve-
rum simpliciter tñ vnum dico q̄ sic & rō huius est. dicit
enim procul in p̄ sui ppōne. q̄ omni multitudo fundat
vel radicat supra aliq̄ vnitatē & ideo si essent multe vni-
tates simpliciter aut ille vnitates puenirent in vna sp̄e aut
in vno genere aut in vno analogo cum oīs multitudo s̄
proculum fundat super aliq̄ vnitatē sunt enim verba ei⁹
q̄ oīs multitudo participat aliq̄liter vno. Si essent ille
multe vnitates puenientes in vna sp̄e. essent māles. & tñ
nullum māle est verū simpliciter. sicut nullum ens māle

est ens simplr p̄bo q̄ si puenirent in vna sp̄e essent ma-
teriales. dō enī alicui⁹ speciei in multa numero est dō
per materiā ergo & c. Ille etiāz veritates si essent non
possent p̄uenire in aliquo vno genere qm̄ illa que sunt in
aliquo genere se habēt ad illud genus per additionē & iō
si veritates multe puenirent in aliquo vno genere tunc se
haberent per additionē ad illud genus. s̄ illa que se h̄nt
per additionē composita sunt & iō ille multe vnitates sim-
pliciter essent compositae s̄ nulluz verū simpliciter est cō-
positū & ideo non pnt esse multe vnitates simpliciter cō-
ueniētes in vno genere. Ad ille multe vnitates simpli-
citer si essent nō possent conuenire in aliquo vno analogo
nam rō analogi inuenit in oībus illis que sub illo analogo
go p̄uenit & h̄ non vniformiter s̄ sicut in vno per naturā
alterius & ideo si ille veritates cōuenirent in aliquo ano-
logo nō essent vnitates vniformiter & tūc non essent vni-
tates simpliciter. p̄ ergo q̄ est ponere aliqd verū simpli-
citer & q̄ illud verū simpliciter est vnum & est intelligen-
dū qd̄ non intelligo de quacūq̄ vnitatē nō enī intelligo
de vnitatē que p̄sistit in adaequatione rei ad sbm̄. s̄ de ve-
ritatē que est entitas siue quidditas rei.

Ad rōnes tu dicis qm̄ aliquid inuenit in plu-
ribus generibus bñ pnt eē plura
taliam simpliciter sine duo verū est q̄ qm̄ aliquid inuenit
in pluribus generib⁹ bene pnt inueniri plura talia p̄ in
genere s̄ plura talia p̄ simpliciter non & ideo & c. Ad
aliud tu dicis nihil est verius q̄ qm̄ idem p̄ter de se ipso
tu arguis de veritate que p̄sistit in adaequatione p̄i ad sb̄z
& de tali veritate nō loquimur. Ad aliud tu dicis ve-
rum est in aīa verum est loquēdū de veritate que p̄sistit
in adaequatione p̄i ad sbm̄. & c.

Questio Decimasextima.

Veritur vtrū ab vna veritate oīa
nā possint dici nā & videt
q̄ sic qm̄ quādo aliquid est tale per aliqd ex-
trinsecum multa pnt esse talia per aliqd vnus
sicut p̄ de tpe oīum tpalium q̄ est idem tps sicut d̄ 4. o.
pbūs q̄ oīa tpalia sunt in tpe per aliqd extrinsecus. sicut
per celum vel inq̄tū reducunt in motū celi. Si ergo oīa
dicunt esse nā per aliqd vnum tale extrinsecum vñ q̄ ab
vno vero oīa possint dici nā. Ad oppo^m af sic vnus rei
vnica est veritas s̄ multe sunt res ergo multe sunt veri-
tates. ergo & c.

Ad istam q̄nē est intelli^m q̄ sicut res se bz ad
esse sic se bz ad veritatē. vñ diē p̄mē.
in 9. hui⁹ q̄ oīs forme que actualiter sunt in p̄ motore
sunt in p̄. in p̄ mā. vñ res ipse tertij cōparari pnt: pnt
enī cōparari ad suū genus 2. pnt cōparari res ad int^m bu-
manū & 3. pnt cōparari ad intellectū diuinū. res. n. cōpa-
ratur ad intellectū diuinū adaequant ei inq̄tū vnaqueq̄
res est aliqd vestigiū bonitatis diuine. vñ res ipse cōpa-
rant ad int^m diuinū sicut mensuratū ad suā mensurā res
ēt cōparat ad int^m n̄m sicut mensura ad suū mensuratū.
vñ int^m n̄m mensurat ab ipsis rebus & iō scia n̄a cāt ab ip-
sis & scia ipsay rez causat a scia dei & ideo scia n̄a a scia
dei. vñ res ipse adaequant n̄o intellectui n̄m inq̄ adaequat
eis sicut mensuratū adaequat siue mensure res. n. adaequant
suis principijs. Et sic vterius cū veritas sicut dictū est
p̄sistat in adaequatione quedā tūc ex adaequatione rei ad sua
p̄in^a. causat vna veritas & ex adaequatione rei ad nostrū in-
tellectū causat alia veritas & cum res adaequant intellectui
diuino ex tali adaequatione causat alia veritas vel 3. veritas
tunc dico q̄ si tu q̄ris vtrum oīa vera possint dici vā vna
veritate. dico q̄ si tu loq̄ris de veritate que catur ex ade-
quatione rez ad int^m diuinū dico q̄ sic. Si autē loq̄ris de
veritate que p̄sistit in adaequatione rez ad n̄m int^m tūc illa
duplex est. h̄ā quedā. n. veritas ipsius int^m incomplexa. si-
cut ipsa sp̄s intel^e & enī diuersay rerū diuersae sunt & plu-
res sp̄s itelligibiles ab vnaveritate tali nō pnt oēs res
dici nē. Si autē loqueris de veritate int^e cōplexa: tūc enī
sicut diuersae cōpōnes & diuisiones nō erit talis vnica ve-
ritas s̄ plures tales veritates. Si vero loq̄ris de verita

te que p̄sistit in adaequatione rei ad sua prin^a adhuc nō p̄t esse vnica talis veritas cū sint diuerse res & diuerse adaequationes non p̄t esse nisi plures veritates tales que p̄sistūt in hui⁹ adaequatione rei ad sua p̄ncipia & sic p̄ q̄o ab vna veritate d̄nr omnia uā & quomodo non.

Ad rationem r̄ndendū est. Tu dicis q̄n aliqd est tale per aliqd ex tr̄msecū tunc multa p̄t esse talia per aliqd vnum tale: di eo q̄ verū est si tu loqueris de veritate effectiue que p̄sistit in adaequatione rerum ad intellectum diuinum &c.

Mediorum enim que est aliquid vltimuz:
 & primum: necesse est qd̄ primus est cām ipso rum esse que sunt post se. &c. **Tex. vi.**

Questio Decima octava.

Veritur vtrū sit status in causis efficiētibus. & v̄ q̄ non qm̄ h̄ hō est cā efficiēs istius genera & istū hoīem p̄cessit alius hō & itum al⁹ hō & sic in infinitū

¶ hoc idem ar̄ sic reuolutionē istam p̄cessit alia reuolutio & sic in infinitū qm̄ reuolutiones infinite p̄cesserunt cum ergo istā reuolutionē p̄cedit alia reuolutio & sic in infinitū & t̄n⁹ reuolutio est cā efficiēs aliaz q̄ alia nūq̄ sequeret nisi i⁹ finiret. v̄ ergo q̄ in cās efficiētibus sic p̄cedere in infinitū. **¶** Ad op^m est p̄būs in littera probat enim q̄ sit status in causis.

ad istam q̄onem r̄ndunt aliqui & d̄nt sic qd̄ cāe p̄nt dupl⁹ considerari vel s̄m qd̄ sunt simul vel s̄m q̄ non sunt simul. tunc d̄nt q̄ in cās simul ex̄stibus & in actu nō est p̄cedere in infinitū s̄ in cās simul non ex̄stibus nō est incōueniens p̄cedere in infinitū & tunc d̄nt ipsi q̄n ar̄ istam hoīez p̄cessit alius hō & sic in infinitū d̄nt ipsi q̄ tunc ar̄ de cās que non sunt simul.

¶ Nam ipse reuolutiones nō sunt simul s̄ vna post aliam. **¶** Sine dubio istud nō est ad int̄tionē p̄bi q̄n dicit p̄bs q̄ nec in cās s̄m rectitudinē. nec in cās s̄m sp̄m est p̄cedere in infinitū. & cōm̄tator: exponēs illud. d̄ns. q̄ p̄bs per hoc q̄ ponit q̄ in cās nō est p̄cedere in infinitū s̄ rectitudinē intelligit de cās que sunt simul & per hoc q̄ dicit q̄ in cās s̄m sp̄m non est p̄cedere in infinitū ipse intelligit de cās que simul nō sunt & iō s̄m cōm̄tatorē int̄ntio Arif. est q̄ nec in cās simul ex̄stibus nec in cās simul non ex̄stibus est p̄cedere in infinitū & ideo aliter est d̄d. s̄m cōm̄tatorē. cōm̄n. eniz dicit q̄ in causis simul ex̄stibus siue sit cāe per se siue per acc̄s nō est p̄cedere in infinitū. In cās aut̄ per acc̄s que simul non sunt possibīle est p̄cedere in infinitū. siue ire in infinitū. S̄ in cās per se siue simul sunt. siue nō sint simul nō est possibile ire in infinitū. & sic soluit istā q̄onem cōm̄tator. possumus t̄n declarare p̄m & solutionē cōm̄t. qua declarata statim apparebit solutio q̄onis. p^m eni. s̄. q̄ in cās simul ex̄stibus siue per se siue per acc̄s non est p̄cedere in infinitū apparet sic qm̄ actualitas ē cōtraria rōnem infiniti & repugnat rōni infiniti sicut loquit̄ hoc de infinito. vnde infinitum sicut hic loquit̄ de ipso non h̄t rōnem actualitatis sed h̄z rōnem pot̄tialitatis. quoniam infinitum sicut hic accipit̄ est illud cuius quātitate accepta semp̄ est aliquid accipere extra siue cuius quātitate accipientibus s̄ restat aliquid accipiēdum in pot̄tā & sic ratio infiniti cōsistit in quadā pot̄tialitate vt aut̄ sit aliqd̄ aliam infinitū aliter vt infinitū vigore vel virtute illud patebit in i⁹. s̄ rōni infiniti sicut hic loquit̄ de infinito cōuenit rō pot̄tialitatis & repugnat ratio actualitatis & ideo cuz infinito repugnet actualitas qui dicit q̄ sunt infinite cāe in actu siue per se siue per acc̄s infinitas causas dicit non esse infinitas. Si ergo incōueniens est dicere aliqd̄ esse q̄ nō est incōueniens est dicere q̄ nō sit status in cās simul ex̄stibus siue per se siue per acc̄s. **¶** Secundū est declarandum. s̄. q̄ in causis per acc̄s simul non ex̄stibus possibile est p̄cedere in infinitū & circa istud duo sunt declaranda. s̄. quid est causa per acc̄s. sc̄dm̄ quid est causa per se. **¶** Causa per acc̄s vno modo p̄t accipi incōparatione

ad agens. & alio⁹ incōparatione ad effectum. In cōparatione ad agens accipit̄ cā per acc̄s & hoc sic. duplex est nā. s̄. particularis & v̄lis & d̄nt iste due nature. qm̄ nā particularis h̄z intentionē particulatā & limitatā. sicut p̄z de virtute que est in semine. virtus eni ex̄st in semine hoīs que est natura p̄icularis nō intendit nisi h̄nt hoīez d̄t̄rminatum & nō intendit oīa illa que p̄nt procedere ex isto hoīe particulari. s̄ oīa ista que p̄nt procedere ex ista sunt per acc̄s respectu illi⁹ virtutis informatiue quoniam sunt p̄ter intentionē eius. & s̄m hoc p̄t dici q̄ seīa est p̄ter intentionē eius nature particularis & nō p̄ter intentionem nature v̄lis quoniam natura particularis intendit hoc particulare & int̄dit nobilitas q̄ possit & q̄ masculus est nobilitas particulare q̄ femina. p̄ hoc nā particularis s̄ intendit hoīem masculum & nō feminā & ideo si fetus ille sit femina hoc ē p̄ter intentionē nature particularis s̄ non est p̄ter intentionē nature v̄lis quoniam natura v̄lis non h̄z intentionē limitatā. v̄n non t̄m̄ intendit hoc s̄ etiā intendit cōseruationē speciei & q̄ tā in femina q̄ in masculo cōseruari habet natura sp̄e humane. p̄ter hoc si fetus ille sit femina nō est p̄ter intentionē nature v̄lis. sed est p̄ter intentionē nature particularis. vnde sicut dictū est natura particularis nō intendit nisi hoc & ideo nō int̄dit ea que p̄nt procedere ex illo particulari q̄ int̄dit sed omnia que p̄cedunt ex ipso per acc̄s sunt & p̄ter intentionē eius. v̄n licet ego non sim per acc̄s respectu virtutis informatiue ex̄stis in semine ex quo siue generat⁹: q̄ illa virtus me int̄debat t̄m̄ t̄m̄ ego & mille alij si procederet ex me sumus per acc̄s & respectu virtutis informatiue ex̄stis in semine ex quo generatus est pater meus. q̄ non int̄debat nisi patrem in eum t̄m̄ ideo in talibus causis per acc̄s possibile est ire in infinitū. vnde h̄n̄ pos sunt esse virtutes informatiue infinite hominū sed cuz natura v̄niuersalis nō intendat tantū hoc sed intendat omnia illa que procedere possunt ex ipsa vnde non tantū int̄debat natura v̄niuersalis patres meū sed me & omnia illa que ex patre modo p̄cedere possunt & ideo talis fieri est causa per se oīum eorum que possunt procedere ex suo effectū & ideo nō potes arguere q̄ sint infiniti celi siue infinite intelligentie licet possint esse infinite cause per accidens sicut infinite virtutes informatiue particulariuz hominum. **¶** Per accidens etiā p̄t accipi ex parte effectus quoniam q̄n aliquis effectus prouenit ex aliquibus causis puta ex 5. causis & ponatur ita q̄ illi effectui non inest maior virtus. se causaretur ex 10. causis q̄ si causaretur ex 5. tunc posset arguere q̄ ille alie 5. sunt per accidens respectu illius effectus sed maior virtus vel minor in essent illi effectui ex hoc q̄ procedere ex illis causis vel nō procederet tunc posset arguere q̄ ille cause essent per se sicut si maior virtus inesset mihi in b̄ q̄ plures hoīes p̄cedunt me q̄ si vnus tunc possem arguere q̄ ille vnus qui me p̄cessit non tantū est causa per se sed illi plures etiā qui me p̄cesserūt & ideo cum maior virtus vel minor non in sit mihi t̄m̄ per se licet per accidens forte possit inesse ex hoc q̄ plures homines me p̄cesserunt q̄ q̄ vnus possum arguere q̄ si pater mecum p̄cesserūt plures homines q̄ illi sunt causa per accidens cum ex eis nō in sit mihi maior virtus vel minor & sic patet q̄ sunt cause per accidens & q̄ in causis per accidens non existentibus simul possibile ē procedere in infinitū. **¶** Causa aut̄ quare in causis per accidens est possibile procedere in infinitum est q̄ potest assignari sufficiens causa hui⁹ effectus absq̄ eo q̄ ponatur in talibus causa prima. cū p̄cedentia hanc causam nihil per se faciant adhuc effectū & quia non negatur processus in infinitum in his que simul non sunt nisi in illis in quibus oportet dare primū & quia in talibus non oportet dare primū ideo non incōueniens talia ire in infinitū. **¶** Declarandū est 3^m. scilicet q̄ in causis per se non ex̄stibus simul nō est procedere in infinitū causa eni per se est illa causa que requirit̄ ad esse effectus v̄n si non sit cā p^a non p̄t esse alia causa sicut dicitur in 2° huius & ideo si nō sit causa p̄ma. nullus erit effectus qm̄

nulla erit causa. Si ergo incōueniens est dicere qd nō sit aliq̄ effectus incōueniens est dicere qd nō sit prima cā r̄ cūz in cāis infinitis per se siue sint simul siue nō sint simul non possit dari p̄ causa q̄ in infinito nō est p̄m. appet qd incōueniens est dicere qd in cāis per se siue sint s̄l siue nō sint simul sit p̄cedere in infinitū sicut si infinite gutte aque essent causa p̄ se cauationis lapidis r̄ nō essent s̄l in imo vna post aliā r̄ alia post aliā cūz nūq̄ esset dare primā guttam aque nūq̄ esset cauatio lapidis cū nō possit esse effect⁹ sine p̄ causa per se. r̄ ideo p̄z qd nec in causis simul existentib⁹ siue sint cāe per se siue per acc̄s nō est p̄cedere in infinitū. In causis vero per acc̄s non simul existētib⁹ bñ possibile est ire in infinitū s̄ in cāis per se siue sint simul siue nō: nō est possibile ire in infinitū r̄ declaratur est quid sit cā per acc̄s r̄ per se r̄ quō accipiat causa per acc̄s tū ex parte agentis tūz ex parte effect⁹ r̄ q̄ non est possibile ire in infinitū r̄ q̄ sic.

Ad primam rōnem tu arguis hūc homines p̄cessit ali⁹ hō r̄ alius: r̄ ali⁹ r̄ sic in infinitū. dico qd tu arguis in causis per acc̄s r̄ in talib⁹ possibile est ire in infinitū. **Ad aliud** tu dicis siue arguis hāc reuolutionē p̄cessit alia reuolutio r̄c. dico qd ista reuolutio non est causa per se istius reuolutionis. vnde accidit huic reuolutioni qd plures reuolutiones eā p̄cesserunt. r̄c.

Ar vero qd quoddam r̄ non infinite cause existentium: nec indirectum: nec scdm species palam. r̄c. **Tex. v.**

Questio Decimanona.

Veritur

q̄ **Veritur** vtruz sit stat⁹ in causis materialib⁹ r̄ v̄ qd non. q̄ enim in aliquo genere cāe non est accipere primā cām in tali genere p̄cedere in infinitū est p̄ possibile r̄ nō est ibi stat⁹ sed in causis materialib⁹ non est accipere primā cām materialem ergo r̄c. p̄bo assumpte. In corporib⁹ celestib⁹ inuenit⁹ materia s̄ sicut dicit cōmētā. hoc est equode. Si ergo materia in his in quib⁹ equo ce inuenitur v̄z qd non sit dare primā materiā. q̄m si esset dare primā materiā in celo r̄ in istis inferiorib⁹ nō diceret equivoce s̄ diceret tū per comparationē ad illud māle primū. ergo r̄c. **Cōmētā.** dicit cōmētātor. in p̄. p̄b̄s mā est mediuz inter ens r̄ nihil s̄ infer ens r̄ nihil est finitū spaciū siue infinita distātia ergo v̄z qd s̄ sit accipere aliquid inter ens r̄ nihil tū inter ens r̄ nihil sit infinita distātia ergo v̄z qd in causis materialib⁹ sit p̄cedere in infinitū cum nō sit deuenire ad primā materiā. sicut p̄bat̄. **Cōmētātor.** in 2° huius dicit. qd est vñ ens per se ens r̄ p̄ se v̄z r̄ oīa sunt entia r̄ nā per essentia r̄ vnitatē ei⁹. oīa ergo sunt cāta. si a p̄. ergo m̄ facta est r̄ cāta. si ergo m̄ facta est r̄ om̄e qd sit: sit ex mā q̄m ex nihilo nihil sit tūc quero de illa alia materia r̄ sic in infinitū. videtur ergo qd in causis materialib⁹ sit p̄cedere in infinitū. **Ad oppositū** est p̄b̄s r̄ arguit sic ex aliquo aliqd fieri potest esse dupl̄ aut sicut ex ip̄fecto sit perfectū aut sic ex corrupto sit generat⁹. s̄ neutro isto r̄z modoz est possibile ire in infinitū. quoniam quādo ex aliqua sit aliquid sicut ex ip̄fecto sit perfectum. vt ex puro sit vir tūc enīz stat⁹ extrema sed statib⁹ extremis non est possibile mā esse infinita. nunc autem quādo ex puro: sit vir extrema stant r̄ sunt finita q̄m q̄z p̄ner est me⁹ ire nullo modo hominē r̄ hominē perfectum r̄ ideo in tali modo factū non est possibile ire in infinitū. similiter etiā in alio modo factio nis non est possibile ire in infinitū quoniam extrema stant r̄ sunt finita quoniam materia est illd in qd omnia corrum puntur r̄ ex quo omnia generant⁹ r̄ ideo cum extrema sint finita nō est possibile in isto modo factio nis ire in infinitū. si sic ergo est stat⁹ in causis materialib⁹.

Ad istam questionem dico qd est stat⁹ in causis materialib⁹ sicut dicit p̄b̄s r̄ ad videndum veritatem hui⁹ questionis tria sunt declaranda: primum est illud qd accipit p̄b̄s in 2° huius. r̄ 2°. post.

scilicet qd si extrema sunt finita necesse est me⁹ esse finita. **Secundū** est declarandum qd necesse est ponere materia primā. **Et tertium** qd est declarandū est qd illa materia prima q̄ necesse est ponere est vna. **Declaratio** primi. s̄ qd si extrema sunt finita necesse est me⁹ esse finita quoniam sicut dicit p̄b̄s 3°. p̄b̄s cor̄ omne terminatum finitū est r̄ de illud qd habet extrema finita terminatum est r̄ per cōsequens finitū cū omne terminatū sit finitū. vnde cōtra rōnez infinitiue habere terminos r̄ limites r̄ ideo cum extrema sint finita necesse est me⁹ esse finita cōi enī ponit aliquid habere extrema finita ponit ip̄m habere terminos r̄ limites. hoc etiāz p̄z ex alio. dicit p̄b̄s in 2° huius qd infinita omnia currunt eodem modo r̄ oīa sunt similia. vnde in infinito non est prius nec posterius r̄ hoc apparet sic. quoniam pri⁹ r̄ posterius non inueniunt in aliquo nisi per comparationē ad extrema. vnde pri⁹ dicit in aliquo illud qd est propinquū extremo r̄ posterius illud qd est longius ab extremo r̄ ideo pri⁹ r̄ posterius repugnant infinito sed qui ponit aliquid habere extrema finita ponit in eo pri⁹ r̄ posterius r̄ ideo ponit illud esse finitū r̄ sic patet qd statib⁹ extremis finis alius cuius necesse est me⁹ illi esse finita tū qd repugnat infinito habere terminos r̄ limites tū qd repugnat infinito habere prius r̄ posterius. **Secundū** qd est declarandum est qd necesse est ponere primā materiā r̄ hoc possumus cognoscere ex trib⁹. primū est qd sint in causis efficientib⁹ est sic est in causis materialib⁹. vñ sicut est in causis efficientib⁹ qd cause efficiētes non agunt nisi in virtute prime cāe efficiētis. s̄ inq̄tum inuenit⁹ ei. vnde nulla causa efficiens 2° est causa sufficiens alicui⁹ effect⁹ s̄ oportet ponere primā causam efficientem. vnde dicit p̄b̄s quid est causa toti⁹ trinitatis. nō. s̄ qd vltimum est r̄ illud qd est finale nullū est causa. nō b. sed v̄. s̄. medium est qd vñ⁹ ergo. a. dicit ip̄e quia toti⁹. vnde ex quolibet effectu potes arguere competentem essentia primā causāz. similiter est in causis materialib⁹ qd secūde cause materiales nō sunt principia transmutationū in reb⁹ materialib⁹ r̄ transmutabilibus nisi in quātū vniuntur vel inuētur prime m̄. vnde dicit philosophus in primo de generatione qd est vñm p̄m s̄m qd est v̄le. r̄ quicquid est subiectū transmutationis est s̄m per naturam illi⁹ primi s̄m vnde nulla materia sc̄a est sufficiens prin⁹ transmutationis siue alicui⁹ effectus sed sicut ōz ponere primam cām efficientē in cuius virtute omnes cause sc̄e agunt r̄ efficiūt sic ōz ponere de necesse primam materiā in cuius virtute omnes cāe materiales sc̄e sunt substantia transmutationū. vnde ex qualibet trāsmutatione naturali quecūqz sit illa. p̄t argui esse primā causam vel materiā sicut primū efficiens ex quolibet effectu r̄ ideo p̄z qd necesse est deuenire ad materiā primam r̄ ipsam ponere. **Et hoc etiāz p̄z** ex alio quoniam inest pura potencialitas. vñ in reb⁹ transmutationib⁹ inuenitur maior r̄ minor potencialitas. Nam etiā sunt magis in p̄o q̄ composita. Nunc autē ita est quoniam dicit p̄b̄s in 4. b. in quibus est magis r̄ min⁹ in illis est aliquid tale simpliciter sicut cum sit magis r̄ minus bonū necesse est ponere bonū simpliciter. Si ergo in reb⁹ trāsmutabilib⁹ inuenitur maior r̄ minor potencialitas. tunc necesse est ponere purāz potentialitatem r̄ hoc est prima materia. **Et hoc etiāz p̄z** ex alio quoniam multiplicatio eorum que sunt s̄m essentia est s̄m ordinem ad primū principium. Nam illud ens qd est propinquius primo prin⁹ est magis ens q̄ qd est remotum r̄ ideo euz intelligētie sint propinquiores primo principio q̄ corpora celestia ip̄e sunt magis entes q̄ corpora celestia r̄ similiter corpora celestia magis sunt entia q̄ ita inferiora cum sint propinquiora primo prin⁹ q̄ inferiora p̄pter qd p̄b̄s in 2° de generatione dicit b̄ inferiora longe distare a primo principio r̄ ideo accidit corruptio r̄ generatio. Si ergo est dare aliquid qd maxime accedit ad primū principium r̄ est propinquissimū ei patet qd est dare aliquid qd maxime est remotū a primo principio r̄ hoc est materia prima que ē pura potencialitas. vnde iter omnia que sunt quecūqz sit illa prima materia

magis accedit ad nihil. vñ si nos volumus intelligere primam materiam q̄ melius possumus debemus intelligere aliquid medium iter ens et nihil q̄ se h̄z ad oēs formas materiales. sicut lignū se h̄z indifferenter ad oēs formas artificiales et nullam istarū h̄z actu. vnde que est habitudo sibi ad oia entia eadē est comparatio suo mō materie prime ad oēs formas. vñ materia p̄ma est pura potētia nihil h̄z actualitatis. primū prin^m est actus purus nihil h̄z potēntialitatis. vñ dicit p̄b̄s in 4°. huius q̄ accidunt oia participare malo p̄ter vñs. vñ inter oia entia quecunq̄ sunt illa maxime distātia sunt p^m prin^m et prima mā nam distānt sicut pura potētia et purus actus et sic p̄z q̄ necesse est ponere primas materias. Tertium q̄ est declarandū est. s. q̄ p̄ma mā. est vna et hoc declarat cōmētator. dicit. n. ipse q̄ in pura potētia nō est gradus. ois enī distinctio est per actū aliquē. Si ergo illa potēntialitas nō esset vna s̄ plures. tūc quero aut ille due potēntialitates sunt equaliter potēntialitates aut vna est magis vel maior potēntialitas et alia infero et magis accedens ad actū si tu dicas q̄ sunt equaliter potēntialitates et equaliter accedētes ad nihil tūc nō sunt nisi vna potēntialitas. Si tu dicas q̄ vna illarū est minor et alia maior potēntialitas tūc i^o que est minor potēntialitas h̄z aliquid actualitatis et nō est pura potēntialitas et sic nō est mā prima. s̄ alia que est pura potēntialitas et sic patet q̄ illa pura potēntialitas que dicit materia prima est vna et non plures.

cit enim q̄ aliquid est ingenitū q̄ h̄z esse p^o non esse s̄ non per generationes et hoc modo dicit motus et tactus esse ingenitus. sed 2° dicit aliquid esse ingenitū q̄ est de diffinito genitum et tertio^o dicit aliquid esse ingenitū q̄ cum fuerit impossibile est generari et est sine virtute per q̄ possit generari et vt q̄h̄z sic et quādoq̄ non sic et tūc dico q̄ materia vno mō facta est alio mō non est facta. materia enim nō dicit esse facta q̄ fiat per motū et trāsmutationē et ideo mā dicit sic esse igenita q̄ h̄z esse p^o non esse et nō per motum et trāsmutationē sicut motus dicit esse ingenitus. Sed alio mō dicit materia esse facta s̄m opinionē p̄bi q̄ motus alius qui in tpe incipit esse q̄ motus talis h̄t esse p^o non esse in duratione et etiā materia pōt dici h̄re esse post non esse. s̄ h̄re esse post non esse pōt esse dupl̄r an̄ s̄m ordinem nature an̄ s̄m ordinē durationis. tunc s̄z p̄b̄m dico q̄ materia est sic facta q̄ h̄z esse post non esse non q̄ h̄t esse post nō esse ordine durationis q̄ tūc non esset coeterna ipsa materia s̄z dicit h̄re esse post non esse ordine nature. vñ s̄z p̄b̄s poneret materia esse eternā et mundū esse eternū tūc bene cōsentiebat in hoc q̄ materia prima et mūdus totus s̄z essent eterna erāt facta a p^o p̄n^o vñ dicit cōmētator. in 2° huius q̄ est vñs ens et vñs vez et oia sunt entia et natura per oē et per veritatē.

Amplius autem et quod est cuius causa finis est. Tale vero quod non est alius causa: sed et alia illius etc. Tex. viii.

Ad rationes

videndum est ad primā cū tu dicit in illo genere cause nō est status in quo non est ponere aliquid primū u^m est. si tu dicit q̄ in gnē cāe materialis nō est p^m prin^m nec p̄n^m q̄ in incorporibus celestibus inuenit mā et in istis inferioribus. Sine dubio si nos vellemus ponere p̄m cōmēt. ista ratio nō obuiaret nobis. posuit et cōmētator q̄ incorporibus celestibus nō inuenit materia p̄prie. Sed si talis dicit cōmētator. illud appellare mā. hoc in p̄prie est. s̄z posuit q̄ corpus celeste erat sicut mā ipsius intelligentie mouēns ip̄z et ipsa intelligentia erat sicut forma et sic nō obuiaret ratio nobis. q̄ quādo tu dicit. si sit status in causis mālibus opz inuenire primā materiā. verū est in oibus habitibus eam vniiformiter. C. Sine dubio credo q̄ incorporibus celestibus inuenit mā p̄prie. vnde possumus accipere materiā dupliciter. vno mō possumus accipere materiā oio separatam et per in dīam et sic accipiat mā. credo q̄ eadem est mā incorporibus celestibus et in istis inferioribus. vñ si esset possibile q̄ corpus celeste separaret a mā ita q̄ forma corporis celestis separaret a materia sua et forma corporis inferioris separaret a sua mā credo q̄ si esset possibile istud remaneret eadēz s̄z ibi. Alio mō possumus accipere materiā s̄m q̄ est s̄ba dimensionibus nā dimensiones referunt ad formam. mā enim incorporibus celestibus h̄z aliam p̄pōnem ad formam et incorporibus inferioribus. Nam per formā corporis celestis totaliter terminat appetitū materie. Itis autē inferioribus nō totaliter terminat appetitū materie et q̄ tota ratio equocationis sumit ex forma et aliā et aliā p̄pōnem h̄z materia ad formam h̄z et ibi. p̄pter h̄z dicit materia equinoce h̄z et ibi. et sic p̄z solo ad primas rōnem ad scōam tu dicit. Inter ens et nihil est magna distātia sine infinita. vez est sine dubio per tāto q̄ nihil ad ens nō est p̄pōtio sicut nihil ad mā et vacui ad plenum sicut dicit in 4°. p̄b̄sicoz nō est p̄pōtio. s̄z p̄pter hoc non sequit q̄ sit possibile deuenire ad primā mā abstractendo per intellectū vnam formā et postea aliā quousq̄ fiat deētis vq̄z ad primā materiam sicut si ego habeaz 4. denarios et tu nō habeas aliq̄z iter te et me nō est p̄pōtio q̄m inter h̄tes denarios et non h̄tē nulla est p̄pōtio. Sequit ne p̄p hoc q̄ non possunt auferri a me illi 4. denarij et q̄ nō possim deuenire ad hoc q̄ nō habeam aliq̄z denariū certe non imo possunt a me auferri. quot habeo et ero filius tibi et non h̄bo aliq̄z denariuz sicut et tu similiter ex alia parte. C. Ad aliū tu dicit mā facta est Arist. in p^o celi et mūdi distinguit tres modos ingeniti dī

Questio Uigesima.

Veritur

vrū sit status in causis finalibus et vñ q̄ non q̄m fines in agilibus sunt sicut prin^m in speculabilibus vt dicit in 2° p̄b̄sicoz. et 6°. et 5°. sed in p̄cipijs speculabilib^o est ire in infinitū q̄m ex p̄cipijs speculabilibus s̄z p̄st abstracti alie et alie p̄cōnes sicut p̄z in geometria ergo vñ q̄ in p̄cipijs agilibus sit s̄l̄r p̄cedere in infinitū s̄z fines sunt prin^m agibilium ergo vñ q̄ in finibus s̄z ire in infinitū. C. S. q̄to aliquid immediatius est ip̄i fini tāto magis educunt alia per ip̄m in suū finē. vbi gratia vt si potio sit p̄pinq̄ior sanitati q̄ colligere herbas tūc possumus dicere q̄ herbe colligunt p̄pter potionem. cum ergo primū p̄ncipiū finis sit oīum et sit virtutis infinite videt q̄ reducendo alia in ip̄m per aliquē q̄ magis appropinquat ad ip̄m sic p̄cedere in infinitum cum ip̄m sit virtutis infinite ita q̄ reducēdo hoc in ipsuz per h̄z et hoc per hoc immediatius adherens ei erit p̄cedere in infinitū cum ip̄m sit infinitum et semp possit facere altiore effectū semp altiore in infinitū ergo vt videt non est status in causis finalibus. C. S. dicit p̄b̄s in 3°. huius q̄ si p̄ncipioz erunt p̄ncipia tūc p̄ncipia irent in infinitum ergo si finū erunt fines tūc fines ibunt in infinitum sed finum sunt fines vt vñ velle p^o. et 5°. ergo fines ibunt in infinitū. C. Ad op^m est p̄b̄s. dicit enīz ipse q̄ in causis finalibus non est ire in infinitum.

Ad istam questionē possumus dicere q̄ dupliciter possumus accipere fines puta fines in artificialibus et fines in naturalibus rebus. tunc dico q̄ in finibus rerū naturalium est status et in finibus etiā rerū artificialium est status. C. Dō autem in finibus rerū naturalium sit status hoc sic primo patet. dicit enim philosophus primo. moral q̄ est dupliciter actio. scilicet partis et actio totius. actio partis ordinat ad actio totius sicut pars ordinat ad totū et sicut duplex est actio corporis. s. actio partis et actio totius. similiter duplex est finis quia finis partis et finis totius et finis partis ordinatur ad finem totius. Nunc autem ita est q̄ totum vniuersum est sicut quoddam corpus et habet suas partes sicut corpus humanum habet suas partes integrantes ipsum et ideo sicut totum corpus habet aliquē finem vel aliquod bonum ad qd ordinatur sic totum vniuersum h̄z aliquod bonū aliquem finem ad quē ordinatur. et ille finis totius vniuersi est primū p̄ncipiū et in illud bonū q̄ est deus gloriosus totum vniuersū ordinat

immediate et ad ipsum et immediate reducitur. **C** Item probat sic quia aliquid ordinat ad aliquod bonum per aliquid aliud. ut si b. ordinat ad a. per c. tunc o3 qd illud ordinat ad illud per qd ordinat ut q. b. ordinatur ad. c. et tunc illud per qd ordinat in suum finem et in suum bonum est amplius maius bonum qd illud sicut. c. est maius bonum qd sit. b. cum per. c. ordinat. b. ad a. Nunc autem ita est qd extra primum primum non inuenit maius bonum qd totum uniuersum et ideo totum uniuersum immediate reducitur et ordinatur in suum bonum et suum finem qd est deus gloriosus et non per aliquid aliud et ita in tali processu non solum est processus in infinitum imo statim occurrit finis. ultimus siue inter medius partes aut totius uniuersi sunt sicut species et habet suum finem ita qd vnaqueq3 species entis siue totius uniuersi habet aliquod bonum et aliquem finem ita qd minus bonum non est nata habere illas species in uniuerso. Nam nisi hocingeret sequeretur qd aliquid esset vitiosus in natura et ideo nisi species entis ordinaret in suum finem et in suum bonum et esset status in talibus finibus iam species uniuersi que sunt partes eius essent ociose et ideo in finibus rerum naturalium est status. **C** Hoc etiam apparet ex alio quoniam simile est de toto et parte et ideo si totum uniuersum habet finem et bonum determinatum in qd ordinat tunc vnaqueq3 species entis que est pars uniuersi habet suum finem de terminatum et sic p3 qd in finibus rerum naturalium est status et non est pcedere in infinitum. **C** Ad autem in finibus agibilibus non sunt pcedere in infinitum hoc p3 sic quoniam artificialia sunt ab intellectu. Intellectus autem sicut dicit philosophus non agit aliquid nisi prius moueat a fine si sit intellectus rectus et tunc intellectus postquam motus est a fine tunc profectur ad inquirendum ea per que habet finem et ideo in finibus rerum agibilibus non est ire in infinitum ita qd hoc fieret per illud et illud propter illud et sic in infinitum et tunc nihil ageret intellectus. quomodo enim ageret aliquid intellectus non futurus ad terminum cum intellectus omnium recte agens agat illud quod agit propter aliquem finem sicut dicitur in 2° huius et 3° de anima et sic patet qd nec in finibus rerum naturalium nec in finibus rerum agibilium est pcedere in infinitum.

Et tunc ad rationem primam dico qd non est simile per omnem modum de principijs speculabilibus et de principijs agibilibus quoniam in speculabilibus non est accipere primum et ultimum. imo si accipiat sicut primum principium non d3 accipi ultimum qd potest sequi ex illo principio s3 accepto primum potest homo tunc speculari et extrahere de primo et sic conclusiones quantum vult s3 in agibilibus non est ita. imo o3 habere primum medium et ultimum primum in intentione qd est ultimum in profectuatione et o3 habere similiter primum in operatione et ideo non valet nec est site. Ad aliud tu dicit minus bonum reducitur in maius bonum. per maius bonum dico qd hoc non est per quodcumq3 maius bonum nisi si vermis sit maius bonum qd leo. non op3 qd reducatur ipsum primum per ipsum leonem. ita qd leo per illud et illud per aliud et sic in infinitum. **C** Ad aliud tu dicit si principiorum essent principia irent in infinitum verum est si primum in quantum principia essent principia qd tunc principia irent in infinitum et ideo si finem in quantum fines essent fines tunc fines irent in infinitum si non sic est. etc.

Sed nec qd quid erat esse conuenit reduci ad aliam definitionem multiplicantem rationem. Tex. x.

Questio Vigesima prima.
Veritur vtrum sit status in causis formalibus et vtrum qd non dicit enim philosophus in 8°. huius qd forme substantiales sunt sicut numeri s3 numeri vadunt in infinitum. ergo vtrum qd in formis substantialibus sit pcedere in infinitum. **C** P. forme accidentales sunt infinitae et tunc procedunt ex formis substantialibus. ergo videtur qd in causis formalibus non sit status.

Ad istam questionem est intelligendum qd finitum et infinitum quantum ad quantitatem comparatur et sic qd aliqua magis accedit ad rationem infiniti et finiti. Nunc autem ita est qd forma potest tripliciter comparari. primum enim comparari ad ipsum analogum siue eodem et potest comparari ad ipsum intellectum et 3° modo potest comparari ipsa forma finem qd accipit in se. Nunc ita est qd ipsi forme finem qd comparantur ad ipsum eodem. comparatur quantum sub aliquo eodem potest primum plures forme et qd plurificatione reducitur ad naturam quantum ad aliquam aliquam potest hoc ipsi forme finem qd comparatur ad aliquam qd eodem comparatur quantum ad aliquam. Ipsi autem forme finem qd comparantur ad nostrum intellectum comparatur quantum ad aliquam quo modo quantum vnam formam potest intellectus pluribus rationibus cognoscere potest enim intellectus cognoscere formam tuam in quantum dat tibi esse et tunc d3 entitas potest etiam intellectus illa eadem formam cognoscere in quantum dat tibi vivere et tunc d3 anima et sic p3 qd forme finem qd comparatur ad nostrum intellectum aliquo comparatur quantum ad aliquam. Sicut quantum ad aliquam ipsi forme finem qd accipit forma in se tunc dico qd nec informis finem qd comparatur ad aliquam analogum siue eodem nec finem qd comparatur ad nostrum intellectum nec finem qd accipit in se inest infinitas qd aut non sic pcedere in infinitum finem qd comparatur ad ipsum eodem. hoc p3 quoniam sub aliquo eodem continentur plures forme et qd species finite sunt que continentur sub aliquo eodem. propter hoc informis sic comparatur non est ire in infinitum et non loquor de eodem qd est species quoniam d3 siue multipli^o speciei non est nisi per materiam et non per formam et ideo talis multipli^o est propter intentionem s3 loquor de eodem qd est genus. Nam multipli^o generis est per formam et ideo cum species sunt forme ut dicit commentator in 3° h. possumus dicere qd informis finem qd comparatur ad ipsum eodem qd est genus non est pcedere in infinitum. possumus tamen melius dicere qd in informis non est pcedere in infinitum comparando vnam formam ad aliam non ad quantumcumq3 s3 ad formam qd plura sicut comparando formam bovis ad formam corporis celestis et formam corporis celestis ad intelligentiam et intelligentiam ad motorem p^m et si nos eorum formas ad ipsum analogum analogia tali. s. qd vna forma beat esse per aliam. tunc p3 qd informis non est pcedere in infinitum qd o3 deuenire ad primam formam exemplare osium sicut ad p^m effinites. **C** P3 et qd informis finem qd comparatur ad ipsum intellectum non est pcedere in infinitum. quoniam cognitio incompleta facit speciem specialissimam et cognitio incompleta facit genus et quanto illa cognitio est incompleta tanto magis illud genus est commune tunc ergo in eodem non sit pcedere in infinitum eodem semper ad magis eodem sed est deuenire ad maximum commune qd est ens apparet qd in formis finem qd comparatur ad nostrum intellectum non est ire in infinitum finem qd intellectus incipit a maxime eodem. qd est ens et utrum modum tangit philosophus non p^m. **C** Ad arguitur informis finem qd accipit in se non sit pcedere in infinitum. hoc sic apparet. duplex enim est forma. s. materialis et immaterialis. Unde forma materialis in se accepta est finita forma in materialis in se est infinita. vni si esset color separatus ille color esset infinitus ut haberet in se communem rationem coloris sed que est causa quod iste color materialis non est habens communem rationem coloris ratio est qd recipitur in materia et quicquid recipit in aliquo finem modum rei recipientis recipit et ideo color materialis receptus in materia non habet communem rationem coloris sed si esset color separatus ille esset infinitus. materialis autem forma in se accepta est finita et non infinita. qd forma materialis non habet omne illud qd est de ratione eius s3 forma separata et immaterialis in se accepta est infinita. non qd habeat in se communem sine omnem rationem entitatis et perfectionis quia illud tantum comparatur primae forme que est. deus s3 dicitur intelligentia infinita. quia intelligentia habet in se quicquid est de ratione eius. Unde dicitur in libro de causis quod intelligentia est composita ex infinito et finito. Nam esse eius qd est finitum recipit in subiecto intelligentie que est infinita. sicut dicitur est. qd h3 illud qd est de ratione eius. propter hoc dicit auctor de causis qd intelligentia

est compo^o ex infinito & finito & sic p^o quomodo in for-
 mis est pcedere in infinitu & quo non. **C** Et si nos velle
 mus ad aptare q^o ea que dicta sunt ronibus pbi pateret
 q^o tres rones alias facit pbus que pcludunt q^o no sit ire i
 infinitu in casis formalibus illis trib^o modis quida sunt.
 Nam p^o ratio pcludit q^o non sit pcedere in infinitum in
 casis formalibus fm q^o comparant ad ipsum comune.
C Sec^o ratio q^o facit pbus est. s. q^o tuc non ptingeret sci
 re si non eet status que pcludit q^o in formis fz q^o compa-
 rant ad nostru intellectum non sit pcedere in infinitu qz
 tuc non ptingeret scire qz non eet deuenire ad forma spe-
 cificam incipiedo a coi qui modus copetit intellectui nro
 cui sunt nota pfula magis. **C** Tertia ratio q^o facit pbus. s.
 q^o ma finitur a forma est. s. pcluderet q^o in formis mali-
 bus in se acceptis. s. in sui n^o. non sit pcedere in infinitum
 qz finite sunt & hoc p^o consideranti.

Ad rationes ad primam cu tu dicis forme
 sbales se hnt sic numeri. ve-
 ru est q^o in aliquo forme sbales assimilant numeris & in
 aliquo non vn similitudo non currit per oem modum.
 Si aut forme substantiales in hoc sicut numeri qm sicut
 quelz veritas addita numero facit noua spem & ita r^o. si
 cur patet. **C** Ad aliud tu dicis q^o forme accidentales sunt
 infinite & tn pcedunt ex formis spaliibus. dico q^o non va-
 let quonia qualitates p^o sunt finite. & sunt tm qtuor licet
 qualitates se de fortassis sint infinite. similiter est ex ista pre-
 vel p^o aliter dici q^o forme accidentales non sunt infinite lz
 sint multo plures q^o substantiales vel si sint infinite sunt in
 finite quo ad nos. r^o.

**Qua propter semper existentiu pncipia
 esse verissima necesse est. r^o. Tex.**

Questio Trigesima secunda.

Veritur sine argumetis vtru sit ea
 dem dispo rei in sua veri-
 tate & in sua entitate. dico ad hoc q^o sicut pri^o
 dictu est veritas pstitit in quadam adequatione

Nunc aut ita est q^o triplex est adequatio. Est. n. quedam
 adequatio rei ad sua prin^o. & quedam adequatio rei ad no-
 strum intellectu que mesurat. & quedam adequatio rei ad
 intellectu diuini qui res mensurat. Nunc dico q^o loque-
 do de veritate que pstitit in adequatione rei ad sua prin^o
 similis est dispo rei in sua veritate & in sua entitate. Nam
 q^oto aliqd ad. quat suis pncipijs tanto magis est illud si
 cur q^oto magis ignis adequat pncipijs ignis tato magis
 verior e & magis ignis. **C** Loquedo et de veritate que
 pstitit in adequatione rei ad nostru intellectu quez mene-
 surat ad hoc lz veritate. s. q^o similis est dispo rei in sua ve-
 ritate & in sua entitate qm illa ead^o prin^o que sunt pncipia
 essendi illa ead^o sunt pncipia cognoscendi rem ab intellectu
 fz differunt fm ratione. quonia prin^o p^o siderata particula-
 riter sunt pncipia essendi r^o. pncipia aut eadem conside-
 rata vtr sunt pncipia cognoscendi ipsaz ab intellectu n^o.
C Similiter si loquamur de veritate que pstitit in ade-
 quatione rei ad intellectu diuini a quo mesurant. ad hoc
 dico q^o similis est dispositio rei in sua veritate & in sua en-
 titate quonia res fm hoc q^o adequant intellectui dno fz
 hoc sunt uestigium artis diuine: & fm q^o magis adequant
 intellectui dno fm hoc sunt magis uestigium artis diuine
 & maiorem entitatem hnt: & sic p^o quomodo est similis dis-
 positio rei in sua veritate & in sua entitate.

Explicit liber sc^oz meth.

**Est aut scia quedam que speculatur ens in
 quantu ens: & que huic i sunt sc^oz se. Tex. i.**

Libet Quartus methaphisice. **Questio** Prima

Veritur vtrum aliqua scia possit co-
 siderare ens inquantu ens
 & v^o q^o non. dicit eni pbus in libro posterioru

q^o scia est vni^o generis sibi partes & passiones
 sibi p^o siderans: fz ens non lz aliquas passiones vt pbabo
 ergo r^o. p^obo assume. passio non est ipm sibi vn risibi

litas non est ho & ideo si ens heret aliquas passiones ille
 passiones no essent ens & tunc essent nihil tn non eent ens
 ergo r^o. **C** scia est habitus acquisitus ergo scia no est
 de his que sunt in nobis vel q^o innata fz ens primo ipri-
 mitur in ania & imp^ossione entis nulla pcedit impressio
 alicuius sicut dic^o Avice. i p^o sue methaphisice ergo si ens
 primo inp^omit in ania & impressio entis est quasi innata
 nobis & scia est habitus acq^ositus. videt q^o de ente no pos-
 sit esse scia. **C** Ad op^o est pbus & arguit rone scia parti-
 cularis p^o siderat ea que in sunt huic enti p^oculari & scia
 vniuersalis p^o siderat ea que in sunt enti fm q^o est ens: sed
 scientia que considerat ea que in sunt enti fz q^o ens o^o p^o
 derare ens fm q^o ens. ergo de ente fm q^o ens erit scia.

ad istam questionem est intelligendu q^o scia
 fortitur. sibi quattuor ex sbo. fortit
 enim sibi scia spem & forma ex sbo. Nam sibi scientie est
 obm scie sicut acus virtutis fortit speciem ex sbo sic scia
 fortitur ex sbo q^o est obm eius. **C** Sec^o q^o accipit scia
 ex sbo est ordo. Nam scia accipit a sbo ordinem & fz gra-
 dum abstractionis que tenet sibi. tenet illa scientia. sicut
 p^o de methaphisica. mathe. p^oica. **C** Tertiu q^o accipit
 scientia a sbo est q^o quicquid considerat considerat sub ra-
 tione subiecti sicut virtus su e po^o quicquid cognoscit: co-
 gnoscit sub rone obi prop^o. sicut scientia quicquid consi-
 derat: p^o siderat sub ratione sibi q^o est obm eius prop^o.
C Quartu aut q^o accipit scientia a sbo est. s. virtus & po-
 testas. Nam scientia accipit a sbo virtutem & potestatem.
 ita q^o scientia particularis considerat sibi particulare limi-
 tatum & habz virtutem limitata & particulatam. Scientia
 aut que considera: sibi vniuersalem hz virtute & poten-
 tiam vlem. Ex istis quattuor possumus comprehendere
 q^o ens fm q^o ens est sibi istius scientie. p^o patet q^o ens est
 subiectum istius scientie ex hoc q^o scia que considerat ali-
 qd ens p^o culare vt ens mobile ad vbi. dicit scientia par-
 ticularis. vnde ex hoc dicit scientia particularis qz conside-
 rat aliqua partem entis & scientia dicit vniuersalis & ro-
 nis quia considerat ens p^o. cum ergo ista scientia que dicit
 methaphisica sit maxime comunis inter omnes scias. &
 scientia fortit sibi specie & nomen ex sbo. p^o q^o ista scientia
 considerabit id q^o inter oia entia est maxime coe & maxi-
 me vniuersale sit ens op^o dicere q^o ens fm q^o ens sit sibi
 istius scientie ex quo possumus ppendere q^o ens est sibi
 istius scientie quonia scientia sicut dictu est fortit ordinem
 ex sbo. cum ergo ista scientia inter omnes scias sit maxi-
 me abstracta & maxime comunis. p^o q^o debet habere pro
 sbo illud q^o est maxime abstractu & maxime coe. ens au-
 tem fm q^o ens est hui^o. ergo r^o. **C** Quod aut ista scientia
 sit maxime abstracta p^o quoniam naturalis philosophus
 no abstrahit a materia sensibili simpliciter lz ab hac & ab
 illa. Mathematicus aut abstrahit a materia sensibili pe-
 nitus non aut a materia intelligibili & io mathematicus
 non abstrahit penitus ab omni materia. fz methaphisicus
 abstrahit ab omni materia io r^o. **C** Patet ex 3°. q^o ista
 scientia considerat ens fm q^o ens. Nam dicit est q^o scientia
 quicquid considerat: considerat sub rone subiecti. & ideo
 cum ista scientia quicquid considerat: considerat sub ratione
 entis p^o q^o ista scientia h^obit pro sbo ipsuz ens. **C** Patet
 licet ex quarto. scilicet q^o ista scientia considerat ens fm q^o
 ens. Nam sicut dictu est scientia accipit virtute & potesta-
 tem a subiecto & ideo cum ista scia habeat virtutem & po-
 testatem maxime vniuersale & comunis. maxime possu-
 mus comprehendere q^o ista scia habeat pro sbo ipsuz ens
 & hoc est declaratio pbi in prin^o huius. 4.

ad rationes ad primam do m. cum tu di-
 cis passiones entis non sunt

ens dico q^o no vniuniformiter sumuntur passiones sboram
 particulariu & sibi vniuersalis. vn non dnt passiones en-
 tis fm q^o ens qz in sunt omni enti. sicut non dnt qd ista
 scientia considerat causas entis sed m q^o ens intelligendo
 sic qd cause ille sunt causa omnium entium quia idem est
 set causa sui ipsius sed dominis qd considerat causas en-
 tis secundu qd ens quia considerat causas omnium en-

habetentium causas. sic dico qd passiones entis non dicitur esse passiones entis sicut ens qd passiones in sunt oī entis s; q: nō determinatur ad aliqd genus entis qd est s; in ali cuius scientiā particulariū. Ad aliud dō qd h; ens pō iprimatur in aīa tñ ea que in sunt entis s; qd ens nō impriuntur pō in aīa nec cogō eoz est nobis innata &c.

Omnis autē generis vnius sensus est vnus atq; scientia: vt grāmatica vna ens omnes speculatur voces. **Tex. ii.**

Quæstio Secunda.

Veritur

vrū ista scia sit vna & vrū qd non qm̄ sicut dicit p̄būs veritas scie affilatur veritati sensus sed sensus dī esse vnus qui est vnus p̄ietatis & pp̄ hoc dī in 2° de aīa c°. de tactu. qd tactus nō est vnus sensus qz non est vnus p̄ietatis ergo scia vna vt videt dī esse talis sibi qd sit vnus p̄ietatis s; est non est vnus p̄ietatis s; pluriū. ergo &c. Ad op̄m̄ est p̄būs in littera qui dicit qd sicut oīz sonoz est vnus sensus. sine vna scia sic oīum entū est vna scientia.

Ad istam qōnē est intelligendū qd veritas scie affilatur veritati sensus. hanc at ita est qd pō nō dī vna ex his que nāliter recipit. vrū & l; album & nigrū in se accepta dīant formaliter & in sp̄e tñ vnus nō cognoscit album s; in qd album nec nigrum s; in qd nigrū. s; cognoscit albū & nigrum s; in qd pueniūt in quadā rōne cōi. vt rōne coloris & ex veritate illius rōnis formalis sub qua rōne vnus cognoscit ea pō vnus dicit vna. vrū vnus cognoscit albū & nigrū sub quadā rōe vli. nam q: in ista rōne cōi vnus pcepit album & nigrū ideo album dī esse idē nigrō. dī illa ratio cōis & ēt dicitur cōis qz nō alio sensu p̄t p̄cipi album & ab albo nigrū s; eodez sensu cognoscit album & nigrū. vrū & l; vnus cognoscit album & nigrū sub rōne coloris. ratio tñ cognoscit album per se differre a nigrō & s; in qd virtus altior est s; h; sub rōne magis cōi cognoscit ea que cognoscit virtus inferior sicut p̄z de sensu cōi qm̄ cum sit virtus superior qz sensus particularis illud qd cognoscit sensus cōis cognoscit sub vliō: & magis cōi rōne qz alij sensus particularis. Similiter est de veritate scie nā dī esse vera ex veritate vel rōis formalis formalis sub qua rōe p̄siderat ea que p̄siderat ipsa scia. & ideo cū scia meth. p̄sideret ea que cōsiderat sub rōne cōi. vt sub rōne entis scia meth. dī esse vna. vrū qz tota scia alior: ē. tanto magis p̄siderat ea que cōsiderat sub rōne magis vli & ea que p̄siderat scia inferior: sub rōne particulari p̄siderat scia superior: sub rōne vli & ad hoc plus. sicut est de virtutib; alioribus. vrū intelligendū est qd diuersitas que sufficit ad causandū diuersitā ē in virtutibus inferiorib; non sufficit ad causandū diuersitā in virtutibus superioribus sicut p̄z de sensibilib; particularibus & cōi similiter ī p̄posito est nā veritas que sufficit ad causandū veritatē virtutis oīs non sufficiat ad veritatē vli tū inferioris sicut p̄z aliqua enī veritas sufficit ad veritatem sensus cōis que tñ non sufficit ad veritatē sensus particularis. Sic est de veritate scie. Mas veritas aliqua sufficit ad veritatē scie cōis que non tñ sufficit ad vnitatem scie particularis. vrū intelligendū est sicut dicit p̄būs 5°. meth. qd vnū multus modis dicit. vnū numero. vnū sp̄e. vnū genere. vnum p̄positione & vnus analogia. tūc dico qd veritas s; in numero non sufficit ad veritatē scie quā vnū s; in numero est particulare & figrū & de tali non est scientia. & ideo veritas secundū numerum non sufficit ad veritatē scie. Veritas etiā s; in sp̄e nō sufficit ad veritatē scie. cū p̄batio est quoniam eadem est scientia inferior: & aīa autē differunt sp̄e & iam veritas s; in sp̄e non sufficit ad veritatē scie sp̄alis. Sed non pōt esse qd aliqua scia vna sp̄alis p̄siderat directe analogū aliqd. vrū l; medicina p̄siderat de oībus generis. hoc nō est directe non per se. Credo tñ qd medicina non p̄sideret pō & per se nisi corpus humanū s; in qd sanū & egrū. quoniam medicina sani & egrī est scia. Et iō veritas que est s; in analogiā

non sufficit ad veritatē scie sp̄alis & ideo dicit cōmen. in 2° b° qd qz q̄ntitas non tñ vnuocat de q̄ntitate p̄t & dī. creta non est vna scia doctrinalis que p̄sideret de eis. sed plures. s; vna s; in g°. sed veritas que est s; in analogū bñ sufficit ad veritatē scie cōis. & ideo oīum entium bñ pōt esse vna scia cōis. s; in qd pueniūt ī ēte quēadmodū oīum vnus est vna scientia. vrū dicit p̄būs qd non solū oīum eoz que dīr s; vērā nā. n est vnus scie speculati s; vni° scie est speculati oīum eoz que dīr ad vnam naturam.

Ad rōnem dō cum tu dicit qd vnus sensus est vnus p̄ietatis s; hoc bz veritatē de sensu h; veritatē de sensu p̄ietati et non de sensu cōi. simplr est de scia s; non de sensu qui simplr est scia.

Quare quoniam vnum multipliciter dicitur & bec multipliciter quidem dicitur. **Tex. iii.**

Quæstio Tertia.

Veritur

vrū ens sint equiuocū analogū et vrū ens sit equiuocū ad ea de quibus dī ens: et hoc est qd dicit p̄būs in libro p̄bī. s. in 7°. qd latent equiuocationes in generib; & quibus s; sicut dī. in 2° b° inter oīa vnum & ens sunt maxime cōmunia ergo dī qd in ente sit maxime equiuocatio.

Ad idem ar sic. Magis pueniūt ea que sunt in genere. q̄ntitas in q̄ntitate qz ea que sunt s; ēte ī ēte: s; q̄ntitas nō dī vniuoce s; equoce de q̄ntitate p̄t & dī creta: vt cōmentator dicit. in 2° b°. ergo ens non dī vniuoce s; equiuoce de eis que p̄tinent sub ente. Cō. causis dī equiuoce de latrabili sydere celesti & pisce marino cum tñ pueniant in s; si ergo s; magis puenit cūz s; accessū cū s; tñ ista dīr equiuoce que cōtinent sub cane magis vrū dicent equiuoce que p̄tinent sub ente. Ad op̄m̄ est p̄būs qui dicit qd ens nō dī equiuoce ad aliquā vna nām cōem sicut sanus non dicit equiuoce de oībus sanis s; analogice sic ens non dī equiuoce s; dī de oībus entibus per attributionē ad nām s; sicut dicit philosophus.

ad istam qōnē est intelligendū qd tota ratio equocationis sumit ex forma: vrū & p̄būs vocat formā qd quid est: & in 2° p̄būz dī qd forma est rō essendi. vrū ipsa diffinitio dat per formā: vrū s; in diffinitione ponat mā hoc non est nisi inq̄ntū mā p̄cipat nām forme: & inq̄ntū est sub forma: & pp̄ hoc dī in 7°. b° qd oēs partes posite ī diffōne sunt forme: totā rō equiuocationis sumit ex forma. vrū dī in 2° de aīa & in multis alijs locis qd recedere aīa a corpore: corpus nō remanet nisi equoce: vrū caro mortua non est caro nisi equiuoce: p̄z igr qd tota rō equiuocationis sumit a forma: vrū si aliqd nome imponat pluribus per cōparationē ad diuersas formas: tunc cūz tota ratio equocationis sumit ex forma illud nō dī de eis equoce. Si autē imponatur aliqd nome aliquibus pluribus per cōparationē ad aliquā formā vna: tunc aut illa forma equalit saluat in illis pluribus aliq non equaliter si primo°. tunc illud nome dī de eis vniuoce penitus sicut hō penitus dī vniuoce de illis que p̄tinent sub ipso penitus vniuoce. Si autē illa forma non equalit saluat in plurib; hoc triplr p̄t esse aut q: illa forma saluat in illis plurib; simplr: s; ī vno nobiliori mō qz in alio sicut nome aīalis ita ponit per cōparationē ad formas que simplr saluat in suis sp̄ibus s; nobiliori mō saluat in hōie qz in asino: s; mō aliqua forma non saluat in pluribus equalit: qz illa forma in vno inuenit simplr & in alio s; in quid sicut p̄z de ente: entitas. n. in s; est simpliciter: in accitibus s; in quid t° mō dicit forma non saluari equalit in plurib; qz in vno illoz inuenit simpliciter & in alio s; in similitudinē sicut p̄z de ali vero & de ali p̄cto & tunc dico qd analogū illa que est qz aliqua forma simpliciter saluat in plurib; ita qd in vno illoz nobiliori mō qz in alio: talis analogū multū p̄p̄inqua est vniuoconi & ideo al dicit vniuoce ad suas sp̄es: & qz forma alis l; saluetur simpliciter in suis sp̄ib; qz tñ nobiliori mō saluat

in vno q̄ in alio sicut est de forma cuiuslibet generis: ppter hoc d̄ in 7°. phisicor̄. q̄ latent equiuocationes in generibus. Analogia at̄ que est q̄n aliqua forma simpliciter saluatur in vno & in alio s̄m similitudinem talis analogia inul- tum accedit ad equiuocationē pp̄ hoc d̄ q̄ al̄ d̄ equioce de alī vero: & de alī picto. Sed analogia que est q̄n aliq̄ forma saluatur in vno simpli & in alio s̄m quid talis analogia nō accedit penitus ad equiuocationē: nec pure ad vniuocatiōnē: s̄ tenet mediū. Inter equiuocationē & vniuocatiōnē & pp̄ hoc ens non d̄ pure equioce vniuoce s̄ d̄ analogice & hoc est mediū inter vniuocatiōnē & equiuocatiōnē. Sed si nos vellemus dare aliaz̄ distinctionē possemus sic dicere & meli⁹ credo ad intentionē p̄bi. Nam si dicitur est tota rō equiuocationis sumit̄ ex forma & iō si sit diuersitas in forma erit equuocatio sicut dicitur est. Si autē sit veritas in forma: aut est veritas forme per p̄dicatiōnē: aut est veritas forme per attributionē. Et est intelli^m q̄ q̄n est veritas forme per p̄dicatiōnē: tunc est vniuocatiō: q̄n autē est veritas forme per attributionē tunc erit analogia: & si tu dicis quō sit q̄n erit veritas per attributiōnē: q̄n erit veritas per p̄dicatiōnē. dico q̄ hoc est satis facile. Nam q̄n aliqua plura sunt talia per aliqd̄ q̄ est in eis tūc est vnitas per p̄dicatiōnē: & est vniuocatio: sicut cū oia alia d̄nr alia per ad q̄ est in eis tūc sunt oia aialia: alia vniuoce. S̄ q̄n aliqua plura sunt talia nō per aliqd̄ q̄ est in eis: s̄ per aliqd̄ q̄ est in alio: tunc nō d̄nr talia vniuoce s̄ analogice: sicut oia entia d̄nr esse entia nō per aliqd̄ q̄ est in eis s̄ per aliqd̄ q̄ est in alio: sicut in s̄ba: vnde & si accēna dicant̄ esse entia hoc nō est p̄ entitatē que est in eis s̄ per entitatē que est in s̄ba: sicut patebit in 7° huius. & iō ens analogice d̄ & non equoce & hoc v̄ esse intentio p̄bi si aliq̄s bene consideret.

Et tunc ad rōnes. ad primā cū d̄ latent equiuocationes & c. d̄ q̄ ibi accipiuntur equuocatio large pro oī analogia. Ad aliud cū tu dicis q̄ntitas nō d̄ nisi equioce sicut dicit cōmentator. de p̄. & d̄ d̄ d̄. dico q̄ ibi loquit̄ de equiuocōe: per oī analogia que impedit vnitatez̄ sc̄ie sp̄alis. Ad aliud q̄n tu dicis canis d̄ equioce de larrabili fidere celesti & p̄fice marino que tū vniuoce p̄ueniunt in s̄ba dico ad hoc q̄ lz̄ ista in se accepta cōueniant in s̄ba magis q̄ s̄ba & accidens in ente: tū accēs & s̄ba magis cōueniunt in ente q̄ ita tria s̄m q̄ comparantur ad hoc nomen causis.

Questio Quarta.

Veritur

q̄ vtrum oia que d̄nr analogia dicant̄ analogia p̄ analogiam ad vnu numero. & v̄ q̄ non q̄n oia sana d̄nr sana per analogiā ad sanitatē que est in ea que quidē non est vna numero ergo & c. Ad vniuocatiōnē magis sunt vni q̄ analogia s̄ vniuocatiō non d̄nr talia p̄ aliqd̄ vni numero ergo nec analogia dicent̄ esse analogia p̄ aliqd̄ vni numero. Ad op̄m̄ ar̄ sic. sicut oia v̄a d̄nr esse vera per aliquā vniā veritatē in numero. vt per veritatez̄ primā sic oia entia dicent̄ esse entia per vniā aliquā entitatē. v̄ dicit cōmentator: q̄ est vni ens per se ens & per se v̄ & oia d̄nr entia & vera per entitatē & veritatē eius. Si ergo oia entia d̄nr esse entia per aliquā entitatē vnam que est vna numero p̄ q̄ omnia analogia d̄nr analogia per attributionem ad vnum numero.

Ad istam q̄ōnez̄ est intelligendū q̄ cōmētator dicit in isto 4. q̄ aliqua tripl̄ dicit̄ analogia ad aliqd̄ vnum. aut. s̄. per attributionē ad vnum efficiens aut per attributionē ad vnu finem. aut per attributionē ad vniāz̄ mām. Verbigratia de p̄o aliqua dicunt̄ analogice. per attributionē ad aliqd̄ vnum efficiens sicut medicare d̄ & de eo qui lz̄ artē medicinalē sicut de me. dico & de eo q̄ est natū suscipe opera medicine vt de instrum̄ento medicinali & de eo q̄ est faciēs opa medicine sicut vetula facit opa medicine siue arte sicut ponit cōmētator & ex^m. & medicinale d̄ de oibus istis per attributionē ad vnu. afficiens q̄ est medicus. Si r̄ d̄nr esse aliqua

analogia per attributionē ad vnu finem sicut alia d̄nr esse sana per attributionem ad vnum finem vtpote per attributionē ad sanitatē que ē finis oīz̄ istoz̄ sicut cibi dietate & vrine. Similiter d̄nr aliqua esse analogia per attributionē ad vnam materiā sicut oia d̄nr esse entia per attributionem ad s̄bam que est s̄m & mā oīz̄ accidentiū & oēs istos modos analogice tangit p̄bi in l̄sa. Sed sciendū est q̄ tertius modus analogice sicut q̄ aliqua d̄nr per attributionē ad vnam mām. diuidit̄ in 4. modos sicut d̄ in s̄. q̄ aliqua d̄nr entia per attributionē ad s̄m q̄ sunt p̄nationes s̄be causat̄ oia entia p̄nationes sunt min⁹ entia Aliqua autē d̄nr entia q̄ sunt r̄lones ipsius s̄be. & talia inter oia entia exceptis p̄nationibus sunt min⁹ entia sicut cōmentator dicit in 11°. hui⁹ in illo ca^o. vbi Arif. mouet q̄ōnem siue istam dubitationē. vtrū. s̄. sunt eadem p̄m⁹ r̄lōnis & s̄be & dicit cōmentator ibi q̄ r̄lones inter oia entia h̄z̄ debilius esse & iō signāter inquisiuit p̄bi. v̄z̄ sunt eadem p̄m⁹ r̄lōnis & s̄be aut que sint dicit cōmentator. q̄ si p̄bius quesuisset vtrū sint eadē p̄m⁹ s̄be & q̄ntitatis iaz̄ v̄sus esset p̄bius inuere q̄ q̄ntitas esset minus ens q̄ alia entia & iō signāter quesuit p̄bius vtrū eadem sint principia r̄lōnis & s̄be. 3° mō d̄nr aliqua esse entia sicut motus d̄nr esse entia q̄ sunt via in s̄ba 4°. mō d̄nr esse aliqua entia q̄ sunt dispōnes s̄be sicut qualitates & q̄ntitates d̄nr esse entia & alia q̄ sunt dispōnes s̄be. Alia autē d̄nr esse entia sicut s̄be que h̄nt entitatem per se s̄ nō vt per se & per oēm modū. v̄ sicut d̄nr accēna esse entia nō per se s̄ per attributionē q̄ h̄nt ad s̄bam. sic est sicut quedā s̄be materiales & quedā imateriales. s̄be m̄ales nō d̄nr esse entia nisi per attributionē ad s̄bas im̄ales. & s̄be imateriales alie a p̄io p̄m⁹. nō d̄nr esse entes q̄ h̄ant entitatē per se & per oēs modum s̄ si dicant̄ esse entes hoc est per attributionē ad s̄bam primā que est ipse d̄s gloriofus ita q̄ tā s̄be m̄ales s̄. & im̄ales alie a p̄o p̄m⁹. q̄ accēna dicunt̄ esse entia per attributionē ad vnu ens per se ens & per se v̄z̄ per cui⁹ esse & veritatē oia d̄nr nā & entia sicut cōmētator dicit in 2° huius. & ex hoc p̄z̄ q̄ analogia nō p̄nt dici analogia nisi p̄ attributionē ad aliqd̄ vnu numero. nō enim p̄nt dici aliqua analogia per attributionē ad aliquā formam que sit in eis. Nam veritas in forma tollit analogiā & equuocationē & ponit vniuocatiōnē. v̄ quecūq̄ p̄ueniūt in numero s̄z̄ formam illa sunt vni per p̄dicatiōnē. v̄ veritas in forma ponit vnitatez̄ in p̄dicatiōne. v̄ prius d̄nr fuit q̄ q̄to aliqua plura sunt talia per aliq̄z̄ formā que est in eis tāto magis d̄nr esse talia & p̄m̄eri sub ipso vniuoce. Et si tu dicis nōne oia sana d̄nr esse sana per attributionē ad sanitatē que est in aialib⁹ & ista sanitas nō est vna in numero s̄ est vna in sp̄e. Sine dubio d̄ q̄ lz̄ sanitas q̄ est in aiali sit vna s̄m sp̄em & multiplicet̄ s̄m numerū nō est lz̄. nisi per accēs. s̄z̄ q̄ oia ista sana d̄nr esse talia pp̄ sanitatē que est in aiali. Nā si illa sanitas que est in aiali. multiplicat̄ s̄m numerū h̄ non est in eis que d̄nr ad ipsam sanitatē analogice s̄z̄ multiplicat̄ sanitas s̄z̄ numerū i bis ad que se h̄z̄ al̄ vniuoce & sic possemus dicē in s̄ba. v̄ licz̄ oia sana d̄nr esse sana per attributionē ad sanitatē que multiplicat̄ s̄m numerū. h̄ tū est per accēs. s̄. q̄ multiplicet̄ s̄m numerūz̄ inq̄tum. n. ista d̄nr esse sana p̄ attributionē ad sanitatē que est in aiali: nō multiplicabit̄ in eis d̄ analogice & sic p̄z̄ q̄ oia analogia d̄nr esse analogia per attributionē ad vnu numero. & si sint multa in numero h̄ est p̄ accēs respectu analogie. q̄ non repitur in sanis analogia prout sanitas multiplicatur s̄m numerū sed reperit̄ ibi. vniuocatiō v̄ sanum de oibus aialibus sanis dicitur vniuoce.

Ad rationes ad quaz̄ primā iam p̄z̄ solutio p̄ iam dicta. Ad sc̄daz̄ cum tu dicis vniuocatiō sunt magis vnum q̄ analogia & tamen nō sunt talia per aliquod vnu in numero. dico q̄ vniuocorum est vnitas lz̄ sit in sp̄e vna & non vna numero in specie tamen maiorem vnitas vniuocorum quā vnitas analogorum in numero. per q̄ vnitatez̄ in numero omnia talia dicuntur esse sicut patet in anime consideranti & ideo non valet.

Quarti

Et p̄bia est de oibus posse speculari. Naz
si non p̄bi quis erit qui inuestigabit: si idē So-
crates et socrates sedens: aut si vnum vni con-
trarium: aut quotiens dicitur. *Text. v.*

Questio Quinta.

Veritur vnum q̄ est prim^m nu-
meri p̄uertatur cū ente et
videt q̄ sic qm̄ vt scribit in libro de vnitare et
vno oē q̄ est ideo est: qz vni numero est sed
vni in numero est prim^m numeri ergo et. *Text.* omne q̄
est: est hoc aliqd̄ s; q̄ est b̄ aliqd̄ est vni nūero ergo et.
Ad istam q̄onem dicit aliqui q̄ vni qd̄ est prim^m
numeri cōuertit cum ente et ad hoc
ostendendū p̄cedunt sic. dicit enim q̄ oē q̄ est in ente est
in aliquo genere entis s; cū nihil sit in genere qm̄ sit in ali-
qua eius sp̄e et nihil sit in sp̄e qm̄ sit in aliquo ei⁹ indiui-
duo et illius sp̄e et oē indiuiduū sit vni numero. et vnum
numero est sic principiuū numeri et ex hoc cōcludunt ipsi
q̄ vni qd̄ est prim^m numeri p̄uertitur cū ente. *Text.* Isti nō
b̄n dicit qm̄ non oē q̄ est in ente est in aliquo gnē entis. qm̄
prim^m p̄ inuenit in ente non tñ est in genere et etiā dicit
cōmentis. q̄ intelligētie sunt forme carētes genere iō et.
deficiunt et isti in alio qm̄ nō valet si hoc est hoc aliqd̄ er-
go est vni numero qz per aliqd̄ est hoc aliqd̄: et per aliqd̄
est vnum numero qm̄ vni qd̄ qz per suam entitatē et s; az
est hoc aliqd̄ et est vni numero per aliqd̄ additū eē entis
et ideo ali⁹ dō sicut mihi v̄ q̄ vni q̄ est prim^m numeri
non p̄uertit cum ente. Et ad hoc videndū est intelligēdiū
q̄ nos possumus vni qd̄ est prim^m numeri cōparare ad
sūū genus et ad numerū et ad arithmeticiū et ex istis trib⁹
possumus cōcludere qd̄ vni qd̄ est prim^m numeri nō con-
uertitur cū ente. Si autē nos cōparemus vni q̄ est prim^m
numeri ad sūū genus tunc p̄ q̄ vni qd̄ est prim^m numeri
est in genere q̄ntitatis et est q̄ntitas discreta. ergo cū vni q̄
est prim^m numeri nō trāscendat sūū genus. s. q̄ntitatem
et nā sine ens trāscendit q̄ntitatem appet et ita tale cū ente
non p̄uertit. *Text.* Istud et p̄ si nos cōparemus vnum qd̄
est prim^m numeri ad numerū. dicit enī p̄b̄s in. 10. in eis.
q̄ numerus est quedā multitudo et nō oīs multitudo est
numerus. Si ergo nō omnis multitudo est numerus et
cuiuslibet multitudinis p̄ncipiuū est aliqua vnitās tunc erit
aliqua vnitās que nō erit prim^m numeri qm̄ si oīs vnitās
esset prim^m numeri cū cuiuslibet multitudinis sit aliqua vni-
tās iam oīs multitudo esset numerus q̄ est falsū. et ideo
cum sit aliqua vnitās que nō est prim^m numeri et oīs vni-
tās est ens vel aliq̄ entitas iam erit aliqua entitas que nō
erit vnitās que est prim^m numeri. et sic appet qd̄ cū ens
sit in plusq̄ vni q̄ est prim^m numeri q̄ vni q̄ est prim^m
numeri cū ente non p̄uertitur. *Text.* Hoc idem p̄ si nos cō-
paremus vni q̄ est prim^m numeri ad arithmeticiū. Si enī
vnum q̄ est prim^m numeri p̄uertit cum ente tunc arithme-
tricus determinaret de oī ente. cū ergo nos videam⁹ arith-
metricus p̄siderare de vno qd̄ est prim^m numeri et de oī-
bus entibus que cadūt sub numero et tñ non p̄siderat de
omni ente v̄r̄ apparet qd̄ vni qd̄ est prim^m numeri nō
p̄uertitur cū ente. *Text.* Et notandū q̄ prime due rōnes p̄o-
bant q̄ vni q̄ est prim^m numeri non p̄uertit cum ente q̄
tunc ad significatū. 3° v̄ probat qd̄ non conuertitur cū
ente quantum ad suppositū.

Ad rationem primā. cū tu dicis omne q̄
est et. Sine dubio si nos vo-
lumus excusare auctore possumus dicē q̄ ipse accipit ibi
vnum numero pro oī eo q̄ est hoc aliqd̄ et ideo nō valet
argumentū qz non sequit^r vt dictum fuit prius. hoc est b̄
aliquid ergo est vnum numero. *Text.* Ad aliud argumētū
patet solutio p̄ iam dicta et.

Quoniam ergo vnius in quantum est vni q̄
et entis in quantum est ens eodem scōm se passi-
ones sunt. *Text. v.*

Methoda.

Questio Sexta.

Veritur vni q̄ possit esse aliqd̄ vni q̄
p̄uertatur cū ente et v̄
q̄ non qz si aliqd̄ vnum p̄uertit cū ente aut
hoc est vni q̄ est prim^m numeri aut b̄ est vni q̄
q̄ est vni p̄ essentia s; neutrum istoz modoz potest esse
ergo et. p̄bo assumpte vni enim q̄ est prim^m numeri nō
pōt p̄uertit cum ente qm̄ vnum q̄ est prim^m vni nō trā-
scendit genus q̄ntitatis. ens autē trāscendit genus q̄ntitatis
ergo vni qd̄ est prim^m numeri non p̄uertit cū ente. vni
etiā qd̄ est vnum per essentia non pōt p̄uertit cum ente.
bonum. n. s̄m opinione platonicoz et dī de eo qd̄ est in
actu et de eo qd̄ est bonū in po⁹. Nam ille qui est sanus
in actu non tñ dī esse bonus imo ille qui est sanus in po⁹
Nam si aliquis sit sanabilis hoc est alicuius bonitatis.
Sed ens s̄m q̄ ens dī tñ de eo qd̄ est in actu. Tunc at
ita est qd̄ ipsi dicebant qd̄ vnum p̄uertitur cum bō ita q̄
oē bonū est vnum s; bonū est in plusq̄ ens ergo et vni q̄
est in plusq̄ ens. si ergo est in plusq̄ ens cum eo nō p̄-
uertit igit nec vnum p̄ essentia nec vnum qd̄ est prim^m nu-
meri p̄uertit cū ente. *Text.* qm̄ aliqd̄ diuisibile diuidit^r
in aliqua plura nullum diuidēs est euacuans totū diuisū
nec aliqd̄ diuidētium pōt p̄uertit cum diuiso sicut p̄ de
aīali respectu rōnalis et in rōnalis. s; ens diuidit^r in vni q̄
et multa. ergo vnum p̄uertit nō poterit cū ente. *Text.* af-
sic sicut arguebat parmēides quicqd̄ est p̄ter ens est nō
ens vel nihil ergo si vni et ens p̄uertunt quicqd̄ est p̄ter
vnum est nihil. Si igit vnum p̄uertit cum ente ergo tñ
vnum est. s; ista est falsa tñ vni q̄. ergo vnum non con-
uertit cum ente. *Text.* Ad op^m arguit per dictū p̄bi in li-
tera. dicit enī p̄b̄s qd̄ ens et vnum se inuicem conse-
quuntur et est eadē natura entis et vnius s; non vna rōne
illa natura dicitur ens et vnum ergo et.

Ad istam q̄onē est intelligēdiū q̄ ens et vni q̄
p̄uertunt ita q̄ quicqd̄ est ens et vni q̄
et quicqd̄ est vni est ens et hoc p̄ sic ad b̄ enim q̄ aliqua
se sequunt^r sufficit q̄ rō vnius cōsequatur oē aliud sicut
p̄z nam bō et risibile se consequunt^r qm̄ risibile accipit a
tali p̄rietate que p̄sequitur nāliter nām humanā. Tunc
aut ita ē q̄ rō vnius ē indiuisio. Nam ex hoc q̄ aliqd̄ est
indiuisum a se et diuisū ab alio ex hoc aliqd̄ dī esse vni.
Tunc aut ita est qd̄ p̄rietates que ē indiuisio a qua indiui-
sione sumit^r rō vnius illa indiuisio p̄sequit^r oēm entitatē
Nam eo ipso qd̄ aliqd̄ b; esse eo ipso est diuisū ab oī
alio et indiuisū a se. Nā per illam eandē formā et mām
per q̄ b; q̄ sim b; qd̄ nō sim aīn⁹ et nō sim q̄ cap⁹
et b; esse distinctū ab oī alio et iō cum vnum ipotēt ta-
lem p̄rietatē. s. indiuisiōne que p̄sequit^r oēm entitatē si
cut declaratur ē p̄ q̄ vnum et ens p̄uertunt et p̄sequunt^r
se inuicē sicut dicit p̄b̄s qd̄ cuiuscunq̄ cōpetit rō entis ei
cōpetit rō vnius et oē ens est vni et oē vnum est ens. s; si
ens et vni p̄uertunt si ista ē nā tñ ens est. nōne ista est nā
tñ vnum est. *Text.* Sine du⁹ istud ē difficile videre. ut si. s.
ista sit vera uel nō. Intell^m ergo qd̄ qm̄ aliqua vno b̄n
aliquo⁹ p̄rietatē inter se et aliquo⁹ nō. tunc nihil p̄hibet q̄
dictio exclusiua addita vni illoz non ut b; appōz ad aliqd̄
qd̄ non excludat reliquū et qd̄ dictio exclusiua addita vni
illoz: put b; oppōnē ad aliqd̄ qd̄ excludat ipz. verbigrā
bō et aīal non opponunt simpliciter iter se s; aliquo⁹ b̄n
oppōz inter se sicut v̄le et singulare et iō si dicat sic tñ bō
est non p̄ b; segtur ergo nō aīal est. qz aīal includit in rōe
bois nec addit^r rei ista additio exclusiua tñ ut bō b; op-
pōm aliquo⁹ ad aīal bō enī ut in se accept⁹ non b; oppōz
aliquo⁹ ad aīal. Si at dicere tñ particulare est b̄n sequit^r
non q̄ vni uersale ē. qz p̄ticulare et vni uersale opponunt^r.
Similiter est de vno et de ente. nā s; vni et ens ipotēt
eandē naturā nec b̄n opp^m simpliciter iter se nihilomin⁹
vni et ens aliquo⁹ opponunt. nāz rō entis alia est a rōne
vnius. et ab alio sumit^r rō entis et vni⁹. nā rō entis sumit^r
ab esse rō uero vnius sumit^r ab indiuisiōne et iō cū ratio
entis sumit^r ab esse nihil opponit^r enti nisi nō ens: cū nō
ens tñ opponat^r ei a quo accipiebat rō entis. s. esse et iō

ista propositio est vera. tñ ens est. qz ista ppositio respicit
 tñ non ens qz opponit ei. vero aut vnus accipit ab indi
 uisione & iò illud qz opponit uni est multu siue multitu
 do & iò cum dicitur sic tantu vnum est ista ppo respicit mul
 ta non esse siue multitudinē non eē & cum ois multitudo
 sit ens iaz per istā ppositionē sequeret qz aliquid qd est
 ens sit non ens qz qui dicit vñ tantu esse excludit oppo^m
 vñ. s. multum eē & sic sig^m multum nō esse. & cum omne
 multum sit ens tunc sequeret sicut dictū est qz si tantum
 vnum est qd aliqd ens sit nō ens & ideo propositio ista fal
 sa est. tantum vnum est. lz ista sit vera tantum ens est. & lz
 etiam ens & vnum conuertantur.

Ad primam rationē cum tu dicis bo^m dici
 tur de eo qd est in po^a & de eo
 qd est in actu: ens at non lz tantum de eo qd est in actu sine
 dubio platonici posterūt qz bonum erat maxime vñ. vñ
 si queret ab eis quid est dō dicent qz dō est vnitas & bo
 nitas & post vñ & bonum ipsi ponebāt qz ens est maxie
 cōe. vñ dicitur in 4. ppositione de cās qz prima rerum
 creaturaz est esse. Sine dubio isti decepti sunt ex hoc qz
 non accipiebāt ens & bonum vniformiter lz accipiebant
 bonum in sua vtilitate fm qz bonum est cōe ad bonum in
 actu & ad bonum in po^a lz non accipiebāt ens vniformit^r
 lz ipm hōiebant ad ens in actu & bñ verum est ut ipsi di
 cebant qz ens & bonum in actu cōuertunt sñr ens & vnum
 in actu puertantur lz si nos accipiamus ens vniformiter
 fm qd est cōe. ad ens in actu & ad ens in potētia tunc oē
 ens est bonum & omne ens est vñ & omne bonū est ens
 & omne vñ est ens ita qz sicut illud qd est bonum in actu
 cōplete participat rationem bonitatis & sicut illud qd est
 bonum in po^a incōplete participat rationē bonitatis sic est
 de ente. Nam ens in actu cōplete habet enutiatē ens vero
 in po^a incomplete. Et tunc ad alia est intelligendū qz
 quando aliqd diuisū diuidit in aliqua diuidentia si illa
 diuidentia sint in pmixta uez est qd neutrum illoz ptinet
 totum diuisū nec aliqd illoz conuertitur cū diuiso si
 cut p3 de rationabili & in rōnabili respectu aīalis lz si illa
 diuidentia sint permixta ita qz ratio vnus saluet in alio
 salūm aliquo modo tunc non oportet qz vnum illoz non
 conuertat totum diuisū nec op3 quod vnum illoz
 non conuertat cum diuiso. verbigratia ens diuidit in bo
 num & malum. sed ista. s. bonum & malum permixta sunt
 nam ratio vnus saluatur in alio aliquo mō sicut ratio bo
 ni aliquo mō saluatur in malo. Nam nō est dare pure ma
 lum sicut dicit pbs in primo morā: & ideo lz diuidatur
 ens in bonū & malum: qz tum permixta sunt ita qz ratio
 vnus aliquo mō saluatur in alio. ppter hoc non oportet
 quin bonum puertatur cum ente & euacuet totū ens simi
 liter se habet de vno & multo qz vnus enim ens diuidat in
 vnum & multa qz tñ ista sunt permixta. ita qz rō vnus sal
 uatur in multo. Nam sicut nō est dare pure malum. sic nō
 est dare pure multum. vñ nullum est multum qñ sit alio
 modo vñ sicut dicit pcalus qz omnis multitudo in vni
 tate radicali & reducitur in aliquā vnitatem & ppter hoc
 cum vnus & multa sint permixta nihil prohibet quando
 ens diuidatur in vñ & multum cum conuertat in vnus
 cum ente & euacuet tantum ens. Et ad aliud patet ratio
 per iam dicta. & c.

Questio Septima.

Veritur virum vñ addat aliquid
 supra ens & videtur qz sic
 quoniā si vnum non adderet aliqd supra ens
 tunc vnum nō esset posterius addens sed hoc
 est falsum qz vnum posterius intelligit qz ens ergo & c.
 Et oppositum arguit sic. dicit enim pbs qd ens & vñ
 non separant in generatione & corruptione lz si vnum ad
 deret aliqd sup ens tunc ens vnum posset corrūpi abiqz
 eo qz corrūperet ens lz hoc est falsum ergo & c.

Ad istam questionē possumus dīe qd vnum
 addit aliqd super ens & hoc p3 pzo
 er dicto Auicē. dicit enim Auicē. in prim^o siue metha. qz
 ens & res primo iprimūtur in aīa & si ppressiones istoz nō

precedit impressio alicuius sed oīa alia ab ente posterius
 impressa sunt in aīa et talia se habēt per additionē ad illud
 qz p^o intelligitur sed ens et vnum sunt hui^o quoniā ens
 primo imprimit in anima ppter hoc dico qz vnum ad
 dit aliqd super ens. Et hoc idē possumus accipere ex
 dicto pbi dicit enim pbs in littera qz illud prin^m de quo
 lz aut negō aut affirmatio uā est primum prin^m inter oīa
 complexa lz non est dignitas qz complexa prima nisi quia
 simplicia eius p^a sunt simplicia eius sunt ens et non ens
 et ideo p3 pbs qz ens est primo apprehensum ab aīa iter
 omnia que apprehenduntur ab ipsa. lz omne qz posterius
 apprehēdit se habet per additionē ad illud qz primo ap
 prehēditur. Sed quid sit illud qz addit vnum sñr ens si
 ne dubio hoc est difficile. dicit enim Auicē. ut sibi impo
 nit cōmentator qz sicut album & musicū addunt aliqd re
 ale sñr aliud siue super naturam rei sic vnum addit aliquid
 reale super ens sed hoc stare non pōt. nam si hoc est uez
 tunc ens et vnus separari possent in corruptione ita qz pos
 set corrūpi ens vnus et tamē non corrūperet ens. quō
 niam quecunqz aliqua ita se habēt qz vnus addit aliquid
 reale super aliud vñ potest corrūpi alio remanēte. si
 cut patet pōt corrūpi hō abus en3 tamē remanēat hō
 et sic esset de ente et vno sumū adderet aliquid reale sup
 ens sicut po. auicē. et ppter hoc op3 alium modū inueni
 re et hunc ponit cōmentator dicens qz vnum non addit
 aliquid reale sup ens sed tantum rōnis. et dicit sic cōmen
 tator qz in spālibus est ita qz lz vnum spāle addat aliquid
 reale sup alterum bene pōt esse qz vnum illoz conuer
 tatur cum reliquo sicut p3 de homine et de risibili. Sed
 in generalibus et transcendentibus non est rōnale qz vnus
 addat aliqd reale super aliud et tamē conuertat cum eo.
 Et ad hoc declarandum est intelligēdum. duas ppōnes
 6°. qz transcendens añ transcendētī differt in duobus pmo
 quoniā transcendens preter de oibus non transcendens at
 de oibus predicari non potest. et i^a ppositio est per se ue
 ra. scōa ppositio est. qz illud qd inest alicui rōne trans
 cendentis. illud non tantū inest ei et omnibus talibus ue
 rum etiā inest omnibus que continentur sub eo respectu
 transcendente sicut patet. si enim aliqd inest homini non rō
 ne hominis sed ratione aīalis illud non tantū inest oibus
 hominibus imo inest oibus que sunt sub aīali. ex his du
 abus ppositionibus arguit cōmentator. sic qz si vnum ad
 deret aliqd reale sup ens tunc quero de illa reali. sup ad
 dito utrum sit vnum aut non. si tu dicas qz illud sup addi
 tum non ē vnum. tunc hoc ē ptra primā ppositionē. s. qz
 transcendens preter de oibus. Si tu dicas qz illud super
 additum ē vnum. tunc qro utrum sit vnum per aliqd sup
 additum aut non. si tu dicas qz tale sup additū aut nō. si
 tu dicas qz tale sup additum non est vñ per se lz per ali
 quid sup additum tunc etiaz querā de alio sup addito et
 sic esset ab ire in infinitū. Et si tu dicas qz illud sup ad
 ditum reale ipsi enti nō sit vnum per aliqd sibi per addi
 tum lz sit vnum per illud qz est ens. tūc eadem ratione di
 cam de primo ente. nam scōa ppositio dicebat qz illud
 qz inest alicui rōne transcendentis inest oibus alijs et ideo
 si illud vñ super additum non ē vñ per aliud sibi addi
 tum. sed ē vñ ratione qua ens tūc illud inest oibus enti
 bus. ita. s. qz vñ qd est ens erit vnus per illud per qz est
 ens. vñ illud arg^m qz cūqz non est standū in primis est
 procedere in infinitum nō est bonum nisi comparatio sit
 vniformis interea. vñ si sit comparatio vniformis iterea
 optimū arg^m est. s. qd si non est standū in primis er
 go est procedere in infinitū. et sic est in pposito et ideo si
 aliquod ens non esset vñ per se. sed per aliqd sup addi
 tum tunc in infinitum esset pcessus in illud vnum sicut di
 cit cōmentator in lra. Similiter argumentū illud. s. qd si
 statur in aliquo ergo i p^o. non ualet ubi ē sit comparatio
 vniformis interea et tūc si sit comparatio vniformis iter
 ipsa optime ualet et ideo cum in pposito si sit vniformis
 comparatio si sit accipere aliqd vnus sup additū qd non
 sit vnum per aliqd aliud lz sit vñ ratione qua est ens tūc
 eadem ratione standū est in primo cum sit tbi vniformis

comparatio et sic patet quod unum non addit aliquid reale supra ens. et quod cum ente convertitur.

Ad rationem patet solutio. nam cum prius ait quod non addit aliquid reale cum addit aliquid reale cum non separat in generatione nec incorruptione non excludit quod addat aliquid rationis. etc.

Questio octava.

Veritur quod unum addat aliquid rationis supra ens et videtur quod non quoniam ens et unum importans eandem naturam. ergo cum ens non importet aliquid rationis videtur quod unum non addat aliquid rationis supra ens.

Ad istam questionem intelligendum est. quod sicut dicit Avicenna. ens ad. et res. primo in principio in anima et omnia alia ab ente posterius imprimuntur in anima. et ideo cum unum sit posterius ad ens et omne posterius addat aliquid super illud dicitur cuius est posterius oportet quod unum cum posterius se habeat ad intellectum quod addat aliquid super ens. nunc autem ita est quod unum posterius se haberi ad intellectum entis hoc potest dupliciter esse vel ita quod unum sit aliquid modus spiritualis essendi vel ita quod unum addat aliquid super ens. Nunc autem ita est quod unum non potest se habere posterius ad intellectum entis. ita quod sicut si spiritualis modus essendi. quoniam si unum esset modus spiritualis tunc intraret ens et tunc non posset converti cum ente relinquitur ergo quod unum sic sit posterius ad intellectum entis quod addit aliquid super ens. Nunc nunc ita est quod omne quod additur alicui est preter naturam eius cui additur et illud cui sit additio non potest predicari de eo quod addit sibi et ideo cum sint duo que sunt preter rationem entis de quibus ens non possit predicari. scilicet rationes et privationes quod privationes de se non sunt aliquid sed sunt non aliquid. unde dicit philosophus. philosophorum quod privatio de se est non ens. Respondeo et de se non sunt aliquid. sed sunt ad aliquid et ideo oportet quod unum addat tale quod super ens quod illud sit preter rationem entis et hoc non potest esse nisi illud sit privatio vel ratio. Et tunc dico quod unum non addit aliquid relationis super ens immo bonum et verum addunt hoc. scilicet aliquid relationis super ens. Nam verum addit relationem ad intellectum. bonum vero relationem ad appetitum. unum autem addit super ens privationem. scilicet indivisionem. unde ratio unius accipit ab indivisione. nam ex hoc aliquid dicitur esse unum quod est indivisum in se et divisum ab omni alio et ex hoc patet quid veritatis habeat illa distinctio que sit communiter quod unum et ens convertuntur quantum ad supposita sed non convertuntur quantum ad significata. nam ista distinctio et est vera et est falsa. quoniam si tu intelligas. quod aliqua natura significatur non aliter nomine unius per unum que non significatur per es. falsum intelligis. Si autem intelligas quod non convertuntur in significato sic intelligendo quod est aliqua natura subiecta cui non competunt ille due proprietates a quibus accipitur ratio unius et ratio entis. nam ratio unius est ratio indivisionis. ratio autem entis est ratio essendi et sic debemus intelligere quod ens et unum non convertuntur in significato non quod sit alia natura unius et alia entis significata. sed quod alia est ratio aqua accipit nomen unius et alia ratio est aqua accipit nomen entis. Et tunc ad rationem primam cum tu dicis si unum adderet aliquid super ens non esset eadem natura entis et unius dico quod debemus sic intelligere quod entis et unius est eadem natura sed non sub ea ratione considerata vel significata sicut dicit philosophus in littera. Ad aliud tu dicis unum dicit privationem multitudinis. dicit aliquid quod unum dicit privationem divisionis et non privationem multitudinis. ita quod intellectus primo intelligit rem esse et postea intelligit rem non esse et intelligendo hoc dicit quod intellectus intelligit rem esse unam. Sine dubio illud non videtur esse ad intentionem philosophi et commentatoris. Nam philosophus et commentator dicit quod unum dicit privationem multitudinis et ideo cum sint cre-

dendi videtur mihi melius possumus dicere. scilicet quod unum dicit privationem multitudinis. sed illa privatio multitudinis magis est secundum modum intelligendi et intellectum quam secundum rem et veritatem. Nam si esset lapis unus et non esset aliquid aliud in toto mundo nisi solus ille lapis adhuc sequeretur quod esset ille lapis unus et ideo sed unum dicit privationem multitudinis. illa privatio magis secundum intellectum quam rem et veritatem. vel possumus dicere sicut dicit Avicenna. quod multitudo est notio secundum imaginationem et sensum quam sit veritas triunitas est magis nota secundum intellectum quam sit multitudo ideo. etc.

Questio nona.

Veritur quod unum differat unum quod est privationem multitudinis. scilicet illa privatio multitudinis magis est secundum modum intelligendi et intellectum quam secundum rem et veritatem. Nam si esset lapis unus et non esset aliquid aliud in toto mundo nisi solus ille lapis adhuc sequeretur quod esset ille lapis unus et ideo sed unum dicit privationem multitudinis. illa privatio magis secundum intellectum quam rem et veritatem. vel possumus dicere sicut dicit Avicenna. quod multitudo est notio secundum imaginationem et sensum quam sit veritas triunitas est magis nota secundum intellectum quam sit multitudo ideo. etc.

Ad istas questionem dico quod unum quod est principium numeri non addit aliquid privationem multitudinis. scilicet illud quod est per se non ens non potest esse principium entis per se. cum quod estitas sit ens per se ut dicit philosophus in 5. meth. et unum quod est principium numeri et numerus sit quod estitas tunc unum quod est principium numeri est principium entis per se. scilicet quod estitas quod unum quod est principium numeri non potest importare privationem. scilicet. spiritus entis non potest privari ex non ente per se ergo cum numerus sit spiritus entis ipsius numeri non potest per se esse principium aliquid. scilicet quod sit non ens cum quod unum sit principium numeri impossibile est quod unum quod est principium numeri importet privationem cuius privatio sit non ens per se. sicut dicit philosophus in 5. philosophorum. patet ergo quod unum quod est principium numeri non importat privationem. tunc quod est principium entis per se. tunc quod spiritus entis ex non ente potest privari non potest sed quod sit illud quod importat unum quod est principium numeri sine duobus valde difficile est. commentator tamen et multi alij videntur dicere quod illud positum quod importat unum est mensuratio quodammodo et hoc per istam rationem quod ratio quod estitas sumitur a mensuratione. unde de ratione quod estitas est mensurare et cuius ratio mensure maxime saluet in quod estitate discretiva et unum est principium quod estitas discretiva. per hoc dicit ipsi quod illud positum quod unum quod est principium numeri importat unum est mensuratio quedam. Sine duobus credo quod hoc non sit bene dictum quoniam mensura est ratio quodammodo. ergo commensuratio est ratio quodammodo. Nunc autem ita est quod numerus est spiritus entis absoluta. tunc arguo sicut arguebat philosophus. scilicet quod unum non potest importare aliquid privationem quod spiritus entis ex non ente potest privari non potest sicut arguo hic quod cum unum sit spiritus entis absoluta et commensuratio sit quodammodo spiritus entis non absoluta quod ratio quodammodo est que est per comparationem ad aliud et id sicut spiritus entis non potest privari ex non ente. sic spiritus absoluta non potest privari ex non ente absoluta siue respectue quod numerus qui est spiritus entis absoluta non potest privari ex commensuratione que est spiritus entis respectue et sic unum quod est principium numeri non importat commensurationem et ideo credo quod melius potest dici aliter. Et per intelligendum quod res quod estitas forma quodammodo est et potest privari in forma duplici. uno secundum quod est in forma potest rem in se et absolute. Alio secundum quod potest rem non in se sed per comparationem ad suas partes. unde si sit de sensu et de intellectu quod sensus sicut probat prospectus fert in totam rem per aspectum et postea fert in rem comparationem ad suas partes sicut est de intellectu. Nam intellectus per fert in rem totam. non quod privatio

feratur in rem per comparationem ad suas partes s; feratur ipse intellectus in re totaz primo aspectu re ipsam cognoscens & postea cognoscit re per comparatione ad suas partes. Hic dico q; illa forma que est v; d; q; t; itas que continet sit illa p; p; h; c; rem in se subiecta. sicut intellectus p; intelligit rem in se & et illa eadē forma non tū p; h; c; rem in se s; p; h; c; rem per cōparationē ad suas ptes. Sicut est vna & eadem res que d; actio & passio differens s; in re & illa eadē res est ab agēte & est in patiēte sic dico q; est vna & eadē forma s; in rem quecūq; sit illa que p; h; c; rez in se & p; h; c; rem per cōparationē ad suas ptes tūc dico q; illa forma s; in q; p; h; c; rem in se nō per cōparationē ad suas partes. illa forma sic p; siderata d; vnitas que est p; c; ipiū numeri. sicut res ipsa dicit actio s; in q; est ab agēte. Illa autē eadem res s; in q; p; h; c; rem per cōparationē ad suas partes d; q; t; itas p; t; nna. sicut eadē res s; q; est in patiēte d; passio & sub istis rōnibus vna & eadē res p; siderata facit diuersa p; d; camēta. vt p; dicamētz actus & passionis & tū est vnus & idē actus realiter actio & passio. Similr est vna realiter forma que p; h; c; re in se & p; h; c; rem in comparationē ad suas ptes & s; in q; illa forma intelligit ab intellectu vt p; h; c; iens rem in se d; vnitas que est p; m; n; meri s; ac q; illa eadē forma intelligit ab intellectu actu p; h; c; iens rem subiectā. s; ipm subiectū per comparationē ad suas partes. d; illa forma sic p; siderata q; t; itas p; t; nna. Ita q; sicut actio & passio sunt vna & eadem res differt tū s; in rōnem prout est ab agente & prout in patiēte. sic est vna & eadem forma s; in rez quecūq; sit illa que dicitur vnitas que est p; m; n; numeri & que est q; t; itas p; t; nna sed differt s; in rōnem q; sicut visum est illa forma dicit vnitas que est p; c; ipiū numeri s; in q; p; h; c; rem in se d; etiā q; t; itas p; t; nna s; in q; intelligit vt p; h; c; iens rem in cōparationē ad suas ptes. Et si sic dicat credo q; p; per hoc reddi causa oīum eoz que d; r; de vno. dicit enim q; q; t; itas discreta est p; rior q; sit q; t; itas p; t; nna quoniā p; rior est intelligere re in se q; per cōparationē ad suas partes. q; illa eadē forma dicit vnitas que est p; m; n; numeri vt p; h; c; iens rem in se que d; q; t; itas p; t; nna s; in q; intelligit illa forma vt p; h; c; iens rem in cōparationē ad suas partes. pp hoc q; t; itas discreta dicit p; rior q; t; itate p; t; nna sicut actio d; esse p; rior q; p; s; s; iōnaliter: quoniā esse ab agente s; numerum p; rior est q; esse in patiēte. & pp hoc actio p; rior ē passione sp est discrete ex 1^a pte & sic d; q; t; itas discreta est p; rior cōt; nna. Ex hoc et pōt reddi causa q; indiffinitioe p; rini ponunt partes & indiffinitioe vnitatum ponit p; rinatione partū: & rō assignari potest per illud q; dicitur est. dicitur est. n. q; illa forma d; q; t; itas p; t; nna s; in q; intel- ligitur vt p; h; c; iens rem per cōparationem ad suas ptes & propter hoc in diffōne p; rini ponunt partes. v; q; conti- nuū est cuius partes copulant ad aliquē cōmunez termi- nam. vnitas vero que est p; m; n; numeri diffinit per p; rinationes partū cuius rō est. quoniā illa forma s; in q; in- telligitur vt p; h; c; iens rem in se d; vnitas que est p; m; n; nu- meri & pp hoc nō diffinitur per ptes s; per p; rinationem partū. dicitur et q; vnitas nō est s; ba posita punctus antez est s; ba posita cuius rō est q; pō importat s; tū partū & or- dinem partū. vñ pō nihil aliud est q; quedā ordinatio & situs partium in toto. & iō etiā illa forma dicatur quātitas p; t; nna s; in q; intelligit vt p; h; c; iens rem in cōparationem ad suas partes & p; c; ius est p; rincipiū q; t; itatis. continue & videt esse quedā ordinatio partū pp hoc dicit esse s; ba posita: vñ non d; punctus s; ba posita q; sit in re materiali sed d; s; ba posita pp illud q; dicitur est. vnitas autē non d; s; ba posita pp non q; vnitas non sit in re mālī sed dicit vni- tas non esse s; ba posita. q; vnitas nihil aliud est q; forma in- tellcta vt p; h; c; iens rem in se. non in cōparationē ad suas partes & q; non videt quodāmodo importare ordinē par- tium. ppter hoc vnitas dicit s; ba non posita. punctus autē dicit s; ba posita & sic pōt reddi causa oīuz eaz que dicunt de vno & q; t; itate. Est autē intelligenduz q; circa rōnem sunt 4. vnitates. Illa enim forma s; in q; dat rei subiecte esse in se. dicit vnitas que est p; c; ipiū numeri & ista vni-

tas que est p; rincipiū numeri non reducitur in vnuz q; conuertit cum ente. quoniā vnuz q; p; uertitur cum ente dicit p; rinationē. hoc autē vnitas non est p; riuo imino est quedam forma & iō illa vnitas non reducitur in vnuz q; cō- uertitur cum ente s; reducitur in entitatem. Ista et forma dicit vnitas quedā s; in q; p; h; c; rem in comparationē ad suas partes & et ista vnitas non reducitur in vnuz q; p; uertitur cum ente. quoniā ista vnitas nō est p; riuatio s; est q; t; itas. vnuz autē q; conuertit cum ente est p; riuatio quedā & ppter hoc ista vnitas nō reducitur in vnuz q; cōuer- titur cum ente s; reducitur in ens. Sunt autē & alie due vni- tates. Nam sicut sunt due vnitates s; in q; ista forma dat duo esse hoc & hoc. & ille due vnitates non reducunt in vnuz q; cōuertitur cum ente sic sunt due vnitates s; in q; illa forma dat duo esse hoc & hoc & iste due vnitates s; in q; dat illa forma duo esse nō hoc & h; reducunt in vnuz q; p; uertitur cum ente quoniā sunt p; rinationes quedam. Est autē vltorius intelligendū q; s; vnitas que est p; rincipiū numeri & vnitas que est q; t; itas cōt; nna sit vna & eadem forma sicut actio & passio sunt vna & eadē res. tū vnitas que est p; rincipiū numeri nō mētur dici q; t; itas s; p; rincipiū q; t; itatis. quoniā de rōne q; t; itatis est habere partes. & q; forma intellecta s; in q; p; h; c; rez cui inest ab- solute nō in comparatione ad suas partes ppter hoc vni- tas que est p; rincipiū numeri nō d; q; t; itas sed p; rincipiū numeri. Illa autē vnitas que dicit s; in q; p; h; c; rem in comparationem ad suas partes dicitur q; t; itas.

Ad rationes p; solutio 7c.

Questio Decima.

Veritur vnuz q; est p; m; n; numeri inueniatur in substātijs se- paratis & v; q; sic qm vnuz q; est p; rincipiū numeri v; importare quādam cōmensuratio- nem. s; cōmensuratio inuenit in substātijs separatis ergo & c. **S**. vnitas non h; positionē. ergo in illis videt esse vnitas que nullā h; positionē & talia sunt s; ba separate. **g**. & c. **S**. vnitas est indiuisibilis **g**. in illis v; posse inue- niri talis vnitas que sunt maxime indiuisibilia s; ba aut se- parate sunt maxime indiuisibiles. ergo & c. **A**d opp^m as sic si vnuz q; est p; m; n; numeri inueniret in omni ente. sequit q; arithmeticus determinet de oī ente. cum ergo arithmeticus nō determinet de oī ente & tū determinat de oībus que se extendit numerus. videt q; vnuz q; est p; rincipiū numeri nō inueniat in substātijs separatis.

Ad istam qōnem dicit quidam q; vnuz qd est p; m; n; numeri p; uertit & p; uenit oib⁹ entibus & s; b; separatis & hij fuerūt platonici qm plato- nici pōnerūt q; numeri erant s; ba ipsaz rez & ppter hoc cum ipsi pōnerēt numeros eē s; bas oīum rez dixerunt q; vnuz qd est p; m; n; numeri inuenit in substātijs separatis. **I**ta pō non pōt stare. Impossibile enī est q; numeri sint s; ba rez q; numerus est spēs q; t; itatis & species q; t; itatis est accēs & ideo numerus est accēs & ideo cum ipos- sibile sit accēs esse substātiā rei impossibile est numerus esse substātiā oīum rez sicut ipsi ponebant. **P**osuerunt etiā quidam alr sicut Auicē. dicit Auicē. q; vnuz qd est p; rincipiū numeri ipoztat quoddaz accēs q; in omnibus entibus inuenit & ppter hoc inueniebat in substātijs se- paratis & in oībus entibus. Ista positio stare non pōt cū inueniat aliqd ens in quo non inueniat aliquid per accēs. **S**. illud per accēs q; importat vnuz nō est nisi q; . euz ergo ens trāscendit q; t; itatem & vnuz qd est p; rincipiū numeri nō trāscendat q; t; itatē apparet q; vnuz nō inue- nitur in oī ente. **S**ine dubio q; t; m; ex verbis Auicē. possumus apprehēdere. bñ sentiebat auicē. q; vnuz. s. d; cebatur ab indiuisione s; illud qd decepit ipsum Auicē. fuit. s. q; credidit q; ad rōne accidentis sufficeret illa p; riuatio aqua p; rinatione sumit rō vnuz & hoc non videtur esse verū. nam illa p; riuatio nō est nisi s; in modum intelli- gendi vel ipse forte fuit sic deceptus in hoc. s. qd credidit illam p; rinationē aqua accipit ratio vnuz significari noie

vnitas. **C**Alij tñ aliter dñt q in substantijs separatis non inuenitur vnũ q est prin^m numeri quoniã dñt ipsi vnũ q est prin^m numeri dicit aliquid per accñs ⁊ omne per accñs est per mãm. cum ergo in sbijs separatis nõ sit mã dñt ipsi q vnũ qd est principũ numeri nõ poterit esse in substantijs separatis. **C**Sine dubio 3° isti^o positionis natura est sicut credo. s; r3 non est bona quoniã in sbijs se paratis bñ inuenitur aliqd per accñs s; careant omni mã sicut esse eaz q est accñs. Nam sbe separate sunt compo site ex infinito ⁊ finito vñ sicut forma materialis recipit i mã. sic esse in eis recipit in mã. vñ vnũ q est principũ numeri. al' non q; iporat qdñq; accñs s; iporat prin^m qñtatis accñs in eis nõ inuenit. sed q; dicit ⁊ est princi pium qñtatis. Nũc aut ita est q; qñtatis in substantijs se paratis inueniri non põt ⁊ pp hoc sine dubio melius est dõ sicut mihi videt q vnũ qd est prin^m numeri non in uenit in substantijs separatis quoniã numerus nihil aliud est q; vnitas replicata. cũ ergo vt cõmentator dicit in 2°. huius numeratio fiat. per materia; ⁊ mã non sit in ipsis sbijs separatis p; q vnũ qd est principũ numeri in substantijs separatis inueniri non potest.

ad rationem primã cum tu dicis. vñ qd est prin^m numeri vñ ipor/ tare cõmensurationẽ. qualr aut in sbijs separatis inuenta tur mensuratio hoc patebit in .xi. **C**Ad aliud tu dicis vni tas non h; pãm dico q vnitas per se non hab; pãm per accñs tñ bene h; sicut fuit visum in pcedenti qñõ. sed q; sbe separate nec per se nec per accñs hñt pãm. ppter hoc rẽ. Similiter dõ est de alio. rẽ.

Questio Undecima.

Veritur vtrum de vnitate q est pñ cipũ numeri possit predi cari qñtatis ⁊ vñ q sic quoniã sicut se hñt prin cipia sbe ad sbam ita se habent principia qñtita tis ad qñtitatẽ s; de principijs sbe predicat substantia. g^o de principijs qñtatis predicabit qñtatis. **C**S. si de principijs qñtatis non predicaret qñtatis aut q; ma gis h; esse q; substantia aut q; min^o h; esse sed qñtatis nõ habet magis eẽ q; substantia ⁊ ideo nõ dicit qñtatis nõ predicari de suis pñcipijs q; ipsa habeat maxime esse. g^o si non predicat de suis principijs hoc est q; h; mime esse sed hoc non põt esse q; relatio inter cetera entia est mime ens ⁊ tñ predicat de suis principijs. Nam sicut dicit pñs pñcipia rlonis sunt relationes. ergo rẽ. **C**Ad op^m ar. sic de ratione qñtatis est hñre partes s; vnitas que est pñm numeri ⁊ punctus non habet partes. ergo rẽ.

ad istam qñõnem est intelligendũ q latent equi uocationes in generibus. nunc ar ita est q; quedã est ano^o que tollit nãm generis. quedam aut est que non tollit sino sequit genus ⁊ predicat etiaz vni uoce. s; est intelligendũ q triplex est ano^o est c^o quedam ano^o que est sm qd illud nobilis saluat in vno q; in alio sicut color nobilius saluat in albo que in nigro. Nam at ita est q; aliquid sicut g^o predicari non põt de principijs ⁊ principiatũ cũ in principijs ⁊ principiatũ non sit aliqd eõẽ qd equaliter predicet de principijs ⁊ principiatũ ⁊ ideo non est sic dõ qd substantia que est genus predicetur de materia ⁊ forma ⁊ cõposito sicut genus s; predicatur de eis sicut analogũ. Substantia enim que est genus non predicat sicut gen^o nisi de substantijs cõpositis s; de istis principijs ⁊ principiatũ bñ predicat aliqñ aliqd analog^m ita q; aliqñ sic ⁊ aliqñ non: qñ enim aliqd competit prin cipijs ⁊ principiatũ. itaqd principiatũ per naturã prin cipio; ⁊ principijs per naturã principiatũ tñc de ipsis principijs ⁊ principiatũ põt aliqd predicari analogice ita qd rõ analogice illi^o accipit ab eo q; erat vnus per se ⁊ alterius per naturã alterius ⁊ sic de mã ⁊ forma pñcipari põt h nomen sbe sed hoc est analogice ex hoc q; materia ⁊ forma aliquomõ pueniunt rõni aqua accipit nomẽ sbe Nam nomen sbe accipit ab substare vel aliquo butus ⁊ q; mã ⁊ forma cõueniunt in rõn: i^o pp hoc mã ⁊ forma que sunt pñcipia sbe cõposite pueniunt analogice in noie

substantie s; qñtatis non predicatur de vnitate nec depñi cto sicut ergo sicut dictũ est prius. nec etiã analogice qñ opoteret tñc q; vnitas ⁊ pñctus puenirent in rõne aqua accipit nomen qñtatis. Nunc aut ita est qd nomẽ qñ tatis vñ siue ex diuisione. Nam de rõne qñtatis est ha bere partes ⁊ iõ dico cũ vnitas ⁊ punctus nullo mõ con uenirent in rõne ista aqua accipit nomen qñtatis dico q; nec analogice. nec sicut genus pñcipatur quantitatũ de principijs quantitatũ.

Ad rationem primã cũ tu dicis prin^m sbe rẽ. dico q; nõ est simile de principijs sbe ⁊ de principijs qñtatis. quoniã pñcipia substantie. s. materia ⁊ forma quodãmodo participant de rõne aqua accipit nomen sbe. principijs autẽ quantitatũ non pueniunt in rõne aqua accipit nomen qñtatis sicut dictũ est. **C**Ad aliud dõ q; qñtatis non predicat de pñ cipijs qñtatis q; bñt maxime eẽ. nec q; habeat mime esse s; pp hoc illud q; dictũ est. Si tñ vellet dñe aliq; q; nomẽ qñtatis accipit ab aliquo siue ab aliqua pñcipia te in qua puenire pñt vnitas ⁊ punctus possit dici q; qñi tas diceretur de his analogice ⁊ puenirent analogice in nomine qñtatis sed vel illã proprietates non bñ video nec forte est possibile. rẽ.

Sunt autem quidam qui vt diximus di cebant contingere idem esse ⁊ non esse ⁊ exi stimare. rẽ. **Tex. ix.**

Questio Duodecima.

Veritur vtrum circa illud principijs impossibile est aliqd simul esse ⁊ non esse. possibilis sit errore. ⁊ vñ q; sic qñ prin^m in speculabilibus se hñt sicut finis in agibilibus ⁊ pãm pãm in speculabilib^o vñ se hñt sicut primus finis in agibilibus in pñcipijs possibilis est erro: sicut p; p^o moral ergo vñ q; in p^o prin^m in speculabilibus pñ esse erro: **C**S. nõ sit q; ipossibile e fieri s; Eracti^o ⁊ anaxa^o errauerit circa illd pñm^o g^o circa ip; e erro: possibit.

Ad istam qñõne possumus pcedere vel dñe q; circa illud prin^m dicere esse erro: possibilem h; põt esse duplr aut directe aut indirecte tunc dico q; circa illud prin^m erro: eẽ directe nõ est possibile qñ ad hoc q; sit erro: directe circa hoc requirunt plura p^m est q; itelligit in actu ille qui errat q; qñ itelligit aliq; in p^o quis circa illud nõ errat sm q; requirit est q; beat aliquã rationẽ que faciat ipm opinari s; in veritat. naz sine aliqua rõne non ptingit aliqñ opinari s; in veritat. 3^m q; requirit est q; illud circa q; sit erro: lateat ipm qui errat sicut dicit pñs in littera. Ois decipiunt circa que ignorant. **C**Nũc dico q; si nos inspiciamus ad istã non est possibilis erro: circa illud principijs quoniã intellec^o in actu non põt intelligere intelligibile nisi prius forme tur spẽ illius intelligibilis ita q; cũ aliqua spẽ sibi apposi ta nõ informet ⁊ cum intellectus in actu. presupponit principijs illud. s. q; impossibile est aliqd esse simul ⁊ nõ esse. ppter q; non est possibilis erro: circa illud principijs si non aspiciamus ad intellectũ in actu: quoniã sicut vnũ est intellectus in actu non põt intelligere nisi pñcipiat illud principijs. **C**S. si aduertamus ad scdm p; q; circa illud principijs nõ possumus errare qñ non hñmus aliq; rõnem in s; inum. Nam cum ois ratio sit ex ppositiomb^o ⁊ ois propõ inicitur isti prin^m ⁊ ipm presupponit patet q; circa ipm non possumus errare directe per aliquã rõnẽ que faciat nos assentire opposito hui^o principijs. **C**S. p; q; nos non possumus errare circa illud principijs si nos aspiciamus ad 3^m. scilicet q; illud qd circa q; sit erro: la tet illum qui errat. Nam sicut dicit cõmentator in 2° de aia sensus nõ errat circa cõia ⁊ int^o simitlr non errat circa cõia ⁊ maxime circa illud cõissimũ ad q; oia alia reducuntur int^o veritate oia alia radicanẽ. s. pñ^o sic p; q; non est pos sibilis erro: circa istud principijs directe tũ q; non pñt int^o in actu itelligere nisi prius presupponat veritas h^o tũ q; non possum^o hñe rationẽ in s; in b^o principijs tũ et q; illud

principij non latz s; maxime appet et est sicut locus iatue in domo. Sed est ne pol' error: circa ipsum indirecte dicendum est qd sic. et b' duplr. vel quia aliquis ponit aliquid ad qd seqt' negatio istius principij et concessio oppositi ipsi? et sic errant circa ipmz Anaxa. qui posuit qd lz in quolibet et quodlz de quolz vificari. et sic quicuzq; ponit aliquam ppõnem falsam negat illud pncipiũ. sicut ille qui ponit aliquam ppõnem verã ponit illud pncipiũ. Itã sicut ois ppõ vã quecuq; sit illa aut p' aut pncipiũ inicit' isti pncipiũ. s. de quolz et. et cũ ois ppõ falsa quecuq; sit illa aut p' aut oppo' pncipiũ inicit' pncipiũ opposito illi? pncipiũ. ita qd qd ponit aliquod falsũ ponit oppositũ isti? pncipiũ alio modo errare puenit circa illud pncipiũ indirecte sicut qñ aliquis ignorat aliquam pditionem que regitur ad aliquam verã pdictionem et sic errant Eraclet' et illd pncipiũ nō enim ponit ipse aliquid simul esse. et non esse sed posuit eracletus entia. esse intanto finru et intãra trãsmutata tõe. qd si dixisset aliquis. sor. et ita cito eēt trãsmutatus qd verũ fuisset dicere de ipso sor. nō et ita dicebat ipse qd non contingebat loqui. sed trã digito monstrare nisi esset mentiens. Ad rōnem primã ddm qd est sile et non esse sile. et eni sile qñ ad b' qd sicut int' peticus incipit ab vltimo sine et vadit ad alia sicut int' speculatinus incipit a p' pncipio et vadit ad p'õnes. sed est dissile qñ verũ et falsũ sunt in aia bonum et malum sũt in reb' et iō bñ cōuenit qd aliquis hunc finem qrat in aliquo p'iculari et circa p'icularia bñ est error. ista at pncipiũ sunt cōia apud animas et circa cōia non est error sed circa p'icia pp' b' igit' est error circa p'ncipiũ finem. circa at p'ncipiũ pncipiũ non. vñ cuz b' d' stat in isto sine vlr nunq; ad hoc errat. nullus enim ē qui vellet esse beatus. sed cum homo descendit ad p'iculare ad querendum bñtudinem tũ circa istum vltimũ finem bene errat et decipitur sicut p' in p'mo moral'. et c.

Volunt autem et hoc demonstrare quidam propter in eruditionem. est. n. in eruditio non cognoscere quorum opz querere demonstrati onem. et quorum non opz. et. Tex. viii.

Questio Decimatertia

Veritur

q' vix illud pncipiũ ipole ē aliquid simul esse et non eē possint demfari. et vñ qd sic. dicit enim p'bus in p'mo posteriorũ qd sills demfari? est sills faciens scire. ergo vt videtur illa sunt demonstrabilia q' maxime faciunt scire sed illud pncipiũ et alia confirmat' lia maxime faciunt scire. ergo maxime p'it demfari.

Ad istam questionem intelligendum ē qd que dam ppõnes sunt que non sunt per se sed per accidens sicut ppõnes que sunt contingetes. vt homo albus currit: et istarum ppositionum contingētũz vt contingentes sunt non est demonstratio qñ demfo est ex his que necessaria sunt et semp et iō contingentium vt contingētia sunt non est demfo sed ipoz ptingētium s; qd habent in se aliquid necessitatis bene pōt esse demon. stratio. Sunt alie ppõnes que sunt per se sed nō sũt p se et primo sine per se et immediate sicut ista ppõ ysochel' habet tres b' autē ppõ ysochel' et c. bene est per se sed nō immediate qñ habere tres inest ysochel' per triangulum et talium ppõnum que non sunt per se et immediate. s; sũt per se tantũ bene pōt esse demonstratio. Sicut ois trian/ gulus habet tres ysochel' est triangulus. ergo yso. habet tres sunt alie ppõnes que sunt per se et p'ns sine imme/ diate et b' duplr aut immediate in genere subi. aut imme/ diate in genere cause. Ista enim ppositio triangulus hēt tres ē per se et immediate in genere subiecti quoniã triã/ gulus est primum subiectum cui inest habere tres et nō inest triangulo per hoc qd inest alijs subiecto et talium pro/ positionum que sunt per se et immediate in genere subie/ cti potest esse demonstratio per aliud genus cause qz per illud genus cãe in quo sunt immediate. Sicut omnis fi/ gura plana tribus lineis concepta tres triangulos est figu/ ra et c. ergo triangulus habet tres. Sunt autem et alie p'

positiones que sunt immediate in genere cause et hoc ē duplr aut eni sũt immediate in genere cause et sic sunt pe/ titiõnis in sciētis speculabilibus et iste ppõnes que sunt immediate in tali genere cause non possunt demonstrari quoniam demonstratio est per alteram cãm: et ideo cuz iste propositiones que dicuntur petitiones sint immedia/ te in genere cause non possunt demonstrari in scientia spe/ ciali per aliquid aliud sed iste propositiones bene ingre/ diuntur demonstrationem et et substantiam sic p'z con/ sideranti. Sunt alie propositiones in genere cause imme/ diate que sunt ex his q' insunt enti fm qd ens aut sũt ex ente sicut sunt iste propositiones. oē totum et c. de quoli/ bet autem negatio aut affirmatio et c. et quecuq; insunt vni et eidem sunt equalia et c. et istarum propositionum q' sunt his que insunt esse fm qd ens non potest esse demō/ stratio quoniam demonstratio est per causam. Iste autē propositiones que dicuntur cōes cōceptiones non habēt causam et ideo non possunt demonstrari: sed opz sicut dir/ cit p'bus de his primo scientes venire ad scientias et audi/ entes istas cōes conceptiones non opz querere rationes de ipsis sicut fuerunt quidam qui voluerunt eas demon/ strare et hec fuit sicut dicit commentator et p'bus p'pter paucitatem instructionis in logica et iste propositiones lz non possunt demonstrari ingrediuntur trã demonstratiõnez non fm sui substantiam sicut faciunt petitiones: sed tantũ fm virtutem vnde sicut virtutes inferiores inicitur vir/ tuti supiori sic omnes demonstrationes speciales in/ t' tuntur pncipiũs communibus que dicuntur cōmunes cū conceptiones et omnes demonstrationes ingrediunt' iste p'õnes cum conceptiones vtuat' non trã fm pp'iaz formam. vnde dicit cōmentator qd si geometra vellet on/ dere de linea qd nō sit recta non accipiet illud pncipiũ d' quolibet aut neg' vel affir' vã. sed accipiet illd pncipiũ ois linea aut recta aut curva: et sic p'z i multis alijs dñifõnis. patet solutio per iam di/ cta et cetera.

Ad rationem

Q^o Decimaquarta.

Veritur

q' vtruz s; sit demōstratio. non vtruz suba ingredia/ tur demonstrationem: hoc enim certum ē qd de ipsa aliquid demonstratur. sed querit vtr' ipsa de aliquo demonstratur et videtur qd sit quia demō/ stratiõis et diffinitõis est aliqua analogica. vt dicitur p' posteriorum est enim diffinitio aut demonstrationis pncipiũ aut p'õ demonstratiõis aut tota demonstratio p'õitione differens sed substantie est diffinitio impouisi/ mo esse diffinitionis. quare et c. C'p'eterea demōstra/ tio est sillogismus faciens scire quare magis scibilib' erit magis demonstratio sed substantie sunt magis scibiles qz magis entes. ergo et c. C' contrarium dicitur in pncipio sexti methaphysice. C' dicendum est qd vt dicit Aver/ roys super pncipiũ. 6. methaphysice substantie non est demonstratio. quia si substantie esset demonstratio d' mōstraretur de aliquo subiecto et ita sube eēt substantia et sic in infinitum. vt cōmentator arguit et p'bus. qd si pnci/ pium esset pncipiũ iretur in infinitum. Non trã qd b' non est satis generaliter dictum quia saltim non sufficit pro secūdis substantijs vt sunt genera et species que sunt in alijs que pro tanto non habent plenam rationem sub/ stantie quia vt dicitur septio huius vniuersalia non sunt substantie vt putauit plato. vnde adhuc dubium de his secundis substantijs vtrum possint demonstrari. Unde dicendum est qd duo sunt que principaliter ingrediuntur demonstrationem vnam scilicet medium. medium eni' est illud qd substantialiter ingreditur demonstrationem. Aliud est pncipiũ qd ingreditur virtualiter solum si/ cut pncipiũ qd est dignitas per ipsum enim predica/ tum de ipso subiecto in maiori et ipsum predicatum i mi/ nori predicatur passio in subiecto de p'ne vt per virtutē dignitatis. s. dici de omni vel huius dignitatis. vt quan/ do alterum de altero predicatur vt d' subiecto et c. hec au/ tem dignitates non ingrediuntur demonstratiõne suba/

liter sed virtualiter et continent in se dignitas generaliter
 quod clauditur per spalius per medium dignitatis. ubi gra. non
 est h' dno repire ubi non est possibilis demonstratio hoc
 aut non est inuenire in suba. q' p'z per medium indemon-
 stratione q' sic se d'z habere q' ipsum sit alteru' a passione
 igitur per p'm' mediu' sit immediatu' sic in s'bo q' etus non sit
 altera causa in subo per q'd demonstraret. sed per ipsum
 demonstratur passio et per passionem demonstrat que sit
 causa sc'de passionis et per secunda' r' ita q' prior passio sit
 ca' posterioris passionis inherens in suba. Nunc autem
 ve q' d' de e' et s'ba vniuersumq' non est altera ca' q'isunt
 subo imo seipsa ma'e et ideo ro' medij demonstratiua de-
 ficit in suba: et io' no' pot' concludi de aliquo demonstrati-
 one et ex p'nti' d'ficit dignitas que deberet virtualiter igre-
 di demonstratione quia hic concludit in se in generali et
 demonstrati'ois in spali. exprimit per p'nerionem p'missa-
 rum per mediu' q'd e' ca. bis igitur de ca'is suba de nullo
 demonstrari pot'. vt d'z in 6° metaphice. Ad primum q'
 illa diff's que e' tota dem'fo p'one differens non competit
 s'be vt dicit Auicē. sed accidenti q' est dem'strabile cui'
 non e' diff's va per additamenta. Ad aliud s'ba p'pe no'
 e' eadem quia scia est complexi. s. p'clonis dem'stratiue.
 Intelligibile vo' loquedo de intelligibili q' e' hitus et co-
 gnitio principiorum que cognoscimus inquantum ter-
 minos cognoscimus quia hui' intelligere e' incoplexi et
 huic cognitioni r'ndet d'finitio s'be vnde sit verissime ens
 non est ca' dem'strabile. r'e.

Explicit liber Quartus methaphice.

Principia et cae queruntur entiu' palā autē
 q' iquantus sunt entia. r'e. **Tex. i.**

Liber Sextus methaphice. **Questio Prima.**

Queritur de illo v'bo in p'no h' sexti
 p'ita. s. vna cognitioe de/
 monstrat siue declaratur q' q'd e' et si est vel eē.

Ex quo sciendū est q' cū vna cognitioe vtrun-
 q'z declaratur pp' hoc illa scia dem'fat subm' suū eē sed v'
 supponit ipm' eē vel accipit ipsum assignari vel a superio-
 ri scia vt d'z in p'edca' littera. sed cū d'z q' vna cognitioe
 declaratur q'd quid e' sub'i et s'bi eē non est intelligendum
 de quocūq'z subo sic vt accipiatur oē illud de quo potest
 aliqua passio demonstrari sed p'prie est intelligendū de
 illo s'bo q'd est s'bm' in aliqua tali scia. cui' rō est q'z subm' i
 scia non est illud in quo est scia nec in s'bo: vt intellect' no'
 eni' intells' in quo est scia est subm' scie sed e' subm' illud de
 quo est scia. subm' enim scie verius e' obm' int' scientis ad
 et in scia sit actus vel hitus quidā act' d'nt et habit' reci-
 piunt spēm ab obo sicut v'li po' passiois terminat' p' act'
 et actus p' o'ba. pp' q'd scia recipit ipēm et eē ab o'bo q' s'z
 scie. Ad hoc igit' q' aliq's sciens per suam sciam de subo
 cie aliquid dem'ostat. o'z ipam sciam p'existere et esse
 scia aut cū sit actus vel hitus entitatem suam et specie' hēt
 sab o'bo q' est subm' scie quia op'z subm' p'esse. vnde no' po-
 test eē dem'fo de iplo q' tūc sequeret' subm' sit esse et non
 eē. s'lt' sciam de ipsa simul esse et non esse. Sed sciendum
 q' illud esse q' non est dem'fabile de subo est eē sumptuz
 in suo habitu simpli' et no' d'ctum q' sit sumptum idem e'
 cū eo q' quid e' cui' rō est q'z s'bm' Auicē. in sua metha' h'
 sūt de primis p'ceptionib' intells' et io' nihil an' ea per q'd
 monstrat. nam s'bm' cum q' quidē et eē idē sunt s'lt' et pot' i-
 telligi de esse tali s'cio. s. de esse talis sub'i. Si enim de tri-
 angulo eglatero debeat demonstrari aliqua passio no' so-
 lum opoueret ipsum eē triangulum sed et eglateruz esse
 aut q'd est esse actuale q' h'z quodāmo' in hoc nām acci-
 dentis q' est p'eter essentia' subiecti vt no'ie accētus comp-
 bendatur esse q'd est p'eter nām subiecti. q'uis esse actua-
 le compositi quodam modo reduci possit in genus sube
 sicut motus ad naturam quia via est in vnam tale esse po-
 test demonstrari.

Questio Secunda.

Quoniam itaq' multipliciter dicitur ens:
 primum de eo quod scdm accidens est dicēdū

qd nulla e' circa illd' speculatio. r'e. **Tex. iiii.**

Queritur vtrum p'nt' accēa habeant
 aliqua entitatem et nās. et
 v' q' sic: quia que habent esse per se in genere
 habent quidditatem et nās accēa aut sunt hui'
 quia habent p'nta d'ntincta r'e. C' s. motus c'is hēt fieri
 ad nām aliqua' sed ad accēa fiet mot'. vt p'z 5° p' h'ycor. qz
 motus est in trib' p'edicamentis. s. in q'itate vt augmen-
 tum in qualitate. vt alteratio. et in vbi. vt motus localis.
 ergo r'e. C' Solo h' augmentū verum p'cludit. nam acci-
 dentia h'nt aliquam entitatem et aliqua' nām dixerunt t'f'
 quidam q' nullam penitus entitatem et moti sunt hac rō-
 ne. Lū enim s'az. 4° metha. ens de subijs et accētib' d'i-
 cat analogice et p' attributionem ita q'd de s'ba d'z p'io et p'
 se q' s'ba est q' p' se h'z esse de accēte vo' non nisi q' attribui-
 tur vni ent' p'io et p' se. s'be sicut sanitas p'imo et nāe d'z
 de sanitate q' est in aīali vel in humoib'. de cibo autē d'z
 sanitas p' attributionem ad illā eandem sanitate nūero
 que est in ali s'lt' in vrina non qz sit in ipsa aliqd sanitatis
 q' est significatiua sanitatis ita d'nt ipsi in accētibus q' d'nt
 entia non quia in eis vt in s'bo sit aliqd entitatis: sed quia
 attribuuntur s'be que sola est ens tanq'z diuerse dispōnes.
 C' Istud stare non pot'. s. q' nullo modo habeat aliqd en-
 titatis quia tūc nullā haberent diffōnem nec simpliciter nec
 p' additamenta. C' Alij d'nt q' h'nt essentiam et entitates
 eadem q'z h'z s'ba eadem. et sicut suba simpliciter: simpliciter
 h'z q'dditatē ita et accēa. C' Istud enā stare non pot' quia
 tūc sic accēs accidit s'be similiter et s'ba accidit accēt' q' in
 probatur quia vt dicit in p'imo p' h'ycor. q' nāe est vniuer-
 sali accidit. Itē Arist. dicit in 7° h' loquens de accētibus
 dicit q' no' est dāda q'dditas simpli' sed s'bm' q'd. s'bm' q' s'lt'
 entia o'z eni'z q'd latitudo s'bm' sit vnaqueq'z re s'bm' q'
 o'z et nec magis nec min' danda est igit' accētib' e'ntiali
 et nā vt ei p'petit. C' Dicendū igit' cū Arist. s. q' accētis h'z
 entitatē s'bm' diminutam et istud diuersimode exponitur a
 q'uidā q'dā sic d'nt q' sicut in quolibet g'ne est repire vni'
 p'mū et vni in vni ad q'd reducūt oīa illius g'nis q' q'dez
 e' mensura oīum illius g'nis. vbi gra. Albedo que e' mi-
 nimū i g'ne coloris et ideo q'to quidē magis p'cipat de
 albedine tāto plus vel min' p'cipat de nā coloris. ita est
 et in ente. et io' necesse e' ponere ens vni' in quo p'io salue-
 tur rō entis et q' p'pingora sunt illi s'lt' plus p'cipātus ens
 vt intelligentie post p'mū immediate q' sunt incorpales.
 et imāles p' hos corp' celestia que s'bm' p'bm' nec sūt ge-
 nerabilia nec corruptibilia. sūt t'f' corp'alia et mobilia sal-
 tim ad vbi p' h' elaria corp' et sensibilia vni' habentia nō
 nāe entitatis qz sunt generabilia et corruptibilia. sic igit'
 s'bm' hoc accēta h'nt entitatē s'bm' diminutionē sed h' via nō
 e' s'bm' mentē p'bi qui ponit 4° metaphice ens non dicit de
 subijs et accētib' non penitus equo'ce sicut dixerit q'dā
 asserentes accēa nulla p'ius hēre nām nec penitus vni'
 uoce sicut dixerunt quidā alij ponentes ea hēre eandem
 nām et quidditatem q'z et subs' h'z diminuta esset respectu
 sube non t'f' ita diminuta quin sufficeret ad rōnem entita-
 tis sed media via que ponit ens de substātijs et accidenti-
 bus analogice et per q'dam attributionem. Nam in nu-
 mero p'prie est veritas predicationis et vnitatis nature
 in genere quidem vnius nature reperte in pluribus licet
 illa natura complectius sit i vna sp'e q'z in alia. quare q'dā
 aīalia d'nt p'fca' quedā imp'fca' p'pter q' latēt equiuocatio-
 nes et analogice in g'ribus. vnitatis autem attributionis e'
 ad vni' nūero vt frequēter diximus nisi p' accēs aliq'z alr'
 inueniatur non t'f' q' illa natura p'cipiet' ab his que attri-
 buuntur ei: sanitas enim qua cib' dicitur sanus per at-
 tributionem ad vnam sanitatem scilicet ad illam que est
 in animali. nec est aliquid illius sanitatis in cibo nisi sic in
 effectiuo s'lt' et vrina per attributionem ad illam eandem
 sanitatem que est in animali dicitur sana quia significatiua
 sanitatis. Similiter est in accidente habēt enim acciden-
 tia entitatem s'bm' diminutina h' modo sicut et h'z diffōnes
 s. ex additamento et h' est entitatis nō simpliciter denotat

accētia. quia qđ est sūm quid non denominat simpliciter
 absolute: sed cum additamento. s. qđ quid & diminute.
 Si enim nullo modo nominaret ita qđ illa entitatis inue
 nitur in accidentib' tunc ens de suba & accētib' dicer
 retur positus equivoce quia vnum nomen & diuerse ra
 tiones sicut homo de homine vero non dicitur per eadē
 rationem & formam qua dicitur de homine mortuo. dī
 enim de homine vero per formam & nām suam. sed de
 homine mortuo non per illam rationem sed per ināz qđ
 aliquando fuit sub illa forma. Sed ppter h' vellet aliquis
 dicere qđ accidentia habent entitatem diminutam sed nō
 tanta diminutione quin in ipsis sit aliqua nā in qua be
 ne saluatur rō entis quous non incomplete vt in subī sic di
 cens non euadit aliquid inconueniens qđ ens sit gen' vni
 uocum ad subam & accidens. genus enim p̄tur de sp̄b'
 p vna nām reptam in ipsis speciebus quous illa natura ē
 vna sit complete & in alia incomplete ppter qđ dicitur ē
 latēs eguocationes in generibus & analogice. h' enim di
 minutio nē in altera speciey compatitur secum vnionem
 generis. Qđ igitur non vadit via Arist. dicendo. s. ens eē
 ad subam & accētib' analogum necessārio incidit in altery
 dictoy inconuenientū & qui dicit ens ad subam & accētib'
 oīa equivoce aut omnino vniuoce &c.

Explicit liber sextus meth.

Ens igitur qđ principale ē non illud qđ est
 aliquid ens: sed ens qđ ē simpliciter ē sba. Et
 principale dicit' multis modis. &c. Tex. iiii.

Liber septimus metaphice. Questio prima.

Veritur de illo verbo Arist. qđ sba
 est prior accidente cognitio
 ne diffinitōe & tpe. Et querit' vtz sba sit prior
 accētie tpe. & v' qđ non. qz tūc eēt tps ante tps

in infinitum. s. tps post tps in infinitum. qđ &c. Et tēz
 sūm hoc tps in tpe eē aut in tpe est mensurari tpe qz qđ est
 in tpe mensuratur tpe ea autē que mensat tēp' & pcedit
 & legē quia sicut ea que sunt in loco claudunt loco. ita ea
 que sunt in tpe claudunt & sic tempus claudere tpe: & ita
 nōqz eēt tps & postqz eēt tps eēt tps. C' Itē hoc dēn' pbi
 aut intelligit' de accētie simp̄r aut d' illo accētie qđ ē i sba
 a qua cātur. Si intelligit' de quolibet accētie hoc stat nō
 pōt qz aliqua accētia sūt eterna sūm viā pbi. vt mor' & tē
 pus & eterno ē nihil prius. Si at intelligit' de accētie qđ in
 subo existit p se. adhuc hic suba non est prior tpe qz si ē sba
 ipsa h' eē sūm esse actu est accētib'. qz sūm Auic. esse non in
 gredit' diffōnem. & iō si h' eēt suba esset aqz esset. Si autē
 dicatur qđ suba est prior tpe accētie p accētib' siue cōi nō ta
 men accētie p se adhuc h' nō v' qz quous suba sit pōr hic
 accētie puta qđ h' hō sit pri' hō qđ sit albus: nō tñ oī accē
 dente est pōr tpe. qđ qđ cito ē hō tam cito h'z aliqđ acci
 dens ē cōe qz si fact' est ex non albo & non quocūqz s'z ex
 nigro. & sic prius fuit nigro. & ita viterius potest pcedi.

Solutio sūm quosdam est qđ temp' potest sūm pprie
 & sūm qđ est mensura oīum motuum vel p quacūqz du
 ratione. similiter suba pōt sūm sūm qđ generalis & corru
 ptibilis est prout habet esse hic & nunc & h' modo sba nō
 pcedit accētib' qđ est tempus. Vel suba pōt sūm s'z eē eēntie
 ita qđtam. s. est v'le. non qđ v'le sūm rem sit in intellectu. i
 mo v'le est in rebus & accidit tali v'le esse in intellectu &
 talis substantia & si non tpe aliqua tamen mensura eē mē
 suratur. quia oī qđ est v'le est mensura vel est mensuratū
 & sic accipiēdo tps p quacūqz mensura hoc modo sba
 pcedit accētib' tpe & quia eēntia & nā sic accepta nō eger
 ad sui eēntiam aliquo accidente. pmen. tñ & Auic. aliquas
 sniam dant hui' v'bis dicentes qđ suba pcedit accidēs tpe
 hoc eē v'ez de subijs ppositis de his qđ pcedit tpe accētia
 qđ adueniūt sibi post pōem eoz de his ēt que sunt sūm cū
 ipsa pōne sube adhuc est v'ez. qz suba. s. ma' pcedit accē
 dentia h' tpe in eodē pposito pōt ēt dici alr qđ multa sunt
 v'ia p se qđ sunt sūm per accētib' h' enī ē nā hō per se non est al
 bus. nec p se niger. nec per se medio colore coloratus. s. h'z
 h' ē v'ia suba ē pōr accētie tpe & in hoc qđ sba sepabilis est i

hoc fundat phūs in declaratiōe illi' dēi. & si bñ inspiciat
 in trib' expōtib' illi' dēi apparet qđ oīm pōnum radiy
 & fundamētū est illud idēz qđ dicit Arist. Qđ h'z suba nulla
 vñ si sensil sit sine accētie tñ qz nō eger p se accētie qđtū ad
 suā essentiā & p se possit separi p iāto d'z intelligi qđ pce
 dat accētib' tpe vnde substantia rōne sue essentie pcedit
 accētib' tpe & eē actuale &c.

At vō neqz hoc ē ex eozū numero que p se
 eēdicūt: aut nō scōm se. &c. Tex. xii.

Questio Secunda.

Veritur pter vtz accētia habeant
 diffōnem p additamenta.

Ad istā qōnem aliq sic rōderunt. qđ sicut in
 subijs repit: aliqđ qđ est cōe. vñ sumitur rō
 gnīs. & aliqđ spāle. vñ sumit' rō dīe ita & in accētib' ali
 quid ē cōe & spāle. vñ pōt sumi rō gnīs & dīe & tunc con
 iungendo gen' ad differētiā h'nis diffōnem aliquas que
 nō erit p additamenta cū sit absqz pōne subī qđtū ad aliqđ
 p ista pōne v' esse Ari. in h' 7° metha. qđ vult qđ in diffō
 ne accētib' cōiūm nō apponat' subm Nam cū accētia non
 sint entia entis nisi p ppositōez ad subm. Cū igit' qđ quidē
 rei sit nri int' oīm in oī qđditate accētib' explicite vel i
 plicite ponit' sūm. Ad cui' euidentiā aduertendū qđ si
 h' dēn' dubiū h'z & maxie v' eē dubiū in accētib' cōibus
 qđ dicit phūs diffiniri absqz pōne subī qđ satis apparet ex
 diffōtib' datus de ipsis. dñis emz qđ albedo est color dif
 gregatiū' visus i qua diffōne nullū subz ponit'. C' Et iō
 est notādū qđ etiā in ista diffōne apponit' sūm iplicite. nā
 & si h' accētia cōia nō determinēt sibi s'z rōne sui deter
 mināt sibi s'z rōe sui gnīs. sicut albedo determināt sibi s'z
 ratione coloris pp qđ eo ipso qđ color ponit' in diffinitio
 ne albedinis ponit' sibi sūm v' coloris. s. corp' terminat'z
 Itā cū sp p noie possum' accipe diffinitioē rationis ma
 xime vbi ratio idem ē nomini & diffinitioni. vñ sicut dicit
 tur qđ albedo est color disgregatiū' visus ita possum' di
 cere qđ albedo est extremitas sp̄icui in corpe terminato
 disgregatiua visus. p'z igit' qđ semp idiffinitioe accētib'
 ponit' sūm iplicite vel explicite. C' Et ratio at qre accētib'
 h'z diffinitioē p additamenta ex trib' collr. nā diffō p se
 ad tria v' h'ie ppositionem. s. ad diffinitū ad nriū intellz &
 ad ptes diffōnis ad diffm p se ppat'. qz oī diffōnem esse
 ppositionabile diffō. qz sūm pbi oī eē ppositionē totius
 sūmonis ad totā rē. i. totū diffōis ad totū diffinitū. C' Itē
 diff' v' h'ie ppositionē ad nriū intellcū. Itā qđ qđ ē v' eē
 oīm int' qđ qđ ē at per diffinitionem expm̄t' pp qđ diffi
 nire intellz simplicis est accētia. C' Itē diff' v' h'ie per se
 ppositionem ad suas ptes. scribit' enī in h' septio qđ diff' est
 sūmo oīs aut sūmo h'z ptes v' ergo per se diffōni cōpete
 re qđ sit ptiūm pteptia. C' Ex his igit' trib' ad que diffō
 p se ppari v' arguere possum' diffinitionem accētib' ex
 additamento eē. p'zio enim appet p'pando diffinitionem
 ad ipm accētib' eē. nā cū ipm accētib' non habeat entitatē
 sed sicut oīa sana attribuūt vni sano sic oīa accētia attribu
 untur vni enti & sicut non pnt intelligi alia sana inqz tuz sa
 na nisi per attributionē ad illud sanū resp'cū e' dicit' oīa
 alia sana ita non pnt intelligi accidētia eē entia nisi per at
 tributionem ad illud ens resp'cū e' dñr entia. cur appet
 qđ semp indiffinitionem accētia oī expōni illud subz per
 qđ accētib' eē v' sit ens cum non diffinat' nisi s'z qđ est
 ens. Itā aut veritas qđ diffinitio accētib' est per addita
 menta. nō solū appet p'pando diffinitioē ad accidens
 cui' est sed h' appet p'pando eē ad intellz a quo format'
 nā semp intellect' intelligendo aliqđ format' illud forma
 tū p intellcū vel erit enūciatio cū intelligit' pposita vel est
 diffinitio cū intelligit' simplicia. ista aut diff' qđ format' ab
 intellectu cū intellcū terminet. ideo dī termin' cognitio
 nis dī vt h' 5° h'. cū ergo aliqđ qđ non terminet qđdū
 est ipm dependens. & cū ipm accētib' sit semp dependens
 ad subm nūqz accētib' itellcū terminabit nec erit termin'
 & p p'ns diffō nisi ibi apponat' subm p e' appōnem illa
 dependentia terminetur. C' S. cum nra cognitio incipi

et reb⁹ q⁹ sicut res se hēt ad eē ita se hz ad cognosci ea vero que neq³ s^m esse actuale nec s^m esse essentie habet esse separatum nullo modo ea intellectus intelliget: s³ q³ accidentia nō habent eē separātū nec sepantur et si ens nec s^m eē actuale nec s^m eē eēntie: quia posteriora sunt et ad aliā depēdētiā hēat intellectus intelligendo intelligit accidētia per s^m: et q³ q³ intellectū informat in intelligendo. illud ē diffō iuxta illud q³ h³ in fine. 4. p³ ergo q³ cōparādo diffōnem ad intellectū. diffō accidentis est p³ additamenta. C³ p³ et t³. s. p³ando diffōnem ad suas partes. Nam diffō que non ē per additamenta tanq³ ex partibus cōstat ex genere et dīa. ita q³ illud q³ se hz vt pole se hz vt genus et illud q³ est ibi vt actuale est ibi vt differētia. Cum igit³ diffinimus simū et dicimus q³ simus est nasus canus. si ista diffō esset non per additamenta cū nasus sit ibi pole. cavitās vero actuale. quia nasus est mā in qua fundatur cavitās: et semper mā et s^m se habent vt pōssibile respectu actualitatis et forme sequeret³ q³ se haberet vt genus et canus vt dīa et si hoc eēt accideret inconueniens: et si concederem³ q³ canus eēt dīa simi sequeretur canus sig³ret³ eēt idēz q³ simus. Itē si concederem³ q³ nasus canus eēt genus et dīa cōcauū ad simū. dicendo nasum simum bis dīetur nasus. q³ si tamen concederem³ simul vterq³ coniunctim. s. q³ nasus eēt genus et dīa cauū dicendo nasus simus. inficies dīetur nasus et quia ista tria inconuenientia sunt. nam inconueniens est cauum eē idēz q³ simum cum simū non possit intelligi sine naso. cauum autem possit et cum cauum possit esse in aliquo subiecto i quo non possit esse simus. Itē euz recte possit addi p³rietās subiecto. p³ter h³ licite potest dici nasus simum. in cōueniens est q³ in tali dicto cōmittatur nugatio. s. q³ bis dīcatur visus. vel q³ magis est inconueniens. q³ s. inficies dīcatur nasus q³ aut hoc sequatur sic p³. Nam si cauū eēt differētia ad simum cauum conuerteretur cum simo. et esset idem cum simo. Nam cum semper diffinitio p³stat ex vna dīa solum. illa dīa de necessitate conuertitur cum diffinito et rō est quia si aliqua ratio cōstās soluz ex duabus partibus conuertitur cum aliquo nomine si vna illa rō partū se habet vt contrahens solum et alia vt cōtracta solum illa que se habet vt contrahēs de necessitate cōuertitur euz illo nomine. vt si animal rōnale conuertatur cum hoīe et rōnale solum contrahit al³ ita q³ non contrahitur. quia nulluz diuidentiū vel diuidens excedit aliquod diuisarium. Unde cum aīal diuidatur per rōnale et in rōnale. impossibile q³ rōnale excedat animal q³ igit³ rōnale solum contrahit al³ et non p³rabitur de necessitate conuertitur cum homine. Si enim non conuertitur aut est q³ excedit aut quia excedere. sed excedit ergo est aliquod rōnale q³ non est homo. Et tunc quero de illo q³ non ē homo vtrū. s. sit animal aut non. Si dīcetur q³ sit animal habebitur contrariū dicti. s. q³ ē aliquod rōnale q³ non ē homo q³ fuit h³ hypostasim cū dicebatur q³ aīal rōnale conuertitur cum hoīe. si autem illud rōnale q³ non est homo non sit animal adhuc habebitur contrarium hypostasis. sup³ōe batur enim q³ rōnale ita contraheret aīal q³ aīal non p³raberet rōnale q³ si tñ aliquod rōnale non eēt animal sequeretur q³ animal contraheret rōnale et si homo excederet rōnale ad hoc haberetur contrarium ypostasis. quia. s. re periret aīal homo qui non eēt rōnalis et si non esset rōnal non esset rōnale animal et ita haberetur contrarium dīi. Supponebatur enim q³ rōnale animal conuerteret³ cum homine. p³ igit³ q³ quotienscunq³ in aliqua diffōne ponitur genus et vna dīa q³ illa differētia de necessitate conuertitur cum diffinito. si igit³ eēt bōa diffō ipsius simi nasus canus et non eēt per additamenta esset ibi solum vna dīa. s. cauum. et ita conuerteretur cum simo q³ declarare volumus. Postq³ enī declarauim³ p³m³ declarem³ s^m s. q³ si nasus eēt ibi vt genus: dicendo nasus simus bis dīceretur nasus. Nam semper loco noīs cuiuslibet pōt accipi diffō: vt p³ per p³m. si ergo loco simi accipiatur diffō simi. s. nasus canus. et ita dicendo nasus simus ē dīe nasus nasus canus. et ita bis dīcitur nasus. Si concedimus

q³ nasus sit genus ad simum. q³ si tñ concedim³ vtraq³ s^m inul. s. q³ nasus genus et q³ canus sit dīa. tunc dicendo nasus simus. inficies dīcitur nasus. Mā loco simi accipiatur diffinitionem eius. s. nasus canus et tunc bis dīcitur nasus et erit dictum nasus nasus canus. et quia canus cū sit dīa vt dictum est conuertitur cum simo et est idem cū simus tunc loco cum accipiatur simum et loco simi accipiatur diffinitionem simi. s. nasus canus et tunc cur dīceret³ ibi nasus et quia semper pro cano accipiatur simum et pro simo diffinitionem simi: inficies ibi dīceretur nasus. et ita vt p³ q³ si nasus simus non eēt diffinitio per additamenta q³ sequeretur tria inconuenientia que narrat p³bus in s^m. s. in b. 7°. s. q³ cauum sit idēz q³ simum q³ sequeretur ex eo q³ cauum ponitur dīa simi q³ dicendo nasus simus bis dīceretur nasus q³ sequitur ex eo q³ nasus ponitur gen³ simi et q³ inficies dīcatur nasus q³ sequit³ ex vtrōq³. s. ex eo q³ nasus est ibi vt genus et canus vt dīa. sed si sic dicimus si cur credo bene esse dictum: vt nunc dictum est ex ista vltima declaratione tria dubia confurgunt. primum est q³ non videtur q³ oporteat q³ nasus ponatur genus simi ad hoc q³ sit nugatio dicendo nasus simus. Nam semper p³ simo possum accipere diffinitiones simi. s. nasus canus et ita nasus canus absq³ aliqua ypostasi implicabitur nugatio et idem erit q³ nasus canus. C³ dubium est quia dīcebatur q³ si cauum esset differētia simi q³ si conuerteretur cum simo et idem esset q³ simum et q³ semper pro cauo possemus accipere simum q³ non videtur verum. nā si rationale esset vltima differētia hominis est bona diffinitio hominis animal rōnale bene sequeretur q³ rōnale conuerteretur cum homine: sed non sequeretur q³ rōnale esset idem q³ homo et q³ vnum possemus accipere loco alterius quia tūc sequeretur q³ sicut homo est animal. ita rationale esset animal rationale et tunc genus predicaretur de differētia q³ est contra Arist. 3° metaphice et in 7° thopicoz. vbi dīcitur q³ si genus predicaretur de differētia tunc vñū animal esset multa aīalia. C³ dubiū ēt ex isto dubio trahitur certum. Nam dicendo hō animal inficies dīcitur animal. sicut dicendo nasus canus inficies dīcitur nasus q³ non est verū quia non semper pro rationali possum sumere hominem quibus pro homine possum ponere diffinitionem hominis. Circa p³m³ notandum q³ aliquid dat intelligere aliud dicit³ vel ex eo q³ est de primo intellectu: vel ex eo q³ est de secundo. s. primo intellectu rei dīcuntur esse ea que sunt de essentia rei. sicut genus q³ est de primo intellectu rei dīcunt³ esse ea que sunt de essentia rei sicut genus q³ est de primo intellectu speciei de secundo intellectu rei dīcuntur esse ea que non sunt de essentia rei tamen propter dependentias q³ ad ea res dantur intelligi per rem differētia autēz inter ista et illa est h³ quia ea que sunt de primo intellectu q³ tuncunq³ apponantur semper intelliguntur. Nam q³ tuncunq³ apponatur animal dicendo animal homo semper ibi intelligitur animal et ratio ē quia cū sit de eēntia hoīs h³ q³ dīco animal propter appōnem animalis ad hominē non tollatur esse hominis ab homine propter talem appositionem non remouetur ea qua animal intelligitur in hoīe. et ideo cum apponitur aīal hoī ad huc animal intelligitur in homine. Ea autem que sunt de secundo intellectu siue apponantur intelliguntur: sed si apponantur nō vltieris intelliguntur. vnde dicendo duplum per se dat intelligere dimidium. sed dicendo duplum duplum dimidium. vltieris dat intelligere dimidium. ita dicendo simū dat intelligere nasum: sed dicendo nasum simum non vltier³ dat intelligere nasum. et ratio huius est quia vnum relationoz non est de eēntia alterius sed solum per se habet dependentiam ad illud et ex tali dependentia dat intelligere ipsum et quia vt dictum est subiectum non est de eēntia passionis sed solum passio per se habet dependentias ad subiectum. et ideo quādo ponitur sine subo et vnum relationoz sine alio. p³ter dependentiam que est ibi: quia talis depēdētia nō ē terminata passio dat intelligere s^m et vñū relox aliud sed aliquando relationuz addit³ relatiuē

Questio

passionem additur sibi quod dependentia quae habet vnus
relatiuorum ad aliud relatiuam terminata est et amota est pro
appropinquatio alterius quod dependentia erat in causa quare daret
intelligere aliud ratiōem et amota est. s. dependentia amouet
effectus. s. intelligit alterius relatiuam et ideo dicit Aristoteles in
libro ethice quod non debemus concedere quod idem significet nomē
et oīo. ut quod idem significet duplum per se sumptum et du-
plum dimidio additū quod duplum per se sumptum dat intel-
ligere dimidium s; addito dimidio nō amplius dat intel-
ligere dimidiam et sicut est ex parte relatiuorum ita est ex par-
te passionis quod passio per se sumpta propter dependentiam
quā habet ad sibi dat intelligere sibi sed passio sumpta
cum sibi quod illa dependentia est amota non vltimus dat in-
telligere sibi et ideo nō debemus concedere quod idem si-
gnificet simū per se sumptum et simū cum sibi. s. cum naso
quod simū per se sumptum dat intelligere nasum s; simū
cum naso nō vltimus dat intelligere nasum; et ideo dōdo na-
sus simus in quōtum ponitur quod simus sit quedā ratio et pro-
tas nasi nullum inconueniens sequitur nec aliqua nugatio eē
ibi cognoscitur s; si nasus poneret genus simi tūc nasus eēt
de primo intellectu simi et id quod quicquid poneretur s; in-
telligeretur et ideo dōdo nasum simū non est nugatio sim-
plicitate loquēdo nisi hac suppositione. facta quod nasus sit genus ad si-
mū quod primo tanquā dubitabile ponebat. Ad sim dubi-
um declarandū est notandū quod genus et dicitur in diffinitio-
ne accidentiū non sumōne sicut in diffinitione substantiarum
Nam in diffinitione sibi quod est ibi potētiāle se habet genus vt
quod est actuale se habet vt dicitur vt aīal se habet vt genus et rōnale
vt dicitur et ideo diffinitū et quod est ibi potētiāle cadunt di-
recte in eadem linea predicamentali vt homo et aīal tamē
diffinitum cum eo quod est ibi actuale. nō cadit in eadem li-
nea vt homo et rōnale. Nam homo cadit in recta linea.
rationale vero a latere s; in diffinitione accidentiū est mo-
dos contrarius: quod illud quod est actuale est ibi ut genus et quod
est ibi potētiāle est ibi ut dicitur de causis est ibi ut quod pro-
prie loquēdo. Nam sicut aīal in se acceptum stat genera-
liter et cum additur sibi rōnale specificatur et stat pro ho-
mine sic causis in se acceptum stat generaliter pro omni ca-
uō et cum addit sibi nasus specificatur et stat pro simo et id
sicut in diffinitione substantiarum diffinitum et illud quod erat
ibi potētiāle sicut genus cadebat in eadē linea ut homo et
aīal ita et in diffinitione accidentiū diffinitum et quod est ibi
actuale ut genus cadunt in eadē linea ut sim et causis et ideo
sicut in diffinitione substantiarum non ualebat rōnale con-
uertebatur cum hoīe quod erat idem quod homo et quod vnū
poterat accipere pro alio et loco alterius quod rōnale et homo
non cadunt in eadem linea s; si aīal conuertebatur cū hoīe
mine esset idem quod homo et vnū posset accipi loco alte-
rius quod tunc nō differret nisi sicut vestis et indumentū. cū
igitur causis et simū cadant in eadem linea si simū conuer-
teretur cū cauo esset idem et vnū posset accipi pro aō pro-
prie quod illa arguō bona erat in tali materia. s. in diffinitio-
ne accidentiū non tūc valet in diffinitione substantiarum pro-
prie quod et scdm dubium remō. Cum autem 3° dubi-
tatur quod dōdo aīal homo quod animal infinities dicitur. du-
pliciter rōderi potest pro quod si hoc pra concederet nihil ha-
beretur contra nos. s. quod spectat ad presens. negocium.
Nam vno inconuenienti dato multa sequuntur et quod incon-
ueniens est specie addere generis si ex inconuenienti sequa-
tur inconuenienti. nihil inconueniens. Sed quod propria pas-
sio proprie addit sibi proprio ex tali additione nō sequitur
inconueniens nisi ad aliud quod esset inconuenienti esset sup-
positum et illud inconueniens erat propter quod sequebatur in-
conueniens. dicebat enim nasus simus. et addebat pro-
prietas. s. sibi ex eo quod supponebat accidentia habere dif-
finitionem simpliciter tūc quod dōdo aīal tūc quod dōdo aīal homo
non dicitur ibi infinities al. et c. al. homo: homo non dicitur infi-
nities et ideo possumus rōdere per interreptionem. s. quod
dōdo nasus simus infinities dicitur nasus tūc dōdo homo al-
non infinities dicitur aīal et est ratio. quod si pro simo acci-
perem diffinitiones simi. s. nasus: causis dōdo nasus simus
tunc bis haberet nasum et quod semper pro cauo possum acci-

Tertia

pere simū et pro simo diffinitionem simi in infinitum po-
neretur ibi nasus s; dōdo homo aīal. pro hoīe accipere aīal
rōnale et ita bis haberet aīal s; quod pro rationali non posset
accipere hominē sicut pro cauo poteram accipere simū ita
non esset processus in infinitum in appōne aīalis sicut in ap-
positione simi non erat hac processus in infinitum. s. declaratis
dubijs concludamus tripliciter esse declaratū accīa non
habere diffinitionē simpliciter pro comparādo diffinitionē ad
diffinitū cuius est diffinitio. scdm comparādo eam ad in-
tellectum a quo format. tertio comparādo ipsam ad pres-
in quas diuiditur. s. ad genus et differentiam per que de-
claratum quod proposuimus et questionis huius veritas
elucescit. etcetera.

Utrum autem idem est aut alterū quod quid
erat esse et vnumquodque perscrutandū est:
est enim aliquod. etc. **Tex. xx.**

Questio Tertia.

Consequenter querit vtrū res
sit idē cū sua quod
ditate ita quod ipsa sit sua quodditas. et videt quod sic
quod in substantijs idē predicat de se ipso et hoc
precipue in indiuiduis sbe quod si pro noīe ponatur diffini-
tio que dicit quidditatē videt quod in talibus idē est dīe quod
diffinitum est sua quidditas. **C**itē predicatū stat pro nō.
sed quidditas dicit nam quod potest predicari de eo cuius est
quod erit idem cum eo de quo predicatur. **C**ō. diffinitū di-
cit totū similiter diffinitio sine quidditas dicit formā que
est totus et totus. totum autē de toto potest predicari. ergo
et c. **C**ontra si hōis quidditatē est sua quidditas. tunc quod
ditas hōis quidditatē et sic in infinitum et ideo hōis quiddi-
tatem non ipsa sua quidditas. dōdo quod difficultas in hac
questionē est ex eo quod non videt quod sit idem quidditas
cum eo cuius est quidditas. **A**uicē. enim dicit 7°. meth.
sue quod in his que sunt per se. scilicet in substantijs est idem
quidditas cum eo cuius est quidditas. In alijs autē nō
propter quod difficilis est et de per se et de esse idē aliquid
cum alio. Nam esse idē aliquid cum alio ut hoc esse idē
huic est dupliciter. **A**ut quod nihil sit in hoc quod nō pertineat
ad naturā. scilicet cum quo est idē et hoc est dicere quod non
habeat aliqd extraneum quod non sit de natura illius alio
modo intelligit hoc esse idem huic. scilicet quod hoc sit b dire-
cte. Similiter esse per se dicitur intelligitur aut quod aliqd nō
hōis esse in alio vt in sibi sicut accīa in sibi hōis esse. aut per se
enim est quod nō hōis aliqd accīa nec implicat aliqd accīa in
his que nō sunt in sibi vt accīa. quidditas est idem cū eo
cuius est. i. nō comprehendit aliqd quod non sit de nō eius cu-
ius est quidditas. s; per hūc modū illud cuius est quidditas
non oīo est idē quidditati. quod hōis nō in se. tūc rō suppositi sin-
gularis. s. implicat aliqd quod nō est de nō quidditatis. s. māz
hanc figurā que est per accīa idē quidditati. **C**ō. propter
quod aduertendū quod implicare aliqd accīa. hoc est triplr. que
dam. n. sunt que nō per se hōis accīa nec per aliud impli-
cant vt est causa pīma. Aliqua vero sunt que per oēm mo-
dū implicat aliqd accīa vt sunt sbe sensibiles. quedā autē
sunt que medio modo. s. que pīm implicat et pīm non vt
intelle. **Q**ue primo nihil implicat nec per se nec per accīa
de huius per oēs modū pōt predicari sua quidditas et oīo idē
sunt sua quidditas et sibi esse que vero per esse in modū im-
plicat aliqd accīa vt sbe sensibiles ista non sunt penitus
idē cū sua quidditate abstractiue loquēdo quod implicat māz
que non solū est aliqd quidditatis s; in rōe suppositi ma-
teriā hōis singularē que est extra naturā quidditatis. **Q**ue autē
medio modo se hōis vt intelle. que hōis nō implicent hanc ma-
teriā implicat tūc esse actuale et idē medio modo idem sunt
cū sua quidditate et nō oīo idem. hōis plusq; sbe sensibiles
propter quod dicit quidam quod intelle non sunt sua quidditas hōis
tamē **A**uer. expresse velit quod sic. et etiaz **A**uicē. b quodam
modo inuit sed verba sua possunt expōi vt habet vide-
ri supra 8°. meth. quod aut in substantijs sensibilibus nō pos-
sit predicari sua forma in abstractione vt dicitur homo est
humanitas. vt tamen causa huius appareat aduertendum.

q̄ totum & pars oppositos modos habent in cōcludendo & excludendo. Itō enim totum plura includit & pauciora excludit tanto verius h̄z rationez totius ecountero. de parte q̄ q̄to ps pauciora includit & plura excludit tanto verius habet rōnem partis. Ex quo patet q̄ cōtra rōnem partis est de aliquo p̄ri. Nam predicatio sbalis est ratione inclusionis & p̄tinentie & totalitatis. & ideo quando genus vt al' p̄tur de homine tunc non habet rationez partis s̄m rem sed s̄m rōnez. & ideo dicitur 4°. topicorū q̄ si genus esset pars sp̄i non predicaretur de sp̄e. Nunc autē quedam sunt que non solum nō excludunt sed includit ēt per accidens vt s̄be sensibiles singulares. quedam autem sunt que nec includūt nec excludunt per accidens aliquod implicat t̄n ratione supposito per accidens in quo supposito habent esse q̄ per se implicat accidens nec h̄nt repugnantia ad illud licet non includat nec excludant de se. vt natura sumpta in cōcreto vt homo & aīal que in predicamento stant pro n̄. que quidē in se homo & aīal non solum significat formā sed etiā aggregatū & q̄ in p̄tione minus excludūt eo q̄ nō repugnant alicui per accidens magis h̄nt rationez totius. Quedam autē sunt que non includit sed excludūt per accidens. non t̄n repugnant accidenti eo q̄ p̄nt esse in aliquo q̄ includit per accidens vt humanitas. humanitas esse per accis excludūt vt in abstractione significatur p̄pter q̄ h̄z magis rationez partis & ideo non p̄tur nisi in p̄tione. s̄ aīal vel homo q̄ quidem nō tot excludit. plura tamē includit & ideo magis rationem totius. & q̄ in primo ēē non pōt esse in supposito eius aliqua natura que repugnat sue quidditati ideo ip̄m in abstractione & in concretione est omnino sua quidditas & entitas. &c.

In dictis vero scōm se semper necesse est idem esse. &c. *Tex. xx.*

Questio Quarta.

Veritur q̄r. vtrum quidditatis sit quidditas vt dicit Auer. super 6°. meth. & videt q̄ non q̄ q̄ quid est terminus cognitionis vt dicit 5°. metha. quia non resoluentur vterius ab intellectu. & ideo cum nō resoluantur in aliquā s̄abit igit in prima q̄dditate ita q̄ eius non erit a^o quidditas. Item q̄ quidē est de intellectu simplicium. simplicia autē non resoluntur in aliud ergo &c. **¶** Omnis actio intells est s̄lls aut diffinitio. que actio est ratio quedam. diffinitio autē est p̄m^o s̄lls quare diffinitio est p̄ma actio int^o que vterius in vteriozem non resoluetur. **¶** Cōtra s̄ p̄m^o p̄hycorū. dicit cōmentator. q̄ quid est. intra materiā primam & formā vltimam est materia & forma cōpositi quare forma iter media poterit resolui in vteriozē formam quare & in quidditatem. **¶** Circa hanc questionē diuersimode sentit a pipareticis Empedocles enī volens ostendere q̄ noster intells possit intelligere substantias sepatas dicit q̄ possumus abstractere quidditatē a quidditate & ab illa aliā donec tandem veniamus ad quidditatē omnino simplicē & h̄ erit intelligētia sepata Auer. aut super 3°. de anima illud arg^m partim p̄cedit & partim negat dicens q̄ verū est q̄ conuenit abstractere quidditatē a quidditate donec perueniamus ad quidditatē simplicem s̄z erit eiusdem generis cū prima quidditate a qua fit abstractio. erit enim s̄be sensibilis. vñ non p̄pter h̄ intelligētia s̄ba separatas q̄z alia est q̄dditas substantiē separate & alia s̄be sensibilis. videtur ergo velle cōmentator. q̄ quidditas possit h̄re aliam quidditatem vteriozē Arif. t̄n p̄tati. dux vñ in 1°. 7°. negare q̄ quidditas sit quidditatis. vt igit pateat ista diuersitas. dō q̄ essentia quidditas & nā idēz sunt. dīa forte s̄m rōnem. s̄. vt dicatur cēntia inq̄tum dat esse quidditas p̄nt est obm intellectus. n̄ vero inq̄tum in se cōsideratur vel p̄out est p̄m^o motus vel salum alicuius operationis: & q̄: essentia est idē q̄ quidditas. ideo h̄ essentia potest dupliciter cōsiderari vel inq̄tum res quedam vel inq̄tum quidditas. s̄. inquantū intellectus negociatur circa ipsam

primo inō quidditas non habet quidditatē. sedō mō pōt vteriozem h̄re aliquo mō. primū p̄z ex hoc. q̄z quidditas dicit formā substantiāle que si haberet aliam quidditatem h̄eret aliam formā substantiālem in ipsa re. s̄. in ipso composito. essent igit due forme sbales in ipso composito q̄ est impossibile q̄z sicut vnus rei unicus esse ita & forma s̄m rem est vna. **¶** Itē forma sbalis h̄z subiectum in pō^o. s̄z accidens h̄z s̄m in actu quare si in cōposito aliqua alia forma sbalis adueniret supra aliā formā substantiāle illa vltima esset accidēs q̄z h̄eret s̄m in actu iam p̄stitūtū per formā precedentē sbalem. q̄ non pōt esse. essentia igit s̄m rem. s̄. inq̄tum est res quedā non h̄z quidditatē aliaz & hac via p̄cedunt oīa argumenta Arif. 7°. meth. q̄ p̄z ex rōnibus fr̄is quarum prima fuit si quidditas h̄eret aliaz quidditatem & h̄ns quidditatē h̄eret aliam quidditatem tunc quidditas h̄ns aliaz quidditatē & quidditas habētis quidditatē essent diuersē q̄dditates s̄z quoz quidditates sunt diuersē ipsa sunt diuersa. quare q̄dditas habēs quidditatē esset diuersa ab eo cuius est q̄z h̄z per incōuenientū cōstat autē q̄ non est incōueniens q̄ illud cuius est quidditas s̄m rōnem differūt a sua q̄dditate. differre vero s̄z rez h̄nt esset incōueniens. ita. s̄. q̄ aliqd esset in quidditate q̄ nō esset de nā eius cuius est q̄dditas. **¶** Item alia rō Arifto. est in 7°. q̄ q̄dditatis inducūt aliaz vt q̄dditates accidentiū ad q̄dditates sbaz q̄z recipiunt s̄m in sui diffinitione. **¶** In quibusdā autē quidditatib^o statim p̄uenit stare ita q̄ nō reducūt ad alias vt est in sbis & h̄ rōē. q̄z nō est realiter in s̄bo composito nisi vna foīa s̄m rem ideo s̄m rē non reducūt ad aliam quidditatē. sed s̄m rōnem sunt ibi plures forme. Similiter accis h̄z quidditatem dependentes s̄m rem a s̄ba & iō s̄m rem reducūt ad eam. **¶** Itē tertia ratio p̄bi est: q̄ si quidditas h̄eret quidditatem pari rōne & illa h̄eret aliam quidditatē & sic iret in infinitum p̄z autē q̄ hec ratio nō valet nisi intelligeret: si q̄dditas h̄eret quidditatem in eo q̄ quidditas & per se sicut ēt arguit p̄h̄s 3°. meth. q̄ si p̄m^o h̄eret principiz iretur in infinitū. Intelligit enī in eo q̄ p̄m^o. vnde licet plures forme s̄m rōnē sint in composito si t̄n sumatur forma s̄m rez q̄z tūc non sumit forma nisi s̄m q̄ forma forme aut non potest esse forma in eo q̄ forma sed rōne compositi: & q̄ forma est cōposita s̄m rōnē inq̄tum potest resolui in formā magis ab abstractam & cōmunez sed bene forma s̄m rōnē h̄z formā ideo quidditas abstracta s̄m rem nō h̄z quidditatem iretur enī in infinitū. **¶** Si autē p̄pter hoc dicat q̄ quidditas s̄m rōnē habet quidditatē in eo q̄ quidditas a per se dico q̄ non: imo hoc deficit dupliciter & per se. primo q̄z non est vñ non enī est vñ vterum oēm quidditatem & s̄m rōnē habere quidditatē: q̄z iretur in infinitū deficit etiā a per se nō est s̄m q̄ ip̄m vel in eo q̄ tale q̄z si dicat homo est al' ibi aīal q̄ est quidditas hominis accipit pro nā sed inq̄tum suppositū: terminū enī est terminus & mediū mediūz sed non in eo q̄ terminus vel mediū. **¶** Ad primū ergo dō cum dicit q̄ qd est: est terminus cognitionis. vñ est q̄ est terminus cognitionis que fit per accia: q̄ accia magnas partes cōferunt ad cognoſcendū q̄ quid est. vnde habita prima cognitione accidentiū & s̄be ut s̄bi in quodam confuso & indeterminato. Nam ipossibile est intelligere accidens sine s̄bo vel determinato vel ideterminato postea deueniemus in cognitionē s̄be dterminare & ibi sistimus. & ideo q̄ qd est: est terminus cognitionis. **¶** Ad scōm dō q̄ quidditas est de intellectu simpliciu s̄m q̄ simplex nō h̄z vteriozēz quidditatē inq̄tum h̄z. sed s̄m q̄ cōposita. **¶** Ad tertius dōm q̄ diffinitio est actio intells respectu s̄lls vel enūciationis nihilomin^o vna diffō est p̄or alia &c.

Quoniam autem diffinitio rō est: & omnis ratio partes habet. &c. *Tex. xxiii.*

Questio Quinta.

Veritur vtrum diffinitio h̄at partes & vñ q̄ non q̄z forma diffinitio s̄m intelligētia simpliciu quare nō

habet partes. **C**um diffō dicit qd qd est s; in intellectu
 qd qdem non sūt pres. quia non est ibi ppo quoniā non ē
 nisi n; v; n; fal^m. ergo rē. **C**ū si diffinitio h; pres
 cum vnicuiq; pti diffōis posuimus nomē imponere vni
 cuiusq; partis erit diffō quia vt dicitur septio b^o s; trā
 sitionē cominē. qui non diffinit non imponit nomē r sic
 de partibus illius diffōnis vltimū in infinitū in accētib^o
 intells aut nō itur in infinitū quia tūc nō ēē scire g^o rē.
Dicendū qd diffō est pprie actio intells quia intel
 ctus semp aliquid format r agit: vt intelligendo simpli
 cia format diffōnem. r intelligendo cōposita format enī
 cationem actio aut ē medium inter virtutem r obm. g^o
 actus pōt trahere cōditiones suas ex vtroq; s. vel ex ob
 iecto vel ex ipso intellectu ex parte ipsius intellectus con
 siderando actionem diffiniendi illa solum r pprie habēt
 diffōnem q̄ intells directe intelligit r quia naturaliter in
 tellectus non intelligit aliquid sine fantasinate. ideo cū so
 la posita ex materia r for^a habeant fantasinata b sola dif
 finiantur r iō dicit comen. qd simplicium nō est diffō.
Cū ex parte obiecti quia cuz diffō sit tertius rei illa tū
 diffinit ad que cognitōis ē resolutio b^o aut sunt substan
 tie. r ideo genera r actia nō diffiniuntur qz lz ab his in
 cipiat cognitio non tū sicut in his nec terminat ad hoc. vñ
 non est his dare terminum vel diffōnem lz nostra cogni
 tio incipiat ab accēte non tamē sicut: sed vadit vltimus
 pp qd accēctum nō ē diffō n; terminis. **C**ū h; p; de ge
 nerib^o spēs enim specialissime sunt at home r forme indi
 uisibiles qz non diuidūt vltim^o per formā vel formas
 gna autē diuidunt. r ideo lz a generibus incipiat nostra
 cognitio quia a confusus que sunt nobis nociora sicut sūt
 gna a quib^o incipit nra cognitio vt dī in pzo phicozum
 nō tamen in his sicut nra cognitio iō nō dam^o eis termi
 ni neq; diffōnem qm in eis nō ē status cognitōis in spē
 aut spālissima ē status r iō h; ppe est diffō inq̄tū diffō
 bō rōem termini r nō genē. **C**Aduertendū tamen qd
 spūs ē incognitione nra genus loquēdo de genere inq̄tuz
 ē quoddā totū. gen^o. n. r totum ē r pars g^o ergo inq̄tuz
 ē totū ē prius simplr spē q̄tum ad cognitōem nram qz
 sic est qd daz confusum a quo nra cognitio incipit. vt dcm
 ē inq̄tū ar ē ps diffinitiva spē sic ē posterior r sic dicit di
 stinctam cognitionem r quia spēs spālissima in rebus sen
 sibilib^o ē quoddā ppositū bns pres r ē sola spēs diffinia
 tur. vt patuit r talia nō disticte cognoscūt nisi disticte co
 gnoscātur partes eius iō diffō dicimus cognitionem qd
 quid ē h; pres. Sed querit cuius pres habeat diffō vide
 tur verā materiā r verā formā que vt dicit^o est diffō
 diuidat distinctam cognitionē ptiū diffiniti sed partes
 diffiniti sunt vera mā r vera forma quare hec pres po
 nētur in diffōne. **C**Contrarium tū videmus qz i diffōne
 nō ponit mā r forma. sed gen^o r dīa. gen^o aut non ē mā
 lz dīa aliquomō possit dici for^a que ē altera ps ppositū.
CAd h; vidēdū notādū qd indiffōne nō ponunt pres rei
 sed pres rōnis pres non sicut dixi non ponuntur sed si po
 nant hoc ē indirecte qz partes rōnis oriuntur quodāmō
 a re r rō. quia res non habent diffōnem nisi inq̄tū cir
 ca eas vltatur intellectus r negociatur. op; igitur qd dif
 finitio habeat partes rōis pres ar rōnis sunt genus r dīa
 r h; partes rōnis sumunt a re. qz genus sumit a mate
 ria dīa vō a forma r per hunc modū pres diffinitōis cor
 rident pibus rei. r sic quodāmō indirecte indiffinitū
 one sumunt pres rei. s. per quādam respondentia iq̄tuz
 ab ipsis sumunt partes fm rationē quia si pibus fm ra
 tionē vel corrūdet a pte rei eēt pēt^o figmēta. qz diffō ē
 reram incorruptibilem r immobilū qz quoz est diffō
 r scia: scia autē est immobilū r incorruptibilū r quia q̄
 dam particularia sunt incorruptibilia vt corpa celestia r ma
 thematica vt b; circū r b; triangl. b; ē celum incorrupti
 bile eē. rē.

Est autem vt neq; elemēta omnia syllabe
 in ratione in sunt: vt hec certa aut que sunt in
 aere. rē. **Tex. xxxiiii.**

Questio Sexta.

Veritur vtz particulare mathe^m sit

incorruptibile vel immo
 bile r v; q non. qz cum oē mathe^m sit immobi
 le quia dicitur sexto methaphice qd quedā mathe^m sūt du
 pliciter immobilibus qdā s immobilibus vt astro^o. **C**Item
 in pmo de gnatione ca^o de tactu dicit qd op; mathe^m da
 re locū quare si sic o; ēē ipsis dare motuz quia non que
 reretur locus nisi eēt motus. vt dicit 4° phicoz. sicut si
 non eēt trāsmutatū non quereretur mā vt dicitur 8° me
 thaphice. **C**Itē in actione r passione ē motus tactus autē
 est eorum que agunt et patiunt. mathe. autē debetur ta
 ctus vt dicitur primo de generatione ergo rē. **C**Lotra
 omne qd mouetur h; materiā mathe^a non habet veram
 sensibile sed intelligibile non qdem intelligibilem in itel
 lectu possibili qui ē po^o aīe rōnalis sed intelligibilis. ideo
 imaginabilem qz imaginatio ē intellectus passiu^o quare
 pticularia mathe^a non mouentur dō; qz sicut dicit Auer
 roys in solutione qōnis Joānis grāmatici qd tota rō cor
 ruptionis sumitur prietate a gnate. s. ea; aliquid habet
 ptarium vel qd est compositum ex ptariis vt scientia in
 homine corrumpit corrupto boīe fm dictum eozū qui
 dicunt sciam non manere post hanc vitam. s. post mor
 tem ptarietas pprie ē in qualitate r ē postumus. pbare
 qd pprie non mouetur si. n. aliqua de quibus considerat
 methaphicus mouerent hoc maxie videret de astrolo^a
 que considerat de corpe celesti. qd ē mobile r moto s; b;
 ipm corpus nō considerat astrologus inq̄tum mobile vt
 plane dicit Auer. sup 2° methaphice dices qd lz subiecta
 astrologie mota sūt scilicet corpa celestia non tamen
 considerat in eis astrolog^o fm qd sūt mota sed considerat
 de for^a r situ eoz fm qualitates eozū nihil igitur confi
 deratur mathematicus inq̄tum tale qd sit mobile. **C**S;
 surgunt hic due dubitationes de partibus maiorū quoni
 am esse particulare inq̄tuz particulare fm b; r nūc est eē
 in tpe r qd est in tpe mensurat tpe est qd mensuratur tpe
 mō in tpe cuz igitur pticularia math. hēant esse hic r nūc
 erunt mobilia. Itē particularia math. nō abstrahūt a q̄to
 q̄tis abstrahunt a mā sensibili. s. a plantis r animalibus r
 b^o in quib^o est mā nālis nō tū abstrahunt a mā intelligibili
 . s. a pti^o que ē mā intelligendi. **C**Ad mathe^a igitur sunt con
 tinna r q̄ta per se. per se aut q̄titas est illud qd p aliquid
 est in loco per se. sed que per se sunt i loco per se sūt mo
 bilia quare math^a par^a sunt mobilia sicut dicit Auer. inuf
 ficientia sua per id per quod adest in loco per se per illō
 non ē materia n; mā lz qz sit aliquid per accidens scilz
 q̄titas r ideo dicit Ari. 4. ph. qd ponere locum dimisionē
 separatā r ponere in ipsa cepi corpa ē ponere duo p radi
 ctoria simul. **E**t tunc ad primū dubiū qd cum dicitur pti
 culare eē. b; r nunc li nūc non dī pprie. s. p non tempis.
 vel eē in tpe sed esse hic r nunc sumitur ibi vt dicit esse si
 gnificatū. dms enim de pticulari suba hui^o celi qd est hic
 r nunc non qd sba celi mensurat tpe immo est incorrupti
 bilis fm oēs phos r eternuz vel eterna. s. ex parte p^o. sed
 dicit ibi qdā significatōne māe ita r pticularē math. nō
 ē hic et nunc non qd sit in tpe. sed dicit eē signatum et ē rō
 quia math^a non abstrahunt a pti^o q̄to hec autē ē materia
 imaginabilis imaginatio virtus corpa r organica est oīs
 aut talis vītus quicquid rep̄tat rep̄tat sub esse signato.
 ideo in hunc modum intelligitur esse hic r nunc. **C**Ad
 aliud dubiū dō qd math^a pprie in loco et iō non sunt mo
 bilia per se. **E**t hec ē sic videt q̄titas enim et qualitas di
 pliciter pnt accipi vel fm modū considerandi vel q̄tum
 ad eē suum actuale. pmo modo. s. q̄tum ad modū confi
 derandi q̄titas pōt esse sine qualitate. scōo antez mō fm
 q̄tum ad esse actuale non pōt esse q̄titas sine qualitate.
 lz aliqua qualitas bene possit hē esse sine q̄titate vt sunt
 hitus et dispōnes et alie pfectiones nē intelligibil. qua
 rum multe. s. pfectionum sunt in genere qualitatis. q̄ti
 tas. ergo fm modum considerandi pōt esse sine qualita
 te. quia vt vlti Thēstius r Auer. super. ii^o. methaphice.
 substantia q̄titas et qualitas per ordinem se habent sicut

pentagonum tetragonum et trigonum ita quod substantia est principium entium huic autem per materiam immediatus inest vel aduenit quantitas et hac mediate aduenit qualitas et quia prius naturaliter potest abstrahi a posteriori. ideo quantitas potest considerari sine generalitate et quantum sine generalitate. si accipiuntur quantitas et qualitas quantum ad esse suum actuale est. et quod ut dictum est aliqua qualitas potest esse actu sine quantitate quantum ad esse actuale nulla in quantitas potest esse actu sine qualitate. istas est in quantum quod in subiectis spiritualibus ubi nulla est talis quantitas multa sunt per accessus quod sunt esse qualitates non. non. est potest quod quicquid est in talibus subiectis sit idem in re cum ipsis habet solum in primo ente potest veritatem cum eo quod in motu. habet esse actu ideo cum primo methaphysice accipiuntur secundum modum considerandi et sic sunt sine qualitate et non habeant esse in actu quia ut dictum est quantitas habet quantum ad modum considerandi potest esse sine qualitate tamen quantum ad esse non potest ex hoc igitur per quod talia primo non mouentur nec habent esse in loco ut sic considerata et per hoc per se solo ad argumenta etc.

Quonia vero aialium aia est forma ipsorum. hec n. suba est aiatum quod scilicet rationem suba est: et spes et quod quid erat esse tali corpori etc. **Tex. xxxv.**

Questio Septima.

Veritur vix particularia possit diffiniri et vix sic quod 10. methaphysice. dicitur quod non diffinitur non potest nomen. 9. a potest antecedentis qui imponit nomen diffinitur

re sed omnia particularia potest imponi nomen ergo etc. Item si particularia non diffinitur non est hic alia de ea nisi quia sunt mobilia et corruptibilia quia ut vult Aristoteles. 7. methaphysice particularia non habent diffinitionem sed cognoscuntur cognitione sui vix et particularia non manent sed corrumpuntur et cum recedunt a sensu non est manifestum vel certum de eis si sint aut non. cum igitur primo methaphysice sint corruptibilia et mobilia quod abstrahunt a materia suba motui nam saltem talia habebunt diffinitionem. Item de quibus potest esse scilicet et diffinitio: sed de eternis et incorruptibilibus est scilicet quod et diffinitio: sed quod particularia ut celum signatum et corpora celestia sunt huiusmodi quod etc. primum dicit Aristoteles. 7. methaphysice. C. 8. Auerrois in 7. methaphysice vix dicere quod particularia non sunt suba quia implicat significationem in materia aut significationem est accessus quod particulare est aggregatio ex subo et accidente quod non habet diffinitionem sicut nec homo albus et ideo homo significat non diffinitur. Dicitur quod cum quantum veritas particularia habeant diffinitionem non est quod. vtrum habeant diffinitionem quocumque modo large accipiendo diffinitionem. fin quod omnia quantum significat nomen dicitur diffinitio sicut historia troiana tota est diffinitio quia significat idem quod vnum nomen si illi historie imponat. Sic enim omnia large loquendo potest habere diffinitionem quodammodo et particularia et alia. sed de hoc non est questio nec de hac diffinitione loquitur Aristoteles in 7. methaphysice. Remoueamus igitur a questione predicta hanc equocationem diffinitionis et hanc equocationem amota ulterius dicitur quod et non quod vtrum particularia habeant diffinitionem in suo vix et vram diffinitionem. quia certum est quod sic. nam sicut quodammodo in suo vix cognoscuntur sic et in suo vix diffiniuntur. Sed est quod vix particularia habeant propriam diffinitionem veram. Circa quod aduertendum quod sicut in omnibus est considerandum illud quod est per se. sic et in hac questione. Nam 9. quod vix particularia habeant propriam diffinitionem considerandum est quid sit illud a quo sumitur per se tota ideo diffinitio habet autem esse forma quod per quod ut dicitur in primo de anima anima egrediente vel remota a corpore corpus macrescit et corrumpitur. cuius ratio est quia licet adhuc dicatur corpus habet tamen est equoce. quia iam est ibi alia forma quod est diuersa ratio et idem nomen. quod est ibi vera equocatio ex quo per quod diuersa diffinitio sumitur a diuersa forma. ergo per se tota ratio diffinitionis sumitur a forma nec est primum si dicatur quod in quibusdam ratio diffinitionis sumitur a materia ut in his in quibus materia ingreditur diffinitionem ut in naturalibus dicitur in primo de anima. quod habet naturalis abstrahat ab hac materia et ab illa significata non tamen abstrahit a materia. siue sensibili simpliciter. non per hoc ratio diffinitio.

nis in talibus sumitur a materia nisi in quantum facit ad esse talis rei habet autem est ut materia est informata quia igitur hoc est per se quod ratio diffinitionis sumitur a forma. querere tur vix habeat formam propriam. Quidam autem dixerunt quod habent formam propriam et hoc ostendunt auctoritate et ratione auctoritate quia dicit Averroes super secundum methaphysice in illo capitulo quod in fundamento nec: quod materia prima recipit formas vniuersales et postea mediatur bis vniuersales. et sic descendendo usque ad formas individuales ex quibus ut dicitur per quod sicut competit habere propriam vixibus sicut et individualis et particularibus. Item per rationem quia solus actus vel distinguit vel diuidit a natura autem potentialitatis nulla est distinctio particularia autem habent esse distinctus non enim est anima fortis anima platonis quia habent formas proprias. Et dicendum est quod particularia non habent formam propriam et hoc declaratur tribus modis primo considerando ipsa formam in se. secundo comparando formam ad spem et tertio comparando spem ad particularia primo igitur modo considerando spem in se non habent particularia formam propriam quia ut dicitur 8. methaphysice forme sunt sicut numeri. in numero autem sic est quod addita veritate in numero non est eadem species cum numero potest. Non enim differunt species numeri quod vniuersus habet totas veritates quot altere. vix dicitur in fine primi phisicorum quod idem est numerus decem hominum et quatuor equorum: sed non est idem denarius. et est ratio quod quocumque dicitur dicitur differunt et ideo que cadunt sub eadem dicitur ex vno latere non differunt. quod cum homo et asinus cadunt sub dicitur vna corporis. scilicet aiatum quia corpus diuiditur per aiatum et in aiatum et hoc et asinus sunt animata ideo hoc et asinus sunt idem corpus. sed non sunt idem aliquid: cadunt sub appositis dicitur aialis. scilicet vnum sub rationali et aliud sub irrationali. sic numerus sine sit equorum sine hominum cadit sub eadem dicitur numeri. et idem est numerus habet et ibi. sed non ideo denarius. Ad hoc igitur quod sunt diuersi numeri species operis esse plures vix partiores vnitates in vno numero quod in alio et ut dicitur est forme sunt sicut numeri et ideo quod differunt forma dicitur et species. sed particularia non dicitur species nec dicitur forma. et propter hoc particularibus si videtur forma propria. Item hoc idem per comparando formam ad spem quod ut dicitur septimo phisicorum. comparatio vera est solum in specie specialissima non autem in generalibus et hoc ratio est quia in specie specialissima cum non diuidatur ulterius per formas alias est verissima vniuersus et conceptui species specialissime respondet vniuersus postpositus et vnum fundamentum. In generalibus autem non est sic in modo latere equocationes in generalibus quia propter diuisiones forme generis per formas conceptui generis non respondet vna postpositus nec vnum fundamentum. particularia igitur si habent propriam formam quia tunc differret per formas et tunc in specie specialissima non esset vera vniuersus nec vna forma. et non ibi vera comparatio cuius contrarius dicitur septimo phisicorum ut dicitur est. Item hoc idem apparet comparando spem ad particularia omnia hec est dicitur iter species et particularia quia species directo aspectu intelligit particularia autem non nisi quod intellectus vniuersi sensui et huiusmodi est quia omne agens agit per formam suam eo modo quo est in forma tum. operis igitur quod intelligere egrediat ab intellectu secundo formam que est in intellectu. Nunc autem forma diuersimode est in intellectu et in sensu et in imaginatione cum enim sit ut oculus vel imaginatio sunt virtutes in corpore et in organo quicquid in oculo vel in imaginatione recipit sub esse significato recipit. et quia quantum ad esse figuratus differt vnum individuum eiusdem speciei ab alio ideo propter hanc speciem signate receptam informatur oculus vel imaginatio et cognoscit duo particularia ut diuersa quia informatur his conditionibus particularibus quod sunt hic et nunc in intellectu autem non sic est forma quia est imaterialis sicut forma imaterialis non ergo informatur eadem conditionibus materialibus et particularibus que sunt hic et nunc et a modo inde omnis significatio forma autem dicitur intellectu cognitionem eo modo quo est in intellectu ipsa forma. ideo hoc modo agit intellectus incognoscendo et ideo solum directo aspectu intelligit speciem que est in intellectu a quo

in mota est ois significatio. Si aut pri^o heret ppriaz for
 mam directo aspectu intelligeret vt diuersa per suas for
 mas. s. q non est verum. Ad rones aut dntium parti
 cularia hie ppriaz formas dico 7 primo ad auctori com
 metatoris cu dicit i 2° methaphice q ma p^o recipit for
 mas vltiores 7 bis mediatis min^o vles 7 sic vsqz ad
 formas indiuiduales b^o vbi non est ille 7 intentiois nec
 pot ee illud q ipsi dnt qz forme vles non recipiunt in ma
 in modo quicqd recipitur in materia sub ee significato re
 cipitur 7 q Auer. dicit pus recipi formas vles intelligit
 gularare forme vltioris 7 hz bovey est. Naz emba pus
 vniuita plare vt plante simpliciter qtum hmoi plare
 7 per consequens plante qz hominis. 7 per consequens
 hois qz huiusmodi hois 7 quod dicit vlteri 7 sic descen
 dere vsqz ad formas indiuiduales non intelligit formas
 gulares immo sepe conuenit Arist. formas specificas
 abees indiuiduales vocare 7 sic decipiuntur illi propter
 equiuocationem huius q est indiuidualis. Ad aliud di
 cendum q licet particulari eiusdem spei distinguantur p
 formam aliquomodo hoc non est per formas per se sed per
 accidens. s. inqstum forma est in materia signata: forma e
 tunc non per se distinguitur vnde si esset abstracta a mate
 ria signata non distingueretur 7 ideo lz vna 7 eadem res
 fit ille ho 7 ho 7 vnus homo vult th Arist. in septio me
 taphice q vnus 7 eiusde rei vno modo est diff^o aliomodo
 non: differtur enim inqstum e non sig^ota non autem diffi
 nitur inqstum est signata 7 est ad hoc o Arist. q particu
 la non determinatur per formam. immo accidit forme deter
 minari 7 distingui in particularibus spei aut spaliissime e
 diff^o quia determinatur per formam. ddm ergo ad que
 stionem q parti^o pprie non diffiniunt quia non habent
 ppas formas. Ad argumenta in oppositu ddm q du
 plex est ee. s. ee actuale. ee vero ee actuale est ma
 gis pprium spei 7 vltium. ee autem actuale pprium indi
 uiduorum qm indiuidua sunt pprie que corumpuntur
 fm esse actuale. vlt autem non corrupit fm ee sibi ppuz
 s. fm ee essentie sed corrupit fm accis. s. inqatū ee
 actuale indiuiduo corrupit. quia esse actuale non e sine
 ee q corrupitur p accis indiuiduo b p tanto quia e meū
 7 tunc actuale non sicut idem: esse aut essentie est ides io
 in re corrupta esse essentie non dicitur simplr corrupi
 quia non fm esse sibi pprium corrupit. sed per accis
 s. corrupitur cum esse actuali particule autem mathe^m
 7 si corrupit: corrupit per accis non th sic per accis
 vt vniuersale quia cum corrupio fiat quantum ad ee actua
 le q est pprium indiuiduoz 7 pticularium particulare au
 tem mathe^m particulare est. ideo cum corrupit qua
 tum ad esse actuale corrupitur quomodo quantum ad
 esse sibi pprium magis. 7 ideo minus per accidens corrup
 pitur qua vniuersale quia cum illud esse actuale non se
 habet fm q est in re naturali quia non est dare in ee actu
 ali quantum sine quali. ideo per accidens corrupitur. ma
 gis tamen fm esse sibi pprium qua vniuersale. ideo
 non est hmoi particularium diff^o. Aliter dicitur quia
 cu q qde e fit obiectuz intellectus per se ea solum habent
 diff^one vel q quid est que directo aspectu apprehendu
 tur ab intellectu b autem sunt vniuersalia eterna 7 incor
 ruptibilia 7 ideo quauis particulare mathe^m sit eternuz
 7 incorruptibile quia tamen particulare est 7 in eo q ta
 le non directe cognoscitur ab intellectu ideo tale non dif
 finitur imo si fit etiam particulare aliquod naturale incor
 ruptibile 7 eternum vt hoc celum eius non est diffinitio
 quia qui dicit hoc celum dicit formam in materia signa
 ta 7 per hoc pz rnsio ad aliud arg^o 7c.

ad rectuz ita se habet rectum ad obtusum. sed acutus dif
 finitur per rectum dicendo acutus angulus est minor: re
 cto quare 7 obtusum diffiniatur per rectum dicendo ob
 tusus est minor recto sed rectus est pars quantitativa ob
 tusa ergo 7c. Item partes que ingrediuntur diffinitio
 nem sunt partes ptes simpliciter quia sunt partes forma
 les 7 essentielles. naz forma est que per se pertinet ad dif
 finitionem. fm autem Auerro. in de substantia o: bis di
 mensiones indeterminate pcedunt formam substantiales
 in materia qz cum pcedant formam multo magis pre
 cedunt rez qz cum dimensiones dicant partes quantita
 tivas que quidem sunt ptes re ingrediuntur diffinitio
 nem rei. Item circulo est essentielle continuū sed esse
 tiale est continuo habere partes quantitativas cu continu
 um sit q est per se diuisibile quare partes quantitativae
 erunt eentiales circulo quare poterunt ingredi diffinitio
 nem circuli. Contrarium dicit Ari. septio methaphysi
 ce et arguitur per rationem sic sicut non est circulo dmo
 strare ita non est circulo diffinire. non enim est circulo de
 monstrare quia pbans aliquid pbat illd esse pbatum ab
 illo vltius. si igitur q pmo pbatur: pbatur pmo pbas
 pimum pbatur seipm q est inconueniens quare sili non est
 circulo diffinire cu igitur ptes quantitativae diffiniuntur p
 suum totum. non diffiniunt suum totum. Ad videndu
 istam questionem sciendum primo q duplex est sbstana
 sensibilis 7 intelligibilis: substantia sensibilis est que com
 ponitur ex duab^o naturis. si ex materia 7 forma recepta
 in materia ideo b substantia que significationem habet 7
 est hic 7 nunc 7 est quata. substantia intelligibilis est que
 non habet significationem nec est hic 7 nunc nec quanta
 ppter quod queritur vtrum partes quantitativae ingredi
 antur diffinitionem rei non habet hic locum in huiusmo
 di substantijs intelligibilibus que et non habet diffonez
 nec ptes quantitativas quia non competit ipsis sig^ota ma
 terie sed competit substantie primo modo dicte. Et ad
 hoc notandum est q quicquid competit sube composite
 ex materia 7 forma. competit ei rone componentis. s. taz
 ratione materie qz rone forme. 7 in hoc nulla est differen
 tia qzais enim aliqua pncipaliter competant rone forme
 vt actio 7 aliqua pn^o ratione materie vt passio vtraqz th
 competunt coposito rone vtriusqz partis coponentis. s.
 materie 7 forme ei malis non agit nisi vt est in ma pro
 pria. similiter passio no est per ma nisi inqstuz est sub for
 ma. vt dicit Auer. sup 8°. pbyfi. qzuis igit aliqua compe
 tant copo 7 pncipaliter rone forme 7 aliqua rone maie
 oia th que competunt coposito competunt ei ratione taz
 materie qz forme 7 io q subiecta materia est forma est
 causa oium accidentiu. Alterius aduertendu q est ac
 cipere triplices partes. s. partes rois sine essentie que co
 sequunt totam spem subesse signato. partes autz males
 non psequuntur totam speciē nec o: q accipiant subesse
 signato 7 in hoc hnt similitudinē partes qstitate cu parti
 bus ronis: qz vnumqzqz compositum diuiditur th per
 partes rationis qz per partes qstitas 7 qz diuisio p vtraf
 qz partes competit coposito tam rone materie qz ratione
 forme diuisio per ptes essentielles competit coposito etia
 ratione materie: qz hui^o diuisio fit in materia 7 forma sili
 ter 7 diuisio per partes qstitas competit coposito et rone
 materie 7 forme. qz forma no diuidit per partes qstitas
 nisi habeat ee in materia sig^ota nec materia potest diuidi
 nisi sit sub forma nihilomin^o th per partes essentielles di
 uisio competit rei pncipaliter ratione forme qz tota ro ee
 pncipaliter sumit a forma. qz forma pncipaliter facit
 adesse. e: aut est de partibus qstitativis: qz ex hoc q in
 telligis partes qstitativas in coposito necessario est sig^ote
 partes in pri^o. Aliter eni non intelligis partes qstitativas
 cu aliquid diuidis in qstitativas partes nisi cu signas par
 tes. 7 qz signas. sig^ota at proprie competit materie. qz
 diuisio per partes qstitativas competit coposito per ma
 teria 7 ex hoc iam pz qz partes qstitativae non ingrediunt
 diffinitionē. Nam cu diffinitio fit actio intellect^o circa res
 solum hoc modo hnt diffiniri pat obijciuntur intellectui

Sed ronis ptes que spei solū sunt: Rō vō
 eīph^o vniuersalis. Circulo. n. eē 7 circulus et
 ale eē 7 aīa idēz. 7c. Tex. xxxv.

Questio Octava.

Veritur vtrum partes qstitative i
 grediantur diffones sui to
 tius 7 videtur q sic quia sicut se habet acutus

non autem obijciantur intellectui nisi per formam cuius ratio est q: n̄ intellectus solum est in po^a. est enim in genere intelligibiliū iñimus & vltimus & ideo cū sit de se in po^a. non vadit ad actum nisi per aliqd̄ ens in actu q: res intelligibiles non educunt in intellectu de po^a ad actum nisi fm̄ q: sunt in actu. hoc aut̄ est solum per formam suā q: res per formā suam hēt actum. **C** Ex his relinquitur q: ille partes que cōpetunt rei per formā per se & p̄ncipaliter ingrediunt diffinitionem. in oibus enim est attendendū illud q: est per se & dimittendū q: est per accidēs. partes que cōpetunt rei per materiā non ingrediuntur ex his que dicta sunt patent. 4. que dicit Aristo. 7°. metha. & sub cōmētoro: de partibus q̄stitutinis. s. q: partes q̄titarie sunt posteriores cōposito q: consignatio p̄supponit esse cōpositi & cūz partes quātitative sumant penes signationē individui suppositi. partes huius sunt posteriores supposito suo. partes aut̄ essentie sunt priores q: dāt esse. **C** Item aliud p̄z. s. ad aliud dictū Auer. q: hui⁹ partes sunt priores suo toto. in via generationis & ip̄is rōne potentialitatis posteriores aut̄ ratione actus & cōplementi. p̄supponit enim esse a quo sumit omnis ratio cōplementi. **C** Itē q: huius partes subesse signato p̄sequitur tota species s; propinquiores sunt sp̄i & forme & sunt vn⁹ per accidēs q̄ partes materiales cuprū enim est prius respectu circuli non enīz est inuenire hunc circulum sine cup^o. **C** Ad primū dō est q: h̄ pars quātitativa sit posterior toto & hoc mō sumēdo ipsam vt partē quātitativam nunq̄ diffinit totum. Si tñ pars quātitativa sumat fm̄ aliquē modum. fm̄ quē est primo obiectū intellectus. sic potest diffinire totū & hoc modo rectum quāvis sit pars obtusa p̄t obtusum diffinire. inquātin quidez rectum est habitus respectu obliquitatis que importat per obtusū & acutū que obliquitas & p̄uatio non h̄z cognosci nisi p̄ habitūz. **C** Ad aliud dicendū q: dimensiones indeterminate non p̄cedūt formam simpliciter in mā de quo tñ poterit videri suo loco. s; formā particulare in materia hoc non hēt diffiniri. q: particulariū non est diffinitio. iō rē. **C** Itē dato q: dimensiones indeterminate ingrediant diffinitionem forme h̄te in materia. ille tñ dimensiones nō ingrediunt diffinitionē fm̄ partes quātitativas sed h̄z suū totum imo sicut vltus fert p^o super totum visibile & per p̄sequens fertur sup partes visibiles ita intellectus sup tale totum fertur & per p̄ns super partes. rē.

Dubitatur aut̄ merito que speciei sunt partes & que non: s; simul sumpti: hoc. n. non manifeste existente. rē. **Tex. xxxvii.**

Questio nona.

a **E**inde querit virū genus indiffinitōe ponatur vt materia & v̄z q: non q: q: nē forma est rationē materie non hēt. sed oēs partes diffinitionis sub forme vt dicit 7°. meth. q: rē. **C** Item si genus hēret rationē materie hoc non eēt nisi respectu dīe sed respectu dīe non potest hēre rationē māe. probō oē q: est magis abstractū simplicius & formalis est & magis h̄z esse actualitatis genus antez magis est abstractum q̄ dīa q: respectu dīe non habebit rationē materie. **C** Item hēret rationez materie: aut est hec que est pars cōpositi aut que est totū nō materie que est pars q: tūc genus non p̄dicaret de toto. sicut nec mā que est pars vt corpus que est altera pars hoīs cōpositi. non p̄dicat de homine. **C** Item aut h̄z rōnem materie al aut artificialis. hec enī materie differunt in hoc q: mā naturalis non dicit totū sine totā subam rei naturalis. materia aut̄ artificialis dicit totā subam artificialiuz propter q: dicit Auer. supra p^m p̄hi. q: oēs forme artificiales sunt accia s; neutra haruz materie: p̄t p̄dicatione essentiali de eo cuius est q: si genus hēret rōnem alterius haruz materie: non predicaret de sp̄e. hoc aut̄ falsum q: g^o non habet rationem materie. **C** Contrarium dicit cōmētoro: 7°. methaphi. & etiam ipse Aristo. dicit genus esse materiam.

Ad istam questionē. dō q: cōmētoro: in pluribus locis soluit istam qōnez & in scdo meth. in illo ca^o. qm̄ in fundamento nature nihil est distinctum rē. & in 8°. & dat tres dīas inter genus & materiā prima dīa est qm̄ genus est mediū inter potentiam & actum. materia aut̄ po^a simpliciter. hanc ponit Auer. in 2°. metha. 2° ponit in 8°. meth. & est. s. q: genus est pars in po^a. materia vero est pars in actu. **C** Ex his duabus elicitur 3^a. differentia quā ponit & in 2° & 8°. eiusdem & est. s. q: genus p̄dicatur materia aut̄ non q: at̄ elicitur ex prima dīa & scda sic p̄z q: cum mā sic in po^a simpliciter. genus aut̄ aliquid h̄z actus qm̄ est medium inter potentiaz & actū genus est totum qōdam totū aut̄ de toto predicat vñ genus p̄tur de toto nō aut̄ mā. Similiter ex scda dīa pōt elici 3^a. q: res fm̄ suuz esse actuale h̄z ptes reales. s. materia & forma que sunt ptes cōpositi & res per has partes p̄stituta h̄z esse actuale solum est intelligibilis in po^a: & q: res h̄z esse itelligibilis in po^a & hoc mō genus est pars rei genus enī est pars rei in potētia: & sic dīe p̄t in potētia est dīe partē fm̄ rōnem que est totū ideo hoc genus p̄t mā at̄ non. **C** Ex his igit̄ duabus differentis elicitur. 3^a d^o que est q: genus p̄t materia vero non supra n^o dicit illud totū q: sp̄es materia aut̄ partē simpliciter dicit s; genus vt dixi dicit illud totū q: sp̄es. s; per modū cuius dā p̄fusi. p̄ hoc est mediū inter potētia & actū. vñ q: scda dīa p̄tra dīe prime q: p̄siderādo in se dicit mediū inter potētia & actum mā vero dicit p̄t in actu. vñ aduertendum q: genus est ps rei fm̄ q: res sunt apud intellectūz diffinientē & iō genus ps rōnis tñ. **C** Nam res fm̄ q: sunt in actuali suo esse sic habent esse. q: solum sic sunt intelligibiles in potētia q: qui est ps vt est in actu sed est pars in actu q: aut̄ est pars rei vt est intelligibilis est pars rei i potētia & est pars fm̄ rōnem. quia intellectus facit genus esse partem. & ideo genus p̄dicat quia dicit illud totū q: dicit species h̄z indistincte. materia vero non p̄dicat quia dicit partem que est pars rei fm̄ q: res ē supra aut̄ rōnem talis partis est predicari eēntialiter non dico dno minamine. **C** H̄z pars realis realr̄ differt a suo toto & ideo non predicatur de suo toto gen⁹ autem differt a re fm̄ rationem non fm̄ rem ideo essentialiter predicatur de re & est idem cum subiecto fm̄ rem de qua predicatur essentialiter differens tamen fm̄ rōnem. realis autem pars vt materia differt realiter a re. ideo materia nō p̄dicatur & sic p̄z q: ex hac scda dīa. s. q: gen⁹ est pars fm̄ rōnem et est pars in potētia & q: mā est pars fm̄ rem & est ps in actu. segtur tertia dīa. s. q: genus p̄dicat. materia vero non. **C** Nam videndū est quō genus assilatur materie. **C** Ad qd̄ sciendū q: materia pōt considerari duplr̄. s. scdm̄ essentiaz suam vel vt est sub forma primo modo sumēdi mān mā⁹ est oīum vna. sumendo aut̄ mān 2° modo vt est sub formis hoc potest esse duplr̄ aut̄ prout est sub formis accidentalibus vel substantialibus. si prout est sub accidentalibus adhuc dicit aut̄ est sub cōi aut̄ est sub p̄p̄ria. p̄ p̄rio & per se si sub cōi. illud accidens p̄sequitur materiā. **C** Si sub p̄p̄rio illud accidens consequitur formam sine speciem. si autem put̄ est sub forma substantiali ad hoc dicit Auer. s. sub formis substantialibus habentibus ordines ad inuicem & tunc mā⁹ methaphysice forma vltion recipit fam vt dicit Auer. sup 2^m methaphysice aut̄ sub formis substantialibus cōtrarijs tunc materia est in potētia ad utrāq; nec est actu aliquid hoīz sed fit actu per alterum p̄ formam in actu. **C** In his quattuor p̄p̄tariibus genus assilatur materie: nam sicut materia fm̄ suam essentiam est vna oīum non per vnām formam sed per indifferētiam qōdam ad omnes formas. sic genus est vnū nō p̄ formam vnā sed per qōdam indīam ad plures formas non enim intellectui generis respondet p̄p̄tatis vn⁹ for me fm̄ Auer. in p̄mento super primū de anima qui dīe cōceptū generis non respondet p̄p̄tatis vna quia non rīdet ei forma vna sed plures est enim concept⁹ generis extenui silitudine singulariū sumptus speciem aut̄ spe vult vnā formam eē & mān. Item sicut

accidit cōia sequitur materiā . ppria vō spēm sic est in gñe
 quia gen⁹ sequitur accidit cōia cuz enim videt q̄s a remo
 nis quid terminat vñū r̄ p̄sistens scit q̄ est aliquid cor
 pus non autē corpus nāle cuz aut̄ p̄pinq̄uis videt per
 se moueri scit qm̄ aīal. ¶ Item mā sub formis spālibus
 ordinatis p̄us recipit formam gñis q̄s spēi r̄ in hoc gēus
 magis appropinquat ad mām q̄sto q̄des est abstractum
 r̄ cōius tanto plus ē immensū mae pp̄ q̄ est triplr̄ p̄us
 vñit vita plante quā aīalis r̄ quā hoīs. ¶ Itē q̄sto mo
 do considerando mām vt est ad formas substantiales con
 traria est in potentia ad vtrunq̄ recipit aut̄ deterioratōez
 per alteram formā eaz ita r̄ gen⁹ est in potentia ad vñū
 q̄s dīam r̄ accipit determinationē a dīis est enim gen⁹
 mā totus q̄ est quoddam totum. dicit enī idem q̄ totus
 lz alio mō r̄ in hoc differt a mā artificium quia licz dicit
 totam subam artifi^m non tñ dicit totum illud q̄ res artifi
 cialis aliquid enim addit forma artis super mām artifi^m
 pp̄ q̄ r̄ illa mā nō pōt directe p̄dicari de artificialib⁹ r̄ c.

In hoc nāq̄z hō r̄ albū multa quidem sunt
 cū alterū nō infit alteri. r̄c. **Tex. xxxvii.**

Questio Decima

Veritur cōsequenter vtr̄ dīa hēat
 rōnem actualitatis r̄ dicit

quid in actu r̄ vī q̄ non fm̄ enim p̄mentato
 rem q̄to methaphice mā dicit potentiā pu
 ram r̄ ideo nō p̄dicat aīū si dīa dīet actum purū non
 p̄dicaret q̄ ad hoc q̄ p̄dicet op̄z q̄ dicit mediū inter
 potentiā r̄ actum quare erit quid potēiale sicut r̄ genus.
 ¶ Item spēs constat ex genere r̄ dīa q̄ vtrunq̄ est in
 potētia. quia dī in septimo methaphice q̄ ex plurib⁹ exi
 stentib⁹ in actu non fit vñum. ¶ P̄. dīa est ps̄ diffōnis q̄
 dicit quid potēiale cū pars sit in po⁹ in toto. ¶ Itēz ad
 istam q̄onem dōm q̄ dīa illud q̄ dicit dicit per modūz
 actus r̄ h̄ p̄z triplici rōe. Nam dīa distinguit. oīs autem
 distinctio a forma r̄ ab actu est solus enī act⁹ distinguit et
 a po⁹ vli est distinctio r̄ ex hoc enim contraria non distin
 guunt cum sunt in potentia imo eadem est mā p̄trarioz
 r̄ ideo cū dīa distinguat h̄z rōnem actualitatis. Itē dīa
 cōplementū diffōnis r̄ h̄z rōnem complementi r̄ rō
 dīe sumit a parte que ē actus. Nam fm̄ Arist. partes q̄
 sunt pores via gñationis r̄ t̄pis r̄ p̄tes quātitative r̄ mā
 les posteriores via cōplementi sunt posteriores gñatōe
 r̄ t̄pe. ¶ Itē rō differentie sumit non a toto sed a parte r̄
 rō quia cum gen⁹ sumat a toto si enī dīa sumeret a to
 to non eēt contra rōnem dīe inq̄stam dīa q̄ genus p̄di
 caretur de ipsa cum totum possit p̄dicari de toto. sicut
 nō est p̄tra rōnem gñis q̄ p̄dicet de spē quia vtrunq̄z su
 mitur a tota nā. sumit igit̄ a parte h̄z nō a parte que ē mā
 quia sic non haberet rōnem p̄plementi sed sumit a parte
 que ē actus r̄ a forma partis r̄ quia forma h̄z rōnez act⁹
 r̄ ideo dīa habet rōnem act⁹. Aīatum enī non significat
 totū imo solum significat idem q̄ aīa differunt tñ in mā
 significandi sicut idem significat album r̄ albedo. differē
 tia tñ implicat totū genus autem significat totū sed mate
 rialr̄ quia q̄sto aliquid ab intellectu considerat sub esse ab
 stractioni tanto magis consideratur sub modo magis con
 fuso r̄ indistincto r̄ hoc ē magis māliter considerare. dif
 ferentia vō per modum forme dicit totum non q̄ dicit
 significatū sed implicatū. spēs dicit totum per modum
 totius. s. materie r̄ forme. Ex his igit̄ que dēa sunt patēt
 illa quattuor que cōiter solent dici de genere r̄ dīa dī enī
 q̄ de ipsa non p̄dicat genus. Item q̄ dīa non cadit in re
 cō ordie i li⁹ p̄dicamēntali sed cadit a latere. Item q̄ sem
 per p̄dicat denominatiue. Item q̄ dīa ē illud a quo dif
 finitio h̄z veritatem. ¶ Prīmū p̄z sic. s. q̄ genus nō p̄
 dicat de dīa quia dīa fm̄ q̄ dīa significatiue dicit formā
 vt aīatum significat aīam. si igit̄ genus siue aīal p̄dicaret
 de dīa fm̄ q̄ dīa anima eēt animal. sed hō non est anima
 sed aīatum r̄ per p̄ns illud al q̄ p̄dicat de dīa vt dīa.
 ¶ Itē hō ē aīal p̄positū ex aīa r̄ corpe. quare hō eēt plu
 ra aīalia si genus p̄dicaret de dīa. ¶ Alio modo potēt

homo p̄bari quia si genus p̄dicaret de dīa. totū p̄dicare
 tur de pte sed si totū p̄dicat de pte cum vñum totū hēat
 plures ptes tunc vñū eēt multe tota vna domus multe a
 domus r̄ vñū aīal multa aīalia. ¶ Item nō cadit dīe in
 recta linea p̄dicamēntali q̄ que in recta linea cadunt vñfor
 mē sumit a toto dīa at non sumit a toto nec gen⁹ r̄ spe
 cies. iō gen⁹ r̄ spēs cadunt in recta linea non autem dīa.
 ¶ Item semp̄ dīa p̄dicat de noiatiue quia cum differē
 tia sumat a forma que ē pars vt dictū est forma autē que
 ē ps̄ non ē totum p̄positū. iō d̄z sumi in p̄dicatione vel
 rōne p̄cretionis p̄ implicationē dicit quoddamō totum.
 ¶ Item p̄z 4^m. s. q̄ dīa sit illud per qd̄ diffō h̄z vñita
 tez. quia diffinitio nō h̄z vñitate nisi ex eo q̄ est vñius na
 ture r̄ a nā vna diffiniti vñitas autem diffiniti ē ab enti
 tate r̄ vñitate rei entitas autem est per formam que ē ps̄
 cōpositi r̄ que ē p̄fectio r̄ p̄plementū r̄ tota diffō sumit
 per respectū ad hanc formā. iō cum dīa vt dictū est sumat
 a forma. p̄z q̄ ipsa est cā vñitatis diffōnis e⁹ de genere
 q̄ genus nunq̄z p̄dicat de noiatiue eo q̄ ipsū sumitur a to
 to. r̄ ideo non denoiatiue sed eētualr̄ p̄dicat. ¶ Item ca
 dit genus in recta linea quia sumit a toto sicut spēs lz dif
 ferenter r̄ vtrunq̄z cadit directe in linea. ¶ Item gen⁹
 comprehendit sicut totū ptem. gen⁹ enim dicit totum. diffe
 rentia aut̄ ptem. Itē gen⁹ p̄dicat suas partes non ē aliqd̄
 nisi sicut mā quia gen⁹ idem fm̄ rem totū q̄ spēs h̄z diffe
 renter quia spēs dicit totū fm̄ modū mae r̄ forme gen⁹
 aut̄ dicit idē totū per modū mae. et iō genus est aliud a
 toto fm̄ rōnem r̄ nō fm̄ rē: dicit aut̄ quidaz q̄ rō dīe su
 mit a tota nulla significatiue sed forte lz modo non ē faci
 le videre cām q̄re semp̄ p̄dicet de noiatiue et q̄re pōa
 tur a latere nisi dicat eo modo quo dictum est superius
 ¶ Ad argumentū in oppositū dicendū et ad prīmum q̄
 quia ego non possum aliqd̄ eē nisi per illud qd̄ in me est
 reat̄ illud aut̄ q̄ in me est: ē per qd̄ totat̄ suz illud q̄ sū
 iō illud totū per qd̄ totat̄ sum totuz q̄ sū potest de me
 p̄dicari. dicendo sor. ē aīal sor. est homo et ex hoc est q̄ i
 p̄pone affirmatiua r̄ va p̄dicatur r̄ s̄bm̄ sum̄ idēz fm̄
 rem. dīa fm̄ rationē non est igit̄ incōueniens genus esse
 totum fm̄ rem respectu spēi r̄ esse partē fm̄ rōnem r̄ c.

Si itaq̄z bec si se ha ent palā. q̄ finalis dif
 ferentia subā rei erit r̄ diffō: r̄c. **Tex. xlv.**

Questio Undecima.

Veritur p̄r vtrū addēdo dīaz ge
 neri differre fiat nugatio r̄

vī q̄ sic. q̄ si ex dīa addita generi r̄ gñe non
 fit vere vñum sicut nec dō hō albus fit vere
 vñum eo q̄ albū dicit aliā naturā ab hoīe hoc autē est in
 conueniēs h̄z dicit illud totū q̄ dīa r̄ plura vñ addēdo
 alteri idē dicit bis r̄ erit nugatio. ¶ Itē ratio q̄ dō al
 homo est nugatio est q̄ rō aīalis sumit ab eodem toto a
 quo nā hoīs q̄ cum quelz pars diffinitionis dicat idē q̄
 totum q̄ dīa addita q̄s faciet nugationē. ¶ Itēz genus r̄
 qd̄cūq̄z alterz ipsoz exprimas sp̄ alterum in altero intelli
 getur q̄ erit nugatio. causa enī q̄ sumus dat̄ itelligere na
 sum est q̄ dō natus sumus nō amplius dat̄ itelligere na
 sum q̄ vñū. s. natus non est de p⁹ intellectu sumi. ¶ Lō
 trariū dicit Aristō. r̄ arguit per rōnē q̄ nā diffinitio non
 continet supflunz nec diminutū. h̄z natura diffinitio fit ex
 genere r̄ differentia q̄ per ipsoz cōiunctionem non erit
 superfluitas neq̄z nugatio.

Ad istam q̄onem dōm q̄ indiffinitione addō
 dīam generi. nō fit nugatio r̄ hoc
 p̄z duplici via. p⁹ via sumit am⁹ que h̄z dīa. habz enim
 modū accētis. Accētis aut̄ sp̄ est p̄dicari r̄ nūq̄z s̄ba vt in
 nūit. 4. meth. q̄ p̄z q̄z terius in p̄io stat p̄o forma in s̄o
 n⁹ p̄o supposito. albū aut̄ solam qualitātē sig⁹ ideo p̄tra
 rōnem accētis est s̄ba nō dico qn̄ bñ subijciat generi suo
 h̄z non tanq̄z accētis h̄z inq̄stā spēs est r̄ ita de dīa: dīa enīz
 inq̄stum dīa nō subijciat generi nec spēi. ¶ Si enīz dicat
 an̄katū est al̄ cum hoc dīa aīatum nihil aliud est q̄s aīa vel

ut hinc significat nisi aiam in q̄tū dīa nec qd̄ aīa sit aīal: sed qz subm̄ cui⁹ est act⁹ aīa est aīal. ¶ Item hz modū acci-
 dentis ⁊ puenit cū ipso in hoc quia sicut sim⁹ cum dī na-
 sus sim⁹ exp̄so naso nō dat amplius ipsū intelligere. nec
 ēt si non exp̄meret dat ipsum intelligere q̄uis simus na-
 so non addito det ipsum intelligere. ¶ Et qz ista via non
 videt̄ sufficiens ad euadendū nugōnem credendū ē ma-
 gis per aliam viam. s. considerando genus ⁊ dīam q̄tū
 ad ea a quibus sumit̄ rō ipsaz. vnde ēt genus vt pus vi-
 sum est sumitur a toto sine a natura tota sp̄i. differentia
 vō ab eo qd̄ est pars. s. a forma ⁊ ex hoc est qz vno addi-
 to alteri non erit nugatio. ⁊ hoc ē sic videre. nugō enī sit
 duob⁹ modis. aut. s. cuz idem sub eadem voce bis dicit̄
 ⁊ explicite aut cum aliqd̄ addit̄ alteri in quo addito illd̄
 enim addit̄: addit̄ ē actualit̄ intellim̄ vt in boīe actualit̄ in-
 telligit̄ aīal. dicendo aīal hō ⁊ tunc a pte eius qz addit̄ur
 alteri non sit nugō qz ip̄z sub sua voce bis dicat̄. s. homo:
 hō hz ap̄t̄ ei⁹ cū sit additio dicit̄ idem bis. vnde animal
 homo est idem qz animal. aīal sit igitur ista nugatio ex qd̄
 qz aīal actualiter intelligitur in homīe si. n. aliqd̄ intellige
 retur in aliquo potentialit̄ ex talium additiōe adinueniem
 non fieret nugō nec sufficeret talis intell̄s vnus in aliquo
 ad nugatiōem. genus at̄ nō itelligit̄ actualit̄ india: nec dif-
 ferentia in genere ⁊ ideo ex additione vnus ad alterz non
 sit explicata nugō vt dicatur explicite aīal: aīal bis. nec ēt
 sit implicite nugatio ita qz intelligatur vnus in alio. quia
 nec vnus intelligit̄ in alio nec eoz. aīal enī non intelli-
 git̄ intelligibī quia ratio generis sumit̄ a toto. vnde ani-
 mal dicit̄ totum rō vero differentie sumitur a parte. s. q̄
 est forma vel pars rei. vnde rōnale dicit̄ partem realem
 totum aut̄ integrale nunq̄ intelligitur in sua pte. si enī sic
 esset cum totum integrale plures hēat ptes in quaz qua-
 libet intelligeretur in actu circa vnū totū esset multa to-
 ta ⁊ vna domus esset multe domus. ¶ Sicut enim si ge-
 nus actualiter intelligeret̄ in differentia q̄ dīa dicit̄ partē
 integralem totū tunc vnū aīal esset multa animalia vt
 plura genus igit̄ nō p̄dicat̄ de dīa nec actualiter intelli-
 git̄ur in ea. nec dīa intelligit̄ in ḡne. qz q̄uis dīa includat̄
 actu in genere vt ps̄ integralis in suo toto hz qz dicit̄ Ari.
 qz gen⁹ comprehendit̄ dīas nō tñ intelligitur dīa actu in
 genere ⁊ rō est. quia fm̄ rē totum intelligit̄ in toto actua-
 liter si tñ idem sine vnū totum sit maioris abstractionis
 ⁊ aliud minoris abstractionis vt idem totū fm̄ rez dñt
 homo ⁊ animal. illud qd̄ est maioris abstractionis ⁊ actu-
 aliter intelligit̄ in eo qd̄ est maioris abstractionis vt ani-
 mal actualit̄ intelligit̄ in homīe. eoz aut̄ potentialiter hō
 intelligitur in animalī q̄uis dicit̄ idem totum fm̄ rē dīa
 aut̄ vnus abstracta est genere ⁊ ideo hz includat̄ in genē
 qz est totum vt ps̄ integral nō tñ in ip̄a actualiter intelli-
 git̄ur quia igitur gen⁹ nūc actualit̄ intelligit̄ in differentia
 quia totum non actualiter intelligitur in pte integrali nec
 eoz dīa non actualit̄ intelligitur in genere sed potentia-
 liter sicut minus abstractum in magis abstracto nō ē actu-
 alit̄ intellectus ⁊ ex hoc est qz differentia addita ḡni non
 facit̄ nugationem. Sed h̄ occurrit magnū dubiū quia hz
 ex additione vni⁹ differentie ad gen⁹ non fiat nugatio vt
 dicit̄ est tamen si in vna diffinitione cadant plures diffe-
 rentie per ordinē que addant̄ sup̄ma ḡni ⁊ dicēdo cor-
 pus animatum sensibile rōnale per additionem postero-
 ris dicit̄ ad priorē videtur fieri nugatio quia iste diffe-
 rentie sic sumpte per ordinem prior: sumitur a parte. s. a
 forma sicut ⁊ posterior cadūt enī in vna linea. s. a late oēs
 ¶ Item predicantur de nominatiue quare nulla dicit̄ to-
 tum sed quicquid dicit̄ vna dicit̄ alia sicut genus quia ab
 eodem toto a quo sumitur homo sumit̄ animal vnde sit
 nu⁹ dicendo al̄ hz se habeant sicut magis ⁊ minus abstra-
 ctum ita erit sicut prior ⁊ posteriori pluribus positis
 ordinare in eadem diffinitione. s. qz faciant nugationē su-
 muntur enim oēs ab eadē natura hz fm̄ maiorē ⁊ mio-
 rem abstractionem ad istam autem rationem non videt̄
 nisi vnus modus euadendi q̄s annuit Arist. in l̄a. 7. me-
 thaphice dicit̄ enim qz sola vltima differentia dicit̄ totam

rei subam ⁊ hec sola t̄z locum v̄e dīe oēs autem dīe iter
 medie tenent locum ⁊ rōnem ḡnis primi. Si enim non
 scirez nomen ḡnis primi ad boīem accipe ḡnis remotus
 ⁊ aggregare singulas dīas in vno latere ordinatas q̄ cuz
 ḡne illo oēs circumloquunt̄ vni⁹ gen⁹ primi boīs vt cor-
 pus animatum sensibile qz totum circūlocutio ḡnis est qz est
 aīal. qz quidem est genus primū boīs cui addit̄ dīa vlti-
 ma. s. rationale que sola habet locum differentie oēs autē
 alie rōez ḡnis ⁊ sic perficitur diffinitionem hominis. vñ
 de ille differentie p̄ra genus non debēt distinguī vt pres
 diffōnis. quare vnū sit genus ⁊ aliud dīa sed debēt ac-
 cipi vt totum illud sit nomen vnus generis per h̄ igit̄ q̄
 dicta sunt iā patēt. 4. que dicit̄ Arist. in l̄a de differentia
 .s. 7. in l̄z 7. methaphice dicit̄ enī qz nō refert̄ p̄ plures
 differentias vt per vnū diffinitū. quia oēs inter medie
 supplēt vicem vni⁹ generis primi ad sp̄m. ¶ Itē dicit̄
 qz differentia cōprehendit̄ a genere. s. sicut pars integral
 includitur in suo toto. ¶ Itē sola vltima differentia dicit̄
 totam subam ⁊ solo est vera differentia. ¶ Itē dicit̄ qz ōz
 qz ille plures differentie in diffōne ponāt̄ ordinate itaqz
 non ponatur vni⁹ abstracta prius ⁊ magis abstracta p̄mi
 quia hoc modo ex additione vni⁹ ad aliam fieret nugō ⁊
 maxime si vltimā dīam poneret̄ que constituit̄ species
 fieret nugō ac si speciem adderet̄ generi. ¶ Ad argumē-
 tum in oppositum dōm qz differentia est aliud ⁊ non est
 aliud a genere. ē aliud quia nō est ipsum totū imo ps̄ est
 non est at̄ aliud p̄ illa parte totus. s. forma que ipsa est qz
 genus dicit̄. si ē aliud g⁹ nō sit ex ipsa ⁊ ḡne vni⁹. sicut nec
 ex boīe ⁊ albo dōm qz non est sic oīmoda diuersitas iter
 differentia ⁊ genus vt inter subam ⁊ accidens. vt dictum
 est ideo ⁊ cetera.

Quēadmodū igitur dictuz est later qz ipof
 sibile diffinire in sempiternis: maxie vero qz
 qz vnica: vt Luna ⁊ Sol: 7c. Tex. lv.

Questio Dnodecima.

Heritur

consequenter de subis sim-
 plicib⁹ sepatis. vtz. s. hēant
 diffōnem. videtur qz sic qz subaz maxie ⁊ per
 se ē diffō h̄i aut̄ maxie sunt sbe ⁊ per se ⁊ ma-
 xime subsistūt igit̄ quare 7c. ¶ Item si ille sube non ha-
 beant diffōnem hic non est pp̄ aliud nisi quia caret parti-
 bus. sed h̄ non impedit. p̄bō gen⁹. n. ⁊ dīa sūt ptes diffi-
 nitionis ⁊ hec non sunt partes reales quia tūc nō predica-
 rent de re sed sunt ptes numerus qz ptes p̄p̄tes diffōni
 competere possant h̄ simplicibus quare poterant diffini-
 ri ptes rōnis q̄uis in ipsis non sint partes reales. ¶ Itē
 cum diffō sit actio intellectus illa sola diffinitur que dire-
 cte ⁊ vñ in intellectu cognoscunt̄. Si igit̄ ista nō diffinitur
 h̄ esset qz nō cadunt in intellectu n̄m sed qz cadūt intel-
 nostrum vñ. Intellectus enim n̄ simplex est ⁊ plus p̄-
 nit simplex tñ simplici q̄s cū composito qz si n̄ intell̄s co-
 gnoscit̄ compositū multo magis ⁊ simplex cū cognosce-
 do illa intellectus formet̄ diffinitionē. ¶ Contrariū dicit̄
 Arist. in l̄a in hoc 7.º.

Ad istam

quōnē est aduertendū. p.º ac videndū
 quōnē est aduertendū. p.º ac videndū
 ⁊ infinitū vt infinitū ⁊ finitū que q̄s agrunt. sciendū g⁹
 qz oīs forma mālis que recipit̄ in mā. tā s̄balis qz accide-
 talis ex eo qz recipit̄ in mā cum receptio fiat per modū
 recipientis non rei recepte non recipit̄ in terio sine p̄fecti-
 onis fm̄ qz totali forma in sp̄e sed fm̄ p̄ncipationez ⁊ fm̄
 plus ⁊ min⁹ ⁊ a⁹ ⁊ in formis quidez accidentalibus que
 ratio pp̄rie intendunt̄ ⁊ remittunt̄ in s̄ba vt calidum ma-
 nifestum est enim. qz in igne ⁊ in aere recipit̄ fm̄ esse ma-
 gis ⁊ minus intell̄m vt in aere fm̄ esse minus intell̄m
 ⁊ in igne fm̄ magis intell̄m. in formis vero s̄balibus re-
 ceptis licet nō intendant̄ nec remittant̄ in se intendunt̄
 tñ ⁊ remittunt̄ in accidentibus supra. tñ suppositū in quo
 sunt. vnde vnus homo magis operatur opera humana
 qz alius quia magis disposita est materia corp̄is in cō-
 plexione. Si autem esset aliquod calidum separatum

penitus a materia & nō participaretur in aliqua materia illud calidū esset infinitum. s. fm oēm pfectionez calidi in eo q̄ tale. ita q̄ quicqd in partibus calidis esset perfectio nis fm q̄ calida essent pfectissime per essentia in illo calido separato. vñ tale calidū esset in ultimo sue pfectionis & esset infinitū. non q̄ eēt ens infinitum s̄ esset ens tale infinitum. s. calidū & ideo in eo q̄ ens est hīs esse penitus non participatū. s̄ aīo separatū & purū. vt primum in quo sunt oīm entium pfectiones fm q̄ sunt entia per essentia. his visis intelligendū ad q̄onem q̄ sicut visum est supra. diffinitio h̄z comparationez ad tria. s. ad suas partes. s. genus & differentia & ad intellectū diffinitem & ad illud cuius est diffinitio. s. ad diffinitum per cōparationem ad hec tria. patebit q̄ simpliciu substantiarū separatāz non est diffinitio pprie. Nam vt dictū est genus sumit a toto. dīa vero aperte. s. a forma q̄ forma est pars cōpositi. Itē genus sumit a potenciali ipsius rei differe ntia vero ab actuali in quibus nō est inuenire rōnez totius & partis vel potēte & actus. In his non est accipe genus & differentia & per se sequens nec diffinitionē. Et est sciendū sicut est reperire triplices substantias. s. primaz cām. intelligētiā & s̄bas sensibiles. ita in his conuenit diuersimode accipe naturā & esse. In p̄io quidē principio tā natura q̄ esse sunt infinita per oēm modū. nec esse p̄mi est receptū in natura nec nā recepta est in aliquo ino in sua natura est suū esse & ideo est oīno simplr in quo nō est accipere nec rōne totius nec ratione partis. nec potētie nec actus a quibus sumit genus & dīa. ideo primūz nullo modo est difficile nec finibile nec terminale per diffinitionem. In substantijs vero sensibilibus cōpositis ex materia & forma. tam nā q̄ esse sunt finita q̄ vtrūq̄z est receptū esse quidē in eis est receptū in natura. nā autē est recepta in materia pp̄t̄ in his pp̄t̄ est inuenire rōnem totius & partis & potētie & actus & ideo talia sunt pp̄t̄ diff̄ q̄ in eis est inuenire vnde sumit ratione generis & differentie que p̄stunt diffinitionē. s̄be autēz mediate. scilicet intelligētie medio modo se habēt & quodā modo habēt diffinitionē. simplr autem non. q̄ in eis non est nisi natura. s. forma que non est recepta in mā vt receptibilis & esse receptū in natura pp̄ q̄ in libro de causis dicunt cōpositionē ex finito & infinito. scilicet ex esse recepto in nā ex infinito. s. ex natura penitus non recepta in aliquo & ideo cum non sint adeo penitus simplices sicut primum est a per aliquē modum inuenire conuenit. vñ sumat genus & dīa cum in eis nā sit e foīa sit simplex oīno ab ea non pōt sine ratio generis fm q̄ genus sumitur a toto q̄ in talī natura non est totum nec pars cū sit penitus simplex. similiter differentia non potest sine ab e quia esse non ingredit diffinitionē q̄ esse est receptū in natura & omnis receptio quodāmodo reducīt ad materiam & ad potentialitatē s̄z non sit in eis illud potētie pura potentia q̄ ipsa natura in eis forma est que sp̄ & vniuersalr & s̄z q̄ huius est delicti que & actū ipōtat vnde non est pura potētie nec etiā actus purus oīno s̄z est actus aliquo modo permixtis potētie & q̄tum ad hoc est in eis aliqua ratio potētie. s. rōne nāe & aliquid actualitatis rōne esse receptati. fm igr q̄ natura intelligit importat rationem actualitatis sic ab ea pōt sine ratio generis que sumit a potētie ab esse vero recepto q̄ importat rationez actualitatis sumit differentia. s̄z igr in ip̄is substantijs nō possit aliquid inueniri. vnde sumat genus inq̄tus genus sumit a toto nec aliquid vnde differentia inq̄tum sumit a pte & sic simplr non habent diffinitionem q̄ tr̄ genus sumit a potētie differentia vero sumit ab actu & est in ip̄is substantijs inuenire aliqd potētie & aliquid actuale ideo sub aliquo modo diffinibiles. Ex his ergo p̄z q̄ huius substantie non habz diffinitionē simpliciter. Si enim haberent diffinitionē simpliciter sequerent tria inconuenientia. primum q̄ differentia sumeret in talibus a toto sicut genus a toto & ex isto sequit vterius q̄ differentia predicaret de diffinito essentialiter sicut genus & ex hoc sequit q̄ differentia poneret in eadem li^o cum genere &

ex hoc vterius q̄ genus predicaret de differentia & ex hoc vterius q̄ addendo differentia generi fieret nugatio vera. Qd̄ autem in talibus differentia sumeret a toto sicut genus p̄z. differentia enim sumit a forma sine a natura in his autem substantijs natura simplex est nō habent partem & partem & hoc sequeret & tunc cum sumeret a toto predicaret essentialiter sicut genus q̄ sumit a toto et ex hoc sequeret q̄ caderet in eadem linea cum genere q̄ dicit idem totum et ex hoc vterius sequeret q̄ predicaret de differentia. Item addendo differentiaz generi in talibus esset nugatio q̄ p̄z ad hoc enim q̄ fiat nugatio requirit q̄ illud cui fit additio actu intelligat in eo cui additur vt dicēdo aīal homo q̄ enim in specie q̄ est homo actu intelligit animal. ideo fit nugatio q̄ bis dicit animal non autem homo. Nunc autē differentia intelligentiaz dicit idem q̄ genus in ip̄is q̄ vtrūq̄z dicit totum vnum intelligitur in a^o vnde non habent pp̄t̄ diffinitionem. Hoc idem p̄z per respectū ad intellectum nostrum q̄ cum diffinitio sit actus intellectus ea sola diffiniunt que directe cognoscunt ab intellectu. hec autem sunt que hnt fantasinata que fantasinata non habent intelligētie. et per dicta potest patere responsio ad oba. &c.

Explicit liber septimus methaphisice.

Ex predictis itaqz syllogizare oportet et colligentes capitulum finem iponere oportet autem. &c. Tex. i.

Lib. octau^o methaphisice.

Questio Prima.

Veritur de illa questione q̄ querit p̄s in h̄ 8°. methaphisice

scilicet quid significat per nā vtrūq̄ forma aut aggregatū.

Et de hac questione breuiter se expedit Aristote. dicens q̄ per nomen significat vtrūq̄z scilicet forma & aggregatū: sed non vniuoce & non equiuoce sed ad vnum. id est per attributionem & analogiam vnius ad alterū. sed non dicit quid est q̄ significat per h̄ prius & qd̄ posterius s̄z q̄ nomē significat vtrūq̄z. s. formam & aggregatū per analogiā. vñ autē est analogia ibi est prius & posterius ideo op̄z dīe quid per nomē significet prius & posterius. dicit autēz p̄mentator. ad hoc q̄ per nomen per prius significat formā & per posterius aggregatū. s. per attributionez ad formam & est ratio q̄ res non significat per nomen nisi fm q̄ cognoscit. non autēz cognoscit nisi fm q̄ est actu. res autē per formā suam est actu ideo res per formā significat & forma prima significat. & sicut dicit cōmentator: sup̄ hunc passū. super 8°. meth. q̄ qñ aliqua duo sic se hnt vt causa & cātum. si aliquid competit vtrūq̄z dignius est vt per p̄us cōpetat cāe q̄ causato. & q̄ forma est causa q̄ aggregatū significatur ideo p̄us significat ipsa. Sed hec solō videt habere calū niam. illos enī videmus q̄ res sunt cā veritatis in aīa & tr̄ veritas per prius dicit de veritate in aīa q̄ de veritate in rebus. Itē cibus dicit sanus q̄ efficit sanitatē in aīa & tr̄ sanitas per prius dicit de sanitate que est in aīa q̄ de illa que est in cibo. Dicendū q̄ si hnt intelligat cōmentator. vey est q̄ dicit si autē male intelligit non est vey. cā enim & causatū duplr possunt cōsiderari vel in se: vel in cōparationē ad noīs participationē & competentiā. Si in se p̄siderant non est incōueniens q̄ aliqua duo se habeant sicut causa & causatū & tr̄ aliquod nomē p̄ prius attribuat vni. s. causato q̄ cause. vt p̄z in ex̄is positis in obiectione. vbi autē cōparentur causa & causatū & tamen ali quod nomen per p̄us attribuat vni. s. causato q̄ cause vt patet in ex̄is positis in obiectione. Si autē cōparent cā & causatū q̄tum ad cōpotentiā nominis. ita q̄ aliqd sit causa q̄ alteri. s. cāto attribuat nomen aliqd. os q̄ per prius tale nomen cāe attribuat. De hac q̄one Aristo. non p̄ dicit nisi q̄ per nomē significat vtrūq̄z. s. forma & aggregatū. s̄z ad vñ. i. vnum per attributionē & analogiā ad alterē & non distingit vtrū forma significet per attributionē ad aggregatū vel e^o. contingit autē formā accipe dupliciter. s. vt est quoddam totū & vna & forma totius

vt in homine humanitas. Alio modo est forma partis vt anima et vno modo. scilicet partis significat per aggregationem ad aggregatum. s. suppositum. alio modo aggregatum. s. suppositum figuratur. per attributionem ad formam. s. naturam. que est forma totius vt iam patebit vtraque via. vñ vix est dictum Aristo. s. q. nomen figuratur et formam et aggregatum s. per prius et posterius. comentator tñ videt intellexisse non nisi altera istarum viarum. s. q. nomen figuratur naturam et formam per prius et per posterius aggregatum vel suppositum vel si intellexit per verba non tñ expresse. Ad hoc autem advertendum est. cum res non habeat significari nisi si sibi q. intelligit. nec intelligunt res nisi si sibi q. sunt res in intellectu. Intellectus enim vt magis est receptivus et magis actiuus. igitur opus scire qualiter res habeat intellectum agere. si opus scire qualiter res habeat significari. Actiones autem intellectus non possumus cognoscere nisi ex alijs actionibus naturalibus quod enim male apri sumus ad intelligendum opus res ex actionibus sensibilibus deuenire in rationem accidentium intelligibili. In actionibus autem naturalibus videmus quod aliquid agit. ita quod ipsum non est ratio quod alia agant vt lignum ignitum calefacit non tñ est ratio ignis quod calefacit. quod est quoddam calidum et uel ens. per se compositum ex materia et forma et est ratio calefactionis in altero. s. in ligno ignito. quod. s. lignum ignitum calefaciat. calor autem est ratio quod ignis calefacit ipse tñ per se non calefacit quod non potest habere esse separatim per se. s. semper est in se. ita quod in talibus est tria considerare. vnum quod agit. s. quod calefacit. non tñ est ratio calefaciendi alteri vt lignum ignitum. 2^m est quod calefacit et est ratio calefaciendi alteri vt ignis. Et 3^m est quod est solus ratio calefaciendi vt calor ignis. et ligni igniti. qui calefactionis causa est et ratio non tñ calor agit per se quod non est per se s. in se. Sicut est de primo mouente quod est mouens tñ et de ultimo moto quod est motus tñ et de inter medio quod est mouens et motu diuersis respectibus. Similiter quoddam intelligibile agit in intellectu et non est ratio agendi vt aggregatum vel suppositum quoddam agit in intellectu per se et est ratio agendi alteri in intellectu. s. natura et forma totius que est quidditas signata per distinctionem que est proprium omnium intellectus et est ratio intelligendi suppositum et 3^m est forma partis que non proprie intelligit. Si igitur comparemus aggregatum. s. suppositum ad formam et naturam totius ad figuram nominis. cum forma talis sit id quod per se obicitur intellectui et sit ratio quod suppositum obicitur hoc modo comparando nomen per prius figuratur formam et naturam et ex priori aggregatum. s. suppositum et hac via procedit Auer. d. quod nomen prius significat formam. secundo aggregatum intelligendum per hoc de forma totius et de natura et de aggregato. s. supposito per quod dixit quod res calide non habent nomen caloris nisi per calorem ignis qui est in fine. non enim dixit per calorem simpliciter s. per calorem ignis qui est in fine. i. qui est ratio aliquorum calefacientium. Si autem comparemus aggregatum. s. suppositum et formam partis. s. animam ad figuram nominis tunc est e contrario. quod suppositum per prius figuratur quod ipsum tunc ens per se in ore et agit in intellectu forma autem partis significat ex priori quod habet forma non proprie figuratur nisi in quantum est aliqua pars suppositi. vñ humanitas non significat animam nisi existenti. scilicet quod est pars compositi.

Ad rationes in oppositum. potest patere per iam dicta. et c.

Et hanc sequuntur alie mutationes. Aliarum vero vt vnam aut duas: hoc non sequitur. et c. **Tex. iiii.**

Questio Secunda.
Veritur dicitur vtrum in corporibus celestibus sit materia. quod quoniam per tractat Auer. in duobus locis. s. in 8. metba. et in de sba orbis ipsam eandem pertractat diffusius. venat enim 4. de corpore celesti. s. quod ipsum sit compositum ex duabus naturis et quod ibi sit potentia et actus. Item quod ibi potentiale non inuenitur nomen in se. sed potius sibi. Item quod illud quod est ibi actuale in se nomen anime. Item quod celum sit sibi simplex. primum venat sic quod nihil vnum et idem s. s.

quod tale est simul in potentia et actu. videmus autem in corpore celesti potentiam et actum. quod dicitur dare nam aliam per se sit in potentia et aliam per se sit in actu quod autem ibi sit potentia et actus per se est prima tale. ipsum est magis talis quod alia. corpus celeste est primo mobile et mouetur. primo quod ipsum motum est per se. sed de motu ex se vt dicitur 8. physicorum dimittitur inter alia duo quorum vnus est per se mouens reliquum est per se motum. quod in corpore celesti est inuenire duas naturas. s. mouens et motum et per se quodque potentias et actum. Et his vterius venat formam quod illud quod est ibi potentiale non meretur nomen materia. quod cum duplex sit transmutatio. quedam. s. in sba et ex hic sit diuersitas s. speciem alia est in accidentibus et hoc transmutatio non diuersificat speciem. hec due transmutationes in hoc conueniunt quod vtriusque transmutationis sibi est materia. sed differunt in hoc quod illud quod est sibi in transmutatione diuersificare speciem est in potentia pura et ideo est materia vel potentia vere. cuius esse est esse in potentia. Subiicit enim vt dicitur per posse. materia autem que subicitur alteri transmutationi aliquando est in actu et ideo verius dicitur sibi quod materia. ideo cum corpus celeste sit incorruptibile et intransmutabile non potest diuersificari specie sed solum transmutabile transmutatione que est in accidentibus. s. sibi et sibi. ideo quod ibi subicitur non est materia. sed sibi et ex his venat quod forma celi non est vbi anima tñ et non forma corporalis. quod si esset formalis et celi vtriusque esset compositum vt naturis sibi repugnantibus ad inuicem quantum ad motum. ita quod celum moueret motu circulari contra inclinationem motus sui naturalis quod necesse esset tandem meis mouens fatigari et laxari hoc enim est tota causa fatigationis in animalibus quod anima motus ad omnem differentiam impositionis. corpus compositum ex elementis in quo necessario dominantur genera. quorum motus naturalis solum est in vnam differentiam positionis. s. deorsum. est igitur forma celi non forma corporalis vel corporis. sed anima tñ quod pro tanto dicitur anima in quod influit opera vite. s. appetitus et alia. Et hoc sequitur vterius quod cum celum habeat animam ipsum mouetur ex se sola enim anima mouetur ex se. dicitur tamen quod propter hanc compositionem celum non oportet dici compositum sed simplex sibi. quod illa anima non facit ad esse celi tñ sed ad motum celi tñ. Unde ipsum corpus celeste est materia intelligentie et est materia sue anime quod vterius non componitur. illud tamen non videtur bene dicitur. s. quod aliqua materia corporalis possit esse sine forma hoc enim non videtur intelligibile. hoc non bene comentatoris quidam improbant per hanc rationem quod cum intelligibilia illa sicut dicit Auer. non faciat ad esse corporis celi s. ad motum. si amouerat illa intelligentia non moueretur quod celum nihilominus tamen erit. quod intelligentia nihil facit ad esse quod cum tunc sit sibi simplex sibi Auer. esset sibi quod tale intellectum in actu. hoc enim est de proprietate ois simplicis. sed hoc est falsum. coniuncta enim ei intelligentia non esset ibi compositio materie et forme esset tñ ad hoc ibi compositio accidentis scilicet quantitas in substantia celi quod autem est actu quantum non intelligit in actu vt tale est vtrum autem ista ratio non improbet dictum Auer. reliquat. Et dicendum autem contra comentatorem alio modo quod qui querit de compositione aliter querit de quidditate rei ad hanc autem quidditatem conuolendam denenimus per effectum aposteriori. cum. s. subiecta materia cum forma causa sit omnium accidentium materia et forma in composito causant aliqua accidentia sibi proportionalia et hec sunt via ad sibi per que denenimus in cognitione ipsius quidditatis que quidditas dicitur terminus vel diffinitio quod terminat cognitionem inchoatam ab accidentibus. propter quod dicitur primo de anima quod accidentia conueniunt magis ad cognitionem quod quid est rei in quantum habent analogiam a proportionem ad rem. quod omnia que sunt rei proportionalia poterunt ducere nos in cognitionem quidditatis. quidditatis autem rerum sensibilium competunt tractat scilicet quod ab eis finunt accidentia. Et Item quod sint potest obiectum intellectus nostri ex eo quod habet similitudinem esse quod potest nostro intellectui obiectum necesse est hic fantasma

per que monere possit fantasiam. **T**ertium est qd plu-
 riteritur per individua sub vna spē. cuz ergo corpus ce-
 leste sit sensibile oibus istis vijs possumus uenari quiddi-
 tatem suā. **D**icendū igit qd corpora celestia habēt vna
 materiā. Ad qd notandū qd quedaz acc^o consequitur ma-
 teriā tanq̄ proprie passiones eius & hoc sunt esse b & nec
 sub esse signato & hec sunt principia individua & qz non
 est propriū sine eo cuius est propriū in celo est inuenire h
 & nunc cū ista sint proprie passiones materie in celo pro-
 prie erit materia & hoc forte voluerunt intelligere qui cō-
 mentatorē duxerunt ad impossibile in illa rōne dñtes. qd
 inuenienter dicit Auer. dicens celū sibi esse b & nec
 retur tunc qd esset intellectus in actu qd incōueniens. & qz si
 qd manet q̄tum si sibi t^o habeat intelligentia q̄tum autēz
 in actu non intelligit in actu. Isti enīz vidēt in actu q̄tum
 esse signatū sub hoc & nō. **I**tem qd celum habeat mām
 p̄z ex eo qd intellectus oīam substantiarū sensibilium for-
 mat quidditates & diffinitōes quas necesse est habere par-
 tes que faciunt ad esse sp̄ei qz necesse est difficile h̄res par-
 tes que faciunt ad esse. cū ergo oēs quidditates rez sensi-
 bilium a nō intellectu intelligant & hoc non sic sine p̄tib^o
 op̄z & substantias h̄res partes qz & materiaz. **I**tem qd
 celum h̄cat materiā p̄z ex sensibilitatis eius. dixerunt enī
 aliqui magis iprobantes opinionē cōmentatoris qd si ce-
 lum esset forma simplex & non esset forma in materia qd ce-
 lum esset quid intelligibile non quid sensibile. S3 ad hoc
 rōdit cōmentator qd lz celum non sit compositū ex diuer-
 sis substantijs vt ex materia & forma est tñ compositūz ex
 s3a & quātitate rōne cuius est quid sensibile. Et iō aliud
 est dīe qd si celūz esset forma in materia & simplex qd nō
 esset susceptibilis quātūtatīs nec sensibilitū qualitātū & ali-
 ud est simplr asserere qd si celūz eēt forma non in materia
 qd esset quid intelligēte nō sensibile. Si enī posset eē for-
 ma substantialis cuz quātitate & cuz qualitātibus sensibili-
 bus sine materia sicut posuit cōmentator de celo illud eēt
 quid sensibile. S3 dicemus cōtra cōmentatorē qd forma
 sine materia non est suscep^a qualitātis sensibilis vt vult
 C^o. in p^o ce. & mun. vbi ait qd cuz celum sit quid sensi-
 bile est pars partū mundi & oē sensibile vt ait est sensibi-
 le per materiā vnde cōmentator ibidē ab ipsa veritate co-
 actus ait qd oē sensibile est sensibile per materiā & ibidem
 dicit qd oē sensibile est cōpositūz ex materia & forma nec
 p̄z qd cōmentator diceret celūz est cōpositūz ex materia qz
 intelligentia est ibi tanq̄ forma & celūz tanq̄ materia nā
 omnia intelli^a adhuc celūz esset quid sensibile & celūz senti-
 retur a nobis & videret. Si ergo oē sensibile est compo-
 situm ex materia & forma & admoda intelligentia adhuc ce-
 lum remaneret sensibile g^o preter intelligentiā adhuc in
 ipso corpore celi opoterit ponere compositū ex materia
 & forma s3 sic istam rōne. vñ proponendo non minus ad
 profundum intentiā p̄bi nam. **C**^o. nō tñ arguit compo-
 situm in celo ex materia & forma ex sensibilitate celi q̄tanq̄
 est individuatione eius vult ipse ibidē qd cum dico celum
 dico formā & cū dico hoc celum dico materiā intellectus
 vñ rei est per formā particulatū per materiā dicemus
 ergo qd quedā forme individuant ex eo qd recipiuntur in
 materia & sunt forme sensibilis & tales sunt apte nate mul-
 tiplicari per diuisionē materie celum autē non est celum s3
 est hoc celūz particulatū & sensibile. Omne tale est forma
 in materia vult. **C**^o. qd ex particularitaz & individuatōe
 celi qd celum sit forma in mā & qd sit multiplicabile rōne
 forme in multiplicabilē rōne materie qz p̄stā ex tota ma-
 teria sua ergo si p̄sideretur quātitas celi & si cōsiderē sp̄issi-
 tudo & v̄yaphanitas eius & eius individuatō p̄z qd celūz
 est forma in materia. &c.

Ad rationes pura nos factas a cōmentator
 re dico bñ sequit illa habent
 materiā. ergo possunt esse & nō esse s3 non e^o ex vno illo
 rōne. i. ex nō posse non eē. non sequit non h̄ere materiā
 sed ex vtroqz simul sumpto illud quo res non pōt esse et
 non p̄t non esse nō est materia. **C** Ad aliud qd dicit Auer.
 qd mā est in potētia pura s3 in corpōibus celestibus mā

est i p^o pura. dō per intentionē qd in celo est aliquo mō
 p^o pura. vel dō qd in celo non est p^o pura verūz de mā
 que est sibi trāsmutationis s3 non est verum de materia
 que facit adesse. &c.

**De materiali autē subā o3 non latere: qz & si
 ex eodem oīa primo: aut eisdem aut primis: &
 eadem materia. &c. Tex. xi.**

Questio Tertia.
Veritur p̄nir vtrūz eadem sit mā in
 corpōibus celestibus & in
 istis inferioribus & vñ qd non. qm̄ vt dī a com-
 mētatōre in prin^o. n^o. meth. corruptibile & in-
 corruptibile nō h̄nt idem prin^m. s3 mā h3 rōnez principū
 vt dī in prin^o. 10. & 5°. meth. vbi dī qd quot modis dī cā
 tot modis dī prin^m. cā at dī de forma & mā & de alijs qz
 mā dī prin^m ergo mā non erit eadēz in celo & in istis infe-
 rioribus. **I**tem sibi cōmentatorē 8°. meth. mā equinoce
 dī de celestibus & inferiorib^o. qz idem qd prius. **I**tem
 vnitas generis est qz vnitas māe. s3 celestia & h^o inferiora
 differunt gnē g^o differunt in mā. **C** Contrariū aī p̄ rōez
 qz qd per sup̄abundantiā dī vni soli puenit pp̄q̄ Arif. in
 9° h^o dicit qd vni vni tñ est p̄nir qz p̄nir que maxie
 distāt qui ergo ponit plures māz primas ponit appositū
 in adiecto qz dōo primā ponit vnāz tñ dōo plures ponit
 non primas. **I**tem hoc p̄bat per sile in alijs cāis puenit
 enī in causis efficientib^o ponere efficiens p^m s̄it in causis
 formalibus formā primaz & in causis finalib^o finē p^m vel
 vltimū. qd̄cunqz magis plz vel p^m vel vltimum dicit. n.
 Auer. sic sup̄ metha. 10. qd dō est in triplici gnē caliditatū
 respectu oīam rez. s. efficientis formalis & finalis qz erit
 imponere vnā primā māam oīum habentiūz eā dō qd de
 hac qōne si bñ v̄y dīxisset Themistius sicut inponit ei
 Auer. sup̄ n^o. metha. nō esset difficultas in hac qōe. dixit
 enī Themistius qd corpora celestia de se sunt corruptibi-
 lia s3 suant ēt & p̄manentiā per virtutē esse p̄mi & coact^a
 fuit hoc dīe pp̄ rōnem Joānis grāmatici qui dicebat qd
 oē qd in infinitū suat inesse hoc nō sit nisi per potētiā exi-
 stentiē in eo infinitā in celo asit non est potētia infinita qz ce-
 lum est corruptibile & qz Themistius nō potuit hoc ena-
 dere. & vidit qd Arif. hec corpora posuit icorruptibilia iō
 qz adherēs vtrūqz dixit ea eē corrupt^a de se se icorrupt^a
 per virtutē p̄mi. s3 iste modus ponēdi nō sap̄ p̄bia. qz si
 celum esset se corruptibile corrupere vtrūqz alin. qz oē
 corruptibile necessario corrupit. **I**tem si illa incorruptio
 inesset celo a prin^o ab extra eēt celo violentia nullūz autē
 violentū est p̄petuum. nec cogit rō Joānis grāmatici vt
 sic dicamus vt Themistius. corpora enī celestia durāt in
 infinitū per potētiā infinitā positōne in ipsis existentiā
 qz non est in eis potētia infinita positā. s3 est in eis infinita
 potētia p̄uatio Ad otus aliqd corruptionē & qz nos sim-
 p̄m ponim^o corpora celestia simplr incorruptibilia de
 se ideo difficilis est ista qō. s. vtrum sit eadē materia in ce-
 lestib^o & in istis inferiorib^o. **D**e hac qōne sunt tres opi-
 niones. quaz due tenent extreme directe apposita. tertūz
 vero tenet viam mediā: prima positio est sequentiū Aui-
 ceb^o qui dñt in oibus esse materiā vnāz per formā
 vnā dñt enīz qd aliud est forma qua qd est corpus & alia
 qua quid ēat & aliqua qua quid est hō & ita exponunt qd
 qñ ignis generatur ex aere corrupit forma specifica ae-
 ris sed non corrupit forma corporis & e^o ita qd in vtra
 que trāsmutatione forma corporis manet vna etiā nunc
 quia h̄nt ergo modum omniū habentium materiā non
 solum eorūz que generant ex se inuicē erit vna materia p̄
 formā vnā. Sed hoc pō non est rōnalis. qz positio or-
 dine plurium formarum secundūz rem non posset reddi
 causa quare diffinitio esset vna quia tunc diffinitum non
 esset vnum in actu ab vno actu immo a pluribus cum
 vna quam daret aliquod esse cum sint omnes sensibiles.
Item posteriores forme post primam essent acciden-
 tia: quia aduenirent rei complete inesse. **I**tem secun-
 dum hoc cuz genus remaneat idem nunc formis specifi-

eis corruptis & verissima tunc univocatio esset in sic in
 specie specialissima. q̄ est p̄tra pb̄m 7°. phisicorū genere
 respondet enim tunc generi vna ypostasis. i. Intellectus
 vnius forme q̄ contra Themistium super primo de ani
 ma. p̄d̄opter q̄ alij d̄nt tenentes viam opposita in alte
 rum extremū q̄ in omnibus habēibus materiā per nul
 lum modum est materia vna: nō vna per formas nature
 vna per indifferentiā. d̄nt enī q̄ si a materia corporis ce
 lestis & a materia corruptibilū fm q̄ huius tollitur qua
 si totus appetitus eius nō est terminatus per formas pp̄
 hoc ad formā q̄ h̄z actu nō hēt appetitum ideo subicit
 talis materia transmutationes de vna forma ad aliā. Si
 igit materia illa esset eadē de se tū materia corporis cele
 stis ipsa nō esset nata de se terminari per formam vnam
 q̄tum ad sūū totum appetitum. cum nō habet oēs for
 mas corporales in actu appetit eas quas homo hoc natu
 ralis autē appetitus nō potest esse frustra ex quo sequū
 tur duo in cōi nam. primū q̄ celum esset corruptibile de
 se scdm q̄ materia celi fieret aliq̄ sub forma corruptibi
 li q̄ est incōueniens oportet igit d̄re q̄ ille due materie
 indifferunt nec valet si tunc cōtra arguā per q̄ ergo disse
 runt ille materie cū solus actus distinguat vt dicit in 7°.
 huius iste sunt materie scdm suppositionez separate sunt
 ab omni actu distinguente tunc d̄nt ipsi q̄ nō sp̄ disti
 guūt aliquid per actum qui est s̄z etiā per actum qui pōt
 inesse vt p̄z in aure & in oculo qui h̄z nō actu videat vel
 audiat in se tamē distincta sunt per actitudinem ad tales
 actus. Sed isti sic d̄ntes vtimur ignorare naturā materie
 h̄ nō dicendū q̄ in corpore celesti & in istis inferioribus
 est vna materia & h̄ per indifferentiā. idest subtracta omni
 forma nō haberent ille materie per qd differrent. C Ad
 cuius evidentiā vnū est principaliter declarandā. primūz
 s. qualiter se habeant illa que differunt per essentiaz. 7c.
 C Primū patet sicut in oibus que differūt per essentiaz
 oportet dare gradū minorū cuz numeri sint: sint forme
 & e^o impossibile enī est aīa duo diuersa per essentiam
 eam distare a p^o ymaginabimur. ergo q̄ sicut omnes nu
 meri procedunt ab vnitāte ita oīa entia procedunt adeo
 ita q̄ ipse solus est vere vnū & oīno simplex. Sicut er
 go nō sunt duo numeri essentialiter differentes nisi qz
 vnus magis distat ab vnitāte q̄ alius & ideo quaternari⁹
 differt essentialiter a quaternario qz plus distat ab vnitāte
 q̄ quaternarius sic nūq̄ sunt duo entia essentialiter dif
 ferentia nisi vnū plus distat ab vno q̄ aliud & loquimur
 de habēibus ordinem essentialē qz interea que sunt idē
 speciei pp̄rie & p̄ se nō est essentialis ordo. Si ergo ma
 teria pp̄rie est p^o pura & est prope nihil & per conse
 quens tm̄ distat a primo principio quantū distare potest
 ipossibile est q̄ materia absoluta ab omni forma d̄nt ab
 alia materia sic absoluta vel q̄ vna p^o pura d̄nt ab alia.
 Nam si ordo essentialis sumit rex fm analogiam & di
 stantiā ab vnitāte. s. ab actu primo due pure potentie fm
 se nō possunt essentialiter differre qz habēt eandē distan
 tiam ad primū principū respectu vnius & eiusdēz actus
 puri nec poteris dare duas primas potētiā puras essen
 tialiter differentes q̄ si velles saluare duas primas mate
 rias essentialiter differentes ponas duos actus puros et
 duo principia. p̄ma & duos deos & dicas q̄ hoc mō hec
 potētia pura differt essentialiter ab illa potētia pura quia
 hec derivatur ab illo actu primo & ab illo dō sed quādū
 ponis vnū actum purū & vnū deū q̄ necesse est pone
 re ponas vnam materiā primā & potētiā puram q̄ ne
 cesse est etiā ponere. Ex hac autē via declaratur q̄ diceba
 tur in precedentibus preambulis dicebat q̄ si in genere
 intelligibiliū nō possumus ponere potētiā puram que
 nō sit eiusdem rōnis cum alia potētia pura q̄ multo ma
 gis nō poterimus hoc ponere in genere entū. Itāz po
 tentia pura in genere intelligibiliū nō est potentia pura
 simpliciter sed h̄z actum admixtum sed potentia pura in
 genere entium nullum habz oīno actum admixtum ideo
 Inter talia nullam differentiā essentialē assignare pote
 rimus. ex hac autē scda via fortificatur magis prima. Ad

soluendū omnia argumenta de hac materia est sciendū
 q̄ aliquorū esse vnam materiā multipliciter est primo
 quādo vnū generatur ex altero & e^o vt dicitur 8°. metb.
 que generantur ad indicem habent materiā vnam. s. que
 est subm transmutationis & sic omnia que sunt in spa acti
 uorum & passiuorū habent materiā vnam ali⁹ dicit ali⁹
 quorū materia vna per vnam analogiā & per formam
 scilicet in quibus inuenit vna ratio recipiendi formam &
 sic omnia inferiora habēt vnam formas inter se & omnia
 corpora celestia inter se nō autē comparando inferiora
 ad super celestia. 3° modo dicuntur aliqua habere vnam
 materiā per indifferentiā ita q̄ sublata omni forma nō
 haberet vna materia per quid differret ab alia & isto mō
 tam corporum celestium quē inferiorū est & mā materia
 simpliciter & per hoc p̄z ad rationes veritatē quia illa
 ratio est in qua mouent ad dicendūz mās celestū & infe
 riorū differre inter se. pōt aliter solui per dimensiones in
 de nō solū vt supra soluta est sed qz p̄inet in se p̄fās p̄
 fectōez omniūz formarūz virtualiter. Restat specialiter
 tractare de dimensionibus indeterminatis quō. p̄cedant
 formam substantialem in materia. 7c.

Dubitatio autem quedam emergit: & qua
 re vinum non materia aceti. nec potentia ace
 tum: quāuis ex ipso fiat acetum & viuens po
 tentia mortuus: aut non. 7c. Tex. xiiii.

Questio Quarta.

Veritur

9 **Veritur** vtrum dimensiones inde
 substantiale in materia & videt q̄ nō qz suba
 priorem accidēte cognitione diffinitione & tpe
 vt dicit 7°. metba. dimensiones siue determinate siue in
 determinate sunt accidētia q̄ 7c. C Item subiectā mate
 ria cum forma tam accidētū oīum que sunt in ea vt d̄
 citur p̄mo phisicorū qz cum causa sit prior causato substā
 tia erit prior dimensionibus. C Itē si dimensiones inde
 terminate precederēt formas substantiale in materia se
 queret q̄ diffinitio substantiaz esse per additamentā q̄ p̄z
 qz diffinitio principaliter sumit a forma & quicqd cadit
 in diffinitione siue materia siue aliud cadit ratione forme
 qz q̄ prius est quāz forma poneretur in diffinitione con
 stat aut cum sint accidentia q̄ sunt extra naturā substantie
 qz in diffinitione substantie cadit aliquid q̄ nō est de essen
 tia talis substantie: talis autē diffinitio est per additamenta
 vt p̄z in diffinitione accidentū qz 7c. C Item p̄le & ma
 teria proprium est subm transmutationū subm autem in
 trāsmutatione. opz manere in transmutatione ei aeris in
 igne nihil manet q̄ nihil mā p^o que nō vt h̄c esse nisi p̄
 formā sbales qz 7c. C Contrariū dicit cōmē. inde sba or
 bis vbi p̄tractans istaz qōnem iponit Auicē. q̄ dixerit sba
 lem formā p^o recipi in mā & postea dimensiones & ex hac
 qōe duxit ipz cōmē. ad tria incōueniētia q̄uis posset eū
 ducere ad plura. Itāz si p^o reciperet forma sbalis in mā
 ex h̄ sequeret q̄ for^a illa nō eēt diuisibilis diuisione mē
 nec p̄ se nec per accis ita q̄ tota for^a esset in toto & tota in
 parte. C Itē sequeretur q̄ tale cōpositūz esset eternum &
 oīo in gnāle & incorruptibile. C Itē sequeret q̄ mā nō
 reciperet nisi hanc vitā formaz tanq̄ sibi pp̄riaz & nō plu
 res nec fil nec successiue: quātr aut sequant ita tria inco
 ueniētia nō declarat Auerroy s̄z p̄cedit sibi satis obse
 re. C Ad oīdēdū aut qualiter hec sequant opz declarare
 vnū quo viso patebunt oīa s̄. Ita ei est q̄ q̄n aliquid reci
 pitur in aliquo alio mediante quodā alio recipit receptū
 per modū & nām rei illius mediante qua recipitur vt p̄z
 de albedine de se indiuisibilis est. tū diuisibiliter recipit
 ita q̄ omne in p̄cipale si recipit in aliquo mediāte par
 ticuli participat recipit. Si igit diuisio eēt modus fieret
 e^o. vñ si aliq̄d p̄ticule reciperet imediāte in p̄cipale fieret
 particule recipit in p̄cipale. cū igit mā de se fit in p̄cipale
 nec hēt p̄tē. & partē imo est per nā p^o nullum actū h̄ns
 vel distinctionē s̄z q̄sitas est illud per q̄ diuidit similiter

forma substantialis in se indivisibilis est. Si igitur mediane forma substantiali preexistente in materia quantitas vel dimensiones reciperent, reciperent indivisibiliter eam itaque aliquid compositum indivisibile ex quo iam per primum forma illa non divideret divisione materiae que omnia est indivisibilis ex hoc autem sequitur quod tale compositum esset immobile quoniam omne mobile est particula et per se. Ex his duobus sequitur, quod si in materia non esset nisi unita forma penitus non plures nec simul nec successive quod sic patet secundum Averroem super principium secundi metaphisicorum. Nullus appetitus naturalis est frustra nec ociosus. materia autem naturaliter appetit formam quam non appeteret formam nisi illam quam possibile est habere si enim appeteret quod habere non posset esset ociosus ille appetitus. successiva autem pluralitas formarum non est sine motu et transmutatione movemur autem non potest tale compositum cum sit in particula esse non possit esse partim in toto a quo et partim in toto ad quem. quod nec haberet plures formas nec appeteret plures et cum in omnibus habitibus materia materia sit una sicut supra est dictum: eo quod non habet per quod differatur tota materia non habet nec appeteret nisi formam unam in numero. Cum igitur hec omnia sint inconuenientia et sequantur ex dicto Avicene, et visum est quod sequitur. oportet quod dimensiones indeterminate precedant formam substantialem in materia. Sed tunc quid ponemus istas dimensiones indeterminatas esse vel realiter aut secundum imaginationem solum et rationem aut qualiter. Ad quod notandum quod materia de se solum est potest nec habet aliquod actum de se et ideo quod materia sit tantum vel tanta multa vel pauca hoc non habet de se sed a quantitate oportet quod quando generat ex aere ignis vel per se vel vitriolicum de perdit de materia. immo tamen de materia et adeo multa et equaliter erit in igne generato sicut sub forma aeris corrupta et per se non quod occupet locum maiores quod generans quantum dat de forma tamen dat de loco. sed oportet tamen sit de materia in generato sicut quantum fuit in corrupto sicut dicitur in libro de generatione quod ex uno pugillo aque fuit .4. aeris nunc autem quantitas materie non est a forma aeris: quod tunc corrupto aere non tanta maneret materia nunc autem manet eadem quantitas sub forma ignis. Similiter per eandem rationem illa quantitas non est a forma ignis ex corpore per se illa multitudo vel paucitas materie eadem est prior que erat cum forma ignis vel aeris quod non corrumpitur ad corruptionem eam. Sic igitur est intelligendum in materia precedere dimensiones indeterminatas formam substantialem in materia vel autem soluat a quod aliqua unum cogere. est materia quod in dimensiones in deteriorate precedit formam substantialem in materia precedunt quidem secundum essentialiter non esse. Item precedunt eam modo accidentali non essentialiter primum per se quod accidentia non sunt entia nisi per adtributionem ad unum ad primum ens. secundum substantiam. ita quod sint entitas accidentium est ab entitate substantie ita esse accidentium est ab esse substantie sive ipsius suppositi per se quod dicimus plura accidentia esse eodem numero sed per accidentia. quod sunt in eodem supposito vel per unum esse unum suppositi. Sicut igitur variat substantia per generationes et corruptiones sic et accidentia variant et sicut materia manet eadem secundum essentialiter in generatione: et corruptione variatur tamen secundum esse diversa que acquirit sub formis diversis sic et accidentia. scilicet dimensiones indeterminatas manent secundum essentialiter eadem et variatur secundum esse et sic secundum esse non precedunt formam substantialem in materia. Secundum per se sic quod ut visum est dimensiones iste non precedunt formam substantialem nisi propter hoc ut dent forme esse particula et transmutabile hoc autem sunt accidentia forme quod forme de se in partiales et in transmutabiles. unum accidentaliter precedit ille dimensiones formam substantialem et non essentialiter: quod non eam precedunt nisi ad hoc ut forma possit corrumpi: et generari: quod non est in natura forme per se et per hoc patet responsio ad argumenta. etc.

Questio Quinta.

Huc queritur quomodo dimensiones indeterminatas precedant formam substantialem in materia. Et est dicendum quod est reperire duplices dimensiones indeterminatas

que precedunt formam substantialem in materia. Ad quod de clarandum oportet duo videre. scilicet quod ibi sint dimensiones et quod ille sint indeterminate. primum per se sic quia quod vnus pugillus terre sit densior vno pugillo aque hoc non est ex eo quod aqua sit magis porosa. Nam ignis qui minime porosus est: est rarissimus: nec est ex hoc quod partes magis proprie que iaceant ad invicem quam aqua equaliter: cum virtus sit communis sed est ex hoc quod in pugillo terre est magis de materia quam in pugillo aque et propter hanc convenientiam in aliquo modo dicitur 2°. de generatione Aristotelem contra Empedoclem elementa esse comparabilia et ex hoc per se quod in materia est invenire multum et paucum sicut quantitas est secundum quod dicitur equaliter et inaequale: que quantum sint in predicamento rationis fundantur tamen in quantitate. Similiter multum et paucum sunt in principio rationis fundantur tamen in aliqua quantitate. Cum autem materia de se sit penitus in potentia: a se non habet quod sit multa vel pauca: oportet igitur quod hoc habeat ab aliqua quantitate habet ergo quantitas est in materia: et ante omnem formam substantialem: quod sic per se non est ratio a quod natura non potest facere ex genere milij montem nisi quod plus est de materia in monte quam in milio. Si ergo nec posset super multum et paucum de materia: ita quod posset facere de pauca materia multum tunc posset etiam facere ex grano milij montem faciendo de pauca materia multam penitus nullo addito et sine rarefactione quod ergo de minori faciat magis vel econverso nullo addito nec rarefactio vel densio nec condempnatio: est omnino contra rationem augmento et diminutionis igitur natura non potest super multum et paucum in materia immo limitat consistit actione ad formas substantiales et determinatas in materia quas potest successive in materia inducere et removere et in hoc etiam natura differt ab arte: quod ars solum potest subtransmutare: quantum ad formas accidentales: non autem quantum ad formas substantiales: sed natura quantum ad vitraque se extendit ultra autem formam substantialem et sibi consequentia non se extendit natura vel actio ipsius: ex quo per se quod quantitas in qua fundatur multum et paucum materie non est de accidentibus consequentibus formam substantialem in materia est igitur illa quantitas ante formam substantialem in materia. Restat igitur videre qualiter illa quantitas sit indeterminata et hoc per se sic nam dicitur quantitas indeterminata que interminatam locum occupat: multum enim et paucum in materia sunt per que potest occupari locus: non autem locum determinatum occupatum in actu: quod eadem multitudo materiae aliquam occupat minorem locum ut in vno pugillo terre: aliam maiorem ut quod ex illo vno pugillo fuit quattuor aeris pro tanto igitur dicitur dimensio indeterminata. igitur habemus unum modum dimensionum in terminatis precedunt substantialem formam in materia et hunc modum dimensionum interminatam non videtur venari Averrois in de sphaera orbis. Tunc videndum est de secundo modo dimensionum indeterminatarum et hunc magis venari Averrois unum quod quod itaque corpus et est corpus est tale corpus ut ignis est corpus et est tale corpus. Si igitur generat ex aere ignis et econverso. aer corrumpit: quod hoc corpus corrumpit sed non corpus simpliciter. similiter de igne corrupto est: manet corpus vitriolicum corpus. ergo hac materia est prius hoc corpore et quod corpus sequuntur dimensiones. corpus simpliciter sequitur. dimensiones simpliciter et hoc corpus habet dimensiones et dimensiones simpliciter sunt priores bis dimensionibus sicut corpus hoc corpore. Sunt et interminate quod non videtur eis locus determinatus: sed locus simpliciter quod corpus est in loco: sed non in hoc loco determinato: hoc autem corpus est in hoc loco determinato: nam quantum agens vel generans dat igitur vel aere de forma specifica tantum dat eis de hoc loco determinato. Sic igitur habet duplices dimensiones indeterminatas precedentes formam substantialem in materia. Differunt autem in hoc quod prima dimensiones indeterminate precedunt omnem formam in materia tam specialem quam generales: quod quocumque forma recipit in materia oportet ipsam divisibiliter et partibiliter recipi hoc autem ut visum est supra non potest esse nisi dimensiones indeterminate precedant omnes formas

substantialis tam generales quā speciales in materia. Sed scde dimēiones indeterminate non precedūt omnes formam in materia quā non pcedunt formas corporis simpliciter imo sequitur sed solum formā specificam. s. huius corporis puta ignis. vel aeris. **Ex** hac dīa sequit scda differentia inter has dimēiones quā prime dimēiones in determinate fundant in materia prima. simplr: vt in sbo quā pcedunt oēm formam substantialē: scde aut dimēiones non fundant in materia prima vt in subiecto s; in cōposito ex mā et forma: non enim pcedūt corpus simpliciter s; corpus tale. **Ex** hac dīa tertia dīa sequunt. s. quā prime dimēiones indeterminate realiter pcedūt formam substantialē. scde autem non nisi fm modum pside rari nā in omni cōposito essent plures forme substantiales quēz daret aliqd esse substantiale: et tunc non esset cōpositum vñ et quelibet ingrediēt diffinitionem: et tūc non esset diffinitio vna. Si enī generet ex aere ignis nulla forma realiter esset in igne que prius fuerit in aere: cōcepti enī generis non rīdet aliqua ypositas vnius forme realis: quā itellectus generis sumit extenui similitudine singulariū: manet igni corpus i trāsmutāōe aeris in ignē vt prius quoddā. s. vt genus quōd realiter non est prius: nec aliud a suis speciebus: s; solum fm rationē et moduz consideradi quā psideas ignez et aerē in quātū corpus vtraquō non corruptitur nisi aliquid in quo h duo dīnt sic considerata: et sicut corpus fm rationē sic cōsideratum est prius. fm rationē tñ: similiter et dimēiones simpliciter que ipsū sequūt sunt priores his dimēionibus non realiter s; fm rationē. **Ex** his sequitur 4^a. dīa. et est quā prime dimēiones indeterminate realiter dīnt a dimēionibus determinatis. Si aut dimēiones in terminate non dīnt firmam a dimēionibus determinatis s; solum fm rationēz non enim realiter differt vñ a particulari nec distinguit ab eo nisi s; rationē: et sicut determinata dimēio est que determinatū locū occupat: sic est indeterminate que determinatum locum non hēt: nec occupat. Prime autē dimēiones indeterminate a terminatis realiter dīnt quia materia eius de multitudinis vel paucitatis est sub vno pugillo terre et. x. aque facte. ex illo vno pugillo. Determinate vero dimēiones occupant maiorē locum determinatum sub forma aque quā terre. Cum igit in trāsmutatione terre in aquā dimēio indeterminate maneat quā eadem est multitudo vtrōbiq; materie. non aut manet dimensio determinata eadē: quā non idē locus aque determinatus manet. p; quā dimēio indeterminate realiter differt determinata. **Ex** his sequit qnta dīa quā prime dimēiones indeterminate comparant ad terminatas sicut mā ad formam. scde vero indeterminate comparāt ad terminatas sicut forma p fusa magis ad formā particularem. **Ex** ulterius sequit quā sicut materia que realiter et essentialiter diuersa est a forma terminat per formā sic dimēiones pprie indeterminate que realiter et essentialiter sunt diuerse a terminatis. terminant per terminatas. Mate sunt igit prime dimēiones indeterminate terminari successiue per oēs dimēiones terminatas quā vna forma substantialis adueniens materia nō inducit nisi vñ dimēionem talem quā psequit altera et alia aliā et ex hoc est quā ex vna forma substantialis recepta in mā non est determinat appetitus materie. Ad illaz formā substantialē quā psequunt alie dimēiones terminare per quas dimēiones indeterminate pcedentes formā in materia nate sunt terminari non est aut sic de mā celi que quā abstracta sit ab oī forma sit eadē cū materia corruptibiliū in ydēpitatem que per pinationē dīe quā tunc non haberēt ille materie per quā differret multum tñ et vnicū rei materia corruptibiliū est alterius rōnis a multo et paucō in mā celesti quā p; quā multum de mā facit dēpsum in istis inferioribus. Autē vero facit rāz in celestibus aut paucum facit transparentiā siue dyasaniatē multum nō facit spissitudinem et lūnositatez fm quā dicimus quā stella est densior pars in orbe. vñ indeterminate ille dimēiones non sunt nate terminari a

quibuslibet dimēionibus terminatis. ideo adueniente vna forma substantiali que inducit vñ dimēionem tale terminat appetitus illius materie s; igit mā per indifferentiā sit vna i istis et in illis. non pp hoc opz corpora celestia esse corruptibilia vt bec inferiora pp appetitum ad diuersas formas quas nata est habere materia et non h; et causa per iam dicta est etc.

Explicit liber octauus metaphisice.

Unum quā multis modis dicitur indiuisibile de quotiens dictum est prius. et. Tex. i.

Liber decimus metaphisice. Questio prima.

Veritur

igit de ipsa mēura. s. vñ sit in eodem genere cū rebus mēuraz hntibus. et videt quā sic quā mēura sit cū eo cuius est mēura. scribit enī 4°

phycorū quā nāq; que res mēuratur per aliqd sui generis quā vnitates vnitatem mēurat. **Arīsto.** dicit decio metaphisice quā si omnia entia eēt colorēs albus eēt mēura eorū sed album ē in gñe colorū. ergo mēura ē in eodem genere cum eo cuius ē mēura. **Arī.** s; **Arī.** ibidē mēura ipse est vñ mēuratur. s; quā est vñ ge^m alicui videt esse eiusdem generis cū ipso quare etc. **Contra** fm **Arī.** 10. metaph. opz querere vnam mēurā oīum substantiaz hoc aut est substantia prima. s. p^o causa fm cōmentatorē ibidē non est aliqd p^o principium eius respectu cuius est mēura s; principū et participatū non est necesse esse in eodē genere quā etc.

Ad hanc quōnem dicendū fm cōmentatores in. 10. metaph. quā mēura primo et p

se reperit in quātitate et maxime in quātitate discreta et a quātitate discreta trāssert ad aliam quā in quātitate discreta per se et primo reperit cumulus partium quē per vnitatem mēurant et si in alijs mēuraz accipiunt. hoc est in quātum induit rōnem numeri nō enim est descendere a genere in genere nisi magnitudines numeri sint vt dicit primo posterioz et ideo oīa alia in quātū hnt ppropōnez nobis natez hoc est put in eis reperit nā numeri et ex h enim dñs aliam quātitatem esse mēurabile et ppositio nabile alij quātitati ex eo quā reperit aliqua quantitas cōis vtrūq; que fm aliquid mētū vtraquō et iō quā cum spaciū est nobis notum hoc est rōne numeri. in quātum. s. scimus quot stadiorū vel miliariorū sit. vñ s; ratio mēure per se et primo reperit in quātitate discreta tñ ex quātitate discreta trāssert ad alia genera vt dicit **Auer.** in hoc. x. **Ista** autē trāslatio pōt esse duplex quā vnitates duplī comparat ad numerū vt intelligimus vnitatem numerū mēurare p^o enim comparat ad numerū ex eo quā per sui replicationē mētatur numerū et iō **Arī.** in hoc. 10. ait quā opz quā mēura mēuratū siue numeri sint vnitates et non vnitates per quā possumus itelligere quā vnitates nō plurificata per replicationem vel per reiterationē saltem numerū non mēurat.

Secūdo modo comparat vnitates ad numerū vt mēura illius tanquā illud per quā cognoscit numerus et ideo **Arī.** in eodem. 10. et ait. quā mēura est illud per quā cognoscit quātitas. et ideo ibidē subdit quā oēs numeri cognoscuntur per vñ g^o potest esse duplex trāslatio vel ex eo quā mēura iterat et replicatur in mēurato. vel ex eo quā mēura est causa quā ipm mēuratū cognoscatur primo trāssert nomen mēure ad quātitates et ad pondera et ad hōi si milia et ideo videmus quā vna per sui replicationē mēurat canā et similiter videmus libā per sui replicationē mēurare aliud pōdus et vniā libram. **Secūdo** modo trāssert ratio mēure ex eo quā aliqd est ratio quā alia cognoscant et quā oēs res in aliquo genere hnt esse s; aliquē ordinem graduū. s. fm maiorē vel minorē appropinquationē et remotionē in respectu ad aliud in quo mēuratur nā illius generis simplr ideo si oīa entia essent colores album esset mēura eorū quā ex cognitione eius possumus deuenire in cognitionē aliorum tanquā ex cognitione eius quā magis participat naturā lucis que est ypositas colorum et fm istam viāz possumus dīe principū ens esse

mensuram omnium entium, quod ex cognitione primi entis habet cognitio aliorum et quod diversimode transfertur non in mensura et non reperit uniformiter in rebus. Ideo oportet per distinctionem dicere ad questiones. Nam si loquamur prout mensurat res per sui replicationem et itera nonem tunc mensura non est in eodem genere cum mensurato per se loquendo nec tamen est extra genus mensurati quod habet mensura est in genere mensurati ut primum primum enim non sunt extra genus quod reducunt ad genus principiatum et mensuratum talia non sunt in genere, quod mensuratum talia non sunt in genere, quod mensuratum talia non cadunt per rectam lineam et ideo unitas quod est mensura numeri est in genere per reductionem ad quantitatem discretam et si aliquid in mensura sit vere quantitas et sic in eodem genere sunt rectam lineam cum aliis quantitatibus continuis sicut pondus vnicie est in eodem genere cum aliis ponderibus, hoc est per accidens quod non habet mensuratum est mensura. Nam mensuratum mensura quid indivisibile existit et indivisibile prout indivisibile est non est quantitas sed ad quantitatem reducatur, ideo Aristoteles volens solvere rationem mensuram in talibus distinguit in decimo huiusmodi duplicem indivisibilitatis modum quod aliqua sunt indivisibilia quod ipsa sunt ut quantitas et aliqua sunt indivisibilia quod voluntas hoc est per institutionem nostram et sic alicui continuo ut linea et alicui potest ut vnicia competit ratio mensuram et ita per mensuram per replicationem cuius mensuratum est plures mensuram per se loquendo non est extra genus mensurati sed non cadat in rectam lineam in illo genere. Unde commentator dicit, 4. physicorum circa finem quod mensura in quolibet non est extra genus mensurati de qua autem mensura intelligat per hoc quod sequitur sed totum mensuratum est plures mensuram, quod non est nisi in mensura per replicationem. Secundo modo dicebat quod fiebat translatio mensuram ad alia a quantitate discreta ratione cognitionis. Istud autem ex hoc habet esse quod in aliquibus reperit analogiam quodammodo in qua analogiam vnicum aliquid facit ad cognitionem aliorum et tunc habet analogiam accipiendi genus proprie non sicut fuit veritatem generis nisi velle vnicum accipere esse in eodem genere quecumque habet unitatem et proportionem ad inveniendum ad nos, sed loquimur de genere proprie dicto et proprie sciendum quod aliquid in analogiam quodammodo et proportionem potest facere ad cognitionem aliorum et per consequens esse mensuram eorum triplicem in triplicem analogie modum quia aliquid habet analogiam ad aliquid quod non est extra genus ipsorum in genere eorum in rectam lineam et isto modo alium analogat cum aliis caloribus in calore, secundo modo potest esse analogum mensuratum quod habet analogum non est in genere eorum que respicit in rectam lineam et est extra rectam lineam et est extra genus ipsorum et in istum modum est analogum puncti ad lineam et instantis ad tempus. Tertio modo potest esse analogia, ita quod habens analogiam non est in genere in rectam lineam cum aliis et etiam est extra genus ipsorum et sic est analogia que est inter primam substantiam que est deus et alia que prima substantia non est in genere substantie in rectam lineam nec reducitur habet ad genus substantie. Et omnibus his modis analogie aliquid potest dici mensura alterius et ideo propter primum modum habemus ab Aristotele in 10. huiusmodi quod album est mensura colorum aliorum, propter secundum habemus ab eodem, 4. physicorum quod instans mensurat tempus et etiam potest et hoc etiam ab eodem in 5. physicorum, et alibi quod punctus est terminus linee, et si quis accipiat in imaginatione sua lineam finitam accipiet eam stare ad duas decisiones sive ad duo puncta. Propter tertium habemus in 10. huiusmodi, ab ipsomet, quod querere vnicum substantiam mensuram omnium aliorum substantiarum et ista substantia est motor primus et principium primum et actus purus et vnicum cui non est admixtum aliquid de potentia animo ut commentator exponit et ita per se solo, quod non oportet mensuram esse in eodem genere cum mensurato nisi accipiamus genus pro eo in quo reperitur vnicum instans in mensuram aliquid in rectam lineam in genere in mensuranti aliquid per reductionem aliquid neutro modo. Ad primum ergo dicendum quod mensurari per aliquid sui generis intelligit sibi de eo

quod per replicationem est mensura ut numerus equorum vnicitate equina mensuratur et habet in genere mensurati saltem per reductionem ut per accidens ut patet. Ad tertium dicitur quod aliqua mensura potest cadere in genere in rectam lineam cum aliis mensuratis, sicut dicitur in albo respectu aliorum colorum sed non arguit omnem mensuram simpliciter eadem. Ad tertium dicitur quod mensura habet vnicitatem ad mensuratum non quod sit eiusdem generis sed quia est quedam portio et analogia in mensura et mensura, etc.

Mensura enim est illud per quod cognoscitur quantitas et quantitas cognoscitur secundum quod est quantitas aut per vnicum aut per numerum, etc. Tex. ii.

Questio Secunda.

Veritur virum oia que mensurant mensurent aliquavna mensura et videtur quod sic quia ut potest haberi ex sententia Aristoteles in hoc decimo oia mensurant inimo

sui generis sed minimum in aliquo genere non potest esse nisi vnicum quod superabundantiam dicit vnicum soli dicitur ergo etc. Contra Aristoteles arguit in 10. huiusmodi quod querere mensuram substantiam vnicam omnium aliarum substantiarum, ergo a simili de quibuscumque oportet querere vnicam mensuram aliorum. Si dicitur se habet tempus ad ea que mensurat tempore, ita se habet mensura que ad ea que mensurant illa mensura sed vnicum est tempus mensura omnium temporum ut dicit philosophus, 4. phisicorum, igitur vna erit mensura omnium habentium eam. Item Aristoteles, 4. phisicorum, non est dare duas mensuras si mul nisi vna contingat aliam, sicut annus contingit die ergo non est dare, d. mensuras simpliciter. In contrarium est quod secundum philosophum, 10. metaphisice mensura non est vnicum numero sed magis forte plura. Item commentator super, 4. phisicorum dicit, quod querere tempus istius motus, s. primum sit primum temporibus, s. aliis et enumerat illa ergo non est dare solum vnicum tempus sed est etiam dare multa tempora et ita non est vna mensura temporis omnium habentium talem mensuram. Si mensura videtur esse quedam perfectio mensurati, sed oportet multiplicari perfectionem secundum multiplicationem perfectibilium cum ergo sint multa perfectibilia alia, s. mensurata oportet esse multas mensuras.

Ad istam questionem dicendum quod de diversitate mensuram et eius unitates sit dixerit se sicut quod quidam attendentes ad hoc quod mensurata aliquo modo vniuntur cum omne quod mensuratur, mensuratur aliquo modo sui generis ut dicit Aristoteles, 4. phisicorum, cum omnis mensura sit vnicogenea mensuratio ut dicitur, 10. metaphisice dixerunt quod genus generalissimum in quo omnia illius generis convenientiam analogiam habet est mensura omnium eorum que sunt in illo genere et si ista via bona esset tunc mensura respectu habentium ipsam esset vna non unitate numerali sed unitate generis, sed ista potest stare non potest, quod cum secundum philosophum, 10. metaphisice ubi loquitur de tali mensura dicat quod vnicum in quolibet genere scilicet mensura que est natura aliqua simpliciter et non est vnicum natura alicuius eorum que mensurant per eam. Ex hoc autem dupliciter improbare istam positionem possumus, primum quod natura generis generalissima non est vna nam simpliciter cum conceptui generis non respondeat ypostasis vnicus forme ut dicit Themistius super primum de anima in prologo et ideo habet natura specifica possit habere rationem mensuram eo quod species natura quedam vult esse ut ibidem Themistius dicit, et ideo propter sui unitatem que excedit unitatem generis potest habere rationem mensuram genus tamen non potest cuius in eius non sit unitas per se secundum vnicum gradum essentie sed solum secundum ordinem graduum. Rursus possumus improbare istam positionem ex eo quod in eodem, x. dicitur habet ei ubi quod natura mensuram est differens a natura mensuratum, nam generis est eadem nature cuius est extrinsecus sub eo, quod vnicum a particulari non differt. Improbatur etiam ista potest ab aliquibus quod cum generis non videatur certificare nec diffinita cognitionem dare eorum que sunt in genere, mensura vero non est habet quod certificat. Sed si improbo non est bona quoniam mensura est illud quod nobis per

us vntate scit q̄ ipsam mensuratum & postmodum ex cognitione mensure per quādam soleritiam & acutē ige-
nij deuenimus in cognitionē mensuratoꝝ & q̄siū adhuc
satis apparet q̄ nā generis dbeat dici mensuratuū q̄ sunt
nobis nota p̄fusa magis vt dicit p̄o p̄physicoꝝ in p̄m̄o t̄n̄
etiā q̄ ex cognitione huius p̄fusoꝝ in cognitionez magis
distinctoꝝ deuenimus & vt sunt ad vñs die cogitudo mensu-
ratorum in mensura atq̄s applicet mensura ad mensu-
rata est cognitio in vñs & in p̄fusione quadam sicut est cog-
nitio eoz que sunt in ipso genere anteq̄s per cognitionē
generis pcedamus in cognitionem distinctā existentium
in genere. **C**Alius modus autē dōm̄ est respectu vnta-
tis mensure eoz qui dñt mensuram esse vñā respectu mē-
suratoꝝ q̄ mā est vna. vñ fm̄ rationez istoz ipsa materia
est vna mensura rez habentium materiā & fm̄ istam vñā
materia est vna vntate essentie & nō vntate esse. que vni-
tas est prout materia vna abstracta ab oī forma non hēret
per quid differet ab alia sic accepta isti autē sic opinantes.
3° motu moueri vniunt. p̄o enim mouentur q̄ mensu-
ra per se & primo reperit in vntate respectu numeri vt
vñs est. vntas autē non h̄z q̄ sit mensura numeri nisi ex
eo q̄ reiterat & per reiterationē mensurat numerus & ni-
hil est q̄ in eneb^o reiterari videamur preter materiā q̄
materia est illud q̄ fm̄ essentiā idez manens itez & iterū
aliud & aliud esse accipit. **C**Sed̄m̄ autē motuū est eoz
q̄ vntas in potētia est omnis numerus vt dicit **D**oen^o
in arismetica sua. & materia est in potētia omne illud q̄
ex materia fit. **M**az primo est iste modus fm̄ q̄s **A**risto.
docet ymaginari materiā p̄o p̄physicoꝝ. s. si volumus intel-
ligere materiā debemus intelligere ad q̄ nō habeat for-
mam s̄z in potētia ad oēm formaz. & in 2° methaphisice
dicit de scribendo naturā materie prime q̄ in fundamen-
to nature nihil est distinctū nec s̄ba. nec quale. nec q̄stūm
nec aliquid oīno. debemus t̄n̄ intelligere q̄ materia sit in
potētia ad oīa illa. **T**ertiuū motuū eoz vñ est. q̄ mā
est illud ex quo alia entia fiunt & vntates sunt ex quibus
p̄stituitur numerus & ideo materia pōt dici mensura om-
nium materialiuū p̄pter dicta tria. propter que vntas di-
citur mensura numeroꝝ. **C**Sed hoc stare non pōt quia
fm̄ **A**risto. in. 10. meth. mensura est illud per q̄ aliud mē-
suratur & ideo mensura est magis nota q̄ ipsa mēsurata.
Si igit mensura hēret rōnez mensure tunc materia esset
magis nota q̄ res materiales & forme cuius oppositū vi-
demus q̄ fm̄ **A**uer. super 2^m methaphisice mā est indro-
nia cognitionis & p̄o p̄physicoꝝ. scribit q̄ materia non co-
gnoscitur nisi per analogiā ad formam p̄pter q̄ ali^o mo-
dus dicendi est. s. q̄ vntas mensure est ex vntate primi
entis. **N**am primū ens per lumen intellectus sui mensu-
rat omnia & ideo sicut per lumen in dyafano receptū sub-
stantificat colores ita per lumen pentis oīa entia in esse
subsistunt & licz ista pō vera & bona sit cui cōmentator ad
haberet in. 10. t̄n̄ sic accipiendo vntatē mensure non satis
facit ad q̄onem. q̄ qō nostra est non soluz de mēsurā om-
nium entiuū s̄z etiam de mensura cuiusq̄s generis in se cō-
siderando per diuersas partes entis. **E**t p̄pter hoc dō
q̄ illud q̄ per se & primo in mēsurā p̄siderare debemus
est q̄ mensura debet esse illud in quo ē status. vñ & p̄s
in. 10. methaphisice ait q̄ illud q̄ extimat sine diminuti-
one & additione est mensura nā sed oē tale in quo ē status
est vñum numero p̄pter q̄ cōmentator dicit ibidez q̄ il-
lud q̄ est mensura ē vñum non vntate cōi ergo per se lo-
quēdo mensura semp ē vna omnū habentium eaz tamē
ista vntas per accidēs impedit. hoc autē impedimentuz
trip̄l̄ p̄uenit. primo enim impedit h̄i vntas ex eo q̄ il-
lud cui cōpetit. ratio mēsure est quid in materia receptū
& ideo si album est mensura colorū non op̄z vñum album
esse numero sed si colo: haberet esse nō in materia rece-
ptum ita q̄ non diuersificarent per diuersa esse t̄n̄ quot
sunt colores tot essent colorū species & tunc mensura colo-
rum esset vna numero. 2^m p̄pter q̄ impeditur h̄i vntas
mensure est ex eo q̄ mensura sine sui reiteratione & rece-
ptione non s̄p mensurat mensuratum & propter hoc dicit

Arist. in hoc. 10. huius q̄ non s̄p est mensura vñi n̄ numero
sed magis forte plura. q̄ potuit esse appositū ex eo q̄ h̄i
pluralitas videt per accidēs p̄tingere & de hoc ipse ibi
dem ex^m subdit q̄ dyamet mensuratur per duo vt est in
penultimuz. 4. geometrie latus exagoni q̄ est mensura
dyametri op̄z bis iterari vt mensurare habet dyameter.
3° modo impedit h̄i vntas ex eo q̄ illud q̄ h̄z rōnem
mensure non est indiuisibile simpliciter sed est indiuisibi-
le q̄ volumus. i. per institutionē nostram & vt vntas vel
libra vel est indiuisibile fm̄ sensibiliuz vt pondus generi
vel ordei vt cōmentator ponit ex^m. **I**tos autē duos mōs
indiuisibilitatis innuit **A**risto. in eodem. 10. & q̄ h̄i^o men-
sure non habent rōnem mensure hoc est per se q̄z quicun-
que ponunt mensuram aliquā ponunt eam rōne indiuisi-
bilitatis & ideo in talibus maior mensura reducit ad mi-
nozem vt libra ad vntas nec h̄z per quod mensuretur li-
bra nisi ex eo q̄ certificat per vntā & si esset aliqua men-
sura minor vna puta dragma vntas nō mēsuraret nisi per
illam mensuratā esset & ita. per se loquēdo vna est mensu-
ra per accidēs autē mensura plurificari potest. **C**Ad pri-
mū dicendū q̄ arguit de vntate per se t̄n̄ non propter
hoc remouent quin possint esse multe mensure per acci-
dens q̄z vero in omnibus reperitur minimū simpliciter
vt mensura sed aliquādo aliqua est mēsurā q̄ volumus
q̄ sit minimū & per hoc p̄z solutio ad alia argumēta que
hoc cōcludebant. **C**Ad primū incontrariū dōm̄ q̄ men-
suratur per duo. **C**Ad 2^m dōm̄ q̄ diuersa sunt tempo-
ra temporalit̄ considerando de mensuris intrinsecis de
quibus non loquimur. **C**Ad 3^m dicendū q̄ mensura
non est perfectio mensuratoꝝ vt dependens ab eis sed
magis mensurata dependens ab ipso sicut motus qui est
mensura omnū motuum aliorum non hēret esse vt in s̄bo
in omnibus alijs nec dependet ab eis sed magis ipsa mo-
bilis dependet a tali motu & ideo motus ille est vntas
simpliciter non ex vntate omnū mobilium sed ex vntate
primi mobilis. &c.

In oibus autem his metrum & principiu
vñi aliquid & indiuisibile: quonia & i lineis vñ
mur quasi indiuisibili pedali. &c. **T**er. iii.

Questio Quinta.

Veritur p̄sequenter vtrum omnia
mensurentur minimo sui ge-
neris & videtur q̄ non. **N**am sicut dicitur 7°
p̄physicoꝝ motus diuiditur fm̄ partes ē igit ma-
ioris magnitudinis inter plures partes eam maiore ma-
gnitudo q̄ & motus maior sed primus motus sine pri-
mo mobile cuius motus est diurnus est maximū corp^o & ce-
lestium corp^o erit ergo eius maximus motus si illo mo-
tu oēs motus mensurantur vt dicitur decimo methaphisice
quare non mensurant motum minimo sui generis sed ma-
ximo. **C**Item album est mensura oīum colorū. sed albe-
do plus continet de luce que ypostasis oīum colorū q̄
alij colores quare alij colores non mensurantur minimo
sui generis sed maximo. **C**P̄. oīa habent mensuram q̄
omnia facta sunt in numero pōdere & mensura sed in oī-
bus non est inuenire n̄tēz ad minus inq̄tate prima:
quia ipsa diuiditur in infinitum quare idem q̄ prius con-
trarium dicit **A**rist. **C**Item pbatur h̄ per rōnem **A**rist.
in decio q̄ mensura vera ex h̄ est n̄tē q̄z in ea min^o est
deceptio & error hēant est in minimo n̄tē quare &c.

Ad hanc q̄onem dōm̄ q̄ rō mensure primo
est inq̄tate & inq̄tate discreta ex
vntate que est principium numeri & ex hac transferē ad
alia q̄m̄ quando transferē subm̄ transferunt & proprietates
per se p̄ntes ad illud subm̄; quare rō n̄tē est ratio
mensure & transferatur ad alia ex vntate que est principiu
numeri transferatur autēz ratio mensure ex vno dupl̄. s.
inq̄tum per sui replicationem n̄m erat vel mensurat no-
merū fm̄ analogiam q̄sdam & rō videndum est quomō
p̄petat vñi q̄ sit minimuz respectu numeri & ita transferatur

nam ad alia fm bndi diuersas rōnes vñ aduertendus
 qd vñ in istum est minimum respectu numeri cōsequit
 tria. primum est qd vñ est quid simplex numerus autem
 est quid compositus. scdm ē qd vñitas quia simplex est. ē
 cōvniormis difformitas enim est de multitudine et plu
 raliitate numerus autem est difformis. 3^m est qd vñitas est
 indivisibilis numerus vero diuisibilis. qñ igitur volumus
 vñitatem transferre ad mensurā aliaz rerum non o3 fm
 oēs tres mās transferre fit autem translatio mensure ad
 tria gñā rez. s. ad motum vel ad esse successivum et ad eē
 pmanens et q̄tum. C^m Item ad ea que actualiter perma
 nent non vt q̄ta sunt. C^m Ad hoc igitur tria genera reruz rō
 mini non transferuntur fm vñum moduz quia ad successio
 nem et motum rō mini transferuntur fm vñiformitates et
 ordinem quendā quia ordo est vñiformitas quedam sed
 ad esse qd manens q̄tum transferuntur rō mini fm indivi
 sibilitate. C^m Ad tertiu autem. s. ad esse permanens non in
 eo qd q̄tum transferuntur fm simplicitate sic enī reperitur
 mīnū qd est mensura inq̄titate et in alijs. oē at qd mensu
 ratur: mensat fm qd est actu non po^a qm cū hria sint eadē
 potentia si ens in po^a mensuraretur qua ratione vñuz cō
 trarioum ens in potentia mensuraret aliud eadē ratione
 mēsuraret ab illo et ep^o cuz in potentia sint eadē. Itē ens
 siue entia non mensuratur nisi fm qd habent esse distinctū
 in suis generib⁹ solus at aer⁹ distinguit vt dicitur septio
 methaphice igitur actus cum dicat esse respicit esse. aliq̄
 igitur mensurantur fm qd hñt esse cuz ergo h3 cē succel
 suoz consistat in ordine p̄tium nō siliare quia p̄teritū
 ordinatur ad futurum sic sumitur mensura ex ordie et vñi
 formitate. Inuenitur autē triplex difformitas. vna q̄tum
 ad introductionem actus h⁹ i qui est successivus. videm⁹
 etiam qd aliqñ aliqua quiescunt et aliquando mouentur
 alia difformitas quo ad variationem moti fm qd mota
 nāliter velocius mouentur in fine q̄ in p̄ncipio. ep^o est d
 violentis mouibus vel de violenter motis. 3ª difformitas
 est ex pluralitate motus in eodem mobili vt vñum et idē
 mobile. s. vñus orbis celestis nūero motu diurno ab ori
 ente in occidentem. et motu alio proprio ab occidēte ver
 sus orientem. Nunc autem mensura debet continere vñi
 formitatem et debet nos certificare et q̄to aliquid est ma
 gis difforme tanto minus certificat. op3 igitur qd si men
 sura in successivis debet esse vñiformis qd ille motus qui
 debet esse mensura sit a virtute que moueat sine laxitudi
 ne vt motus ille vñ⁹ cum sit continuus et non interrupt⁹
 ex hoc enim qd fm Arist. et Auer. in de suba orbis motū
 quiescit aliqñ quia motus illius mobilis mouet mobile
 fm fatigationem. Item op3 qd ille motus sit a virtute in
 variabiliter mouente non qd nunc moueat velocius et po
 stea tardius. C^m Item qd sit a virtute que sit prima in gñe
 motorum ad hoc vt non sit in illo mobili sub illius motū
 penitus difformitas nec diuersitas nec pluralitas motū
 et quia motus primi mobilis est a virtute sub oibus con
 ditionibus. ideo ille motus ē mensura et mīmum oīm
 motū alioz et non obstante qd illud p̄m⁹ mobile sit cor
 pus maximū et hoc inuit Arist. in. 10. methaphice bre
 uibus verbis dicens qd ille motus ē mīmus minutate tē
 poris. h⁹ autē esse non potest nisi sit a virtute valde excellē
 ti que est p̄mū in genere motorū cui non accidit laxitu
 do. C^m Diuidit autem in sexto phicoz dupliciē fm rē mo
 bilez et fm diuisionē tēporis et h⁹ scdo⁹ dionis est ille p̄m
 mus motus et mīmus. Tunc ē videre quō mīmus inq̄
 tis permanentibus dicat indivisibilitatē et satis p3 ex hoc
 qd q̄to minor est quātitas que o3 esse mensura tāto mī
 nus decipimur et erramus. vnde sciendū qd indivisibile
 dicitur dupliciter. s. indivisibile simplr et hoc mīmus nō
 est in talibus q̄tis permanentibus. vel indivisibile scd3
 nostraz institutionē. s. quia volumus et hoc modo rō mī
 nū transferuntur ad alia q̄ta et quia in eis sic est mensura
 quā non sit simplr indivisibilis in mensurat tñ sub ratione
 q̄ta qua indivisibilis. Scd3 autē qd sumitur mīmū i ali
 is rebuz q̄tis non tñ vt q̄tis ibi accipitur mīmū
 p̄ simplicissimo vt in coloribus albedo et his vijs soluū

tur arg⁹ quia primuz argumentum arguit in successivis
 vbi non sumitur mīmū q̄tum ad corpus subiectū. h3
 mīmū in tēpore. C^m Ad aliud argu^m de mīmo fm
 plicitate. s. qd est simplicissimum C^m 3^m argumentuz p̄ce
 dit de mīmo simplr inq̄tis autē non inuenitur mīmū
 simpliciter sed bene inuenitur h3 nō rām institutionēz et c.

Secundū substantiam vero et naturaz que
 rendum est vero modo se habeat quemad
 modum. et. Ter. vi.

Questio Quarta.

3° de

mensuris in generali hic que
 ritur de eis in speciali et pri
 mo de mensura subaz et querit⁹ vtrum oium
 substantiarum sit vna mensura. et videt⁹ qd nō
 quia vt dicit p̄mentator super vñdecio methaphice. mo
 bile et imobile non habent idē p̄ncipiū cōe mensura
 autem videtur esse p̄ncipiū mensuratorum quare sbe
 immobiles non habent eandem mensuram cū mobilib⁹
 C^m non est vna talis mēs p̄munis nisi eorum que cōi
 cant in genere corruptibile autem et incorruptibile non
 solum differunt genere plusquā genere. vt dicitur decio
 methaphice quare substantiarum corruptibilem et in
 corruptibilem non erit vna mensura cōis quia differunt
 plusquā aliqua que vñiuntur in aliqua mensura. C^m Itēz
 si esset aliqua mensura oium substantiaz h⁹ maxime esset
 p̄ma causa vt dicit expresse p̄mentator super decio me
 thaphice: sed ista non potest esse mensura quia inter men
 suram et mensuratum aliqua est proportio. infini autēz
 ad finitum nulla est p̄portio. causa autem prima est infini
 ta simplr. quelz autē substantia est finita. quare et c. Si di
 catur vt cōiter solet dici. qd veruz est qd deus est infinituz
 et ideo alie substantie non habent proportionem ad ipm
 p̄portio que est mensurantis sed habent proportionēz
 ordinis quia oēs substantie ad ipsuz habent aliquē ordi
 nez. Contra h⁹ arguo quia mensura dicit q̄sdam p̄mensu
 rationēz mensure ad mensuratum. cuz igitur deus sit infini
 tus quānis ad ipsuz remaneat proportio ordinis ad alias
 substantias. deficit tñ proportio cōmensurationis in qua
 consistit ratio mensure. C^m Contrariuz dicit Arist. decimo
 methaphice et arguit per rationēz qd illud qd facit ad co
 gnitionēz reruz. videtur esse mensura earuz. causa autem
 p̄ia facit ad cognitionēz oium substantiaruz quia vt dicit
 p̄mentator super. 7°. methaphice non cognoscitur substā
 tia demonstrata sensibili nisi cognoscatur prima causa qua
 re et c. C^m Ad hāc questionē tria sunt specialiter declaran
 da. s. qd mensura oium substantiaruz non sit in genere sub
 stantie. C^m Item qd ipsa sit vna substantia. C^m 3° decla
 randum ē qd illa substantia sit deus. C^m p̄ modū Ari
 sto. p3 in decimo methaphice vbi veatur substantiaz que
 sit mensura in genere substantie. dicit enim qd si ē in vno
 quoq3 genere sumere aliquid qd sit minimum qd sit men
 sura oiam in illo genere vt in coloribus albuū et n̄erus
 vñitatem et in figuris trigonum silr et de alijs generibus
 predicamentoz. op3 igitur in substantijs inuestigare sub
 stantiam vñā que sit vna mensura oium substantiaruz in
 quo diligenter aduertendum qd in alijs generibus venā
 do mensuram non accipiebat genera que sunt in illo gñe
 generalissimo et comparando ad suum genus generalissi
 mū: sed vt diuersa in illo genere genera accipiens venā
 batur in vnoquoq3 ipsoz speciale in suā mensuram vt in
 genere colorū qd est sub qualitate albuū accipiebat pro mē
 sura eorum que sunt de 3ª specie qualitatiz et similr pol
 set fieri in prima specie qualitatiz que ē habitus et dispō
 In genere sciarum methaphica. In virtutibus autēz p̄u
 dentia non sic autēz facit Arist. in predicamento substantie
 ibi enim quesuit vñam mensurā substantiaz que ēēt mē
 sura totius generis substantie et oium substantiarum exi
 stentium in genere sube. hanc autem differentem mensu
 re inuestigationem et mīmū in alijs p̄dicamentis et in p̄
 dicamento substantie non videtur fecisse Arist. sine causa
 Est autē h⁹ ratio et cā quia non eodem modo descensus a

genere in speciem et ab ente in decem predicamenta. Nam descensus generis in species est per differentias que differentia est aliquid preter rationem generis. unde genus de differentia non predicatur. dicitur autem est perfectio et forma speciei. Ens autem non descendit sic in decem predicamenta per dicitur quia tunc ens esset genus ad decem predicamenta et tunc non predicaretur de differentia et illa dicitur tunc non esset ens immediatus igitur est descensus entis in predicamenta per se et non per dicitur. unde secundum commentatores in 10. metaphysice ens non est genus quia tunc significaret decem predicamenta per dicitur sine mediate differentia. Si autem ponantur aliquando differentie entis ille dicitur sunt secundum rationem solum et nihil ponunt in re ut ens verum quod est in dicitur autem sunt dicitur entis alie ad diversos modos essendi non in ipso ut in decem predicamentis. Addit species super genus dicitur et perfectionem de qua non predicatur genus non sic autem est dicitur ente respectu predicamentorum et quia mensura habet rationem actualitatis et perfectionis ut visum est supra. ideo potest mensura competere speciei sub aliquo genere generalissimo que tamen non competit ei ratione illius generis sed ratione sui per se ut coloris competit aliqua perfectio unde coloris que non competit ratione qualitatis que est solum genus generalissimum. Et ex his patet quod est substantia sit vere et simpliciter ens mensura que requiritur in subiectis continetur enti in quantum ens quare competit toti et ex his apparet. 3. vel tres rationes quare nulli aliarum a substantia dicitur queri mensura totius illius generis quoniam nullum predicamentum continet virtutem nisi substantia. Et quia alii predicamentis non respondet huius mensura nisi secundum sunt entia. non autem sunt entia nisi quod sunt entis. et ideo huius mensura quantum ad totum non competit nisi soli substantie. Et quia illud est per quod alia predicamenta habet est esse simpliciter sed est simpliciter est solius subie que soli substantie competit tal mensura que sit totius et vniuersaliter. Et ad huius adaptatur et 4. scilicet quod mensura habet rationem principij nulla autem principia appropriantur alicui predicamento que sunt principia totius entis. scilicet nisi soli subie que soli totius substantie debet queri mensura. Et ex his consequenter apparet quod illa substantia que est mensura in genere subie non est per se nec directe nec per reductionem in illo genere nec in genere. quia illa substantia est principij substantiarum autem non est directe in genere cum principiato nec per reductionem est in genere tale principium quod est mensura substantiarum per hunc. n. modum est limitatum ad illud genus ad quod reducuntur prima autem causa huius vniuersalitem causalitatis super omnia entia et ideo non limitatur ad aliquod genus. Consequenter ex his declarat secundum quod erat declarandum. scilicet quod illa substantia est vna. Omne enim mensurans aliqua in aliquo genere est tale et est primum tale ut albedo est color et est coloris primus quia ens mensurans substantiam et est ens et est primum ens. ex hoc autem quod est primum ens est simplicissimum simpliciter. sicut et albedo quia est primus coloris est simplicissimus sed non simpliciter sed in genere colorum quare simplicissimum erit virtus ens et quia simplicissimum erit. ideo et mensura non pluralitatur secundum speciem sed secundum numerum ut de mensura in colore que est albedo que et si multiplicem huius solum est secundum numerum illud igitur quod est mensura in genere substantie secundum essentiam et secundum esse et secundum speciem est vna mensura mensurans omnes substantias et quia si mensura multiplicem hoc solum est secundum numerum huius pluralitatio non est nisi per essentiam in illa autem prima substantia non est materia quia tunc esset compositum quid et non simplicissimum quare omnino non pluralitatur immo est vnum. Et mensura semper est vna per se nec pluralitatur nisi per accidens in primo autem principio non est accidens quia accidens est superponit aliquam compositionem huius autem mensura substantiarum est dens quod patet per quattuor que de deo solent dici. scilicet quod est actus purus cui omnino non amiscetur aliquid de potentia ut commentator super decimo metaphysice. Et quia in ipso sunt ut dicit commentator super undecimo metaphysice

perfectiones omnium generum. Et quia huius virtutes infinitam ut dicit commentator super octavo philosophorum et Aristoteli. ibidem. Et quia ipse est omnis entis. Et primum patet sic quia omnis mensura est tale et primum tale quare et huius mensura substantie et est ens et est primum ens: ens autem huius esse quare illud ens autem est suum esse autem aliud: non aliud quia tunc esset compositum et non primum sicut dicitur intellegendum compositum ex finito. scilicet esse receptioni esse et non intelligitur et ex infinito. scilicet ex natura intelligentie quare primum est suum esse et non aliud quare est actus purus sine potentia penitus quia in eo idem est potentia et actus. Et secundum patet. scilicet quod illud primum congregat in se perfectiones omnium generum. Nam numerus in formis et in quantitate discreta habet modum compositum. nam numerus in quantitate discreta quanto fuerit actio tanto habet plures numeros in se et est magis compositus et quanto fuerit unum: tanto magis simplex ut dicitur octavo metaphysice est 2. Nam quanto forma posterior est continens in se virtute minoris forme tanto est simplicior et est continens in se virtutes et perfectiones omnium forme: unde negationum est in se virtute sicut trigonum in tetragono et ideo simplicior posterior continet virtutes vegetative et est simplicior: ea similiter est de sensitivo quod continetur in intellectum sicut tetragonum in pentagono quod intellectiva habens virtutem in se minoris numeri continet omnes perfectiones causa sensitive que etiam vegetative ita quod prima forma que in materia recipitur est minime simplex et minime habet de perfectione alie autem posteriores secundum quod plus et minus recipiunt et plus et minus multiplicancur sunt simpliciores et quod substantia prima est forma sine actus simplicissimus in infinitum distans a quacumque forma recepta in materia ideo illa forma habet rationes numeri infiniti et in ipsa sunt perfectiones infinite non solum perfectio nec omnium entium existentium. immo plures. scilicet omnes que esse possunt. quod secundum commentatores super 3. philosophorum in infinitum non solum continet omnia que sunt sed etiam que esse possunt huius arguitur est solius dei proprietatis quod hoc erit mensura substantie. Et sequitur ex hoc. scilicet ipsum habere virtutes infinitas quod cum ipsum sit purum esse illud esse est infinitum tamen nihil sit ibi nisi suum esse virtus eius suum esse erit igitur virtus infinita sicut et. Quod dictum de deo. scilicet quod sit causa omnis entis sine entitatis. patet quod causa quare calor non est causa omnis calidi est. quod calor est in materia. Cum igitur causa prima sit ipse esse penitus separatus ab omni materia et potentia ipse erit causa omnis entis et per hoc dicta patet solutio ad argumenta. Ad primum dicendum quod licet mobile et immobile non habeant idem commune principium intrinsecum habent tamen principium extrinsecum. scilicet primam substantiam que est mensura substantiarum mobilium et immobilium.

Opponuntur autem vnum et multa secundum plures modos quorum vno vnum et multum do et indiuisibile. et. Tex. ix.

Questio Quinta.

Veritur de vno et multo et primo et videtur quod opponantur priuatiue quod ut dicitur 5. metaphysice et vnum et multa opponuntur ut priuatio et habitus quod et. Et quia dicitur indiuisionem. multa vero diuisione sed indiuisio diuisioni opponit priuatiue quod et. Et numerus est species multitudinis quod sicut est oppositum in specie ita opus quod sit in genere sed multitudo vniuersaliter opponitur indiuisio priuatiue quod et. Ad hanc questionem sciendum quod est multitudo ita commune eaz tripliciter inuenire. inuenitur enim in predicamento rationis et est in predicamento quantitatis et est extra genus. Nam multitudo secundum quod dicitur excedentiam quodam multitudinis non secundum quod dicitur multitudinis simpliciter sicut est in predicamento relationis et opponitur paucis sicut est videre in longitudine et breuitate in linea. non

omnis linea est longitudo et in fine quod linea dicitur excessus longitudo et breuitatis ad illud quod exceditur ab alio sed longitudo sic utrunque est in predicamento relationis et fundatur in longitudo simpliciter et hoc modo dicitur quod linea longa quedam brevis licet omnis linea sit longitudo simpliciter sicut multitudo sicut quod sumitur per excessum in multitudine et paucitas que opponitur utrunque est multitudo simpliciter unde et tamen in teatro quod inuico sunt multi homines simpliciter inuico tamen pauci dicuntur respectu multorum in teatro sicut est de magno et paruo et de infans et deorsum ipone multus igitur dicitur super excessum in multitudine et paucus sed hunc modum ei appositus est utriusque relatiui ad alterum fundatur in multitudine simpliciter et apponitur relative sicut relatiua realia. id est quod videtur quod in utroque relationum ponantur relatiua sicut respectu alterius unde sunt vere relatiua sed esse et est sicut de similitudine que fundatur super albedinem indueris suppositis inuentum que similitudo est in predicamento relationis et albedo in qualitate. Si autem ista relatio que est similitudo nominaretur nomine entis in quo fundatur ut diceretur albedo sicut si relatio que est excessus in multitudine nominaretur nomine multitudinis licet equivoce quous ista equiuocatio distinguat quodam modo per eius proprium coloris relatiui appositus quod est paucus tunc magis lateret in quo genere esset albedo. Est alia multitudo que componitur ex vno quod est principium numeri et huius multitudinis species est numerus quod est quedam multitudo et huius multitudo est in predicamento quantitatis et hec opponitur vno quod est principium numeri sicut mensura ad mensuratum et ista non referuntur ad inuicem contrarie ita quod res fundatur sed res in utroque extremo ita quod utrum ad alterum referatur per se sed talis multitudo que est mensura per vnum referuntur. vnum autem quod est mensura talis multitudinis non refertur ad multum per se sed quia multum per se refertur ad vnum. ideo vnum refertur ad multum sicut scientia per se refertur ad scibile econuerso vero solus sed ratio nem est relatio quia non potest scientia scibili referri ad scibile nisi quodammodo et ex consequenti intelligatur scibile referri ad scientiam. unde in talibus non ponitur relatio sicut rem in utroque extremo sed in altero sicut rem et in altero secundum rationes. ideo posita scientia ponitur scibile sed non econuerso. similiter et in proposito posita multitudo ponitur vnum sed non econuerso. Est et tertia multitudo que componitur ex vno secundum quod vnum convertitur cum ente et huius multitudo non est in genere sicut et vnitatis non est in genere immo est extra genus et hec multitudo apponitur sicut vnitati sicut habitus priuationi. vnum enim sed quod convertitur cum ente a natura priuationis originem trahit. Nam ex ea quod aliquid habet esse ens ex eodem habet quod sit in se diuisum id est idem sibi et diuisus ab alijs ab ista autem diuisione vniuersusque entis a se que est priuatio diuisionis vel diuisibilitatis sui ipsius assumitur id vnitatis que vnitatis consequitur totum ens ideo hic vnitatis convertatur cum ente a natura sicut priuationis habet ortum non sic autem de vnitatis que est principium numeri quod ipsa dicit rem suam positum et verioris modo dicit entitatem quod vnitatis cum ente convertibilis et ideo non directe reducitur in vnum quod convertitur cum ente quia habitus non directe reducitur in priuationem sed reducitur primo in ens et ex consequenti in vnum tale et illud vnum quod est principium numeri est proprium nomen illius entis sed quod ens tale acquirat esse per aduentum quantitatis omnis enim forma tam accidentaliter quam substantialiter dat aliquod esse compositum et aliquam perfectionem et per consequens tale esse. Nam sicut si forma sapientia dat esse et perfectionem aliquam sapienti. esse sapiens et per hoc ipsum quod dat sibi esse tale dat sibi quod sit diuisum ab alijs. scilicet stultus et quod sit in se indiuisum. id est quod sit idem sibi cum hoc sequatur omne ens id vnum sic acceptum convertitur cum ente. Similiter quantitas adueniens compositum dat sibi esse tale. scilicet esse vnum numeri. ralius quod vnum est proprium nomen talis entis et habitus et tale esse quod dat quantitatem sicut quod perficit rem in se et absolute quod dicitur vnum tale quod est principium numeri ma-

gis est ens positum dicitur quod priuatiue sicut autem quod per se rem in comparisonem ad suas partes sic est diuisibile omne enim diuisibile quod diuiditur non diuiditur nisi si in quantum habet partes et sic dat sibi aliam vnitatem que est esse continuum quod est primum diuisibile ex hoc autem habet quod sit indiuisum in se. id est idem sibi et ab alijs diuisus id est non continuus et vnum quod est principium numeri non transcendit genus quantitatis. si enim excederet genus quantitatis tunc mathematicus posset se intrinsecus de substantiis quas consequitur quod convertitur cum ente quod quidem excedit omne genus non est mirum in vna quantitate fundari diuersa genera quantitatis. scilicet continuam et discretam cum diuersa predicamenta ariantur ex numero motus ut actio et passio hanc autem distinctionem triplicem de vno et multo ponit Aristoteles. decimo metaphisice in fine illius capituli. querenda est hic questio de vno et multo. et per hoc potest patere ad argumenta etc.

Questio Sexta.

Via dictum est primum principium est mensura omnium substantiarum et omnium entium. ideo quod

utrum hec ratio mensure competat deo proprie vel transumptiue et vbi quod transumptiue per hoc quod videtur dicere Aristoteles. decimo metaphisice quod ratio mensure transfertur ab vnitatis et discretis ad omnia que etc. **¶** quod est proprie mensura per sui replicationem habet mensuram mensuratum ut de vnitatis que replicata mensurat numerum quare cum primum principium non sic habeat mensurare competit ei ratio mensure transumptiue. **¶** Hec perfectiones omnium generum sunt in primo sicut dicit commentator in quinto metaphisice sed tales perfectiones non competunt ei nisi in quantum habet rationem numeri quod transumptiue erit mensura. **¶** In contrarium arguitur quod de ratione mensure quod sit actu ergo quod maxime est actu maxime et propriissime habet rationem mensure sed primum maxime est in actu quare proprie et non transumptiue competit sibi mensura.

Ad hanc questionem dicendum quod cum queritur utrum mensura competat deo proprie vel transumptiue vel proprie dicendum quod questio est de hoc non est mensura potest autem considerari dicitur vel quantum ad omnis impositionem vel quantum ad nominis significationem sicut est videre in hoc nomine natura ut dicitur quinto metaphisice quod imponitur ab actu quia forma non notificatur nobis nisi per actum quantum tamen ad significationem significat magis forma quia natura est principium motus etc. ratio est principij magis competit forme. ideo nomen nature magis significat formam et huius significatio est que magis intenditur in nomine propter quod Aristoteles. in eodem quinto metaphisice reducitur omnia ad formam que sunt dicta nomine nature. unde materia est natura per respectum ad formam que est natura et motus in natura quia est via in natura. Sic dicendo dico quod nomen mensure proprio quantum ad ipsam nominis impositionem competit quantitati discrete quia composita et sensibilia sunt nobis innotescunt ideo ab his sumimus nominis impositionem. Si vero quantum ad significationem nominis loquamur sic dico quod per omnes modum primo principio competit ratio mensure et non transumptiue per omnimodam similitudinem quia si illud ad quod fit translatio et ea a quo essent omnia similia tunc non esset translatio quantum ad illam similitudinem cum translatio fiat per similitudinem defectiuam. Sic autem non transfertur ad deum immo omnis mensure proprietates perfectissime inuenitur in eo quod patet per ea que competunt nomini mensure. scilicet quod sit manifesta vel notissima propter quod Aristoteles. decimo metaphisice dicit quod mensura est per quam cognoscuntur alia. **¶** Item quod habeat ordinem ad mensuratum et quod sit minimum propter hoc enim fuit dictum sunt quod quia hec omnia inueniuntur in vno. scilicet quod est minimum indistinctum quod. scilicet habeat analogiam ad numerum. Item per replicationem sui mensurat numerum ideo ab ipsa transferebatur ad numerum et ad quedam alia per replicationem mi-

numū cuiusdam vt in ponderibus vncis ad quedam alia per analogiam vt albus in coloribus quia alij colores referuntur ad ipsum non q̄ per replicationem albi aliquotiens albi colores habeantur. De ratione igitur mensure est q̄ sit manifesta et per hoc competet q̄ sit in variabilis et q̄ sit prima primū autem principium est manifestū quia cum sit ipsum primum vtz sicut vult phylosophus et Auer. scdo methaphysice cum volumus videre si quid sit primum oportet videre si alia sint talia propter illud et si sic illud est primū vt patet in igne propter quem quia alia omnia sunt talia: est primum tale omne autem verū est verum propter verum primum vt dicitur scdo methaphysice et ex hoc patet quod ipsum est manifestum in se quia oportet omne vtz sibi esse ma^m vt dicitur primo priox capitulo de reduplicatione. Et item primum est penitus in variabile et immobile vt probatur octauo phisicorum et propter hoc etiaz philosophus in ethicis ponit iusticiam et virtutes mensuras propter sui inuarietate. p̄mū autem non mouetur per se sicut mouentur corpora nec mouetur per accidens sicut mouentur forme corporales nec mouetur ab intel^a sicut mouentur substantie separate que mouentur ab intra per desiderium et appetitum ad finem vltimum cui intendunt se quantum possunt assimilari et ideo primum est penitus inuariabile. Et item quantum ad ordinē quē habet mensura ad mensuratum et quantum ad h̄ competunt mensure tria. videlicet q̄ non dependeat a mensurato. Item q̄ possit esse sine mensurato et q̄ sit minimū in quolibet genere propter primū quia scientia nostra dependet a rebus sensibilibus. ideo non est mensura scibilium sed magis e conuerso et similiter et scientia quarundam substantiarum separatarum quibus non dependeat a rebus res tamen non dependent ab illorum scientia ideo nec eadem scientia est mensura scibilium p̄mū at scientia est cāns res et ab eadē dependent res propter quod dicit Auer. super vndecimo methaphysice scientia p̄mū ē causa rerū. nostra autē est causata a rebus. Et item o³ q̄ mensura possit esse sine mensurato non e^o et propter hoc punctus non potest esse mensura quia non potest eē sine linea. et ideo nostra scientia non potest esse mensura scibilium quia non potest esse sine scibilib⁹ nisi omnes res cōparentur ad nostrū intellectum sicut artificialia ad sciām artificis et tūc oīs nostra cognitio sūi scientia esset mensura omnium rerū. et tunc non dependeret nostra scientia a rebus sūo autē modo non comparantur nec ad nos nec ad aliquā nisi solū ad p̄mū ad cuius intellectū oīs res comparantur sicut artificialia et causata ab eo et ideo scientia sua potest esse sine scibilibus. Et itē o³ q̄ mensura sit minimū in quolibet genere in primo autē principio est. oīmō vni formitas et oīmōda simplicitas et penitus indiuisibilitas et s³ has proprietates mensure diuersimode transfertur ratio mensure ad alia oīa ab illa mensura quia oīa alia quo modo sunt diuisibilia et ē ipsa vnitās aliquo modo p̄pter hoc. q̄ est incontinuo sic igitur quantum ad significationē nominis q̄ est mensura oīa sed sunt de ratione mensure proprie et principalit̄ sunt in p̄mo et ab ipso trāsferuntur ad alia quantum ad noīs significationē. sed quantum ad noīs p̄ponēz et quantum ad nos quia primo nobis sunt nota cōposita et sensibilia transfertur nomē mensure a quantitate discreta ad alia et p̄pter hoc p³ ad primū argumentum. Et ad scdo dicendū q̄ oīa que sūt in p̄mo sunt ibi vt oīo ideoz et vniū sūm rez et non plura nisi per respectū ad intellectū nūz et quantum ad hoc ponim⁹ ipsū sub ratione numeri infiniti cuius diuisiō q̄ in eo sunt perfectiones omnium generū et plus. vnde sic ipsū ponere numerū non tollit in eo rationem vnitatis et simplicitatis. Et ad tertū dōz q̄ per replicationem sui non inest mensure. vnde mensura est sed tali mensure que est minimo inquantitate respectu mensurati vt vnitās respectu numeri. Nam vniū tempus q̄ est passio primi motus non mensurat omnes simul incertos et determinatos. et dico qd mensura magis est proprium continere q̄ contineri vt patet in p̄mo principio et in alijs simul et omnium spiritualium p̄p̄tū

est magis continere q̄ contineri. vnde dicitur in libro de anima q̄ anima magis continet corpus q̄ e conuerso. id p̄mū principium non est mensura transumptiue p̄pter hoc qd non mensurat per sui replicationem et non obstante h̄ pōt esse p̄p̄ie mensura.

Explicit liber decimus methaphysice.

De substantia quid est theozica est: nā substantiarum principia et esse queruntur dubitabit autem vtiqz aliquis ex quali non entis ē genere. Tripliciter enim non ens. Si itaqz ē aliquid positio: attamen non ex quocunqz sed alterum ex altero: neqz sufficiens quia simul res omnes: et c. Ter. i.

Incipit liber vndecimus methaphysice.

Questio Prima.

De substantia quidem theozica

de illo verbo q̄ dicit phis contra Anaxa. q̄ si mā ē vna et agens intellectū est vniū q̄ effectū sit vniū quia diuersitas effectū presupponit diuersam materiam et videtur q̄ sic quia vt dicitur nono methaphysice q̄ terra non est ipotentia ad statūz sed cupiūz: quia vnicuiqz effectū adaptatur propria materia sua quāz et c. Et p̄terea dicitur in libro d̄ causis q̄ oē qd recipitur in aliquo recipitur per modum recipientis: sed oīs receptio reducitur ad n̄terūz quare si diuersi debent esse effectus oportet diuersas esse receptiones et diuersa recipientia quare et diuersa materie. Et Incontrariū est quoniam vniū artifex potest ex eadē materia facere scannūz et arcbaz que sunt diuersi effectus.

Ad istam qōnem quidam sic dicit q̄

cuz omne agens re ducatur ad vniū agens p̄mū similiter et eē patiēs vel materia ad vniū materiaz p̄mā et tunc habēs vniū agēs p̄mū et vniū materiaz p̄mā et hec duo p̄mū sufficienti ad diuersitatez effectūz et hic patet q̄ materia nihil facit ad factūz sed diuersitas rerūz est ab agente quia materia nō se extendit ad substantias separatas quia in eis non est materia. oportet igitur q̄ huiusmodi diuersitas effectuum nō sit a diuersitate materie sed ab agente. Itēz quanto agens superius est tanto minus presupponit subiectūz i sua actione vt p³ in agente per artez quidē agens debili⁹ est inferius q̄ nulla ideo presupponit in actione sua compositū ex materia et forma. et ideo omnes forme quas inducunt artifex sunt accētia natura vero que est agens potent⁹ et superius non presupponit in sua actione nisi t̄m materiam. et ideo potest inducere formas substantiales in materia cum igitur primum agens nihil omnino presupponat in sua actione q̄ diuersitate rez in suo p̄mordio poterit p̄ducere absqz diuersitate materie. sed isti sic dicentes bene dicunt in hac scilicet quantum ad primordium oīm rerūz non t̄m est sūm vniū p̄mū nec tutum per oēm vniū negare vniūz Aristo. modus enim platonicoz et perypatheticoz oppositus fuit inuestigando platonici cuz ad intelligendū incipientes volebant inuestigare sensibilia perypathetici vero e^o. scilicet semper a sensibilibus et ab his que eis apparuerunt in sensu p̄cesserunt ad intelligibilia et iō omnes positiones Aristo. semp inueniuntur vere saltez quantum ad aliquas vias eoz que apparent in sensu et i³ Aristo. non ponat factū mundum sūm q̄ oporteret ponere posuit t̄m omnia causata ab ipso primo et facta sed non incepisse in duratione et licet illud sit factūz non impossibile dixit: dixit autēz ex hoc q̄ ex apparentibus in sensu non potuit videre nisi mundū eternūz quantum etiam ex his non possit plus probari hoc q̄ illud. Et propter hoc p̄termissis p̄mīs rerūz primordijs loquamur sicut loquitur Aristo. in rebus iā factis: qualiter ex his rerūz inuestigat diuersitate. Inueniunt vel viderunt perypathetici duplex agens in

namque uniuersale. scilicet et particulare. uniuersale corpo-
ra celestia particulare uero homines et hunc asinum. ut
terius uiderunt quod agens uniuersale nihil est eorum que
sunt perfecta in genere generaret perfecta quidem ut homo
uel equus et quod nihil ageret de fine agente particulari con-
ueniente cum generato in specie propter quod dicit Aristoteles. 2.
physicorum. quod homo generat hominem et sol quod uisus Auicennae.
dicit quod possibile esset hominem uirtute stellarum generari
ex terra ut matre quod deridet commentator. Aialia uero im-
perfecta in genere bene generaret agens uniuersale sine par-
ticulari ut hibiones de uino et apes de uaccis sine parti-
culari agente conueniente in specie. scilicet ape. uel hibione et
habetur per hoc de uenerunt in huius quod ista non fiant sine transmu-
tatione et motu. ulterius diuiserunt motus in duo. scilicet in
motus ad formam et in motum ad situm ita quod motus illum
in quo est plus transmutationis ad tribuerunt agentibus par-
ticularibus inferioribus et hic est motus ad formam. Alii
autem motus in quo est minus transmutationis. scilicet motus
localem qui non transmutat substantiam mobilis ad tribuerunt
substantiis separatis uniuersalibus. unde dicitur quod ab agenti-
bus illis non potest in materia aliquid motus uel transmuta-
tio egredi nisi motus localis ad situm et mediate ista cant
alias formas et diuersos effectus in inferioribus et ita quod
sicut corporeus uniuersale non potest in effectu maxime
in genere nisi determinetur per agens particulare. Simi-
liter ponebantur quod intelligentie separate non possunt in trans-
mutatione ad formam nisi determinentur per motus localem
corporis celestis qui motus mediate agente particulari potest
perfecta causare. unde dicitur Auerro. sup. 5.
quod uel transmutat materiam nisi per aliud quoddam prius
transmutatum. scilicet corpus celeste. fin hoc igitur oportet quod
ad diuersitates rerum. ut iam uisus est non solum requiratur
diuersitas agentium particularium et uniuersalium uerum etiam
diuersitas materie que in se habet in omnibus ha-
bitibus eam. est in diuersa fin diuersas habilitates or-
dinate quodammodo recipit omnes formas ad quas est in po-
tentia. unde exprimate equi non fit homo. nec e contra. uel ma-
teria proximorum diuersa est et quia Anaxagoras. posuit diuersi-
tates rerum esse ab agente intellectu ex presuppositione ma-
terie et hanc materiam posuit uniuersalem. scilicet uniuersalem chaos id eo
arguitur hac uia directe contra eum Aristoteles. quod non erit scilicet hoc
nisi effectus unus. **¶** Notandum autem quod fin commenta-
torum materia dicitur medium inter ens actu et non ens
purum quod nihil est. et quod creatura est finita et comparata ad
primam causam esse interea finita distantia eo quod primum est
infinite positum. id est habet esse uel entitatem in intensi-
one uel uigore in infinito comparata uero ad nihil comparatur
ad infinite priuatiue quod nihil penitus. nihil potest. **¶** Isti
autem ita est quod creatura comparata ad primam causam cum pri-
ma causa sit infinita in appropinquando ad ipsam non est sta-
tus. unde non est ponere aliquam intelligentiam ad eo simpli-
cem et propinquam primo. quin sit ponere propinquioris et sic
in infinito quod in infinitum distat primum simplex. unde in
creatura non est status in appropinquando ad primum sed
indistans est status ut ad primam materiam. unde est primo
de creatura comparata ad nihil. quod non potest esse aliquid
propinquum quod dicitur esse medium in oino nihil et ens
actu sed non est status indistans quia infinita possunt esse
media inter nihil et materiam primam et causas primam que
nihil distat in infinito per consequens et quod est simpli-
cissimum in fine et ideo quod ens oino est unus simplex in-
tellectus aut intellectus. quod uisus nihil intelligat nisi se intelligit
tamen esse ens quoddam inmutabile ab alijs entibus in quantum
ipsam est similes et excedit omnium entium. Et ex dictis
est uidere quod cum bonum dicat quid positum et a natura di-
minuta positum vadit ad magis positum quod tandem deue-
nit ad naturam sine positum in fine propter quod conuenit
poterit bonum simpliciter cui nihil amiscetur de malo pe-
nitus. e contra autem est de malo quod cum dicat naturam pri-
uatiuam vadit deficiendo a natura deficiente positum et quod
nunquam erit peruenire ad nihil in modo quod in quantum sit prima

tio est tamen earentia in aliquo subo quod dicitur priuatum
aliqua natura et ideo non est ponere simile malum cum nihil
sit admixtum de bono. **¶** Ad argumentum incontrarium non
arguitur defactione naturali sed artificiali. etc.

Postea queque ex uniuoco fit substantia.
Nam et que nature sunt substantie et alia: aut
enim arte: aut natura sunt: aut fortuna: aut ca-
su. Ars igitur principium est in alio: natura aut
principium in ipso: etc. **Ter. xiii.**

Questio Secunda.

¶ Veritur **¶** utrum generatum a simili
et non generatum a simili
sed e eiusdem speciei et quidam dicit quod uniuersa
liter sunt eiusdem speciei quod homines qui gene-
rantur ex terra sine homine generante et homines alij sunt eius-
dem speciei cuius opinionis fuit Auicenna. ut Auero. sup. 8.
physicorum et hoc falsum est quod celum per se non potest sine
agente particulari in aialia perfecta. agens enim particu-
lare comparatur ad agens uniuersale non solum ad hoc quod
citius producat generatum sed aliquando etiam quod produ-
catur. quod aliqua potest agens uniuersale cum agente parti-
culari que non possit agens uniuersale per se solum. **¶** Ideo
dixerunt alij directe uia oppositam. scilicet quod generatum
a simili et generatum non a simili nunquam sunt eiusdem speciei
ut unus mus generatus ex terra et unus generatus ex coi-
tu et uerum est quod Auerro. dicit hunc murum et illum non esse
eiusdem speciei. sed propter hoc uniuersaliter dicitur non est
conueniens non enim uniuersaliter conueniens est dicitur quod
ignis generatus ab alio igne et generatus a motu non sit
eiusdem speciei. imo omnis ignis omni igni est idem spe-
cie sicut omnis aqua omni aque propter quod uidetur esse te-
nendum uiam mediam. unde aduertendum quod sicut homo ge-
nerans hominem ex hoc quod perfectus est in specie hominis
quia generans habet actu formam generati et in materia
producit sibi similes formas et similitudines. propter quod tunc
dicitur perfectus cum potest in generatione propter sibi similes.
Sic similiter in prima causa ut dicit Auerroys super 1.
metaphysice congregantur omnes perfectiones quorum
cunquam generum ita quod est forma omnis forme ita quod potest
quicquid potest quicquid forma ideo per se et sine agen-
te particulari potest in productione cuiuscumque speciei si-
milis in specie ita quod productus ab ipso per se solum et pro-
ductus ab agente particulari per se sunt eiusdem speciei
penitus. Sed tamen quod non uidemus istum modum ad sen-
sum in natura ideo dicendum est aliter. Sciendum igitur quod
uniuersum sic est ordinatum quod semper supra inferiorum
attingitur infima superiorum uel supra inferiorum et ideo scilicet
ysaac noster intellectus dicitur esse umbra intelligentie
et sensus umbra rationis. unde dicendum quod corpus celeste
per se non potest in aialia perfecta sed potest in imperfecta
Sed ratio est quod alij imperfectus est sicut non aial uel in sen-
sibile perfectus et quod celus potest in productione in sen-
sibilis et non animalis perfecti. scilicet ignis qui est sicut
aial imperfectus ideo potest in productione aialis imper-
fecti et hoc est ultimum posse celi per se sine agente particu-
lari et ideo licet animal quantumcumque uile sit nobilissimus
ignis non tamen est perfecte animal sicut ignis est ignis
et ideo generatus per motum celi est eiusdem speciei cum
igne generato ab igne et ita perfectus est in specie ignis
unus sicut alter quod per quod utrumque uel utrumque preter sibi si-
miles eiusdem speciei producere non sicut est aial per
motus celi generatum solum. quod est animal imperfectum et
ideo non est eiusdem speciei cum animali quod potest genera-
re et ideo mus generatus ex terra per motum celi sine coeli
potis celestis non est eiusdem speciei cum mure generato
per coitum. propter quod habet animalia non a simili genera-
ta nunquam generant et ideo cum omnis multa sit stei

Tabula

Incipit tabula quoniam metaphysicalium Egidij romani archiepiscopi ordinis diuini Augustini super libros metaphysicorum Aristoteli.

Liber primus

- Utrum metaphysica sit finis siue beatitudo ipsius hominis. 1.
- Utrum unumquodque naturaliter feratur in suum finem. 2.
- Utrum homines naturaliter appetunt scientiam desiderant. 3.
- Utrum omnes homines appetant metaphysicam. 4.
- Utrum deus sit secundum in metaphysicis. 5.
- Utrum idem sit esse de consideratione alicuius scientie et esse secundum illius scientie. 6.
- Utrum deus sit secundum alicuius. 7.
- Utrum deus sit de consideratione alicuius scientie spirituali. 8.
- Utrum deus possit esse de consideratione metaphysici. 9.
- Utrum scientia sit nobilior eo ex quo non considerat deum pro se sed considerat ipsum in quantum ens. 10.
- Utrum causa sit secundum istius scientie metaphysice. 11.
- Utrum sensus preter utilitatem vite debeat diligere. 12.
- Utrum probare dilectionem scientie per dilectionem sensus. 13.
- Utrum probare dilectionem scientie per signum. 13.
- Utrum visus sit magis diligendus inter omnes sensus. 14.
- Utrum visus diuinas plarium rebus nobis ostendat. 15.
- Utrum bruta habeant prudentiam. 16.
- Utrum solus auditus sit sensus disciplinabilis. 17.
- Utrum experimentum sit ex pluribus memorijs. 18.
- Utrum ars generetur experimento. 19.
- Utrum artifex sic melior experimento. 20.
- Utrum artes mechanice sint meliores speculative. 21.
- Utrum sapientis sit omnia scire. 22.
- Utrum sapientia siue metaphysica sit difficilis. 23.
- Utrum scientia ista sit certissima. 24.
- Utrum ista scientia sit libera vel serua. 25.
- Utrum ista scientia habeat regulare alias. 26.
- Utrum substantijs competat suscipere magis et minus. 27.

- Super secundum librum. hee questiones tanguntur.
- Utrum veritas sit possibilis. 1.
 - Utrum veritas habeat esse in ipso intellectu. 2.
 - Utrum aliqua veritas sit incompleta. 3.
 - Utrum veritas et scientia differant. 4.
 - Utrum veritas incompleta sit difficilis ad cognoscendum. 5.
 - Utrum veritas sit difficilis. 6.
 - Utrum veritas sit impossibilis ad cognoscendum. 7.
 - Utrum difficultas in cognitione veritatis sit ex parte nostra an ex parte rerum. 8.
 - Utrum intellectus humanus corpori corruptibili participans possit deus et res separatas intelligere. 9.
 - Utrum dato quod intellectus esset preparatio quedam sicut posuit Anaxagoras. possemus per talem preparationem intelligere substantias separatas. 10.
 - Utrum intellectus nisi per intellectum istarum. quidditatum inferiorum possit res separatas intelligere. 11.
 - Utrum intellectus noster per hoc quod seipsum intelligit possit habere substantias intelligere et et materiales. 12.
 - Utrum dignius sit ipsum intelligendum intelligere substantias materiales quam imateriales. 13.
 - Utrum ex vniuersione. nisi intellectus ad intellectum agentem possumus res separatas intelligere. 14.
 - Utrum homo in hac vita possit habere res intelligere. 15.
 - Utrum sit vna aliqua veritas simplex. 16.
 - Utrum ab vna veritate omnia vera possint dici vera. 17.
 - Utrum sit status in causis efficientibus. 18.
 - Utrum sit status in causis materialibus. 19.
 - Utrum sit status in causis finalibus. 20.
 - Utrum sit status in causis formalibus. 21.
 - Utrum sit eadem dispositio rei in sua veritate. et in sua entitate. 22.

Super quartum librum. hee questiones sunt.

- Utrum aliqua scientia possit considerare ens secundum quod ens. 1.
- Utrum ista scientia sit vna. 2.
- Utrum ens sit equiuocum an analogum. 3.
- Utrum omnia que diuisa analogica dicantur. et per analogiam ad vnum numero. 4.
- Utrum vnum quod est principium numeri conuertatur cum ente. 5.
- Utrum possit esse aliquid vnum quod conuertatur cum ente. 6.
- Utrum vnum addat aliquid supra ens. 7.
- Utrum vnum quod est principium numeri differat ab vno quod conuertitur cum ente. 8.
- Utrum vnum addat aliquid rationis supra ens. 9.
- Utrum vnum quod est principium numeri inueniatur in substantijs separatis. 10.
- Utrum de vnitatem que est principium numeri possit predicari quantitas. 11.
- Utrum circa illud principium impossibile est aliquid simul esse et non esse possibilis sit error. 12.
- Utrum illud principium impossibile est aliquid simul esse et non esse possit demonstrari. 13.
- Utrum substantia de aliquo demonstratur. 14.

Super sextum librum. hee sunt questiones.

- Utrum vna cognitione declaretur quicquid est vel esse. 1.
- Utrum accidentia habeant aliquam entitatem. 2.

Super septimum librum. hee sunt questiones.

- Utrum substantia sit prior accidente tempore. 1.
- Utrum accidentia habeant diffinitionem per additamenta. 2.
- Utrum res sit idem cum sua quidditate. 3.
- Utrum quidditas sit quidditas. 4.
- Utrum diffinitio habeat partes. 5.
- Utrum particulare mathematicum sit incorruptibile. 6.
- Utrum particularia possint diffiniri. 7.
- Utrum partes quantitatis ingrediantur diffinitionem sui totius. 8.
- Utrum genus in diffinitione ponatur ut materia. 9.
- Utrum diuina habeat rationem actualitatis et dicat quid in actu. 10.
- Utrum addendo diuinas generi in diffinitione fiat negatio. 11.
- Utrum sepe separate habeant diffinitionem. 12.

Super librum octauum. hee sunt questiones.

- Utrum per nomen significet forma ante aggregatum. 1.
- Utrum in corporibus celestibus sit materia. 2.
- Utrum eadem sit materia in corporibus celestibus et in istis inferioribus. 3.
- Utrum dimensiones indeterminate precedant formam substantialem in materia. 4.
- Utrum quomodo diuisiones indeterminate precedant formam substantiales in materia. 5.

Super decimum. hee sunt questiones.

- Utrum in mensura sit in eodem genere cum mensurato. 1.
- Utrum omnia que mensurantur. mensurantur vna mensura. 2.
- Utrum omnia mensurentur minimo sui generis. 3.
- Utrum omnium substantiarum sit vna mensura. 4.
- Utrum quod opponantur vnum et multa. 5.
- Utrum ratio mensure competat deo proprie vel transumptiue. 6.

Super vndecimum. hee sunt questiones.

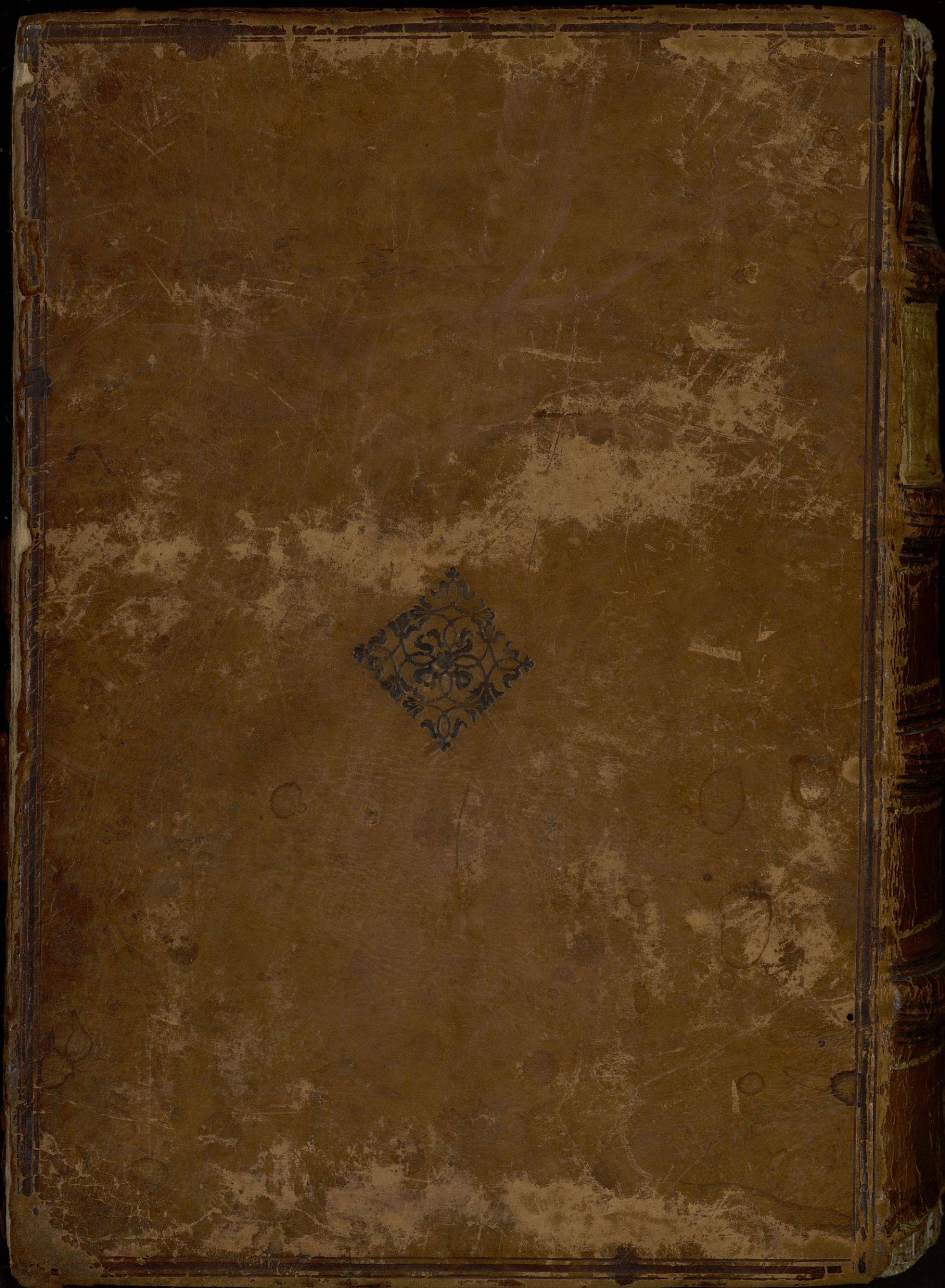
- Utrum si materia esse vna et agens quod esset semper effectus vnus. 1.
- Utrum generatum a simili et generatum non a simili sint eiusdem speciei. 2.
- Utrum illa propositio Aristoteli. quod omne quod fit. fit a simili in specie sit vera. 3.

Faint, illegible text on the left page, possibly bleed-through from the reverse side. The text is arranged in several columns and is mostly obscured by the paper's texture and some staining.

Faint, illegible text on the right page, also appearing to be bleed-through from the reverse side. The text is arranged in several columns and is mostly obscured by the paper's texture and some staining.

Small, faint text at the bottom right corner of the page, possibly a page number or a reference mark.

Handwritten text in a cursive script, possibly a library or ownership mark, located on the left side of the book's spine.

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF
TORONTO

